

گشین

(ردانگ)

صورت خان

بلوچی اکیڈمی کولہ

گشین

(برق انک)

گشینهار

(صورت)

بلوچی اکسٹرمی کوئٹہ

کلیں چھاپ حق پہ اکیڈمیء

اولی وار

جنوری ۱۹۶۹ء

۱۰۰۰	لیکو
۳۵۶	تاکدیم
	پہا
	شنگ کنوڑ
	چھاپ کنوک
	کتابت

"چیار ونیم گلدار"
 بلوچی اکیڈمی کوٹہ
 البرٹ پریس جناح روڈ کوٹہ
 یوسف عزیز

نمبر شمار	نام مضمون	نام نویسوک	تاکیم
۱	بلوچی دوج	آزاد جمال الدینی	۱
۲	چلتن و دور	آزاد جمال الدینی	۸
۳	یاتانی ارس	امان اللہ گجکی	۱۱
۴	بے سر حال	امان اللہ گجکی	۱۴
۵	فاضل	بشیر احمد بلوچ	۲۲
۶	جام درک و آئی شاعری	بشیر احمد بلوچ	۳۶
۷	یار و پیر و پ، فاضل، بہادر اور عبدالغنی	بشیر احمد بلوچ	۴۳
۸	منی دل جوڑتہ ڈیل و تھی و	پسیر محمد زمیرانی	۴۷
۹	زبان و ڈھکو	پسیر محمد زمیرانی	۵۵
۱۰	بل و گل و تھی گوہی و	پسیر محمد زمیرانی	۶۱
۱۱	بلوچی لبترانک و شکرگداری	حکیم بلوچ	۶۴
۱۲	شکرگداری	حکیم بلوچ	۶۸
۱۳	گال، غزل و دستونک	سید دانشی	۷۲
۱۴	طوفان و شیر	صالح محمد	۷۸
۱۵	دری لوزانی و ش آحت	صدیق آزات	۸۲
۱۶	مید، دگنیاے کہن ترین قبیلہ	صدیق آزات	۸۷
۱۷	بلوچی فقر بانی ترکیب یا دتی در آمدیں رہیںد	صورت خان مری	۹۱
۱۸	بلوچ بانک و شاعری	صورت خان مری	۹۷
۱۹	کے منی گہگہ پیری سرگدہ پیت	صورت خان مری	۱۰۷
۲۰	بلوچی لوزانی تل و ڈوک	عاقل خان مینگل	۱۱۸
۲۱	مجلدیں چاگے و شکرگالیں شاعر	عبداللہ جان جمال الدینی	۱۲۵
۲۲	دور بیدگ	عبدالملک بلوچ	۱۴۵
۲۳	بتل	عبدالملک بلوچ	۱۴۹
۲۴	شہداد و مہناز	عصمت اللہ جمال الدینی	۱۵۵
۲۵	شاعری مٹے شاعری	عطا شاد	۱۶۰

نمبر شمار	نام مضمون	نام نویسوک	تاکید نم
۲۴	فانکے پر آرات شاعری	عطا شاد	۱۶۶
۲۶	کوچ و بلوچ	علی اکبر جعفری	۱۷۲
۲۸	سلطانیں چاکر	عبدالغفار ندیم	۱۸۹
۲۹	مٹے بیکل چے، پھول، پرچہ؟	عبدالغفار ندیم	۲۰۵
۳۰	رسم، مٹے رسم	عبدالغفار ندیم	۲۳۷
۳۱	بلوچی روانٹ رنگ دانگ	غوث بخش صابر	۲۴۷
۳۲	گیانیں آواران و غیر انیں شاعر شمدی	عنبیو شجوری	۲۵۶
۳۳	بلوچی زبان عزیزیت گوئیں شاعر	فیض محمد مری	۱۶۰
۳۴	لوز، لوزانت	کریم دشتی	۱۶۶
۳۵	حیرانی نمن ویران انت	کریم دشتی	۲۷۲
۳۶	دوشتی کپڑاں نالنگ	کریم دشتی	۲۷۷
۳۷	میر بجا خان ڈوبکی	میر سردار خان گشکوری	۲۸۳
۳۸	میر خدا داد خان بجا رانی	میر سردار خان گشکوری	۲۸۷
۳۹	حسن برند	محمد حیات مری	۲۹۱
۴۰	بلوچی بکھر وڈ	ملک محمد پناہ	۲۹۹
۴۱	لوز، لوزانت و لوزانگ	م۔ طاہر	۳۰۲
۴۲	آزنانگ	م۔ طاہر	۳۰۷
۴۳	دش گپی	عبدالقیوم	۳۱۵
۴۴	رحم علی	میر مٹھا خان مری	۳۱۸
۴۵	بلوچی ادب و پیرا	میر مٹھا خان مری	۳۲۷
۴۶	روح کہ مانڈائیں	میر مٹھا خان مری	۳۳۵
۴۷	پیریں جو انسال	میر محمد بخش لہری	۳۳۶
۴۸	شپ جاہ، روح جاہ	میر محمد بخش لہری	۳۴۷
۴۹	شیخے عیسیٰ	میر محمد بخش لہری	۳۵۱
۵۰	رندی لوٹک	غوثین کار	۳۵۶

بلوچی رُوح

آزاد جالندینی

مچھی دکسانی، جبر چروں مردم، دل ء نشک مانتنت..... مناہما بانگو دسحب، انگتاں جوانی ء گیر دیا ت، انت۔ آ روج بشام ء پرسیل دسوا تیں روج تمنت۔
 لوداں کہ ہر بیگہ دیم ء گوار تمنت، دتی و ہدراش بدل کرتت۔ دنوں محب ء مہالہ
 یک تیلکے داننت دشتنت۔ ویک صبحے ء ہیلایکس ہور ء گوارت دصحب زیبا میں
 سمیناں پشت کرت۔ نیلگیں آ زمان ء دیم در ء بوت۔ گیس ء دیم ء چہ مہر دتی ء
 ہورانی گوار رنگ ء مزین تالا پے جہر بوتنت ہان ء دیم ء ساہگ ء پترج
 ء پترے سر ء ماہ گل نشنگ دسوچن ء کار کرتت برز و ددریں چو نیل ء سوزیں
 آ زمان ء دیم ء کلاگے کارتت۔ ماہ جان سوچن بہ کار ء شولیت داشت۔ دتی ہر
 دستاں بت دراجیں نیپگ دکوشیں مور دانگا د لنگکان، کرت درستانی پشت
 بہ دتی دریں بیجاہ ہوریں زانانی دکونڈانی، سر ء دات وچکت، مور دانگانی یک
 براں کتر کا رنگ بوت۔ ماہ گل ء زندگیں چم چت بوتنت د آنی برز بہ کلاگ ء
 نیپگ ء چارت۔ کلاگ دور بہ آ زمان ء دیم ء چہ مرگ ء پٹ ء الابجے ء ڈی ت۔
 کلاگ دوچی گستاں کارتت وچہ ماہ جان ء دپ ء درشت۔

’جی جی کلاگ جان۔ وشیں احوالے بیارئے‘ ماہ جان ء، ’زندہ لو نڈو سہریں چسم
 نزا میں پرچے پز بوتنت۔ آتی دتی سر جہل کرت۔ دسوچن چہ کار ء چکت و پدی کار
 ء شروع کرت۔ چہ ماہ جان ء چماں ارٹان زندگیں تر نیپ ٹپ ء کتنت و
 آئی زان سراش تر کرت دکار میںیت۔ رند ء آئی چڑیگیں گٹ ء چہ یک ہنچشیں
 بارگیں دراجیں لیکو دنہیریکے بنا کرت کہ من حٹک دحیران ء مفتوں، کہ لے
 چونیں ماجرا ہے؟

تاں روچ مروچی منی سراے رازؔ نہ کپت و نہ سر پد بوتوں کہ ماہ گل و چم پے
 چو بشاری سیاہیں کہ ہرماں شلیقت. آئی نازرکین و اسپتیں دست آئی زان سرء کارؔ
 تر کے جنت و دور بوتنت. ہرچی کہ آئی تو از نہ میر نہ میر بوت ہمکہ آئی دست تیز
 شت و کات. آئی وتی سری گدے بوک دیمی چکت ماہیں او گردیں دیم کپ و چہ
 گیشتر پیر بوت. بلے منی چم دور و چہ ماہ جان و پیر کماہیں لٹکان و آئی دیبا، نازرک
 دہو رتیں چکیناں دچکن، سک تفت.

ماہ گل ماہ ہگان باز دورت نت. پرچیکہ آپہ زہگان چہ بلکیں پہ بیتگ و ہلک و
 درستیں مردمان مہر کرت. ہر جبر و جواب آئی پہ کندنگ و دیم روڈنی دات. بلے
 آئی کندنگ و تہا در دور ہو رت. ماہ جان ہر کس و زیات کار کرت و بلے تنگ
 و تو رت. بلے گس و مزین درست گوں آئی ریتنت او کس و آئی چہ نہ گوشت
 لے گراں سنگ و زیبائیں گو دی بی بی و ستا باز تفت. بلے آئی و مزین گناہ ہمیشہ
 کہ بزرگ و نادار ت ادبے و ش و بلے کس نت.

مناشری عیات نت کہ ماہ گل و نہ ماس نت و نہ پس. آچوری دقیم، نت آئی متریں
 گہا رشاہ گل و بہ سندھ آئی سیال و دارشاں بہا کہ تنگت او کیوں براسے داشت کہ
 شاکرٹ و زمین جب و بہر بوت. ماہ جان خدائی لے پراہ و شاہبتیں دنیا و تہا
 یک و ایک ات.

ماہ گل بہ سوچن و کار و میتگ و زال برلانی (جنینانی). تہا نام نت. آئی و پکنگیں
 دوچ و ہرتیں کار و ستاں دتنت. چہ دگہ ہلک و شہران پہ آئی کار کات آئی
 وتی دوچ و مز و پوریا گرت. آئی چہ وتی کمال و پد و پد و دت و گراں مہر و جرم گواہیں
 پٹکے و جامگے، گپتت و جوان پہ دل و حب و تمکت. آئی شلوار گراں سوزنت و مری
 دگد، سوز و دوپٹیں ویلے (وایل) نت. دست چہ سنگو، گت و دسترنکان پتر
 تفت. بندوک و گوگ. زبادردان گوش کو نڈ و دتتاں پاچ ابرشیم و پلاں گوں لو بخان
 نت. گوش چہ زر و دت و کڑیہاں لڑتنت. لے درست چہ سوچن و کار و پد و ہلک

ماسی وئی جننگ وڈنگان ۽ بہ ماہ جان ۽ کر ۽ دیم داننت . تانکہ چہ آئی سوچن ۽ کار
ہیل بکنت .

اہتیں سالان پد ماہ جان ۽ گون یک جنز زانیں مرد کے ۽ آردس (سور) داننت
سے وچہار سال زندگ بورت سے چہار زہگ ۽ لے ماس زومرت . انوں نہ چہ ماہ جان
۽ زہگان کے پشت کپت او نہ مرد ۽ زندگ انت . ماہ جان چہ آپ ۽ دنیا ۽ تلاب
۽ ددی بورت . کتر کے گشت و پد ۽ گنامی ۽ زہ ۽ ہک دارت و ابرشت ادینی
سکار بورت !

بلوچی دوچ وچکین ۽ گردی ماہ جان ۽ منابلوچی ۽ لے فن و کمال ۽ قدر و قیمت
۽ نشان دات . یک مزین بے انصافیہ بیت . اگہ من بلوچی دوچ ۽ سر ۽ نشتنگ
بکنیں اوماہ جان ۽ یات مہ کنیں .

بلوچی دوچ ہند دجاگہ ، باز بزرانت . دبلوچان ۽ لے جبر ۽ سما نہ انت . ماہنچو
مشکتہ کہ امریکہ دزاناں نیویارک ، ۽ بین الاقوامی دوچ ۽ نمائش ۽ بلوچی دوچ اول
در آتکہ . چونان چہاں گیشتر دیتنگنت کہ مروچی ملک ۽ تہادگہ فیشنی میں جنیناں
بلوچی دوچ ۽ پوشنگ و رواج بہ دست ۽ گپتہ او مزین شہران جاگہ جاگہ ۽ وڈکانی
تہا بلوچی دوچ ۽ پشک ، سداری (واسکٹ) پیلک (PURSE) گندنگ بنت .
بلوچی دوچ ۽ سداری و جنینانی پیلک فیشنی میں بانکانی تہا باز سکت رواج گپتہ
بلکیں انوں در زیاں ہم اے ضرور انت کہ آن گون دگہ کمال ۽ بلوچی دوچ ۽ آدینک
ایرکننگ ۽ کار ۽ ہم ہیل بکنت . دانکہ جنینانی پشک ، آسٹونک ، دامن ۽ کتر زی
دیگ ، وشلو ارانی دپان ۽ پہ بلوچی دوچ ۽ آدینک ایر بکنت . لے آدینک ۽ ایر
کننگ یکیں بلوچی دوچ ۽ کارے کہ دگہ قومانی دوچ ۽ لے کار بہ نہ انت .

مے بلوچی دانندگیں براس و گہاران ۽ تاں مزین و ہر ۽ چہ وئی بلوچی لبیس ،
دوچ ، چکین و دود و ریدگ ۽ چہان سک بد کات و وئی لے چہان ۽ لے پشت
کپنگ ۽ نشان زاننت . انوں کہ دگہ قومان مے فن و کمال ۽ بے مٹیں چیان ۽ و ش

کرنہ وایشانی ستاء کذنت . تہ مارا ہم ایشانی قدر معلوم بو ان انت . چہ گبارا دندا
 نوں مئے کالج واسکول و ورنایان بلوچی دوچ و پشک و گور و کنگ شروع کرتہ .
 و ہدیکہ شہر و تہا بہ بازار و دگر مردم مئے ورنایانی لے پشکان و بہ آہانی گور و گندنت
 چومور و مدگ و آہانی سرارچنت ، دانکہ بلوچی آرٹ لے کمال و ندرگ بکنت .

بلوچ چون و دود و دریدگ و ایرانیانی براس انت . و نیاجی ایشیا و وسطی ایشیا ،
 قوماں چہ باز نزدیک انت چنتے سال پیش لندن و " برنگٹن ہاؤس " و دوچ و نمائش
 بوت . لے نمائش و اصفہان و شاہ عباسی دور و سفدہ صدی و ایرانی جنینانی پشکے
 نشان دینگ بوت . لے پشک و ڈول گرنگ (cut) چٹ بلوچی نت .
 پشک دراج و شاہ بیت گون چین دگپتاں و نت . لے پشک و جیگ ہم بلوچی نت
 پے بگوشیں کہ لے پشک پہک . بلوچی پشک نت . بس بلوچی پشک و ایرانی پشک
 و تہا ہمے پرک نت کہ آئی چگیں دچکن ، بلوچی نکت بلکیں ایرانی نت . ہنجیس نکت
 کہ ما ایرانی عالیانی سراگنداں . تاجک و ازبک جنینانی دوچ ہم ہے بلوچی دوچ
 و ڈول و نت . آہانی جیگ ہے رنگ و انت . ہرکس و کہ بہ لاہور و کراچی و روسی
 دود و ڈل و وفد ، و نامداریں روسی رقاصہ تمارا خانم و دیتنگ . آئی و معلوم نت
 کہ تاجک و ازبک جنینانی پشک و دوچ چنکس چہ بلوچی و نریگ نت . پرچیکہ تہ
 و چاپ و دہد و بانک تمارا و گور و ہرنگیں پشکے نت . نیاجی یورپ و چیک سلوواک
 و دوچ و باز نکت و چگین گون بلوچی دوچ و ہرار کپنت .

ہنچو کہ مکران بلوچانی دود و دریدگ و دگر چتانی بندر بوتہ . ہے رنگ و بلوچی
 دوچ و کارچہ مکران و آنگوس انت . مکران و دوچ باز ہم ہررت ، زیبا و پائیدار
 و سک پکنگیں کازے ، کچ و پاز وارانہ (چتو و کوش) سر تلالی چگیں و نکت و صفت
 اد مہاری و اشترانی پاکوڑہ ، جل و مہارانی پیل و لاڈور و ستا مام بہ بلوچانی شیرانی
 تہا بوتہ . بلوچی کلاسیکل دکہنیں ، شاعری لے جبر و شاہد انت کہ مکران و لے
 کمالان و چہ قدیم و بلوچ منان و کاپنت .

چہ مکران ۽ رند کراچی ۽ بلوچانی دوچ کہ مکران ۽ دوچ ۽ یک ۽ ڈرے چہ دگر بلوچی
 دوچان گہتر و باج برتہ۔ پدء حاران، چانگے، دسرادان ۽ وار کیت۔ پہ رنگ ۽
 دور دیگ ۽ رنگانی گچین و ہوار گیگ ۽، چہ درستان دیم ۽ انت، مکران ۽
 کار گیشتر بہ نرم و ناز رکیں گد ۽ بیت، پشک باز شاہ بیت دپراہ نہ کننت۔
 بلے حاران و چانگے اوسرادان ۽ بہ بزیں دزنڈین، گد ۽ سرء کار کننت و پشک
 ۽ پراہ و شاہ بیت کننت۔ جہلا دان ۽ دوچ دچگین غمن نہ دیتہ۔ چہ پشک ۽
 ابید استرہ جل، کیسگ، ٹوپ دکلاہ، سمرہ دانی و دگر باز زیبا ئیں چہ جوڑکننگ بنت
 مری، گچی، لغاری، مزاری و دگر رود رآئی بلوچانی دوچ شرننت بلے اوس
 دیم ۽ نہ شتہ۔ جنینانی جیگ باز زیبا جوڑکننگ بنت۔ بلے اے ڈول ۽ پہ برگرنگ
 (cut) و گناتانی رواج نہ انت۔ رنگداریں پچ کم پوشنت و اسپتیں خبر دگد، زیات
 و اہم ایسانی دوچ چوہرت نہ انت۔

ایرانی بلوچستان ۽ جنینانی پوشاک گیشتر سیاہ انت و دوچ اش گوں سہریں
 بندیک ۽ باز سادگ انت۔ پشک ۽ باز دراج کننت، ہنچش کہ تاں ڈکار ۽ گر
 بیت۔ بلے ٹوپ ۽ دکلاہ ۽، گر دکننت و دیم نہ برنت۔

گرم سیل اوگانی بلوچستان ۽ بلوچانی لبیں گیشتر حاران و چانگے لبیں و
 دوچ ۽ پیم ۽ انت۔ استرہ جل، زرو تباک ۽ کیسگ، سمرہ دان او بلوچی شگلہ
 ۽ رواج ہر جہ است، حاران و چانگے ۽ چگین ۽ کار ہم باز دیم ۽ نہ شتہ۔ ہنچر کہ
 منی زندر ۽ دوچ ہمے نیمگ، گو ستہ۔ من گیشتر اے نیمگ ۽ دوچ ۽ سرء لوٹیں کہ پہ
 سر جی ۽ نہ شتنگ بکنیں۔ منا امیت انت کہ دگر بلوچ و اندگین ہر اس و گہاڑتی
 نیمگ ۽ دوچ ۽ سرء ہنچر پہ سر جی ۽ نہ شتنگ کننت۔ دانکہ اے کار پیلو بیت و ما
 و تی مراوہ برسین چانگے و ان بزیں پشک دچگین کننت۔ رند ۽ ہسے تر و جوہرائیں گدانی
 سرء دوچنت و ہوار گینت او پشک ۽ ناہیننت۔ چہ آروچان کہ جا پان ۽ در نہ ہندوستان
 و پاکستان ۽ بازیں پامکان رواج گپت۔ دوچ ۽ کار باز پشت کپتہ۔ ہر کس پہ دتی

آسانی چگین، جاگہ، پامکان، و جنت و دوچیت، انوں دگر کارے و سر زرت
 کہ آنتیوگ، چگین، انت، ارنہ پاک انت، بلیکس ہر دوکیں ہو رو ہوارننت اپنک
 و کارے پاک کننت، دنیا، ہورک، و کنت و رندہ ہے پشت کپنگ و ہورکیں
 جاگہان چہ چگین و پرت کننت۔

بلوچی دوچ و کاریک تیوگیں آرٹے (ART)، کہ چہ دگر آرٹاں کم نہ انت، مئے
 گہا رسوچن و گوں ہا کاران و کنت کہ آرتیوہس نشک مصور گوں برش و نپل و جڑ
 کننت، اگہ اے کمال دآرٹ، گورسی و دیم برنگ، جہر بیت تہ انہیں روچے
 کیت کہ اے کمال بہ مصوری و درجہ و رسیت کہ پہ سوچن مئے گہا ر و جنگ تصویر
 و عکس جوڑ کننت۔

اے نیگ و دو ڈول و دوچ انت، یکے پگیں کار انت او دوحی ہا مگیں کار انت
 پگیں کار بازہیم و نازرک انت او کمال و گودی لوٹنت، ہماں گودی کہ آہان
 لنگ جو مصور و ساز جنوک و لنگان ردان بنت، زانزکین سر اے ترستان و ہنہ
 پنج کارنت چو کہ باکمالیں مصور تصویر کشکان و زاننت، اگہ مصور کمال و نہ رستہ
 تہ آئی کشک مدام و چوٹ بنت، ہے ڈول و آگہ گودی باکمال مر بیت تہ آئی سوچن
 سر پہ و ت روت۔

پگیں کار و تھا چہ درستان زیات گرو توہ پرتک جنگ بنت، پرچیکہ زرت توہ
 کار بازہورت انت، چہ زرت توہ ابید پرتیوال، موسم، مجدادی، خام چکن او چاکر کارنت
 ہا مگیں کار و مزین دوچ بست بلوچو، چوٹل، گل و نجک، پلوٹک، کپ و کند، بندروچی
 وٹ انت، وٹ ہا مگیں کار و تھا باز کار بیت، وٹ و ڈرہم باز ننت، بندی یک کپ
 سندو کی او سندو کی ہم دو ڈرانت، پنج ترکی و سے ترکی تری سر و جہل و دل و سر و
 گردین ملکے بیت، کہ آئی و گردو گوشت، و دنگانی نیام و کشکے برنت، آئی و تار
 و اپر کنگ گوشت۔

کمالی شیر زال چگین، بید چہ کچ و تار و کشنگ و کنت، آہانی گتیز دگچیرا و لنگانی

کچھ گرگ دت آہان عودت پیمانہ کار و دینت. پنسل و کشکانی بدل آچہ گد و
 تار کشنت و پد اتار و کشک آہانی کار و راست بارت. یک سر و مود و کیاس
 ہم ہم آہانی کار و تہا پرک نکیت. ہر وڑیں چار کنڈی (مربع) ہشت و ہشت
 کنڈی دستیل، و زاویہ بید چہ چہ میٹری و ٹرگنا میٹری و وانگ و جوڑ کنڈت.
 چہ لے د رستیں گپ و گالاں رند دور و باری لوٹیف. کہ اے کار انگتاں دیم و برونگ
 بیٹ. دوچ و نوکیں و ژوڈول در گیجنگ ببنت، پشکان و نوکین باری و ڈول و
 زیات و کم کننگ و جہر بیٹ. رنگانی دور دینگ و کمال و پہ جوانی ہیل کننگ و
 کوشنت بیٹ. اے کار و مے و انندگین جنگ و گمار شرت کرت کننت.

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page, mostly illegible.]

چلتن و دور

چش ہم بیت کہ آگوستنگین شادکا و آسرات پدا و برگردیت و بیت !

————— (آزاد جالدرینی) —————

چلتن و برزین کوہ چر شاکوت کوئہ، شانزده میل، کسایں روکتی نیگ، رو و آئی
پلو جوش یا ایشی دامان، ہزار مہنی، گنجیں لہ سوز، دگ، راتیں دست، گوں گوں
در چکان یک و شین ندر گے پیش داریت.

چلتن و جنپانی دامان دگٹ و تلارانی میا بنی، پنج سال پدم پدیں ڈرتکان چلتیں
نرور دلا گریں پسانی رینگے چریت، رنگ، نیام، جنکے کہ آئی پہ کلھے، انوں چہاردہمی
سال، ہتم دیستنگ بیت، گوں در تگیں پشک در یڑے سری، غنشتہ، دور رو ایرشت
شہریں مہبانی نیمگ، ہورت ہورت سبل کنٹا انت، ہے ڈول، پہ چاریت کہ آزمان
دیم، و تی دو چار بڑکیں پاس و رو چان، و وانگ انت، چہ پز بنت و آرس آئی ترمپ
آئی کلونٹیں چمانی تہا چو گندگ بنت، چہ بازیں پکرو اند وہاں دپ پچ انت و کالزین
رکھ کلبستنگ و ہشک انت، زانا آلوثیت کہ آہ سردانی کشتنگ، و تی دل، ہم در کنت
روح ڈلان، غشت، سایگ، گیش بوان، غشتنت او بر تپانی پلو بستنگ (تاریکی)
نزیک و تالان نت، انا گاہ یک پیریں بزرگے (دہقانے، جنک، دیم، و آتک، و
اوشتات، پیر مرد و چو کر پاس، اسپیت و بزین ریش یک زیبے، و گوں چنتت، آئی
پتینیں دیم کہ چہ تبد و لوار، و پلو بستنگ و گوریچ، جنک، و ستکت، دیم، کرخ یک
یک، و شار بوتنت و چوزیم، و گرد چک دانتت، در اجیں بلے کموکیں چلتیں پوزنر، بزین
گمبریں برداں، سیاہیں ڈلگیں، چم چو ڈیہو، و روک دیگنتت او آئی اسپیت و بوریں مود
در اج و کو پنگانی سر، و شنگ ستنت، راتیں دست، و پوکیں دلے (لشی، گپنت او
توار چر گند، توارد، ترند او چوزر دسمندر، گورمان چست و ایر بوت، کموکیں، و دیمتر
کزت و چہ جنک، و نزیک بوان، و گوشت.

” چلتن وشن باتے“

جنگل ۽ جان پُرت لوبت و لرزان ۽ چہ وتی جاگہ ۽ پاد آنگ۔ گوں لرز و کین توالے
۽ گوشت۔

” دور تو انوں اچن چے لوٹے؟“ پد ۽ وتی پسانی نینگ ۽ اشارگ کرت و گوشت۔
اچ آر مگان کہ اے دامن و کوچگ پُرتنت۔ بس ہے ہتیں و اننگ پشت کپنگ
سنت۔ زانا انوں تو ایشانی برنگ ۽ اٹکنگے؛ اے ہما کاہ چُرنت کہ چہ تسی گر این سائیگ
۽ حشک و سن بوئیگا سنت۔ اے سوزیں دامن، اے پراہیں کوچگ مئے نغن و روزی ۽
اگدہ دار سنت۔ منی میش و بز لے ملزاریں سوزنگاں چرتنت و شکلیں شیران اش
دانت۔ بلے بگدنوں ایشانی لاپ ہورک و چہ آہیزگ ۽ شت نہ کنت کنگان ۽
چینت و درنت کہ مرگ ۽ دپ مہر کپنت او زند ۽ روحان ۽ در چکانی رو تنگانی
سر ۽ گوار بنیت۔

او! دور خدائی و اہگ ۽ بکن !! منی دیم ۽ میا۔ تسی سکی و جبرانی گیر ۽ منا چہ زند
بیزا کر تہ و روحان ۽ تہل۔ تسی داس ۽ تیزی دستا نانی مناوس نہ انت۔ ایشی جور کہ
منا گیر کانت منی جان پچ لوزیت و منا مرک و شتر بیت۔

منابست ایوک ۽ بل دانکہ من وتی ارسان شراب ۽ مٹ کنین و تنگیں او وتی اندھا
بام ۽ سین بزانیں! دور تو ہما نینگ ۽ بیرہ کن کہ اداں راج زند ۽ بہار و بہار گ
۽ گوں انبا ۽ سنت۔ ہم روچ پہ آہاں عید انت او منابل بہ وتی حال ۽ سر ۽ کئی آدرگیں
شر میں بخت ۽ چہ دست دیم ۽ جنیں و گر لوگ ۽ اؤں ۽ پیر مرد ۽ وتی داس چیر دیاں و
دیم و در ثنائی ۽ گوں پنے ۽ پیم ۽ آئی نینگ ۽ وتی ہم برز کرتنت و چارت، گوشت چلتن
۽ پلیں ڈگار من اچ تو قدرت ۽ دیوکیں گجانی یک و ندے پچ گپتہ۔ او پک بزان
و وتی خدا ۽ باور بکن کہ من کتے ۽ بہر و ند ۽ پلوک نہ اؤں۔ بلکیں پہ ہتیں روحان داس
۽ زوریں او گڑ دیں بہر تریں۔ من بر ترنگ ۽ گوں ہم کتے ۽ بہر ۽ پہ منی دل دست
جنگ ہم نہ لویت من کتے بد ۽ پہ رضانہ اؤں۔ تو پک بزان کہ تسی ہمہریں راجان ۽

برہمی کہ رستہ آہا ہا بزادنی او مردم گری ہا برکت انت تمام کہ روپے تئی مہلام نت
 آہا بےس ہا خوب انت کہام کہ روپے تئی گورہ نت۔ من و انصاف یکیں ہی ہا دور
 چراگان لے پر من شرنہ انت کہ ہر شیبے ترا دا سنگوں، ہنچوشیں چیبے تئی ہسریں اجار
 ہا مہ دین منی دیوان ہا واہگ ہا انصاف بہر بیت۔ نوں گوں شمار دیناں چوں کھنڈ
 چلتن ہا ویشیں ڈھکار! تراوتی ہسا ہگیں ڈبہانی سر ہا نظر شاعی لوئیت۔ جند کہ آہانی رنگ
 ہم تئی بیم ہا انت۔ ہنچش کہ تئی مل پد، تئی گاہ چرو، تئی ڈھکار۔ آہانی ہم ہے ڈول ہا ہنک
 نتنت جش کہ تئی!۔

اور چلتن!۔ لے حال ہا کہ توبے حال گوشے لے پہ منی گہی ہا دھیال، بے سائی ہا
 گپ نت چہ ایشی ہا رند پک بزاں کہ سرنگ دکار ہا گوں وشی و شات مانی ہا دور
 آہلی انت، ہاک لگت مالی آد آپ و آس ہا گوزنگ ہا چہ رند و شتریں ماٹیبے جوہریت
 اور زند چہ سکی و سوریانی زورنگ پد یک ہتریں و شاتیں زندے ٹہیت۔! ہا
 پیر مرد ہا انکمان جننگ ہا نیمنگ ہا وت ہا نزیک کرت و دتی دست ہا شہارت
 و گوشت۔! اور پیغبرانی دتنگ و تی دست ہا منادیے کہ زیارت کنیں ہا جننگ ہا
 آئی ہا دست گپت اور گوں ارسی یں چہان چاران ہا گرشت۔! دکوروش آنگے۔! پیر مرد
 ہا وراہینت۔! اور چلتن ہا کوہ و دامان شالہ زوت یک دوہی ہا گندان۔! ہے پاس
 ہا پیر مرد چوگر و گت جت و زیاں بوت۔ جننگ و تی پسانی جم کنگ ہا لگت و گوشت
 ہا جش ہم بیت کہ آگوستنگیں شادہ آسرات پد ہا برگردیت و بیت۔! ہا

یا نانی ارس

امان اللہ گچھی

پلانی مرک ۽ روچ آتک، صُحب ۽ سار تیں گولتے یہ نر میں پادے کئیت،
 چو کہ بے ماسیں کیسائیں زہنگے ۽ گر لیک ۽ تواریشی بانزلانی تواری ۽ ہمراہ بیت
 چاگرد ۽ مرک ۽ دقش نوشیں کافور دمسکی بو۔ لے پلانی مرک ۽ موسم انت دتاکانی
 رچنگ وخت آتک دپلانی ہمراہی ۽ لالہ مرٹ۔ بلے لے جبر ۽ دیر انت۔ سک
 دیر انت۔ ظالمیں وخت ۽ آئی یات ۽ سر ۽ ماہ وروچانی تامور و دوزنشانکے اتہ
 آن مرتقہ: من زندگوں، زندگ! کئے زندگ انت کئے مرٹہ کئے زانت!
 نیم گر میں نیروچے ۽ ایوب گوشت ۽ غلام جان مارا یلہ دات! کئے کئے را
 یلہ دات ایوب! ماکہ آئی غلام کہ ہچبر و تی سنگت یلہ دات، سنگتتاں آبرا یلہ
 دات۔ مروچی ایک یاتے نت۔ پاکیں سنگتیں گے نت، ولس۔
 آنت۔ لاریہے اوشتات، ورنائیں کندوکیں مردے در آتک۔ تربت
 ۽ روئے! بیا ایداں بند۔ من رانگ سائیڈ ۽ زندین۔ جی! اسکول ۽ وانے ہوا!
 محن مرگانی شکار ۽ شت۔ پلو کی توپک ۽ شور و چرہ آچ گنتت۔ محن باز پتی
 پتہ چو جتی اولاد ۽ تربت ۽ ہسپتال ۽ کپتہ، لالہ آتک، لالہ قلات مسلم لیگ
 ۽ سیکرٹری انت۔ من پہ مسلم لیگ ۽ کندیں لالہ وئی کلین طنز ۽ یجا کنت، بوار
 پادان ۽ نون!

لالہ حوالات ۽ قینذانت۔ گوشتیت "چوری کرے مونچھوں والا پکڑا جلے
 داڑھی والا" مئے بورڈنگ نریک انت، لالہ بیگاہ ۽ دیوال ۽ سار تیں ساہگ
 ۽ تحت ۽ سر ۽ نشہ "نگار" ۽ وانگ زانے! تو مفتی جماعت ۽ والوک و
 نگار اجنت ڈکائے! تو نیم حجازی ۽ بوان من گوشیں من نیاز ۽ ہومن دیزوان

وانتہ!! ساخر وانته جی نا!

” تو ان محزوظی چٹاؤں کو ذرا سا سرنگون کر دے “ تاج تیرے لئے ایک مظہر قدرت ہی سہی! تاج محل من و اب و ندی تہ. محزوظی چٹان چھے انت! من کجا ز اینی. تربت اسکول و ہفتی جماعت و طالب و تاج و ساہگ و نند و کیس علیگڑھ و شیطانیں طالب! لالہ گوشتیت اچ و تی اسکول و لاہوری و پرم فانی عبد الغفار و لیلی کے خطوط و بیار۔

ظالمیں وخت بال انت ماہ و سال گوشت و شنتت، کتابانی گپ پوچ پوتنت عاشق طبی و در گوشت گوزیت و ووت. لالہ ایڈیٹر انت، سیاست کنت ماہراں نوکری نکنت. مفت و نان وارت. ایک بارے نت. و تی زند و خیالی نیست، مادر اجیں بحث کناں توچے نیشنل پارٹی و نہ روزے! ہماہتیں سنگت کہ اول بو سنگت ہماہنت تو پرچے ریڈیو و نوکری نکتے. بحث. بحث. شب روچ. برے برے و تی نسل و نا اومیتی اہل بھنگ، معجون کناں، بیرو و سکی مان کناں، بلوچستان، بلوچستان! من ہارن و آیلینڈ آف گریس و واین۔ گوشتیت درچک، بزیں ساہگ و زبیدارین جنڈکانی چاپ و گنڈین من گریوں کہ اے نوک مور و کیں گور گلا مان شیر دینت. مناسیت و در دا زگ و دپ و برمت و دور دہت. من چوسوان و و تی زیم و جنیں و ہرین اوکار بین و سوان و بار و گوشتت کہ آمریت، مرک و ساعت و و تی گردن و بانز لانی چیر و کنت ووشیں زیلے بنا کنت، و آپ و ہر و روان روت و گار بیت لے آئی مرک انت، لالہ و چمان ارس چو بشتاقی نگورتیں رگاماں کانت و اوشتنت، لالہ مرنگا انت، ہسپتال و اسپتیں بسترے و سر و کپتہ گوں مرک و جنڈکا انت. ماٹلی ناہا لالہ مریت. سئے شپ و روچ انت کہ و تی دست و قلم انت و دنیا آئی کاغذ لالہ و تی کٹیں درداں، و تی کٹیں گمان، و تی ارماناں، و تی او ماناں گوات و ہشتہ کنگاہنت. سئے روچ و لالہ و سئے کتاب ہشتہ کرت. من زانیں لالہ

مریت. آئی ہم گوشنت کہ آئی دل زانت ڈاکٹر ڈن و در کیت. دل گوشنت لے رندا
 گوشنت لالہ مرّت لالہ چرن مرّت کنت! داب چرن مریت، عزت و چرن مرکا
 کندیت. عزیز منا گوشنت "تو پرچے منا نگوشے؟" ماہسپتال و دالان و نشنگان
 سارتیں گوات و مرکا و بوانت من زی لالہ و نزدیک و شتوں پیشانی و تی مورک
 کمرت و زہر گپت گوشنتی "من مرین، منی مرکا تئی گردن و انت، پرچے، بس برو
 ڈن و درآ، تو زانت کہ من نا ڈراؤں، تو یک رندے آتکے، ہما ڈلی روج و کہ
 من چہ کراچی و آنکگوں، چہا روج گوست تو منی و نیاتکے تو دیت منا در دے
 گپت، گس و کس نیت نت، ماس و بگوشنتیں منا ڈاکٹر و بیارت؟ منی دیما کپ
 تو منا کوشنت"

منی گئی دل و حیم ارس! آروچ تاں روج مروچی تاں ہما روج کہ وقت ہمیں
 لالہ لے ظالمیں گپ و شمشنت نہ کنیں، مرکا و آیرا چ من پچ مچکتیں من
 شربدل کپتگت.

من واسلم آیرا گپت و جناح روڈ و چوک و سر و واپسنت، کوٹ کشت پاد
 سینگ و سر و ایر کمرت، تو بہ کن لے وڑیں مذاق کئے کہ نا! بلے؟
 پانچ جیل و دروازگ و دپ و او شترکان پراہیں ٹوہیں، ظالمیں آہنی
 دروازگ پچ بوت، لالہ و تی بدریں کوٹ گنور و انت، کندان در کیت، من
 گوشیں، ہلک و بچک بورشال انت، نیکہ مدوک و مٹ انت، "واہ واہ لیڈر
 واہ واہ، لالہ کندیت تو عبر کن من و تی نبشتگان تراپنیں داریں!۔ لالہ و منی
 جیب پندت لے آئی و کوہنیں عادت نت، جنکے و کاگد و کشتیت، ہر بیگاہ
 کہ آتک گوشنتی "پیش ہداریں؟" لالہ خدائی واسطہ! لالہ کاگد و کشتیت -
 "پڑھوں"؛ لالہ خدائی واسطہ منا جنکے و کاگدے نبشتہ، روچے گندیں کہ لالہ و
 دست و انت "میری زندگی" پڑھوں آگے! ترا لے کئے دانت، لالہ خدائی
 خدائی واسطہ! یہ و تی رسول و نام و اسلم و توار کنیں، خوب لٹ دیں ترا تئی

برانی تہا زرتشت ؑ آتشکدہ ؑ اشکرا بختاں زندگ انت . باریں لے اشکر
 کدی مئے بد نصیبیں کورہ و مچان روژ نا کنت و جاہلی ، تنک چتی . گژن دلوچی
 ادبے جبری ؑ بد بیہان سوچیت و کار کنت . آروچ ؑ لالہ پداوتی چنان پاپ کنت .
 لالہ تو مئے ہتم ؑ سنکت اتے و اول چلگ ؑ تو مارا یلہ دات تو جبران
 نہ کورت . مارا تئی بچکند ؑ . تئی ارسانی ، تئی درد ؑ ، تئی ہمت ؑ ، تئی جرات
 کاراستت ، ماگوں توبے وفائی کورت ، ما بہار ؑ گوں تو قہقہہ جت و اول
 چلگ ؑ ترا پہ قبر ؑ صد من خاک ؑ چیر ؑ یلہ دات .

ہر سال ہتم چو لالہ ؑ قہقہہ جنان ؑ کثیت . نوکیں زند ، کوہ و دھت ؑ شاتی
 ؑ نوکیں گلہ ؑ کاریت ، پدا سار تیں گوات کثیت ، پل یک یک ؑ حرمت ، لالہ
 حریت ، لے روچ مرک ؑ روچ ننت ، لالہ غلام مئے گیا بان ؑ لالہ ؑ پل
 ت کہ گوں بہار آتک و چلگ ؑ حرمت .

لالہ ہر سال ہتم کثیت پلان نوکیں زندے رسیت ، لالہ ؑ پل و تی چنان
 پاپ کنت ، نوکیں زند ؑ ہتم زند ؑ نوکیں سال ؑ قاصد بنت ۔ لالہ تو مئے
 لالہ ؑ پل اتے . نوکیں زند ؑ اول سا زگرہ تو دشی و شادہ ؑ قہقہہ جت و
 بہار ؑ اول قاصدی ؑ چاپ جت ، تو درد ؑ اولی زیمربنا کرت ، تئی ربا
 ؑ تار سستت ، تئی لنگک حوں بوتنت . بلے کس ؑ ندلیت ، کس ؑ نزاننت
 تو گوشت ، بلکین لے کوہانی سنگ موم نہ بنت ، ایدان ؑ پہلوال کو رننت
 بلے لالہ تو رد وارت ، تئی زیمیر کو بخانی تو اربوتہ ، کپوتان تئی درد زرتہ و چو تو
 گر دنت و کو کو کنت . بلے نو سئی نہ لے ، تو نزانے !

ہر سال ہتم کثیت . پل جلدگانی سکیاں گوا زیننت و پداوتی چنان پاپ کنت
 درچک تاک جنت و پہ گل و شادہ نوکیں زند ؑ و ش آتک کنت ، غور
 گوئیت و تو سک پسند کرت .

یہ ٹھنڈی سڑک یہ چاڑوں کے سائے کبھی تم بھی آؤ خدا تم کو لائے

پیردک، مجال انت! ”میری زندگی“ وائیت و باز ڈرامائی صورت و من و
چاریت، کندیت، کندیت آپرچے انکس کندیت؛ پرچے؛ پرچے کہ آئی گریوک
زانیت، کندیگ پہ آئی زیب دات. مردچی کندیگ مرتہ پرچیکہ لالہ مرتہ.

لالہ تو مرتہ گے گوں وئی عاشق طبتی و، گوں وئی دردان گوں وئی ارمان،
ارمان و گمان تو ہزار و اب دیت، تئی کجام داب پیلو بوت. تئی کجام ارمان
پورہ بیت، لالہ تو عاروس کن! لالہ کجام جنک ووش کنت؛ لالہ توچے زندہ
چے لوٹے؛ لالہ بے مزلیں راہانی مسافر. کجا. کجا؛ دل و درد و نپلی و و نشانی
سر و و شیں بچکند، ہر صعب آچہ سریاب روڈ و در آتک پرچے!

لالہ ترا آشپ یات انت کہ طوفانیں برپ رچگائت. روزین و چہ
جنین زہلیں برپ و چادر و وئی بدی، وئی گناہ چیر داتگ عنتت من و
تو ہمراہ نیم شپ و پہ سریاب روڈ و شتاں، بس گس نزدیک بوت تو وائر
کمرت بیا ترا جناح روڈ و سرکنیں. لالہ! دراجیں کوٹانی کالہ برزا مودانی
پاکیں بر پانی چنداں ماچے گپ جت؟ ”او زندہ در ویرگ و دردی کن
منا. خیابان خیابان، کوچہ یہ کوچہ، یم بہ یم. قرۃ العین طاہرہ قرۃ العین حیدر
مجاز ووش رنگیں جنک، زندہ زندہ در وطن!

لالہ تو منا عاشق طبتی دات و پدا پچ گپت و آئی جاگہ و در دنجشیت گندی
ہیل دات و پدا پلت و غمیں بچکند دات.

لالہ مرت ہر کس مریت، تو مرتے من مرین، زیب دارین جنک مرت ادر
کند و کیں پچ مرنت. بلے خیال نہ مریت، پکر نہ مریت درد و مرک نیت. لالہ
تو کند گانی پیل و دردانی آچ بہر کمرت. تئی بالنگیں آچ و مردچی پکرانی تاموری
دور کمرت. تئی قربانی، تئی در و مردچی مثالے بوتہ.

لالہ مرت کہ ادختی کس و پہ لالہ کار نیت نت. تاریخ و بے معنی ہیں حرف
دیران و بالنگیں زمستانی شپ و آج کہ صعب ہو گسا ساری پربوت بلے آئی

لے شعر نوائے وطن، سر تاک، تو چھاپ کرت۔ مروچی وطن بے نوا انت، پدا
 چنگ آیکانت۔ ہے روچ مرک، روچ انت۔ ہے روچ، لآلہ مرث بلے چنگ
 گموزیت، تہار شپ روچ بیت، پداہم کئیت، بہار بیت، پل زندگ بنت۔
 در اچ تاک بنت، سار تیں سڑک (دگ)، چنار شاد ہی، چاپ جنت انت
 آنت، لآلہ گلام جان پیداک انت، دراجیں کوٹے گورا انت، کالری برزا
 انت، کندان پیداک انت، بیالآلہ، بیاترا خدا بیا ریت !!

بے سرحال

امانے اللہ گچکی

ایتھنز اولس نشہ، عدل جاہ شہ زانت کار دزانت کاریں رشلگیں
 اسفیت چادریں شاہین سٹائلیں یونانی پیروورنا پرائنت، جبر زانت وکیل وئی
 شہدیں زوان ۽ ہلا لیں جوہریں زہر ۽ درشان کنگا انت؟ یونان ۽ آزا تین شہری!
 "گوشاں بد ارچاں پچ کن؟" شہدیں جوہریں دروگیں وئیں لونا، لے پیریں مرد
 ۽ سما کل زانت، سقراط زانت کاریں بے عقل، بد عادت، بد فعل، یونان ۽
 ہد اہانی دژمن، وہا ہانی بے راہ کنوک "سقراط پہ کنگی دپ ۽ وئی شہدیں زہر
 ۽ پیالہ نوش گرت، بے گون سقراط راست ۽ مات ہمراہ قبر نبوت، برانز گروکیں
 شاعر ۽ ہنگتہ باز گشتیت کہ واجہ تئی لے شہدیں شعر ۽ معنی چہ انت؟" شاعر ۽
 آج ۽ من جان ۽ لگیت، منی شعر ۽ معنی؟ منی شعر معنی لو تیت! من! من! من!
 ہے من؟" یہ سقراط پہ مر کے چمگ ۽ رسیت، آئی گشت و شاعران ۽ پڑسیت
 کہ "شمے لے شعر ۽ معنی چہ انت؟ وگشتیت کہ من حیراں بوتوں کہ کشکانی سرے
 گر روکیں عامی شہ شاعر ۽ وئی جند اشعر ۽ معنی شرو جوان ترکت، سقراط گڈا
 جواب دات "مزن نایں شاعر، شاعری دیدایت، علم ۽ وزانت ۽ بوتین تہ
 توہر بچارینتیں؟"

شاعر سَتک برحت دکباب بوت! راست! راست! راست چوتیر لگیت۔
 گو شیں چوتیر ۽ چوہا نشتر ۽ لگیت کہ زانت کاریں حکیم ۽ پہ کوہنیں ٹپ وریش
 ۽ جنت، بیمار فکرین شاعر و شاہ لویں فریات کنت کہ "مرنوں!" من ۽ ایراد ۽
 راست ۽ گشت تہ حکیم ۽ گناہ کجام بوت؟
 مابلو چانی یک قومی جتائی ۽ چمانی شرم و آپ انت، مادل ۽ آزار نہ کنن بلے

وئی دل ءے بازیں گند و کیں حیا لاں جاہ دینیں، چہانی شرم و آپ جو ان انت بلے چونکہ
 مارا سنے گنگے جرأت ءے ممکن، بنی آدم چہ شیر ءے چوش نہ ترسیت کہ شہ اولس ہوا میں
 سرزنش ءے۔ بلے ہوا میں سرزنش راست مہیت تہ عزت ہما مردمانی انت کہ لے
 ہمت ءے بدارنت کہ راست ءے راست، دروگ ءے دروگ گشت بکنن، وچو سقراط
 زہر ءے پیالہ ءے ورننت، بلے نزانن کاری ءے درو یا ہا ممکنت۔ بلوچی شاہ بزیسی
 وچونیں بدرنگیں لوزو، قیاس کن کہ تے لے دم ءے مالے وڈیں لوزو نہ ناہینتہ۔ کہ
 لٹریچر یا ادب ءے پیا جہل معنی بیت،

تہ اے وخت مات ءے کسانیں بچ انت اے قوم پہ ایشی ایرا ونگیپت کہ کسان
 انت دل ءے آزار بیت۔ یا مات ءے چم وئی چکت عیب ءے کور بیت۔ بلے اولس ءے دپ
 ءے کے بداربت۔ ؟ تام مات انت کہ وئی دوستیں بچ ءے کلیت کہ گوں دیگ و
 تا پگان لیب وگرازی کنت۔ دوستان ہنچو دیا جنت کہ مات و ت پجہ نیارایت
 کہ لے زہگے مات کے انت؛ پت کے انت؛ راست ایش انت کہ باز رند ءے ہنچو
 گندگاکیت کہ مے باز شعر و مضمونان مات و پت نیست۔ من وئی زور یا ما این
 مایک تیز رو و کیں ستنکی دور یا ءے واب ءے پاد آتنگ ان و عہدی شموشتگیں
 و شین گفتارانی بنیا تاں بلوچی شہ نویسی ءے باندا ایں کوٹ و ماڑی ءے کنگ لوزاک ان
 مے زانت ءے سرچگے مے وئی نہ انت۔ مے رومانی عہد ءے و شین شاعری و لوزکیں
 ادبیت ءے میان ءے یک تہا میں گلامی عہد آتک۔ تنکہ علم سنیگات، ادبیت خالی
 شاعری ات۔

لوزتو کیں لوزو بدل زوان ءے گفتار ات۔ ماشہ کس ءے پد نہ انت، بلے
 ہر دجی صد ءے یورپ ءے مشینی دور آتک۔ پہ علم ءے نیکیں دور ءے بوت۔ و انوک زبات
 بوتنت، علم شہ دراج جا مگیں دمن پاگیں نلا و پادریانی دست ءے در آتک و
 دیکے در آدکیں میانی طبق ءے و جہلی طبق ءے مردمان دی شنت سر بوت، انگریز شاعر
 و رڈ زور تھ و کالرج، لاریکل بلا ڈو، LYRICAL PALLAD، اول لوزانی تہا عہد کت کہ

«ہو گئیں کاران اولس» ہر درہمی تران کنوکیں لوزان شعرکنن: اے نوکیں جبروات
 نس» آزمانک نوشتوکان زند» تہلی دولشی ہرود پہ سنگدلیں راستی لوزانی تہاکھتو
 سہراکت انت۔ اے سنگدلیں راستی بازء گشت۔ جاندری انت بلے زندء کہ جانڈی
 ست نہ شاہ نوزیں چون کنت! دروگیں اسپتیں چادر» چیرا بے عزتیں بیاریں زند»
 راست! شاعرُتی چمان کورکنت۔ نوشتوک دتی قلمء دروگ پرکنت!
 بلوچی» نوکیں ادبیت، جنوزان مات» دوستیں پچ، چو شررنگین جنگ نازکنت
 رلاڈیں پچء ایشی بازعیب است، بلے مسترین عیب ایغی دُزی انت، گزنگیں بلے
 نرین دُزء کے بخثیت، بلے اے بد عادتیں پچ کہ پہ دتی شوق دگتچئیء دُزی کنت،
 اے پہل کنت! بلوچی ادبیت» تہا نوکیں بدنائیں» ٹیڈی ازم» آتکے، من نگوشین کہ
 اے کل شاعر و نوشتوک کل دُز بوتگ انت، اے خالی یک ٹر نڈایت۔ عجب انت کہ
 نامے اے کل ٹیڈی ازم شہ عالم د ملاہان شروع بوت، فارسی و عربی» جاگک دوشنگ
 بوت، حافظ اہم، جوان گشت، جامی، باز لوزانی واجہ انت، بلے اے لوز بلوچی نہ انت
 تالے نرعی مے کوہنگیں قلات وتلار» زند» سکی دسوری ظہار کرت نکنت۔ ملایان فارسی
 جابوچی آرت۔ دگر بازء لوز دُزات، بلوچی» دامن تنگ بوت، پراہ نبوت، لوزان
 ن بند خیال دزگ شروع بوت۔ مے زانت» دوچی سرچمگ اُردو بوت۔ فیض و شس
 کشین شاعر ایت اقبال جوانیں شاعری کتہ۔ بلے ایثانی دُزگ زیب دارانت۔ مسترین
 ی نقص کہ اے نزانت کاریں زانت کار پہ مے ادیبء آرتگ انت۔ آاردو» فکر خبنگ
 و بلوچی» نمشتگ انت۔ ہرزوانء دتی طب» است۔ اے طب و مزاج قربان کنگ
 نہ بیت۔ لوز» دزگ انت۔ مابازء ہسے طب قربان کتہ و بلوچی ادبیت» دُزمنی
 کتہ۔ مادتی آزاتیں وش لوزیں شاعری قید و بند کت و پادان زنجیران کت۔ دتی
 نوکیں نوشتا نکافی فکر اول اُردو کت و پدا لہتیں بلوچی لوزمان کرت۔ وگشت کہ
 اے آسانیں بلوچی» انت۔ آسانیں بلوچی» آسان پیشکا کہ آنی خیال اُردو انت
 کہ ماشہ کسانیںء پہ زوروتی دماغء نڈر نڈنگ آنی حیلہ» وڈہما اینت۔ مزاج ہما اینت

کہ ما اسکول دکا لجان نوشتگیں لوظان دیتہ دزانین ۽ پمیشکا ماگشن لے آسان بلوچ
انت بلے راست ایش انت کہ آسان تہ لے استیں بلے بلوچ نہ انت .

مے دزین بلوچ مزین یوان انت . ترس ہمیش انت کہ لے لاڈین بلوچ ہنجوش
دست ۽ درمہ ایت کہ دزی ۽ پیشہ کنت . وقتی عزت ۽ وغیرت ۽ شمشیت کہ
دنیا ہا کس مزانت لے کئی بلوچ انت شہ تمام راج و ملک انت و ایشی رجان حون کہ
انت ! مات و پت و ت مزانت کہ اے کے انت .

ادب وقتی چاگرد ۽ ظہار انت . ادبیت و شاعری ہما آدین انت کہ اول
ایشی تہا وقتی رنگ ۽ گندیت . ماہ گونگے دیما ٹپ است ، بانک پہ ایشی زہر
مگر بلے آدین کہ دروگ بندایت . دیکھے شان چیر دنت جم کورنت ، کہ
بگدنت ، گڈا ؟

منی گلگ ہمیش انت کہ مے شاعری و شاہ نویسی مے زند ۽ ظہار نہ انت
مے شاعر ۽ نوشتوک ۽ پاد ماتیں گل زمین ۽ نہ انت . آسرو گون وقتی پٹ
تلاران آ دوستی نیست کہ باید انت کہ بداربت ، آئی سوز و ملگزارین بر اتان
ادب و انتگ ووت ۽ کم لیک شروع کتہ ، لے کم لیک آسرو دزی ۽ گناہ ۽ پرنک
بلوچ ۽ نیک لوڈ کانی یک مزین فرض ۽ ہمیش انت کہ لے وقتی کم لیکو کین اتان
کہ دزی کنت پہ نرچی پہ سکی ہر رنگ ۽ وقتی عزت ۽ سوگند ۽ ہرینت و راستی
راہ ۽ بیارنت .

واجہ شاعر اتی شعرے معنی ۽ چہ انت ؟ راستے کہ تو بلوچ ادبیت ، شانزد
سالیں ٹھیکیدارے تھی عمر بلوچ اردو ۽ تریک آرگ ۽ گوستہ ، بلے تھی شعرے
چے انت ؟ اے لوز ۽ معنی چے انت ؟ آواجہ زہر گپت ، لے معنی ۽ درگیجک ایرا
مگرگ انت ، مادی شاعران و شاہ نویسان گون وقتی رومانی عہد ۽ شاعری ۽ دیم
پہ دیم کنن . واجہ جا آتہ تو جوانتریں شاعر ایت ، جام شہ من جو انترانت ؟ شہ من
تنک لے من ۽ سر پوش پر و شنگ بینت لوزچہ کہ میگور گشتیت ، مانرا ن کہ گوان

چون سارت کشیت، آزمان پون وش رنگ انت و سچل چوش بو انت؛
 بلے کسے کہ ایشی مزانت آدت ء شاعر وشہ نوزیس پرچے کشیت. بلوچی دوستی
 ایشی لوٹیت، کہ مابلوچی ء دزان مذکنن. لے بلوچی ء نزانٹ کاریں چکمانی سرید
 کنگ انت کہ واجہ بلوچ وتی کہنیں بلوچی ء سرافہر کننت.
 بلوچی ء لے نازک طبعین شاعر وشاہ نوزیس سقراط ء شاگرد لوٹنت کہ
 دروگ و راست ء پیو کننت.
 مے ایرادگیر نقد و نظر پہ ہمارنگے بکننت کہ راستی ء راہ انت. لے راست
 تہل انت. بلے علاج انت.

”جرات راستی، صاف گشتی بے ربائی، پراہ فکری و آذات خیالی میان
 راہے انصاف گشین، ایرادگیر مے بلوچی ادیبت ء ویم ء، روحانی راہ پیش
 داروکیں مردمانی کارانت. مے ورنائیں شاہ نوزیس لے خالیئیں کنڈ ء
 پُر کنڈا مزئیں خدمتے کرت کننت.“

فاضل

— بشیر احمد بلوچ —

فاضل » ودی بوگ ء ساری آئی مکھیں مات ء یک شبے اجبیں وابلے
 ولیت کہ آئی ہردو دستانی دل ء یک ویک روک ودرپٹوکیں چیزے ایرانت
 کہ پر آئی چم وندراں چولال وگوہر ء انت. سہب » سرء کہ روح ء ٹک
 کت و مند » سرگیں بازاری تلاء کارکت گدا فاضل » مات میتگ پرزالے
 » گورء پہ وئی واپ » معنی » سوچ کنگ ء شت. پیرہ زال ء واپ مانا کنگ
 ء ورنندگشت کہ من ء پہ تو زہر کئیت تو چونیں مشطالغ و نیک بختیے درگتیں من ء
 ہنجر تو دوہے وڑیں لال وگوہر نصیب ء بہو تیننت. برودل ء مجن. زوت تی
 کٹ چہ لال وگوہر ء پربیت. ترا دو ہنچیں تلاء ہیں بچ بیت. کہ نام و تراش ددر
 ددر ء پرشیت و باز لائق و نامدار بنت. دیر نہ گوست کہ فاضل » مات واپ
 راست بوت اوبلوچی زبان » اے درپٹوکیں استار ء ٹک کت کہ آتہا وئی مات
 ء کٹ ولوگ » ہلاہ و جلوہ نہ بوت. بلکن آئی پہ ماتی زبان بلوچی ء ہنکیاس لال و
 گوہر قیمتی تراشت و کمات کہ تلاء جہاں استنت اے زبان سیر و آباد انت و
 فاضل » نام پہ سٹھل و شان گرگ بیت آئی کستریں برات ملا قاسم ہم پہ دربیانی ء
 بے مٹ ات اد آئی گپتار ہم بلوچی زبان و شاعری » بے دروریں بہرے انت.

بلوچ تے و ہدی ہم پہ پھوالی وئی زندء گوازینگ ء انت پیداشم و تاتاریخ
 » گنیشیں جیال و نہ رارنت. آمانی دت من وئی حساب و داد چو ہنچیں دگہ پہر الیں
 تو مانی ء انت کہ کس چکا » اصلیں ذات و عمر ء نہ زانت بس ہنکیاس گو کشتنت کہ
 شیران چہ میران دو سال مسر انت. سستی مزین بش » سال ء بوٹگ و سید گوگ پریش
 » سال » جنگ ء بوٹگ. اگن ہے جنگ و بش » سنہ و سال ہشتہ و ہنیام انت

گذا مردم چشیں زہگانی بوگ ء سال ء لیکھو ء جت کنت بلے و ہدیہ گوزگ و تیر
 بوگ ء چشیں جنگ و چوپا ہار و میروپ و آس و آماچ ء حساب ہم چہ مہلوک
 ء دلاں روت . پمیشا کس ء گڑتی ز کنت کہ چک ء بوگ ء سنہ و روچ ء حساب
 ء بداربت .

فاضل ہم بلوچی زہگے ات اورندی بچے ات پمیشا آئی ہم و دی بوٹنگ ء
 حساب کس ء نہ داشت بلے آئی کستریں برات ملا قاسم ء کہ چھی چہ علم ووانگ
 ء شر و کیں رزن ء روشنا اتنت . وئی لکھی میں برات ملا فاضل ء بیران بوگ ء
 روچ نبشتہ کنگ اورما پدیگان ء وئی منت وار کنگ . ملا فاضل ء قبر ء سروں
 ء سنگے سر ء عربی و فارسی ء چوش نبشتہ اتنت .

وفات یانت جنت الملکان . فردوس آشیان بر زبان یاد حقیقت
 راز دل و جاں ملا فاضل ولد چاوش . بروز دوشنبہ بعادت بیماری نیم سر
 شہر رمضان المبارک نزد پیشین . چون پیر شد عمرش گزشتہ بمثل حاجیان
 احرام بستہ میل کردہ جائے ساکن تمام پیشین .

عمل بہ تاہم ولد چاوش

چہ ہے سنگ ء لے سہرا بیت کہ ملا فاضل نیم سر ء نادرا ہی ء بیران بوٹنگ و
 آئی زندہ گدسری روچ چہ ڈول گتگنت . ہے سنگ ء سر ء آئی بیران بوٹنگ ء سن
 سنہ ۱۲۸۳ ھ ہم نبشتہ اتنت . لے حساب ء ملا فاضل ء مرک ء را مردچی سنہ ۱۲۸۳ ھ یک صد و
 سیزده سال گوستگ . فاضل ء پت چاوش ذات ء رندے اوشیہوزئی نک ء
 بوٹنگ . آبانی دوار و ہنکین قاسمی چات ء بوٹنگ کہ مندہ گور ء اتنت . مند مکران و
 ایرانی بلوچستان ء چار حد ء سر ء رندانی کہنیں بندرے اوچہ تربت دیچ ء
 ہپتا دیل ء سر ء کوہ و کھورانی شم و لہ کا اتنت . کہنیں شیر و د پترانی تھا مندہ
 نام باز جاگہ گرنگ بوٹنگ او پنجر گوشگ بوٹنگ کہ رند مندہ راہ ء دیم جہلا دی سنگ

بودانا پیسوی و شوران و سر بوتگنت .

ملا فاضل و زندہ بابت و گیش حالجہ (حالیہ) زانگ نہ بیت . ہنچو گشتت . کہ
 پٹک و مندریں مردے بوتگ اورنگ و در و شم و ہم سکا زہر نہ بوتگ . قدرت
 و داد و ہشان مردم و چہ یکیا کئے بہر بیت بلے دوحی و ہنچو پہ کمال و رسیست
 کہ کس اولی کما بودی و ترانگ و نہ کپیت . پداہم ماگوشین کہ فاضل شریک
 بوتگ پرچاکہ آئی گیتار . ڈولدار و جلوہ ناک انت و ش و تام دار انت . چہ فاضل
 و چک و پماندگان محراب نامیں یک زہگے تاہے زوتاں زندگ و ہمت بوتگ
 گشتت کہ فاضل و ش تین اندانے بوتگ او عربی و فارسی زبانانی نہ تہا
 کو اسے بوتگ بلکن جاگہ جاگے پارسی و عربی و شیر و ہم گوشنگ در این جہ
 کہ تنگہ مردم زبان و جوانی و بلد مہبت شاعری کت نہ کنت . فاضل دریں ڈیہم
 و ہلکبان پہ تر و گر دوسیل و سواد و نہ سنگ بلے البت مندر ایرانی بلوچستان و
 چار حد و سرا بوتگ و سوب و ایرانی بلوچستان و اسکا . سر باز و کش و گورہ
 و لا نبی دیتگ . اے زانگ نہ بیت کہ ملا فاضل عربی و پارسی چہ کہ ہنگ و در
 برنگ بلے اے جہ پدرا انت کہ آئی استاد ہم عربی و فارسی زبانانی سر و
 سک بلو بوتگ .

فاضل مزین حاضر جو اے ہم بوتگ ہنچو گشتت کہ یک برسے ملا داد محمد پر دوحی
 فاضل و چکا سگ و بہ مندرشت آئی ساری ہتیں گال پر بستگت اوگون رسگ
 گشتت .

سلام عالیک تر ابات پھلیں فاضل

تا میں شاعرانی استے بلبل

گلاہے جتگ و گار انت

بہ بند لانک و من و کار انت

ملا فاضل ہماہین و بے تاہیری پتو چوش گردینت کہ آئی نہ و گوشنگ

استنت و تثرن و شنگان ہم .

سلام ات بات علیک اد یار
منی دوکتے دلی ، و سیا د
پر و میانی شکر گپتار
من دیار محمد و کیا
سر و سو بے کناں ٹی ء
چمود سر گپنگے پاری
دو گالت گوشته پہ واری

ملا داد محمد پر دمی ء بس ات چنیں تھل ترین جواب و پوسے کہ بدنت
آئی زانت کہ فاضل راست گوئیت اد شاعری پہ بہانی زیب دنت .
دگہ برے بلوچی زبان ء لے دوئیں استار . ملا فاضل و آئی برات ملا
قاسم پہ تر و گرد ء باپتیاں سر باز ء د ایرانی بلوچستان استنت . نشنگی جاگہ ء
ور ناہیں قاسم ء حیم پہ شتر رنگے کارٹے ء کپت کہ چہ و تی لوگ ء آسکی گر پہ
و گرون ء کشتگ و چار گات . دیوان ء باز دگہ مردم چپ و چاگر د ء و ج
اتنت . بلے قاسم و تی برات ملا فاضل ء چیر اندری حال ریگ لوئیت
آئی شاعری ء نازر کیں او تاگ زر تمنت و گوشت .

قاسم . کپور در من رطیں دنب ء
فاضل . کجام دیم ء دیاں گوئنب ء
قاسم . در یگ و کا پر ء لنب ء
فاضل . تپنگی ششتگ پہ جنگ ء
قاسم . دو تیر لگنت پہ ونگ ء

اے وڑ ء شاعری ء و تی زبان ء کار ء نام کپور در بوت او حیم آئی تپنگ
و تیر ء بدل بو تمنت او دوئیں شاعران لے جو اینیں دل برے ندر گے

حال یک دومی اور اسرکت دچہ نشنگیں مردماں کے گورش اور سے ہم نہ وارث
 زبان سرے اینکیاس قدرت و کمال دارگ سرؤب آئی استاد سخن گوشنگ
 بیت اور است بچارے فاضل اے لقب و نام جوانی کرزیت تنکہ زبان
 سرے مردم آئی اینکیاس قدرت و کمال مر بیت آئی زبان پر شیر و چو رچوک
 نہ بیت .

دگر رندے ملا فاضل و ملا قاسم و قی حلقہ نزیک آئی ناگی درے در کینت
 گر ماگ و آیین ات، چکر گے آہاں دلیت کہ مردے پچ سر اینت پچ روپک
 و کپات ایر دیگ آنت او آئی زال بن آنتنگ و کینگیں نا و حر ما گانی
 چنگ آنت و کپات گرگ و ناہاں پست تہہ ایر ریچکا آنت آیین
 موسم مردم گتر انگیں ناہاں روچے وہ بران بگنڈیت، دل مان بیت او پورگ
 کس کس ممکن نہ کنت بلے زانان اے جن و مرد تقدیر چھی بونگ، کہ ایشان
 فاضل و قاسم آرا سلاہ نہ جت کہ شاعر انا دار و از ز آنت، فاضل اے بلوچی رسم
 پروشنگ سرے پر مرد و جن بد برت و گشتے .

ملک ہمہ ناگی درانت
 مردے ہے پچ سر آنت
 جن نشنگ و مرد کیندرانت
 نائے نہ دنت کہ ما بوریں
 جنتیں ہرنے ما مرین
 بلے کہ مئے حونی پر آنت

فاضل اے سوچا کیں شگان و زردین گال مرد چر لاگ لپاشین لمپشان
 شاپستنت آئی زال ہاں چہ پست ناد رچت او باز پہ منت آہاں
 نادینت و آپ و تام کنت .

فاضل شاعری .

شاعری باز ناز رکیں ہنر و کسبے اور ہنر و کسبے استاد کو اس بے زانت «کمال چہ
سہانی وتی گال و گپتاراں سہرا و پیدہ ہیٹ۔ فاضل وتی کو اسی و ہنر کاری «سر جمیں
ڈس و نشان پہ پدیگاں چر قطب «استار اشتگ چوش کہ وت گوشیت۔

کو تاہ کن فاضل کہ سخن یکے

کس تی گپتار ء نہ کنت شکے

فاضل «سچو میں گال و گپتار تنگ «ہار و گوٹری انت کہ چہ و ہد «گوٹنگ ء
زنگ و سخامور نہ بنت۔ آئی پچر و خیال و عقل و زانت «سمند پچ راہ در رنگاں
گٹ نہ بیت۔ آئی شاعری یکے بے گوازیں زرے کہ چہ لعل و گدہ ہر قیمتی آن پر انت۔
ہر چیت کہ جہل و ہوری آئی ء بے پٹے گیش مر و ارد و گوٹری در اکیست۔ ماہیں مہلج
گما گزیں رک بہ بنت۔ مجنوں تبیں عاشق «دوستدار «دل «در ہلگ بہ بیت۔
جیموی کبک رواجیں رانی «دل «بندیں۔ مہر و واہگ ء تیجاریں ہلگ بہ بنت
اور مہلجاریں عاشق «زہیر جیتیں زرد «سوزمان بہ بنت۔ فاضل آہانی بیان ء باز پہ
جلوہ ناکی ء کشیت۔ دہدیکہ آمہر و واہگ «سند و پندان بریت من کوڑوین دنیا
سر و چیری «گم و گڑتیاں کپیت۔ مردم گوشیت فاضل مزینں بنجورے آگوٹنگیں دورو
ہاریانی بیان ء باز پہ درد و دلگیری و پردوی کنت۔ اودیمی حالوراں ہنچوٹنگ کنت
مردم کشیت کہ فاضل پچ جاگہ ء پشت ء پشت نہ کپتگ و دنیا «چاریں کندان
گولان بوٹگ۔

فاضل رندے ات او آئی دل چہ رندانی وت من وتی ناتپاکی و بے سریں
کاران ساک پردات۔ بلوچانی ہر کسی وت سر بوٹگ او و تاجہ کس ء سخت تر
نہ لیلگ «کرد ء آدان ء پنے بن بیہہ و بند الاں گوٹنگ ارشادہین در «بلوچی
آچار ناتپاکی «سپہ گوارت ء درت و بوجی پلک پلک گت۔ ہر کس ہر کس و ہر کس
ناکس بوت و چو گور و صیدی تراں یک یک درگاں درگاں بوتنت۔ چاکر «سر پہ
ست گڑھ ء پنجاب کپت۔ شہداد بس ملتان بے گواہی «ہنکین ء شت ادیر گوہرا

لاشاری چه دو جاہ بے جا بوت اد چاکر ء دعا ء گپت . رند و لاشار ء جنگ و چرب
 پرشت و پرش و ستک و سوچ ء آس ء لمبوک او ز بانگ ء ہر روچ و کوس
 دیہہ مان داشت و تاسی سال ماتی وطن ء مسکین ہر زمین مرد و نریانی مر و جنگانی
 آماج بوت . فاضل ء چم رندانی و شبیں دور نوزبتانی چو چپی بو نگ ء حرن ء ارس
 گر تینت . ناپاکی ء تاوان و تپاکی ء برکتاں چوش بیان کنت و رندان ء سوچ
 دنت . رندان آئی دلگوش گون درستیں بلوچاں انت . پرچاکہ بلوچانی اولی
 دینی ٹک میر جلال خان ء انت کہ رند ہمانی او بادگ انت .

ہرچی کہ رندات بر حقیقت ہمراہ بت

مہر و دوستی و پرتپاک ء یکجاہ بت

نیکہ چہ شاہانی در ء دست کوتاہ بت

کیہو ریں گئے چو تلاراں بے راہ بت

پھلیں مستاگے من بشارتاں واہ بت

تپاکی ء قوم چون مہر و حکم بیت کہ آپو تنک و بے راہیں گٹ و تلار بے بیت
 کہ کس چہ آئی ہر گوست نہ کنت . چو دوش بو ریں پھل ء بیت کہ ہر کس آئی ء دست
 و دین بنداں ظہرت . فاضل دیمتر ء سوچ دنت کہ

ملکان تاراج و شاہاں من گور گندان کنت

چمان پو ڈاڈوئی کسندیں گھٹان کنت

دیما پ ناراست و نگیلگین سندان کنت

وطن ء ہر گٹ و گر ء دلگوش و پاس بانی ء تواری ء پر جنت او اولس ء شیدار
 کنت . آخشکین نندگ و ناہ گدگ کنگ ء سر ء بد بارت پیشا گوشتیت .

ملکان تاراج و شاہاں من گور گندان کنت

فاضل زند ء جو ریں تہلی ء ماریت پیشا آ اے کوڑوین دنیا ء انسان دنتی
 تپاکی اد ایمی ء قائم دارگ ء سوچ ء دنت پرچاکہ

دُنیا مکاریں جنے کہ و اب کنت ہر روج پر رنگ
یار کنت بیگانہ ہے جنت شر ہرے بر شپت رنگ

پیشا لے دنیا والے دنیا، مال و مٹی، ہستی و دولت، کس پہر و شان
مکنت، وقتی برات و وسیا دے مہ جنت و کبر مہ کنت، آیشی ء ہم گشتیت کہ لے
دُنیا ء باز رنگ بد رنگ او چو مار ء ہر موسم ء جان ء سل لگوشنگ، شاہ و وزیر
دور و نوبت بوتگ، کلامی و واجہی ء سیاہ بنزیر جہراں لے جہان ء تنگ۔
انسان، بنی آدم اشرف المخلوقات دومی انسان ء کتر پاد و حکم ء بندگی بوتگ
او چو چار دست و پاد ء بلم و مہار بوتگ بلے لے کرداں بنی آدم ہیچ آپس ء
نہ رسینت ابید چہ الاشی ء سیاہ و بنزیر تہا ریاں و انسان ء چشین ظلم و زورانی
پرک و پیسیرانی سنکل و زمزیل سست و دور دانت۔ قوماں سرچیت کنان
کت، غلامی ء جہراں برات او آزاتی ء روشنائیں چر آگ ء شر و کان و طن و
ڈیہہ ء شپ و روچا بد لینت۔

من ہمک راجا بن جتیں آسان گپ گپ انت، بن جتیں آس، انسان ء
عقل و زانت ء دیار وگ، حق و موجیبانی پچہ آرگ و مینگ و پچہ گرگٹ لوگ
ء واہگ و کوکار انت، لے توار و ایناں اگ کنت متان سار کنت، زور مندان
چک پر وش کنت، کسے کسے ء راخان و حاکم منگ ء پیر تیار نہ انت، ہستو مند
و کوڑہیں کلدار ء بادشاہی و حاکمی ء دیوال ڈرنگ و کپنگ او اصلیں پرمیاریں
زانو گریں او عقل و زانت ء و اہند زور و دولت ء ٹوہین قلات و کوہانی دیم ء
ٹوپک و جنپ اتنت، کہ سر ء چت کنان انت، کوٹ و قلاتان بان بادگیران
شاہ و وزیران گو نہ گند جنان انت و پدا پت گجان انت، فاضل و میتر گشتیت
کہ اصل کمال و دولت عقل و زانت انت، گنج و مال نہ انت۔

گو مری گنج و مال کس ء نامدار نہ کنت

فاضل ء شائری ہر بہنات ء سر ء بر زداران انت، آئی عبداللہ خان تہار

جام درک ڈوہی ۽ دور و نوبتاں رند سرچت کتگ ات. بلوچی شاعری ۽ درویش
 ۽ مثال ۽ رسم گجگ بونگت. پیشا ملا فاضل و ت ۽ اید اہم اولی صرف ۽ آدرنگ
 فاضل ۽ مثال ہم چہ بلوچی چاگرد ۽ در نہ انت ۱۔

آسیگوں مہ کن دردانگ

پہکین اشرفی ۽ چانگ

ہے پہکین اشرفی ۽ چانگ. ہے ٹک ہرے دگر رنگے ۽ دروشم دنت.

ہر وہد و اب کنت نودی شل

گندیم گونگیں گرگی تل

استون و پیاپین ترونگل

ہیلج ۽ ہل و رواج کبکی رفتار نودی شترنگ انت کہ نرم نرم ۽ کپنت

آئی رنگ گندیم گونگ انت بلے چورج ۽ گرگ ۽ نازرکین تاک ۽ زرد چکیر

اسپیت و نازرک انت. چو اسپتین جمر ۽ پٹ ۽ ڈلگ و اسپتین ترونگل انت

فاضل ۽ ہیلج. ہما عشی پریانی دروشم دنت کہ جام درک اش ڈیرہ غازجان

۽ کوہانی تل ۽ گندیت. کہ گون و تی اسپتین پوشا کاں گردی ۽ چاپ و صحبت

کنان جام ۽ چکیں زرد ۽ ہوشام ۽ برگ ۽ نشتگنت. فاضل گوشتیت.

لعل گرو کے او کو ہرے بشی

یا انارے من ہتنگاں پشی

گر وہنگاں بیارین دلی کشی

فاضل چاہی کپوت ۽ پہ ہیلج ۽ کاسد و ربالہ کنت او آئی ہنکین و دودار

۽ ڈس و نشانی دنت.

مسکین میدان و سر مگیں بازار

دور کمان انت و شش ہمیں آچار

دوستدار ۽ ہنکین ۽ پلک و حاک مک و زباد انت. کہ مردے و تاپر

دوسرے گانت کہ لائق چہاں کنگ انت دوستدار بہ تہمت دکٹ، لوگہ دیم،
جنگ گرماگ انت سشس دابیں سہریں بنا ٹی بستگ، فاضل بشانگ، بوجی
آچار گشتگ، دوستدار بہ دست و لنگ و مورد ا رنگانی نمش، چوش گشیت۔

آکہ من گر و باناں دووین شستان

بیدی سرشاہ و تراشتگیں ہستان

سشس سہرانت و سینہ اش پستان

دوست بہ لنگ و مورد انگ ہنچو جلوہ ناک و زیدار انت، کہ گشے درست استا و
کواسیں واڑھے، دار تراش، تراشتگ اور کالب و کیماں کنگنت، چونکی لے گوازی
ہستانی ڈول، چپ و چوٹ اش مان نیست، چونکی یک لیب و گوازی، کہ چپار
مردم، کنگنت، چار کنگڈ، قتلات، کنگڈ جننت، ہر کنگڈ، تا دومی کنگڈ، ہیت کل
جننت، نیام، یک سنگے ایر کنگنت، چار دار زورنت کہ قد، بٹلے بنت ہے
داران سنگے سر، دور دینت، ایشانی چپی و راستی کپگ، مردم و تی دار گلان کہ چک
اش گشنت تران کنت چرتاہی، دو دو مردم ہمراہ و سنگت بنت و یکے دومی،
مدت دینت، بلے گوں دومی جنگ، آہانی جنگ انت،

دوستدار بہ دست ہنی انت ادناہن ہم سہر و ہنی رنگ انت، دوست،
چلہ و مند ریگ ہم دستا انت، فاضل آہانی بیان، چوین و شیں رنگے، کنگنت۔

مرگ زری من بارگیں چو بان و رنگ انت

ہر دہیں نخلانی مخر حونی رنگ انت

بارگیں مورد انگ و لنگ و در یچک و شاخ انت اور مند ریگ زریں مرگ
انت کہ شاخ، سر، و رنگ انت، ہبلخ، دنقاں ہا مر انت آہانی سیاہی و لٹانی بیان
چوش گشیت۔

کا گدیں بادگیر، نقیب سیاہیں چاکر انت

ہبلخ، کنگنت تنک انت و کا گد، ڈول، نرم و نازرک انت، او آئی دپ

ڈولداریں بان و باد گریے اوسیاہیں دنتاں چو نذکر و چا کر و باد گریے
 و چو کی و پاسبان انت. دوستدار و تھی سیاہ و ڈکیں بیک و مگداں لہو پیکنت
 اوسرے رندیت و گوپیت. فاضل و دل و روح برکت بوت اوشب
 تہاری و مان شانت سچیں جہان و سیاہیں چادرے سرے ایرکش کت.

دور و الشمس و برنگ اللیل و تنگ

سیاہ جہانگیر و بر سر گیدی و جنگ

فاضل غم و عشق و پرک و پیئر و چوش گشیت و دو بندانی تہا سجو میں
 بیان و کشیت.

گم حیا لے او عاشقی چاڑے

لے دگہ سنگل و آدگہ کارے

عاشقی یک چاڑے یک کیفیتے او آئی گم جتا میں گم انت چہ ایدر گمان
 جتا انت. فاضل و گم و گزنی باز انت

شب کہ چار پانت گم چہا رقم و گون من انت

قہے چہ یا قوبی خیالاتاں زیات ترانت

قہے چہ نوک سچیں، کڈی سندان ترانت

قہے چہ الماسیں پلک تراشاں نیش ترانت

قہے بنان ک گون و گہ بیچ مرد و انت

لے چاریں گمان ہر کیے و راجتا میں قہے است او چو دگیش گم سنگ نہ بیت

اولی و واجہ یا قوب و پچ و حضرت ایسف و براتان برت و چاہے و دور دات

او پت و راتک و حال دات کلا بلون و ارنگ. واجہ یا قوب چہ گمان چمان

کور بوت. دومی گم چو نذکر سچتگیں زحمے و انت کہ جو ہر آب دار انت.

وسک تیز و بروک انت. دگہ رنگے چہ پلک تراشیں الماساں ہم تیز ترانت

کہ جان و سنبان انت چو و روکین ریش و ناسور و انت. او چارچی قسم ہنچو

گران دستگین انت کہ اگن گران باریں گراب و آگ بوٹے ہر چہ آئی کچہ دکساں
 و گیش بار بکنے تہ آ بڈ بیت .

مہلیخ و دوستدار و جتائی و ناد لگوشی و فاضل اینکیاس گمانی سر و کپگا
 و رند ہم دل ہیکم نہ انت . آوتی ارادگ و پکائی پد برو سہرا کنت .

بیانت منی شاہی شیر تپا کین پر اہنگاں

من گمانی رنجیتگیں اولاک نہ باں

قول انت کہ نوزکین آ . دگلے رنگ کناں

گون و تامہ رنگ و گماں ہم تنگ کناں

نوزکین رند پد و کشکے زورگ و ہر کس گشت کنت بلے نوزکین رند پد درہ پد سے
 رنگ کنگ گون فاضل و منتگ ہے آئی و تی رنگ درہ بندات آئی رنگ کنگیں
 کشک چو کلکشان و پوہتگنت کہ رچی ہچیر نہ لگوشیت . مہلیخ و مہ رنگ و گمان گون ہتا
 ہم تنگ کنگ . ہم نوزکین حیلے ، دگہ جاہے ملا فاضل و تی ہے وڑیں ارادگے دگہ
 رنگے و پیش داریت . مہ رنگ پہ آئی کمار نہ کنت یا آگون مہ رنگ و عہد و قول
 و وعدہ ہے بستگ اد آئی و ہمیشی پیش داریت کہ من زبان و قول و پانہراون .

سی مہ مانان و برسہاں بوشتاں پد نہ گروان و وعدہ ہے دوستان

بزاں من ہنچو نوز و وعاجز بہ بین کہ تچک و بکی و اوشتات مہ کنین چش کہ
 کئے سرین ہمراہ مہ بیت و پاد دست و ہمراہ مہ بنت اولٹ و جک دیگ و
 باہوٹ و واسطی بہ بیت . فاضل گشیت من تچکی و اوشتات مہ کنین اوگون وڑیں
 پادانی ہمراہی و لٹ و از مند بہ بین پد اہم چہ و تی عہد و قولانی پر نہ تریں ملا فاضل
 و باز گال مثال و بتل بو تگنت . باز بران پیریں مردم گپ و تہہ و ہمیشانی مثال و
 دینت چش کہ .

عاقلیں مرداں شپ اگر ہر چند انت تہار

شپے گروشتاں نشاننت مات دگہار

ہے وڑیں دوگال ملک دینار میرا ڈری ہم گشتگنت ۱۔
 ہر خپت بہ بیتیں شب تہار
 پیدا ورنٹ مات و گہار
 ہر کس زانت کہ پولات ء دگہ چیز نہ بہریت بلے فاضل اے گپ ء دگہ ڈولداریں
 وڑے ء بیان کنت ۔

تیشگ گوں پولاتیں کڈی ء کار نہ کنت

ملا فاضل ء یک در اجیں شیرے طوفان ء سر ء گشتگ اے طوفان فاضل ء جنڈر
 زمانگ ء تمپ و مندر ء علاقہاں کپتنگ ایشی ء سر ء ملا عبد النبی بوہیر و ملا بہادر ہم شیر بستگ
 فاضل وتی شیر ء تہا لے طوفان ء روح و تاریخ ہم آدر تگ ۔

چارت و چار شنبہات ماہ ربیع الاول ہجرت ء دوازده صد بیت نہت منادلا

آزمانگ ء ملا فاضل، ملا بہادر ہر دور نا بوتگنت پر چاکہ فاضل ۱۲۷۰ ء بیران
 بوتگ ۱۲۲۹ ء آئی ذات بیت و سی سال ء نیام ء بوتگ چھے طوفان ء آفت و
 سکیاں کہ بنی آدم ء چہ تاوان رستگ او آئی چہ حال بوتگ ایشی حال ء فاضل ء جنڈر
 زبان ء بشتگنت ۔

کوش منتیں کور ملان ء سر چان بوت دور میں

گواشی گلما شنت ہزاران سند ناراست ڈینیریں

برزگین جنپ ابیریں بند و بند گاہ کالمیں

گردگین بگ بے حساب گورگٹ پرگٹ فاہدیں

بے گزربینت چہ مال ء آجھیل بے لکڑیں

اسپزیں سخہت مہری پاکڑ و پل و ترطیں

من زر ء او گارنتے مرد و نریاں دلدیں

فاضل ء جم و نظران ہر چہ کئیت بیان ء آگٹ نہ بیت ۔ بلوچی ء شاعران چار چیز ء
 ستا ء پہ باز در اجیں شیر پر بستگ انت اے چاریں چیز مہرنگ ۔ سبزیں سگار مہر مہیں

مرکب او آسگوارین توپک انت. فاضل ہم یک ہے وڑیں شیرے گشتگ

کیکدہ کا بزرگی لہیں اندام

سوسنیں شاہی و تکین شہگام

زیرہ بریں زرشت و خمیں انجم

لوپچیاں زینانی کفنت دشنام

یادگہ پیالے چاریں بے مٹ و بے در و دریں چیز چوشتنت

مہوش و مہنا و حسریں شار

مزل و پھندانی ترہیں الگار

زیادہیں مٹان و گڈنت تلوار

ماہلال ایرجیگ کفنت آسگوار

فاضل و شاعری و گیشتریں بہر عشقیہ انت او آئی زبان پہک و حیاں برزو بالا

انت جاگہ جاگے دینی شیران و آئی و عربی و فارسی و لوظ ہم باز پہ جوانین رنگے و

بلوچی کالب و گیتنگ انت. پریشی فاضل ڈو صد ار نہ انت. لے وڑ آدور و زمان

و عام رسم بوٹنگ. پرچاکہ عربی و فارسی و وانگ و زانگ عالمی و زانوگری و نشان

بوٹنگ. ہر جاگے کہ فاضل عربی و فارسی و لوزان کار بندیت شیرانی تہہ و آبیچ در آمد

زانگ نہ بنت.

جامِ دُرک

آئی شاعری

بشیر احمد

” دُر حدیث — آس جام ء بالنتہ ما آہی ء دو نہوان “ مست لوسکلی ء لے
گال و جبر کہ آئی گوں محمدان گشکوری ء کتگنت . جام ء مزنی ء مسترب نشانی انت ہست
دت چامِ دُرک ء روک کتگین آس ء دوت حساب کنت .

تہ بز ان کہ جام ء شاعری ء آچکیاس برزو بالامنت لے ہما وخت ء جبر انت کہ
مست توکلی شپ جاہ روچ جاہ ات . برے من سیوی ء پیٹ و ڈٹاں و برے مری
ء کوہستان ء برے من سندھ ء شہر و بازاراں و برے دیر دے ڈن و ڈگار گشت
وتی دل ء زنگانی ریچکامن سیوی ء گون میر محمدان گشکوری کہ دت باز بلدیں زبان
زانت و شاعرے ات داشت . گداہر دکان یک دوچی ء راوتی شیر آشکنا ئینت
ہر وار کہ مست ء شیرے بگشتیں گدا جام ء نام ء ضرور گپت و ہے جبر ء کت کہ لے
آس جام ء بالتگین انت .

جامِ دُرک کے ات اولوچی زبان ء لے در پشناکین استار منے ادب ء نیلیں
آسمان ء کدی سہرا بوت و کدی سبت لے جبرانی بار و اکس پکائی ء سئی و معلوم دار
نہ انت . جامِ دُرک ء بابت ء واجہ لانگ و رتھ ڈیمیز و تی کتاب ء بلوچانی عام پسپیں
شاعری ء تہا ہنکیاس نبشتہ کنت . کہ جامِ دُرک خان نصیر خان لودی ء در بار ء شاعر
بوٹنگ . نہ آئی و دی بوگ ء روچ و سنہ زانت و نہ آئی مرک و بیران بوگ ء مہند جگ
ہنچو کہ اسے انگریز زبان دوست و کو اس ء لے شیرانی کتاب ء پھاپ کنگاماراوتی

نت وار کتنگ ہنچو آئی جام دُرک، گپتارانی ہنچیں گچیں، عہے کتاب، ہوار کتنگ، کہ
وانی وانگ، جام دُرک، شاعری، مزنی، آئی خیالانی بُرزی و آئی شاعری، نوکین
رُوڈولانی ہنچیں یک نما داریں دروشم، دانوکانی دیما کوشتیت کہ مردم، دل جام،
کہ گپتارانی وانگ، بندہ بیت، جام عراگن، نصیر خان نوری، دربار و دور، شاعر،
زاناں تہ مروچی ہم آئیادیر نہ گوستگ، زندگین قومانی چشین نامدار و دل پسندیں —
زربیانیں شاعرانی یات، ہزار ہزار سالان و پید دیوان و مجلس بنت، ہر سال آدانی و دی
جوگ، شادہ یا بیران بودگ، پرس دارگ بیت، بلے جام پہوالیں بلوچانی شاعر ات
لے بزگان پہ وتی جنبد، غم دگر تیاں دار نہ ریت، تہنا جام دُرک نہ بلکن مے زبان و دگر
از در گپتاریں شاعر و شاہ نزیں بے گواہی، نیریں محبانی پشت، پشت کپتنگنت، بلے ما
بد بدل مباں پرچاکہ ۱۔

سنگے آگ چات، کپیت

قرن و در اے مرتے

آپ، مشلاں ہیرت نیت

لے گالاں مے جنبد و دور، شکر گپتار، گشتگ، ہنچو کہ آ میتانی چہراگ

گندیت اوماراد لبڈی دنت کہ ۱۔

ہنچیں بلوچ دُر دانگین

دور و زمان، پہہناں

لیگار و دھنڑیں نہ بیت

چوسھر و الماسی مثال

زنگین چہ نمبیاں نیت

پرچاکہ مروچی آگن باز نہ بلے چنتے یلیں درہان سرین بستگ پہ وتی زبان و خدمت

زاناں کہ ورناننگریں

روچے چہ لوکان رکپنت

بندنت رندی پہلوان
 شرهاں گون ہیسی چرٹوان
 سوب و چومسک عنبران
 کنت ووشنا میں وطن

جام دُرک زندگِ انت چیا کہ ہتر دمی صدی «آئی گشتگیں گال تار و پرح مرد ہر
 بے مٹ و بے درورانت آئی زرتگیں شاعری «نوکیں دود و رہنبدان بلوچی نہان
 و گٹ چہ لعل و گوہران پُر کر تگ ہنچو کہ وت گشیت آئی گپتار خکیں شیر نہ انت

گوشد ارت حدتیاں یاراں

جام و گشتگیں گپتاراں

جام دُرک ڈوبی بلوچانی عہدی دور و باریانی یک ووش نایں یاتے من
 وتی گپتاراں ہنیا م دانستگ، جام دُرک ہنچو کہ وت گوشتیت کہ

گال ن گتگنت

ڈرن سبتگنت

لعلن ربتگنت

لے گال. لعل انت اولانک سبتگ و گوا کنگ انت. جام دُرک نصیر خا
 نوری و کوٹ و دربار و شاعر و شہ نویس ات. درباری شاعرانی ہج نک و نثار
 جام و شیران سہرانہ بیت. پرچاکہ جام دربار و پیر درباری شاعر و نہ سبتگت بلکہ
 چہ جام و بے مٹ و بے دروریں شاعری و آئی ادر بار و براہ و شان زانگ
 بدتگت ات لے کس و نہ چارت کہ جام پہ دربار و شاعری کنت یا پوت
 جام و شیر چو کہ بلوچی دفترانی دگہ شیران چنگ و مہار کنگ نہ بوتگنت
 کس نہ زانت کہ آئی گپتار چنکیاس بے گوا و گار بوتگ بے ہرچی کہ شیر
 مخلوک و ایات و از برات ایثانی تہ و یک شیر یا چشیں بندے نیست کہ جام دُرک
 و آدور و رسم و رواج و ضرورتانی و و آدور بار و صفت و سناحا کمانی و ش کنگا گت

آئی خان پہ ملک گیری۔ بہادر تھی۔ مہمان داری، زخم جنی او پڑمیاری ء تار و پج مروچی
 نامدار انت۔ نصیر خان لوزی ء نام ء ہر کس پہ شان گپیت۔ بلے جام ڈرک ء یکے شیرے
 ہم آئی توصیف ء۔ آئی جبگانی توصیف ء او آئی دربار ء بابت ء نہ گتنگ پرچاکہ
 جام ڈرک ء شاعری چشین جبران سات نہ بوتنگ۔ آئی جم و نظر ان آئی زند ء زیر
 آئی دل ء واہگ و ارمان۔ آئی درستیں جہان، ہما شتر رنگین۔ زیبا ین۔ سادگین مہلخ
 انت کہ آئی غم ء جام و جام ء دل مہر شپ تا صباہ ء گر یونت۔ آئی جتائی ء گلنیں غمان
 جام ء جان سچیت و آپ بیت۔ دوستدار ء زیب و رنگ قد و بالا ڈیل و ڈول بیان
 کنگ ء جام کسی حد ء نہ انت۔ بہادر دم زانت کہ جام شاعری بن پد چہ ڈول ء ایر
 بوتنگ۔ عشق و واہگ ء شاگ جام و تی دوستدار ء دوشم ء چوش بیان کنت۔

گون سہت و ہر وزیران ابرو ء کشیت چہر کمان

رک بارگ انت چہر کاگردان حندان پہ سلطانین پران

رچی امل چہر جہراں شمعى ء کلیت شعلواں من لیل و تار یکین شپان
 دیمتر اگشیت کہ ۱۔

دوشی پہ حیا لے لڑکین

دیتن مڑدے لڑو کین

کھندیت و رچنت مر وارد

جزیت گل زمین روک بیت

شاعری ء لڑکین رند پد کہ جام ڈرک ررتنگت پہ بلوچی زبان و ادب ء یک
 لڑکین رہندے بوت۔ مئے قدیمی شیرانی تہ ء شاعرانی دوستدار ء ستا و صفت ء
 باز ڈولداریں گال گتنگت بلے نہ کہ جام ڈرک کہ و تا و وتی دوستدار ء یکت سترکین
 بندیا کما تہ کہ آمہلخ ء گٹ ء گرگ ء و تا جاڑی زانت۔ دوستدار چہ انت ۱۔ او
 جام چہ انت ۱۔

منی دل جوڑتہ ڈیل ء تھی ء

بے تو آسکو پٹ ء چرو کین

مُنت تپھی ہاں پہنا دگر وکیں
 بیے تو بارگیں تازی سچو کیں
 مُنت زوار ہاں چابک جنو کیں
 بیے پھلے کہ من پٹا ءِ رَدو کیں
 مناں بینگ ہسک دم دم کنو کیں
 ہمو پھل ءِ دپ ءِ واس گرو کیں
 دگر جاگئے :-

توئے چار دہی ماہ - من ماہ ءِ گب
 توئے روچ نیروچ - من ایر نزاں
 توئے گردگیں بگ - من گھوڑواں
 تو حاکاں لیٹے من تئی چستراں
 تو پاداں شپاوے من تئی لٹراں
 توئے سیاہیں سیہ مار من جئی سمران
 مندران جنان ءِ من دست گران

ہے شیر ءِ جام ءِ لذکیں رند پدے زرنگ . آدو ستدار ءِ رنگ و صورت
 بیان ءِ کنت جھرو نوزدان تو اءِ پر جنت ، مرگ و بانزانی کو بنج و کپرتانی منت
 بیت دھربیان ءِ رندے کالان گشیت .

گو شدارت بیلاں جام ءِ زار ہاں
 ایش و ہمیش انت من تی ءِ گشاں
 ہے بیان ءِ امل ءِ بار و اچہ گشیت .

امل ماہ بُر بے من سیاہیں شپاں
 امل زحم پچو کیں من کو لپگان
 چم چشیں امل ءِ جبتانی ءِ شاعرے چہ حال بیت :-

اگر تو نیکے تر زانے وت ۶
 چہ زبیریں زبان شاعر ۶ بار بیت
 گھر ہی عاشقان ۶ گوزگ سال بیت
 جام ہما زبان ۶ زوریت کہ ہر کسی زبان اینت . آکک لبظانی تہا دراجیس
 قصہ ہان بیان کنت . دوستا ڈرنگ و صورت بہ بیت یا آئی جتانی و دور نیادی
 ۶ بھویں دوست ۶ ہلا ہوشاں جام ۶ دل نہ مہرینیت گمرا چوش گشت کہ .

من گنوکاں کہ گوں دل جھیراں
 دل گنوک اینت کہ گوں من ۶ جھیریت
 گر کنت تنگو دروشمیں بچے
 زو کنت شاہ و ظالمیں تر کے
 اچ مجاں زنجیر مہر ۶ لوٹیت
 ہنچو کہ گرد و گروک جام ڈرک ۶ را آئی دوستدار ۶ بر چکنک ۶ یات ۶ پرنیت
 او زری نوڈ آئی حکمین ۶ ہمیدول ۶ جام ۶ دل ۶ ارزانی شریدار . غمانی تالان کنوک
 آئی مرکب و سواری انت . جام . وقتی دل بے تاجیری ۶ حالان دنت و اے
 پسو ۶ گیت . ۱ .
 ڈاہ برتہ بری ۶ روکین ۶

شنگ کنت موری زامریں ڈمب ۶
 جنت آبر سر زاناں ملوکین ۶ .
 اومنی واجہ بھنگے مسکانی
 ماں تہی پاک ۶ مسک حراسانی
 تادرتی ساہ ۶ رانگہ داری
 من ترا بیگاہی بران اود ۶
 اودامن میری دیرو ۶ دیما
 صحب ۶ سر ۶ کوش و گوات سیمین ۶ ہر کس وقتی قاصد کنت او پہ پہلج ۶ سلام

و کلمہ دیم دنت۔ بے جام ء کہ سین لگیت نہ آئی دوستدار ء و شین بوا سر کنت آ
 ء قاصد نہ کنت بلکن ہمیشی گشیت کہ سین وت چه دوستدار ء نیم گاکیت۔

جی سین بے پرس ء ہستی ء

اچ لطیف ء تو پھلو ء کائے

گوں گل ء دیمامیل کتے دروشی

بوئے شہ بیکان زرتنگے و شین

چو جام ء مرکب ء صعب ء سین ہم گوں جام ء ہم تران بیت۔

صعب ء سین گال اختگان

کہ پیری شہر دازرتگان

شیریں لب ء ششتا تگان

سازانت جام ء اختگان

سارزانت جامیں ڈرک ء

کر مر ء سولیں پسنگ ء ،

”ہارویروپ“

فاضل، بہادر، او، عبدالبنی

— بشیر احمد —

یہیں شے، بابت، جتائیں شاعرانی حیاں، شہار و پکر و زانت،
 برزی جتائیں رنگاں سر دشا کشتت، بلوچی کہنیں شاعری، باز شاعران یک دڑیں
 شے آنی بارو، وتی پکر و حیاں، سمند تا چنتنگ، چو کہ لے چاریں چیزانی بابت،
 فاضل، احمد واجو، ابراہیم سر بازی او ملا الہ داد حارانی، ڈولدر ایں شیر گشتگنت۔
 ہنچو پہ بلوچی، لے ہر چاریں چیزانی بوگ مرئیں شرف و عزتے ہے ڈول و شاعر
 ایشان، آ زمان، برنگ و سر گرتنگ، ہیر در شیں مہلج باز گیریں کمیت۔
 سوزیں سگار و گرنہ و کیں تو پاک پیش، زمانگ، لے یک رسمے بو رنگ۔
 لے تہنا بلوچی ادب، نہ بلکن دگہ زبان و ادبان ہم رواج بو رنگ، انگریزی
 زبان، مزین نائیں شاعر شیلے، جو رڈ زور تھ (SKYLARK)، سر حال، شیر
 گشتگنت، کہ تا مروچی باز نامدار انت۔

ہارویروپ، سر حال، ملا فاضل، بہادر و ملا عبدالبنی، ہم شیر گشتگ
 لے مرئیں ہار و طوفان، ماہ و سال و روچ ہم ملا فاضل و تی شیر، تہا دا تگ
 آگشیت، چارات و چار شنبہات ماہ ربیع الاو

ہجرت، دوازده صد و بیست و نہات صاحب لال

پہ حساب یکصد و پنجاہ و چار سال، گو سگ، فاضل، جنہ، مرگ، را
 یکصد و دوازده سال گو سگ او اے ہار و ہیروپ، ملا فاضل، جنہ زندگ و
 سلامت بو رنگ و جم و ت، دیتنگ، پیشا و ہدیہ کیہ آیشی، بیان، کنت، وانوک
 و اشکنوک، دیما پدا ہاتا دان و بے وسی، لوگ، کاپر مال و دولت ہار، آپ

گون انت۔ وبران انت او مردم جان پٹ پنتر رنت۔ ووتارا ایشینگ
وگرٹی وکپیت۔ چو کہ گوشتیت۔

مہر سری چیرات نہ گورتان گون ٹیگیں ما دلاں
گوارگی اسپتگنت استون گون در ہکو کیس شلاں
در فلک نیم سمار عدہ پھ صیبت کرند کنگ
نوبہ نوساعت پہ ساعت سرزین پر چند کنگ
نالماں ہر گورہ شہکو رگیا میں پرشتگنت
من لداں سالوس و اشفال و نینگے گشتگنت
چپ و راست مردانی صلواہ و منادی رستگنت
تخت و بالشتان پری پیکر چہ و اب و جتگنت
سردار و پاشپاد و دیم پہ کوہاں رنتگنت
مردنا کا مداریں ناکا چہ حیا لال کشتگنت

شاعر و کمال ہمیشہ کہ آئی ہم و نظر ان سکیں ہوتیں چیز ہم نہ شگوسبت و شاہ آئی گندیت
و آئی پنچوڈ و لداں لوزاں بیان کنت و پنیام داریت کہ آگن آئی بیان دش رنگیں مہ گنگس جسے بار و
انت۔ ہمائی رنگ و در و شہ مردم و چہانی پشت و بیت۔ آگن بدی و گندگی و نیمگ و انت تہ مردم
و دل چہ ہما کار و ہا ہند کجنت او آگن شاعر چہ گوشہ دار وک و والوکان پہ نزور و نیز گارانی بزیگی و
مدت و کمک و آیت و بداریت تہ آئی اشکنگ و رند ہر کس لالک و بندیت و جاہ بخت گہن
شاعر قدر تے قہر و آہنت۔ ہار و ہیر و پ و بیان و انت تہ مردم بزا انت کہ چد و زیات سکی و
سوری آدمی ذات و سر و میا ہات۔ ہے حال لے ہار و ہیر و پ و شیرانی انت۔

ملا بہادر و شیریں ہم بے میں شیرے۔ جہرانی بندگ۔ گزند و گردک و اچاپ و سہبت گنگ
آئی کمال انت گشتیت۔

نالماں و خیز ننت استون چہ نیل بو نیں زواں
مہر سری چیرات نگو رتاں گون ٹیگیں ما دلاں

مولما ایران و گوں انت مثل باد سمران
 نیم آ زمان و بگو سنت از مشی این تہراں
 مس شپی ننجیں کتے وت من و تاصلح و تہران
 رعدی حنکل و نہیبان سنگنت بار گران
 صحبت و چاپ ات گروکان مثل آس نگران
 ترنپ اکننت بے گمان و تراک ترکت کہران

جہراں سیاہ و تہاریناں ماں شاننت و گواآت و جہراں نجیں شے تہاری و شورکت۔ گرنہ
 بازین توار و جہراں کنگ سنت و گروک و چیلک بستگت و چاپ جنگاآت۔ ہرہ و ایر دیگ
 ایر و ساری و چوینین ڈولداریں بیان و وھدیکہ ٹوہیں ترنپ و گار و کنت گدا آیانی توار و اہار
 ناچ و ہجت و نام و دنت و گرنہ و حکل و جہراں ترس۔ گیرت و ہر روت۔
 ملا عبدالبنی ولد ملا بوھیر رند ہے بیان و دگر رنگے و کنت۔ آئی پاری و لوزانی و درگوز
 کنگت بیت۔ پرچاکہ آوھدی چنیں شاوی و رواج بوٹنگ۔ ہرکس و فارسی و لوز شیرانی تہا
 آورنگنت۔ پرچاکہ اے علم و زانگ و نشانی بوٹنگ۔

ناگمانی ابر و قہر و باد صرہر حنلق

گپتگے روئے زمین نازل ات تقدیر حق

گرنگ رعد و پھیت سمانہ فلک

جنگت تخت کتر یا تاک باپھت سمک

مہتر میکائل بہ امرت اور و بیتگ کمک

تہری ابر سنگنت استوں پھکین سر پچک

گپتگ ظلماتیں گباران دیدگانی مردمک

بے ستون و پرتنت مثل دریائے حق

جہر و جزانی بندگ و ہرہ و ایر دیگ و رند

و ہدی کڈن و ڈکار ہارانی شہماتاں زورمہ زور ان کت۔ گدا ملا عبدالبنی بنی آدم بے دی و

ناچاری و بیان و کنت

باغچہیں تمپ و گیاہیں شہرے گیواستنت گلیں
من زر و گر کاب کنت شیر منگہ و ورنایلیں،

تنگیں بیج و ہزار نازیں جنک شتر چالیں
صورتی کٹ و عروس بزم و بالشت ہپیلیں

ملا فاضل لے بیان لے و ڈے کنت. فاضل و کمال ہمیشنت کہ چرائی حیاں و پچرم و
نظراں پچ چیز نہ شگوسیت پمیشا آئیارا استاد سخن گشتت پرچاکہ آہر وڑیں حیا لے باز ڈولداہیں
وڑے و بیان کنت. ہار و میر و پ کئیت تر و خشک نہ چاریت. فاضل لے بیان ہنجر کہ
حیرتی کنگ مردم گشتت چہ ہار و میر و پ و ورنہ پ آڈن و ڈگار و درچک دار لوگ ماڑی
نہ آدم نہ آدم ذات. نہ پس و دولت ہرچ پشت نہ کنتگ :-

ملگزاریں شہرے نہ استگ شہر و آہند میزریں

گلشنیں بازار و قصر و ماڑی خیبریں

چندھا حور و ہزار نازک کینزیں چا کریں

دل با وچم خمار. کلی بانک در میگوہیں

کونٹ و مٹی و کلیم و پٹی نالدا ان زلیوہیں

گجرات بندیں لہیف جل و گالی بے گوریں

ترشت لوہی طاس و تلی کر شو آپوہیں

باز مڑ دار غنی زر زوال نام آ وریں،

کار سری چیت غلام رئیس دہکاں بزرگہیں

باز تو اندار غنی و میر گہدا مہتریں،

لے درست ہار و ملاں کنت و پینیل بوہیں زر و اوگا رنت لے شیر پہ توپان و شیر و نام و

سک مشہور انت و پہلوں و گوازیان دل و بنواں دانگنت و قرن و مدتاں گوازیان انت چہ فاضل

وہم پاداں ورنہ باریں چکیاس ہار و توپاناں گلیں زمین چیر مالنگے چپ کنگ بلے کس اس حال و سنی

منی دل جوڑتہ ڈیل ۽ تئی ۽

پیر محمد زبیرانی لہڑی

چو بر مہ کشم گیسوئے عنبرین معلق ز نم ماہ را بر زمین
 لکھ دہزارین ثنا و توصیف پہ آپاکیں ذات و ہنرمندیں کارگشاہ ۽ کہ ہر ذرہ ہزار نمونہ و ڈول ۽
 مخلوق ۽ پیدا کت و لے کلاں چہ آدم ذات ۽ " فی احسن تقویم " ۽ بلند و بالا میں شان منصب
 گوں بہت و شان ۽ واجہ و گلزمین دھرتی ۽ کل شے آنی سردار و حاکم کت و بازیں تک ٹولیاں
 تہا بہر کت . و جتا جنائیں زبان و بولی ۽ گپ و تران ۽ بہت و زیور ۽ گوں سپہ دار و نماد اکتہ
 لے گلزمین ۽ سر ۽ ہے آدم ذات ۽ مرد و چی ہزارانی زبان بولی انت . کہ ہر یک بولی د زبان
 ۽ زبان زان و بولی ۽ اندر ۽ شاعری و شہ نوسی و قلم کاری کنگ انت او کنگ انت .
 شاعری یک دو دیم رجم کاتی چے شاعر بازیں کار کنگ کنت یعنی مودہ و ماتنی شعراں
 گشگ حند و کیں مردماں گریوانگ . یا صورت و زیلاں گشگ و گریو کاں حند اُنگ او
 و ابین قوم و آلساں گوں و تی زبر زبریں شعراں ہنکل دینگ و گران دیکھیں دایا لچے گاہ کنگ
 او دوجی دوجی ڈول ۽ گپ و گالانی بال آرگ او دتی ترشکین مہہ گونگ و مہہ کچ ۽ دلاسا
 دینگ و راکنگ شاعرے کار و قطار انت . شاعری کسبی میں چی ۽ نہ انت . بلکن شاعری
 جزویت از یغیری " یعنی شاعری یک حد ادا نگیں چی ۽ نہ کہ ہر یک بولی پر و ش و زبان زانتیں
 مردم شاعر بیت کنت .

این سعادت بزور بازو نیست تانہ بخشد خدائے بخشندہ

اے بیتہ جلدیں زبان زان و بولی پر و شیں شاعر و قلم کارانی گپ و تران کہ ہر یک و تی
 و تی بولی و زبان ۽ شاعر و قلم کار او زندگیں کارگشاہ انت .

نین بلوچی زبان و بولی ہم ہے آدم ذاتانی یک تک بلکن یک زندگیں آستان ۽ بولی د زبان

انت. قوم اے خاطرء کہ وت خداوند عالم ہم گشتیت کہ آدم زاتان من قبیلہ و نکانی تہا پیش
خاطرء بہرکت تاکہ آپج آرگ بہ بنت: او اگہ نہ تمام آدم زات یک پت و مات و اولاد انت

بنی آدم اعضائے یک دیگرند
کہ در آفرینش زیک جہر اند

اے بنیات اے زبان ہم وتی کٹ و دامن ہمقدر پراہ و تالان انت چر کہ اسے
سر بر زین و آدم زاتانی دومی زبان دہولی انت. بلکن اے جہلی یعنی مئے پیشین شاعران
شعر پے چو معلیم دار بیگانا انت. کہ بلوچی زبان ہم وتی ہم سر سم جوڑین زبان و بولیان پے
پز ماندہ نہ بلکہ بازیم تر و پراہ ترن کہ یک شے و ہر دو دمان و جتا میں جتا میں و صیف
و ناماں گوں یات کنت. نین ماں دوست خواہ تو صیفین نام و شعران پے وتی در نگین
کٹ و کا بنو بے نام داریں و الوکان پے قدیم بلوچی شاعرانی شعران چے "مشت نمونہ از
خردارے" چن ن کارین

ہے مئے گتگیں و نام داریں شاعر و شہ کارا لیشنت.

خان عبداللہ خان شہباز کوہستان، خدامری جام درکج. شے خرید. بست تو کلی
ملا فاضل. ملا بہرام؟ او دومی ہے ڈول و شاعر و شہ کار انت کہ یک صدوسی دیک و صیفین
نام و گوں مہلیج و نامدار کنت. او اے ہم منی وتی کتریں زانت کاری و چنیک چچی انت اور
اگر اے ہم بیت کنت کہ الشی و چہ ہم ہے نام و صفت زیاستر بہ بنت

۴. بیا او دل مروچی آھتیل زیر

اول سر و عزت مندیں و الوکانی دیمایک پے یک ہما تو صیفین نام ایر بنت او آیایں
چہ رند ہا شعر ہم وتی اصلیں جامگ تہا پیش بنت.

۴. این است رسم دلبری

۱. درابابت ۲. یا قوت ۳. گہور ۴. لال قیمتی ۵. لڈوخ
۶. کوتر ۷. کوہانی نہ ۸. لیلی ۹. آہو ۱۰. درنجاد
۱۱. آسک گردن ۱۲. کیگد ۱۳. آہو پیر ۱۴. کماں میاں ۱۵. گل اندام

- ۱۶۔ بارگ میان ۱۷۔ پل جندگ ۱۸۔ موری دانگ ۱۹۔ تہم پل ۲۰۔ لال کلین طوطی
 ۲۱۔ موٹا ڈین جن ۲۲۔ سیر مار پٹ ۲۳۔ ابریشمین جن ۲۴۔ پل گد ۲۵۔ گونڈل
 ۲۶۔ سومری ۲۷۔ لڈو کین پری ۲۸۔ شمعیں گروک ۲۹۔ پین اگاہ ۳۰۔ کوہ سری کوک
 ۳۱۔ سبک کام ۳۲۔ تسہی مار ۳۳۔ بین ٹیلیٹ اسک ۳۴۔ جانڈا لیں لہو ۳۵۔ مکتا ہی نوز
 ۳۶۔ سینی سرگوات ۳۷۔ کپوت ۳۸۔ گل پری ۳۹۔ کاڈ ۴۰۔ دھنگ
 ۴۱۔ شہ پری ۴۲۔ پری زات ۴۳۔ در ۴۴۔ بیہیں قری ۴۵۔ شکر گفتار
 ۴۶۔ ماہ صورت ۴۷۔ دم گوڑیں شیار ۴۸۔ راج پل سوفا ۴۹۔ بدر سادات ۵۰۔ کج
 ۵۱۔ کہر باین تنگ ۵۲۔ دابانی گل ۵۳۔ مہ رنگ ۵۴۔ نودی شل ۵۵۔ گندیم گونہ
 ۵۶۔ گرگی تل ۵۷۔ ستین پاتین ڈنگل ۵۸۔ شپ چراغ ۵۹۔ گنج ۶۰۔ دردانہ
 ۶۱۔ اشرفی چانہ ۶۲۔ سیم مافین ۶۳۔ چارہ ماہ ۶۴۔ در پونگین سہیل ۶۵۔ زامر چیر
 ۶۶۔ تنگوریم ۶۷۔ حبانی ۶۸۔ لعلیں لیلیٰ ۶۹۔ حیر دروشم ۷۰۔ لتائیں صید
 ۷۱۔ پچگین در چک ۷۲۔ آمل ۷۳۔ شف گروک ۷۴۔ پونجی آسے دیو پل ۷۵۔ نوز برواں
 ۷۶۔ تر پونجی ہر دہاں ۷۷۔ خماریں ۷۸۔ شراب دیم ۷۹۔ شیخ پونز ۸۰۔ نوز گوار
 ۸۱۔ گورغ ۸۲۔ کارگشاد ۸۳۔ زمریر مافر ۸۴۔ نوز ۸۵۔ عاقلی لال
 ۸۶۔ جیندو ۸۷۔ دیرزن ۸۸۔ دیر نیاد ۸۹۔ گرانبل ۹۰۔ گوار خے پھل
 ۹۱۔ در گل ۹۲۔ نیوگے دار ۹۳۔ شیخ ۹۴۔ مہلج ۹۵۔ وابانی پری
 ۹۶۔ کلح نوزک ۹۷۔ چتے روک ۹۸۔ درین دکنی ۹۹۔ ستین اجب نگین ۱۰۰۔ در گوشن
 ۱۰۱۔ آف ماہی ۱۰۲۔ نیلغین گنپ ۱۰۳۔ کوہ کاہن ۱۰۴۔ آمل ۱۰۵۔ روش نیردچ
 ۱۰۶۔ چھوڑی رانڑی ۱۰۷۔ در حدیث ۱۰۸۔ راجی بانگ ۱۰۹۔ شمس ۱۱۰۔ جنتی لاڈ
 ۱۱۱۔ اسکرپٹ ۱۱۲۔ بارگین تازی ۱۱۳۔ پٹ پل ۱۱۴۔ لطیف ۱۱۵۔ آف بندین جھڑ
 ۱۱۶۔ گنہی پونجین ۱۱۷۔ آہ تر دین ۱۱۸۔ ڈیو بلغین ۱۱۹۔ پرخار حیم ۱۲۰۔ کاہن کپوت
 ۱۲۱۔ جیٹ دروشم ۱۲۲۔ مزن ماپر ۱۲۳۔ درگی وین زامر ۱۲۴۔ کمان ابرو ۱۲۵۔ رک بارگ
 ۱۲۶۔ کاغذ رک ۱۲۷۔ شتر

اے شش نام، شعر من و دست نہ آتنگ انت، پرہ اے صفت ہم استنت
گل توں، ماہ توں، کوچ گردن، بو جری، ہنجری، ۵

دوشی من داب و درابابت و دوست دتی - *

دلیتہ یا قوت دگہور و لال قہمی

ہار خراسانی من نہیں آسکی گردن ۶ - *

دیم گرن بقالی زباد بوئیں چند ناں

کیدر گوش گون پور در شپو کیں کنلاں

آہر پیریں کتان میاں خوبصورتیں گل اندام - *

حانی اودامن ہفت براں زر شانت کنان - *

بارگیں میان ات چو قرآن ۷ زیارت کینیں

ٹپ منی سرپوش انت گبگباریں دردے کننت - *

منی ٹپانی درمان حاں جان ۸ پٹی حندگ انت

من نظر شانک داتن بہا موری دانگ ۹ - *

ہمہم پل ۱۰ رستہ ماں دیم ۱۱ مہنگ ۱۲

لال گلین طوطی وت بہا سیلا ۱۳ سنبھی - *

ساز انت لال و چنگ ایران ۱۴ نہی

نشہ جنے مونگا ز دین سر بند سیر ماری پٹیں - *

نشہ جنے ابریشیں حانی ہما انت پل گدیں - *

جوگی آن ہے کلانی کہ شاری و شلی اش بان نت - *

سیمی گوند لیں حاں جان نت

برگوں کہر بایں ہنگ و ابانی گلین مہرنگ ۱۵ - *

ہر و حد داب کننت نودی گندیم گونگیں گرگی تیل، - *

اتین پیاپیں تر و نکل رحم کن شپ چراغ سردانی - *

- * - گنج و قیمت و نیادانی قولیگاں تئی پادانی
 * - آسیگ مکن دُر دانگ پاکیں اشرفی ء چانگ
 * - دوستی شپ بزرگیں پھیں دریں ہتلی سیم صافیں
 * - ماہ ء دہ چہار بے باکیں در شپد کیں سہیل جبر اکیں
 * - تو کہ نہ دیتہ سو مری جاں جان لڈو کیں پری
 * - جاں جان جنکافی سروک = سیاہے شپے شمعیں گروک = دابین لال گاہ کنوک
 * - چو ترا جاں جانی نشانی آمن دسین

کوہ سہری کوگے پر سبک گاماں ایرفت
 لہتی مارے گردن ء درستاں چہ دراج ترانت
 ٹین ٹلے اسکے گوں گہاراں سنگین ترانت
 دوست مہنی جاندار لہیوآں پیکے

رستہ مار غونی گری سایاں

دردشما و نت چوتھا ہی نرداں مرزی چہ سرگواتاں سمینیاں
 گار مناں پیدا کنت گنرکانی سزگ ء نینلت لہر کپورتانی
 نئے ماہ گوں استاراں تڑبی نئے روح گوں تھی زال رسیت
 عاشق مناں معشور توے دست ء منادے گل پری
 کار و گچینیں دھتکاں ننگانی پہر و پانگال
 شہ پری مثل چار دہی ماہ ء نشہ گت برزباں گرا تگر ء ساہ ء
 ہر قدر موحیں خاطر ء پلاں اچ پری ذات اندوہاں راں
 با ادب دُر ء لستہ میں گیوار بے دھاں قمری ء شکر گفتار
 آدنانی ماں صورتیں زیدار پہ کہیب نشنگ درم گوریں شیشار
 لال دتی راج ء پیل و سغات انت جلوہ ناک بدر سادات انت
 کج کجے بیت چو چار دہی ماہ ء دنت ترادر راہی بیامنی جاہ ء

منی دل جوڑتہ ڈیل ۽ تئی ۽ بے تو آسکلو پٹ ۽ چر جنیں -*

منت تو پچی باں پہنا دگر جنیں بے تو بارگیں تازی تشو جنیں

منت ازوارباں چابک جنو جنیں بے تو پچھے من پٹار دو جنیں

مناں بینگ مسک زم زم گنویں

اوسین بے پروس ۽ بہشتی ۽ اش لطیفاتی نیمغاں کاسیے -*

دوست منی درین ۽ لے کوشتی من آف بندیں کہکراں -*

چلیک آں جنتاں چوسا نوڑی آف بندیں تھبٹاں

زور انت چو کنڈھی آں بیو جنیں آں -*

بزنت چو آہو آں تر بہ جنیں آں

روح انت چو ڈتو آں بلو جنیں آں

لانٹ کنت چپتاں پڑخاریں آں

عاشقاں جاگینی بے تراریں آں

مرگے نیاں اودر حدیث شاہیں مرید ۽ محسراں -*

منی کیگد ۽ کتل ۽ دیر ۽ چم چپارکن -*

بانزلاں نزیکا گرو دارکن

گیشتر پماراجی بانکیں کاڈ ۽ -*

شمس دمہ رنگ و ختی لاد ۽

دل گوں خیالاں گوں مکف پہ سجن ۽ ہمیں عنماں -*

توئے آف ماہی من تئی کنڈوان *

توئے تلغین کنت من تئی تارواں

توئے چار دہی ماہ من تہہ مہ گراں -*

توئے روش نیروچ من روش گراں

خنداں پہ سلطانیں پراں -*

ریچی اچمل چو جوسراں

- * داب انت ماہیں سوہری مہلچ و آبانی پری
- * بیا اور بیامنی کلے نوزک بیا اور بیامنی چتے روک
- * رستہ یکہ درینے دکنی پارے پر گوارا، استینے اجبے نیگن
- * چیم جہہ درگوشیں، مہسری عہ جت ہے کال دُبل دیتے چہری عہ
- * مٹو دکہ از سندھ پلو اکایاں پھجوری رانتر یانی پایا قیناں
- * تراں کتہ ز مزیں ما فریں نوزدے چودنا گشتیں چار دہی ماہ عہ
- * نے من و وارثہ نے عاقلی لال عہ گیشتر مازیر طاہراں ریختیں
- * میو جیندے دوست خواہ عہ ہڑون دی عسانی ساہ عہ
- * دیریں مز لانی جلدی جن بر گور دیر زنیں دیر نیارے
- * عیناں پچہم ہرزاراں گنداں دیر وی گر انملاں
- * داتہ سوہری آہ زورے آسکی گنبد وادیریں در
- * گواڑخے پھلے کڑتہ ارمانی مئے دلاجوڑن چاکر عہ حانی
- * ناگمان آتن در گل عہ پارے یا خدا لال عہ توبد عہ مارے
- * ڈیل وبالادنیو گئے دارے رنگ زبیاں دواج شیشارے
- * شیشغ گوانکن زاتغین کوہی آن من

گیش بھورنت قیامت عہ بمباں کفنت

-* باگھیں مہلچ پادکیت، نوزخ آنی گلان

دیم شودیت و دیم گڑناریں تشگواں

-* آمل پئے گدارے دہیتہ ماروچ عہ

گل ہیں دوست بامداشف من گروفاں

-* سپا و عہ ودھنی پے آس روخ عہ

دوئیں برواں دمننت چو نوزخان

-* خواریں عین بادا ہی دوزخان دشا دنتاں مثل جو ہر ترپنخت

- * میانجی پونز تہی شیخان رچوخت
 شراہیں دیم تہی مزدوم کثرخت
- * پیغام کا خفتت نوزد گوارہ
 پیغام و سلام نامے نام
- * من کا خستہاں گورغہ چار کھلہ
 آست آستین من و جاگ داتہ
- * کر گزان شف و رنگ کتہ نوحین
 ماتہی دوست ماں لڑغاں دیتہ
- * مہرتیں چہرہ و کار گشادانی
 پستہ ہنگ و مہیں مات و
- * ژمب شلتی ز امری چہراں
 پن شرا ننتی تنگویں دیما
- * ولان اومہ سندجانی اشتویکی انت ولانی
 دیچہ لیلوا العین و گوشتہ لیلوا العین و
- * میری زانسرہ ایر کنت ہیری دروشا گندیت
 لستہ میں صیدے ہشیاں برز اچری شاہ دت زانت کہ لال منی مہرتے
- * دل منی ترکی کیگدہ دیتہ گوں ہسراں پگیں درچکے موری گوں ہسرتیں بران
 پیغام کتہ درشت منی و = ہیرت دروشا مزہ مانرہ = در نیگی لڑوغین ز امرہ
- * پیادگی پنہاں پھاد نہ بنتی لوڈ کتہ پیداغین ریل و سرہ کان کپوت
 برات گنت یا تراشراں شوں دیوں من گشاں کوشے بھری سوردایاں من عبتہ
- * ابرہ کثیت چو کمان رک بارگ انت چو کاغذاں
 بل کاغذاں بارگ ترانت

زبان و ڈھگو

پرختہ زبیرانی بٹری

زبان و اندر ادب یک گراں بہائیں شے اور زبان و نہ من کہ آہنی تھا ادب و علم و پیر آہنی کٹ
 شک بہ بیت، ہر زبان و اندر آشاعر و ادیب اور قلم کار ہر زمان اور وقت موجود بیگ انت،
 ہستنت ادبیت، زبان و تالان و پیراجی اور علم و وقی اندر و گرگ و جذب کنگ اور عالم گیر
 یثیت اختیار کنگ آہنی و شعر و ادب و چہ ظاہر بیت، چنانچہ بلوچی زبان ہے ڈولایک زبان و
 وایشی اندر آہم علم و ادب و جذب کنگ اور گرگ و پورا پورا طاقت مروچی نہ بلکہ باز صد سال پہنچا
 پچے موجود من لے مار بلوچی زبان و کہنیں شعر و ادب و خزانہ و گنجان پچے شری و معلوم بیت
 منی و تی زانٹکاری (معلومات) و بنیاد و شعر و اندر آہم گرائیں صفت بیگ لٹنت اور آیشنت۔
 قالی، حالی، خیالی، نیس، ہما شعر و گشتت کہ یک بے زبانی چچی و حال شاعر آہنی و تی زبان و
 چہ زندگ و زبان دارانی ڈولاکالور و جبر کنائنت، چو کہ یک مروگیں مردے حال شاعر آہنی
 و تی زبان و چہ بیان بہ کنائنت کہ من یک امیر و بادشاہے اتاں یا یک فقیرے وغیرہ۔ ایشی را
 گشتت حالی۔

اور قالی ایشی را گشتت کہ زندگانی زبان و پچے شاعر شعر و اندر و جبر کنت، و خیالی و مطلب
 ایش من کہ پچے موجود نہ بیت، مگر شاعر شعرے گشتت، جہلی بیان و اندر و من کہنیں شعرے و تہا
 یک عالی تصور بہ بیان کنان کہ شاعر بے زبانی و جبا نوزان و دت پر دت گپ و نثران اور دوی
 کنائیں نہ یک بہترین نمونہ و ڈولے و تہا شعر تہا بیان کنت، آدو جانور گوک و ڈھگو، ہسپد نریان
 انت۔

اور بلوچی کہنیں شاعر لے خاصیں صفت من کہ آوقی شعر و اللہ تعالیٰ و پاکین نام و گول شاعر
 کنت اور آہنی و رندا و تی پیر و مرشد و نام ہم ضروریات کنت، آخر و شعر و رسول کلمہ و سر ختم

کنت، چونکہ پہلی شعر ہم سے ڈول شروع ہن۔

شاعر وقتی بیان، چہا درء چون تالان کنت اور شعر، درء و مر و اردان رحیت۔

• ————— • منا گر خاونداتارین شکر ہن العیات قل ہن اوالحمد ذکر ہن

یعنی منا اللہ درگاہ، و باز شکر ہن، صفت و یکتائی او تمام ثنا گون پہنچوات گن
شروع ہن۔

• ————— • دلوز ہر وقت مناشا ہن خدا ہن گشا دوخ مشکلیں کارا ہما ہن

یعنی منی دل، اندر ہر وقت اللہ ہن کہ مشکلیں کارانی آسان کنو کنو

• ————— • سخیں پیر و پیراں بادشا ہن منلگون فامہرہ نکا ہن

یعنی حضرت غوث منی مرشد سخی او کل پیرانی بادشا ہن، او منی کنو کنو

نگاہ ہن۔ نین اصلی قصہ شروع بہیت۔

• ————— • دیتہ من قدرت، چندی قلعے نریان و ڈھگو از رتہ شرعے

یعنی من اللہ تعالیٰ بازنگ دیتہ، کہ نریان و ڈھگو گول پہ دست شروع کرے

نریان گشت۔ جواب داتہ ڈھگو ابہ مر کفارا سخن بے نا تھا گون من توارا

یعنی ڈھگو گشتہ نریان، را کہ گون من بے فائدہ گفتگو مکن

• ————— • چڑیت بٹام بندنت گاج کارا زمیندار پڑکت ملک و ڈغارا

یعنی موسم بٹام کیت نود بندنت ہو رگواریت او زمیندار و بزگردتی ملا

ڈغارا ف دات، دیوان پڑکت

• ————— • پڑی و ڈنگ و سباہیں سیاہ تہارا شفا کو و کینڈ شو کنت من ڈغارا

یعنی ہو رو کین پشگانی او سیاہ تہا رہیں شغالی اندرا کو رگنڈ مارانی ڈغارا

• ————— • من نیلاں وقتی ننگار کارا ترانیلاں بغیر عدل و شرعیان

یعنی ہمے حال، اندرء ہم وقتی ننگار او کارانیلاں، او، من ترا گون

فیصلہ و کنگ لڑتیاں

نین، پھر وند پھر وند را ہی بیٹہ، دیر تر میں مزاں جتہ قاضی گورا ہمے فیصلہ و روت

- سرابیتہ نریاں ڈھگو پہ رندا بہم تاں دیر سرین پئی ویندھا
یعنی دیما نریاں رندا ڈھگو اواریک جا دیر دراجین پٹ و پوٹوانی پنڈھاں جتہ۔
- رونتہ تا مالمانی حساب ویندا نریاں چار گام شتہ پیشا تری ء
قاضی صاحب ء گور ویندا رسنت مگر نریاں کہ تیر گام نت دیم ء شتہ پیشا تری
- سلام داتہ بہ جہا تری ء ملو کا کتہ بیاجی گیشتری ء
یعنی نریاں کہ قاضی صاحب ء دربار ء سر سبتہ ہجا گوں سلام داتہ و قاضی
صاحب ء نہ یان ء گیشتری ء ات کتہ۔
- در اڈھگو چنشتہ جدر روی ء گشیت قاضی ختانی ء وتی ء
یعنی در اڈھگو مسکین ڈولا دیر ائشتہ مگر قاضی وتی طالب ختانی ء حکم داتہ۔
- بیارت ڈھگو انریخ تری ء بنیادیں ہر دونا گریہ گری ء
کہ ڈھگو اہم نریخا بیار۔ او ہر دونان گریہ گریہ گریہ نیاریں
- مثال چر دعوی و مدعی ء کنت پہولاشتہ چہ شرا عن
یعنی داعی و مدعی ڈولا۔ او چر ایساں پہول و حجت کن کہ شتہ چر دعوی ئن۔
- گشیت ڈھگو کہ چھکینڈ رہا ئن سری حالور ہما ہی ہم روا ئن
ڈھگو قاضی ء دربار ء گشتہ کہ مدعی نریاں ئن ادا ولی جبر کنگ و بیان
- دیگ ہم ہمانی ء لائق ئن۔
- جواب دات مرکفا بہ مولوی ء من ء دل دل رندا پھانی
یعنی نریاں قاضی ء را بیان داتہ گشیت کہ من حضرت علی ء مولد مل ویند ہما ہی ہم
- علی زوار بیتہ و داتہ مرانی مسلمان بیغنت پورج بادشاہی
اوسہا دل ء بیخ و بنا چے آن کہ آنہی ء سرا حضرت علی ء زوار بیتہ کا نران
- گوں جنگ کتہ او بازین کا نری شاہی فوجاں مسلمان کتہ۔
- سڑک دنگھارتاں تنبیلوانی بیہانت سوداگر دیریں دھانی
یعنی من زیب سٹھارتاں نریاں تنبیلوانی اوسوداگر دیریں علا قہاں چے منی

خرید کند گاہے کاتکہ تنت۔

۱۔ اغانجیں جھول گوننت قیمتانی سو میں زرد سہر میں تنگوانی
یعنی ایسانی کٹ و جھول منی گر گاہے سو میں روپی اوہر و نکلواں چہ پڑھتے

۲۔ نہ ن حاجت غریبیں ڈھگوانی

ہے قیمت لائق غریبیں ڈھگو نہ سنت۔ ایدانریاں وتی بیان و غلاں گت
نیں ڈھگو نریاں راجواب دات او بیان کنت۔

۳۔ جواب دات ڈھگو اہر کفارا

یعنی ڈھگو نریاں راجواب دات گشیت۔

۴۔ منی نیکی ترا تو ڈاودانی کسانا حیت چھرتے سبزغانی

یعنی منی ترا گون اول و چہ گرداں آخر انت اگر تہ زانے چہ کتہ کتہ
حیت سبزیں ریم و کاه چھرتے۔

۵۔ اغانجیں موٹھ گھنڈی ماڈرانی جھنٹے کھڈ ڈھوری کھوندوانی

یعنی بے گانجیں او بازیں موٹھ ہوشگاہ شیرہ آخر تہا واڑتے۔ اذین
و اندرا کھور ڈولامستی و چہ پاداں گون دھرو کتہ کھڈان و جنتہ۔

۶۔ ہدیں نظر پھر کتہ سودا گرانی منی تہ تھیر خودانا منع بے۔

پہے خاطر اسو کھاینتہ سودا گرانی نظر پھر کتے منی اگر کتہ کس کتہ رانی
دانال چہ منع بے۔

۷۔ من آلی پہداں چینکاں یار بے چرنکا لاغرو حلالاں بد بے

گڈاتہ پہدا ہما بوچپانی تہا بل بے دنیا گدیت کتہ چرنکا لاغرو حلالاں

۸۔ پکھوتہ بھا و قیمتاں سر بے۔

کجاتہ چونیں گر انیں قیمتانی سرار سگ کتہ

ڈھگو کتہ کتہ کتہ صرف یک ننگارے کمال من۔ نین دیا انیس کتہ کتہ

چہ پے کاراں ایسرکان۔

جواب دات ڈھگو بہر کفارا تئی چھوڑیل نریرنت پشت بارا
ڈھگو نریان ءرا جواب دات گشتہ کہ تئی پڑا ح و بند لیں پشت بارا ہم زیرگ
نہ کننت .

ندیئے واجہا وقت ءکشارا کشتوں گوژر دکتیوں من کارا
یعنی تہ واجہا رکشت وکشارا وقت ءکارندیئے . او من وقتیکہ بے کاراد
کار دیگ نہ کت م منا منی واجہ کثیت ، ملاں کننت اومنی گوژر دواڑت .
کشتوں پرست کیتوں من کارا جنت پوستا من پادیئے پادگزارا
یعنی منی واجہ منا کثیت اومنی پوستا وتی کار تہا کاریت او دتا پر چھو پینر
جوڑ کننت .

نواں تاداں رادیں واجہارا ہے عیونت دو دیمہا ہر کس ءرا
اولے حال تہا ہم وتی واجہارا تاداں و نقصان نہ دیاں . او ددی میں عیوان
چہ لتے حالی نہ ن

تئی گہگیری کننت دست گیر زوارا نریر ء کھوڑی ء چا بکارا
اوتئی گہگیری و دیمہا زوگی وتی واجہارا اگر اہ نیت دست گیر کننت . او تہ نہ
کھوڑی ء پادہ مترین ء ادنہ کٹ و چا بکارا .

ہدیں بیت لشکر و پوجاں تیاری بزیر ء تو شو دانا بستیارا
اداگر جنگ و مڑائی تیاری بہریت . تہ وتی وژر و کدیمہا پرداں و تو شوخ ہم
منی کشار کنو کیس فصلانی داناں چے زیرے او جگگار وے .

دھڑوان ء بنے تہ واجہارا ددیں گوشان ء چاڑیئے تھیر غارا
او دھڑوان بنے واجہ و مالکارا او ہر ددیں گوشانی سرا تھیر غے بند رسا دا
سر برکنے .

کیا دتہ حراز دار بیتہ غی ء ڈاڈا آدم ہرانی چڑی ء
حوا یعنی انسانیت ء بلک ءرا نریان ء سر اسکے زوار بیتہ غی ء دیتہ . ادنہ آدم

انسانیت پر کب ہم بوز تاجی بوز سواری گت۔

• دو ڈھگودا سی جسم کو تکی ء بدات اٹھے کہ داں ادڑک زمینا
بلکہ ڈھگودا ابرو ہم کو فغ دارو گت۔ اوہے ڈھگوے برکتا چھے ڈھگودا
ڈغار آبادن

• ہزاراں واڑتہ پھئے رندا مٹی ء پت من ڈبا منی چیرے زمینا

اد ہزاریں مخلوق منی رندا چھے سیرن ادن ہاڑشان واجہان کر لے کر
ڈغار۔ منی پت وتی شاہانی سمراداروک من یعنی چیر زمینا یک ڈھگوے
آہی ء شاخ ء لے دراہیں زمین ایرن۔

• جہاں داستی یک شاحادتی ء کلمو ابیارت ڈتیں نبی ء

اد ہے چیر زمین ء منی پت جہان ء وتی شاح ء سمراداشتہ۔
ڈھگوے ہے گتتہ سمر اشاعر وتی بیان ء ختم کتہ اد آخر ء بلوچی شاعر ء لے ہم دو دمن کر
شعر ء رسول ء کلمو سمر ا ختم کنت۔

بل او مل وئی گوہی ء

— پیر محمد زبیرانی لہری —

اے نوشتا نئے تہا مار ء بلوچی زبان ء علمی ادبی تالانی و پراہی و رنگینی زور بیان لیک شے ء
 جتا جتا میں ناماں گونیا ت کفتنگ ء جبر ء سراقا بوہندارہ کشتنگ ء تو ان و پورا بیان کننگی سن۔
 اے جبرم راست و درتین کہ بلوچی زبان و گہلکی زبانانی ڈولا قلمکاری و کاغذ ء دیم نہ دیتنگ
 انت مگر اے علمی و مساطت و پورا اے زبان ء کونین و قدیم و گوستگین زمانہ ء سرزبان شاعر شاعری
 او نذرانی گران بہائیں سامان و موڑی ء چا اے جبر اظاہر و سہرا کنت کہ اے زبان باز تالان و
 پراج و کونین زبان ء ایشی ء ثبوت مار اے جہلی شعراں چے دست کیمت کہ بلوچی شاعر یک شے
 ء وئی وئی صوابدیر ء بنیات ء جتا جتا میں نام ء گونیا ت کرتنگ انت۔
 جہلی بیان ء تہا ماہاں شعراں کہ ایک دیکیں ہسپ ء چنقدر نام بیان کنوک انت پیش
 صرف ہما ناماں لوظانی تہا و الوکانی چہانی دیا چے گوازمین سن او پداہا شعراں اصلی شعر ء
 جاوہر تہا بیان کن سن ۶۰

گر قبول افتد رہے عز و شرف

و ہر ہذا۔ ۱) بارگین بور (۲) دہ صدی تازی (۳) لسائیں گیت (۴) حملیانی فیل
 (۵) زین مرغجان (۶) شہ گام (۷) قلم گوش (۸) نوک نال (۹) جومت (۱۰) سبک گام (۱۱) حقیق بوج
 یعنی رنڈ (۱۲) پر شرق (۱۳) مزین گوات (۱۴) شہینہڑی (۱۵) باز (۱۶) مل (۱۷) مرکف (۱۸) گردخین
 مزبان (۱۹) حیت داورین بہان (۲۰) پشت لاک (۲۱) پیر وڑی بہان (۲۲) شہر خنگ (۲۳) کونگی
 (۲۴) گران قیمت (۲۵) آرسن پار (۲۶) سوک سینگار (۲۷) شاہی کپوت (۲۸) گرو نال (۲۹)
 سنگدار (۳۰) دیر مزل (۳۱) شاہی پرتنگ (۳۲) گل پائیدار (۳۳) وقاب (۳۴) شہ سینگار
 تلی (۳۵) سیاہ (۳۶) چابک سوار (۳۷) شش تل میں نال پر و ش (۳۸) رخسار (۳۹) نریں پیل
 (۴۰) دور کنار (۴۱) تلیں باد (۴۲) آقی (۴۳) مزین کو (۴۴) سوسن شاہی اے بیتگ انت

صرف لوقانی تھا سپرہ ہتیں نام انہیں شاہما اصل شعر ان ہم بشکنت ۔

- گورگیں کلانی لٹوں آانت
بارگیں بوش مادپء جلینت
- بارگیں بورودہ صدی تازی
من پمآشون دا آگیں پملا آتکان
- سک و مہلو ان نوشے
تالان شش تلی پروشے
- تو اگر خوش گزگامیارے
پر منی تحت پادگ ہ بندے
- اگر بچارانی چون کورباتان
گر بہ بوجانی دستوں منڈ باتان
- بندے چل برہ اودا گوں زہزیلا
پر مہار گوازینگے نرین پیلا
- حلوتیں نشت و نہار پری رنگے
ترد و میدان دور کنار ونگے
- ہر پسیم شم کنت گروک مہراے
مندر و کو ڈال آتلیں باے
- شہہ پری داب کنت کھیبانی
ڈاہوت عسراقی رقیبانی
- جی منی پیروزی بہان بازین
ماترا تیمار کتیں بازین
- ما بہا نا پہ توکلے شاہا
مل حاکلے بانزرا بستون
- دودل ہ عرض گتے گوں مخرنگا
سرخنگا سوک گامے نا
- دودل مہ کولنگی ء زمینا
شپتہ گو نڈلاں رندیان
- متاچ درنا بور بارینینا
مرنجیں شینہرا گراں قیمتے نا
- چاکر سورتوں سگھانی
ملا آسنیں پاداں دیئے
- سنج بستغین معصومے
چارے مارکیخان داتوں
- سوک سینگھار تا تنبید لانی
بیانتت سوداگر دیر دیہانی
- کھیادینہ حوا زدار بیتہ غی ء
ڈاڈا آدم بورانی چپڑی ء
- شاہی میں کپوت درشائیں
دینو ہر دو نانی ساہے
- میر جیندوے دوست خرابے
ہسر دینیں دیر عسانی ساہے
- مزن گورد شیر از گران قیمت ء ورا
گرڈناں سنگدا ز دیر منزل ء ورا
- شاہی پرنگ و دم گل پاندارا
چکن کیگے تو فکے تیل کاریت

۶۳ شتم سیگھارتہ ہستی نرایانا داستہ شہ متلی (نامعلوم)

بورقباں جگی باندا تاں گورکنت مہر دوستی نیکہ برہیم وزکنت

داب کنت کلمہ مہہ لقا لالیں سنج بیت لتائیں کیت چالیں

شہہ جنانی کل سیل بارغ کنت حلیائی فیل شصت و شاگ کنت

قد و بالاد رنگ کمان میان تنگ و گور بند زین مر بجانے

کیگدے قابزگی لحمیں اندام سو سنیں شاہیے تھیں شہہ گام

کو ترے کچی ساز بجیں مندیک آقلم گوشہ گردن و چندریگ

کر گزے گوش کسلانی ٹال دشمنان پاد مال کنت لوک نال

ہاز کنت مانورہ جنگ ماہیں سنج کنت جو مست نقیب سیاہیں

دوم پرا گولانی سبک گاما سوم پہ زرمشتیں فلک فاما

زال حوا و یاقید و بندا کن جمع تیں پورمہ لوندا کن

جن اگر بشر اصل و کساں ذات من پورا اگر پر شوق مزین گوات من (ما فاضل پور)

من گون شینہڑے بازینا پیسری بڑتہ من پر گولے (نامعلوم)

ہے ہند بار گیت بورانی بل ادمل دتی گوہی

سنیں بانہڑ و ہنکینا گیتی ہر کفے نرن دیں واگ

روت شینہڑی شلانا ہاری و روت ملانا درنا تہ ملو کے شہہ جواں (خیر و چڑائی)

گیتی و سر سائیاں بو تگنت نش گردھیں نریاں (مینگل بنگلزی)

پاد سرے سر کار بینگ انت حجت و آریں بہاں زورمہ نہڑی و پینزاں دانگ انت

پشت لاکی و خدا بنداں گینگ انت لے تئی بھاگ آئی پورے سوزیں تیرگ (نامعلوم)

بشکے نازی بشکے سیبی چار کے داں کیتے ابر شین بکشان

ہیت براتاں پرینت من و پورے داں لے زیمان چند نیں زین

جہدت و موڑ ناگت من و سیاہ (دل) ایشنت ہما غیب نوار و بول پشت بلوچ چا بگ سوار (شرکت نیرم) (ادوں کو شہہ کتہ پور)

بلوچی لہزانک و شہرگداری

عبدالحمید

بنی آدم، زندہ جاگردد، لوزانک، شہرگداری، ماتیں گل زمین، نیلیں آزمان، جہلمیں
اولے دراہیں، کا زماس، بنی آدم اے کلین شے آنی ودی کنوک نرانت، بلے دراہیں
کنوک انت دی، ودی کنوک چون انت بلے دراہیں چی بنی آدم و ودی بوٹنگ
انت، تو بنی آدم ایثانی ودی کنوک چون بوت، بنی آدم ایثانی پیا ودی کنوک انت
آ اے چیزانی نیام، ووقی ووقی چاگردے نیام، نوکیں سیالی و گندیت چہ ووقی پہہ این زانز
وگند وگین چم، برکت، اے سیالی و گندیت، و آئی شاعری، آرٹ یا ساز و زیمانی سمور
و درنگار کنت، اے برزیں، سمرگیں و ددگیں کوہ، کوہ و گٹ و گرن پل
گوارگ کوہ، و ش زیدیں نل، و صدف رنگیں برف، برف، و سراما ہکان، شیر رنگیں
و آہانی من زرحیں تحتگاں جڑشک، آزمائیں رہ سر، مستیں جڑ، و کورگ ووقی حشک
بے آپس ڈنگار و کس مزانتیں، امینانی نیام، سیالیانی پیداکنگ بنی آدم، ہما جڈ
منت انت، کہ بنی آدم ووقی چاگرد و چاگرد، شے آنی پہہ و سر پد بوگ، آہانی نیام و سیالی
پیداکنگ، ووقی ایکی، بکارکنگ و وترگون دراہیں، کا زماس، یک کنگ و انچیں
سیالی، و دیگر پرمائیت، کہ آبنی آدم، تان ابد مانگ، و وشدلیں دلہڈی و دلچی و انت،
ہے بڈبہ و کس مزانتیں لیکہ، ہر دور لوزانک، گل و گلزار بوگ، راہ و در پان
کنگ انت، لوزانک و دئے زمین، ہر کندہ بیت، آپہ سے ڈولیں لیکہانی پہلی، پہرانت
یا پکس مزانتی، بنی آدم، دور بیدگی، بہر بوان، شہر، گوستگیں و عہدی دورانی میراث
تان و کین دور باریان سر کرتہ، نوکیں پگان، کہنیں میراث، گیر داتہ، و نوکیں زندہ پانہ
کنگ، مستانگ داتنگ، کہنیں دور و نوکیں دور، نیام، سندیں سیالی سے پیدا
کرتہ، استانی یکی ہوری، لیکہ حکم کنگ و بنی آدم، یکی و تپاک، و دلچی داتنگ۔

بلوچ شاعر، بزان کہنیں بلوچ شاعر، لے ردا کرتی ہیں خدمت یک بلف انت، مٹے
 راہیں تواریخ و آئی ڈس و نشان، مارا کہنیں بلوچ شاعرانی تہا رسیت، مارا اہدی دورانی،
 رچ ووشی وندوشی دیتین وگوتین، راجی نند و نیاد و شاعری، دراہیں لیکہ — شاعر،
 ندے دا لگیں لیکہ ہا کہنیں شعرانی تہا۔ دست کپنت او تنیا یک دو صد سال، ہرے شعر و
 ناعری تان ما سر بوتہ آدی نیمگ و نیم سہت، بے ہے نیمگ و نیم سہتیں میراث دتی مزنی،
 ت ثبوت انت، بقول یک پوہیں سر نیگا، ما ایشی، روز نانی و تان و ہدان سگت نہ کہنیں تانکہ
 یدگ ایشانی گندگ، ہیل دارمہ بنت۔

بلوچ ورناء لے علم و زانگ زانت و سر پدی و سائیس، دورا دتی سر جبت، کرت،
 و ترا، وانگ جاہان دیتہ، استان و میان استمانی لیکہ و لیت انت، استمانی آزاتی، دت چہی
 و تی جند، دو در بیدگ، پدازندگ کنگ، آئی برقرار دارگ و آرا در ما برگ، جہدان و لیت
 تو اہم چو دتی پیش، شاعر بگا چہ دتی چاگرد، برترانگ نیات میان استمانی چست ادا ایر آزاتی
 مہر، تاریخی استمانی زند، زوان و لوزانک، ائی و ایندگہ دراہیں لیکہ میان آئی دل، پاپارے
 چست کرت، آئی انچوزانت کہ آچہ و اب پادا چنگیں زہے او اودا جنت جنگ، لگت
 دتی کہیں لوزانک و شاعری، چنگ، و نزارگ، او اہگ، چون پلہ بکنت دسترس
 لے نیست، بلے گول ہین نادستری، آئی دتی جہدان، بنا کرت، ہے جہدانی برکت، بلوچی
 زوان، نوشتہ و دانگ بنگ بوت، بلوچی، اولی ماہتاک اومان شنگ بوت لے دورا
 کہنیں بلوچی شاعری و لوزانک، نیمگا دگوش گور کنگ بوت و نوکین بلوچی شاعری و لوزانک
 ہم دیماحت، بلے شرگداری، نیمگازیات دگوش دیگ نہ بوت، چونا کہنیں شاعری،
 بار و نوشتہ کنگ و آئی ارا ہلارک، ارگ یک ڈولے، شرگداری، انت بلے ایشرا
 ہما سوت، شرگداری گوشگ بوت کنت کہ چہ آئی، لیکہ و سنگ و پارنگ در گجگ
 و نوکین شاعری، تہا کار و کنگ، جہد کنگ بہریت، من شاعری ہے سوب، گشین کہ
 کہنیں لوزانک تیوگا شعری لوزانک انت، مارا دانک تنے و ہدی دست ز کپنتہ، ردا نک
 کاری ترنون بلوچی لوزانک، المین بہرے بوتہ، بزان بلوچی لوزانک، شرگداری گول بلوچی

زبان اولی ماہتاک و شنک بوگ و بینگ بوت.

بلوچی لوزانک و شترگداری و المی و باروا واجہ امان اللہ گجکی و پیرانہیں انہی لوزانک و شترگداری
ماہتاک بلوچی و ستمبر ۱۹۵۶ء تا ک و کتک کہ آئی و تہا آئی انہی لوزانک و شترگداری
پیرگداری و ضرورت و آئی پیش و اشتگ بلے آئی رند دگر شعوری جہد کنگ نہ بوت.
اگن جو اینا چارگ بہ بیت تو بلوچی زوان و لوزانک و شترگداری و باقاعدہ
شترگداری ہما و ہدا بنا بوت کہ گورنمنٹ کالج کونہ و کر دے ورتایان، بلوچی لوزانک
۶ ماہ ۱۹۶۲ء بینگ کرت، و تی ہفتگی و پانزدہ رچی لوزانکی دیوان بنا کرت انت
دیوان و تہا، لوزانت و شاعران نوشتہ کر تیگیں و تی آزمانک شعر و ایندگہ لوزانکی نوشتہ
وانتنت، و آہانی سہرا، ساڑی این لوزانتان، شترگداری کرت، اگن دیوان و کارروائی شنک
بہ بوتین انت، تو لے بلوچی شترگداری جو اینیں دفترے جوڑ بوت.

واجہ شیر محمد مری و کہنیں بلوچی شعرانی کتبے چنگ و یکجا کنگ و آئی لاپ و بلوچی شاعران
گفتار و ابید، آہانی شاعری و سہرا کسانیں چم شانک ہم واجہ کار و نوشتہ کنگ انت کہ لے
کہنیں شاعری و پیرگداری پیش دارگ و روا کنگیں ستریں جہد لیکگ بیت.
لوزانک و کہنیں بلوچی شاعری و لوزانک و باروا، بازین نوشتانک ماہتاک اولس و
ہفتگی لوزانک دور و ہم شنک و کنگ انت، میر مٹھا خان مری، عطا شاد، صورت حنان مری
کریم و شتی و ایندگہ بازین ورتا ہاں شترگداری و باروا بازین جہد کرتے، چہ لے جہدان بازین لیکہ
سہرا بنت کہ لوزانک شاعری و لوزانک تان نیمگار وگ و انت، و شترگداری آرا، کجا نیمگا،
برگ لوشنت، لوزانک شاعر جہ کہنیں شاعری و چہ طور فائدہ زورگ و انت، و لوزانک
و گول کہنیں لوزانک و لوزانک جیلان چہ طور سمہینگ و انت.

من اینچہ کہ دتی پیش چاپ بوتگیں نوشتانک سے لوزانک شاعری و تہا گوشتگ
ات کہ سے شاعر، لوزانت و شترگداری جہر و سہرا دیر ہر انت، کہ لوزانک لوزانت و مسترین
راجی خدمت چہ بوت کنت و چہ بہ بیت، اگتہ، آہے دہیں بہرانی تہا بہر انت، یے گوشتگ
لوزانک و گون سیاست و کار نیست و دہمی لوزانک و پیلوین لیکہ و سیاست و

پلو ابدیت، لے ڈول ہر دوک لوزانک، دامن گونڈ کنگ، قصور دار انت۔ وہ ہے پیا
 زندہ دامن گونڈ کنگ، ہم بے شرگد ارانی یک ٹکے، ہے ایمان انت، کہ ہر چہ نیروتی چا گرد
 ء رویت، چا گرد ء راجہ زندہ و زندہ راجہ بی آدم ء جتا کنگ نہ میت۔ ہے ڈراہ کہ لوزانک
 ہم چہ زندہ چا گرد ء در بورت نہ میت۔ اگن آراء، در کنگ، نامر پیدین کس، جہد ابجت تو آ
 لوزانک ء کوشیت، نون شرگد از مترین خدمت، ہمیش انت کہ آبی چار میت۔ لوزانک ء کے
 زندگ دارگ ء انت و کے کوشگ ء انت، ابید چہ ایشی کہ آئی لیکہ زندہ ہر بار راجہ انت۔

(Faint bleed-through text from the reverse side of the page, mostly illegible due to fading and bleed-through.)

(برلان نامہ کوثر ۱۷۷۷ء)

شترگداری

عبدالحکیم

لوزانک زندہ شترگداری انت، شترگداری لوزانک، شترگداری انت، ان گن لوزانک
گالوان ماجوانی و گندین، تہ ہے لیکہ سہرا بیت کہ لوزانک، سیالی گوں زندہ ہمارنگا انت کہ شتر
گون لوزانک، انت اولوزانت، گوں زندہ لیکہ شترگداری لوزانک لیکہ یکہ مہم انت، دنیاہ
لوزانت ہا بوٹنگ انت و ہنگت ہست انت، کہ آہاں وتی زندہ و گوستن و دتی چاگر و
پر جوانی و ایمانداری وتی جنہ و رنگا پیش داشتگ او پیش دارانت، تہ بزانت جوان ترین لوزانک
ہر پین آرٹ ہا بوت کنت کہ آئیے تہا لوزانت دارٹٹ زندہ، بازمین چی سے گندیت اد آہانی
ہنجشیں سیالی سے پیش داریت، کہ ساری تران پیش دارگ نہ بوتگ، پیدتا ہر آرٹٹ، ہا و و گوٹنگ
بیت کہ آرٹ و ودی کنت، مائل زانوں کہ آرٹٹ، کار مرزنگتگیں شے پیراں ہست منت
ودی کنگ گوٹنگ بیت، فرانسیسی نامدارین فلاسفر سارتر چو گوٹیت کہ فنکار و مترس لیکہ ہمیش
کہ آدینا و زندہ ہا زتہرین چیا نیام، پنھیں سیالی و شسوں دنت ہونی آدم و رما نیت کہ نبی آدم
سجھیں کہ ماس و دی کنوک نہ انت بلے ادی کنوک انت چون؟ آزانت کہ لے ہر زیں، و دی
سرھیں کوہ آہانی سر اصدف رنگیں برف و برف، سر اما مکان، شیر رنگیں سری پد، آہانی جز شگ
زر حریریں تحتگان، کل آئی برکت، آئی پوہیں جیم و سی میں زانت، برکت و من شجرانی تہا میں، کہ
سرا نو کین رنگے، پیش دارگ بوٹنگ انت لے دراہ بنی آدم، منت انت ان بنی آدم موتیں تہ
سجھیں دنیا گوں دتی دش رنگی و طبرہ ناکی، سیاہ دتہا میں گار و گساری، ہج نہ ملو کیں بے تواری و
دنیام بوٹنگ انت۔

زندہ لے سجھیں سیالی دوت من وتی و شائر و دتی شیرانی تہا، ساز گردتی سازانی تہا، آرٹٹ
وتی کیغوس، سہرا پیش داریت، بلے پہ پوہیں کوئیں زانت کاریں چمان! پہ ہا چمان کہ آہانی دید و کالی
اندر و وا، ایکس رے (X.R. ۲۶)، پین پترگی سپت است، پچو کر شاعر و لوزانت و دارٹٹ

دید و کان ہستیں!

بڑاں پر شرگدار پرستین صفت ہمیش انت کہ لوزانت کہ لوزانتین آرٹسٹہ وودی کتگیں
سیالیان بجنرت چونالے سک ہورت انت آہاں پہ مزن کونکین چشمک و ضرورت دی کہیت برے
برے آجیر انت چو شگوار اہل انکیانی اندرا کار انت تہ پر اپنی ویرگیج و تیز وزیرین از بانی ضرورت انت
ہجو کہ شائر و تی شیران و و تی حون و دنت لوزانی رو و بندان و و آہانی نیام و نوکین لیکے و وودی کنگ
و سک جہد کنت تہ لے و ڈین جہدے و پورہ بیگ و پر آئی انت کہ شائر و کسامین بلکن چر آئی
زیادہین جہدے کنگ بہ بیت یک وارے چارگ و رندہ و ویس گے چکل و بیگ برت تہ لے
پہین چکل سک ہٹ کنت و ہمارے جند پیل بیت

شرگداری و اولی لیکہ جو انین شیرے و در چنگ آئی پہرگ و پورہ بیگ انت پہلے چارگ
لوٹیت کہ شائر لوزانگ و کجام کیاس و کیلو کار و کنگ انت شرگداری ہٹگیں ہن سپرگیں
شرگداری اڈگیں کیلیران کار مرکز کنت بلے اگن پریشان آجوان و در اندرت تہ ایشی معنی اسے
نہ انت کہ شائر و بس ہنچر دی چی و شان دانگ شرگداری و مترین لیکہ ہے بیگ لوٹیت کہ شائر و
پہا لیکو اچون کار مرکز کنگ انت پہ اپاندا ہی ہن پر یاد و دلے صبر و مانا ہمیش انت کہ شائر لوزانت
زندہ بد لوکین بتان چرن پیش داریت اوزندا و شتا تگیں شے و نہ انت بلکن زندہ یاروان
انت کہ نہیں شے و چہ مار و پوست لگو شینیت اول لوکین پوست و ورت در ابیت بلے نوکین
پوست و عام مردم چرن زوت ولیت نہ کنت چو کہ شائر لوزانت آئی ارا دلیت کنت او
اگن آ نوکین مالور و زندہ نوکین کلہہ و نوکین رنگے و و تی آرٹ و تہا سہر اکت تہ شرگدار
دی ہنچر ہائی پہلے دراہیں برز و چیل نوکر و نوایاں دی سئی بر بیت اگن آسرا جیریتگیں
یالان و تی دلا ہداریت تہ شرگداری ہے ریا و روسی و پھک و لسین شے و نہ مانیت
یک پرچی شرگدارے گو شینیت کہ آرٹ و دنیا و تہا درگ و وہاں مرد مارا چلے
دنیا یاں و وہیم و لیکو اچ شے و گوں مر بیت تہ آئی و مرا و ہیش انت کہ آرٹ و دنیا و تہ
یک آزاتین دنیا بیت او اہا دنیا و ہٹگیں کا و دانی پانندہ بوجی انت او ہے پیا ہر مزن
آرٹ و جندہ دنیا بیت او مارا ہائی دنیا و قانور و پیا روگ لوٹیت و ہر کجہ ما شرگداری

کنگ لوہیں۔

شرگداری، مطلب ایڑکالے نہ انت، کہ فلاں شیر جوان انت یا خراب انت آری
چاکا اور ندیک بیرگیں ہے دیگ بوت کنت۔ بلکن شرگداری دت یک آرٹ ایت
شاعری و عکاسی ہے پیا۔

ہو، چنانہ شرگدار و تراچاکا سوک گوشت کنت بلے چکاس فزل ایلٹ ۷۷۔ آخری
مزل نہ انت، بلکن آخری منزل، سر بوگ، خاطر ایک راہ ایت۔ ہے ایت۔ پر مسترین منزل
پہہ بوگ ولزت گرگ منزل، سر بوگ، آگن شرگداری لے مقصد، کامیاب بوت
آرا شرگدار، گوشگ کرزیت۔

آرٹ، مسترین لیکہ تہیات انت۔ و شرگداری، مسترین لیکہ ہا تہیات، وراثام
وار کنگ انت۔

مرچیں مہذبین دنیا، تہا پچ پیس زانگ و علم و ت سرات پیدا نہ بوتگ ادھے
پیا لوزانگ، بار و از انت و علم آئی روم، بیکجائی، معنی و مطلب، لغتیات لیکہانی، راجی
اوسے لیکہانی و اسے کلانی سیالی، بار و انت ہا و ہا فائدہ مند انت کہ آوزانگ پورہ بیگا
مدت بکن انت، شرگدار لے زانت پر لوزانگ، پہگ و دش رنگی، پید در انگ، و پ
کار مرد کنگ بہ بیت، تہ ماگوشت کین کہ شرگداری، لوزانگ، دنیا، پودت ہندے
در کپنگ۔

شرگدار و آرنڈ، مہذبین مردم، ڈرلا بوگ لوٹیت، آگوٹیت کہ مہذبین مردم ہا انت
کہ ہرچی بھائی اصل حالت و بچندیت، تہ شرگداری، حق، پیرہانی ادا کنت۔

من ساری تراں گوہشتہ کہ شرگداری دت یک جتائیں و آزاتیں پھیں سیت مان بہت
آرٹ پورہ گوزی پیدا انگ بوت نہ بیت، بلکن ہا آئی ہند جو شینو کیں جہدے
ضرورت انت، تہ شرگداری، ہے پھیں جہد سک آئی انت۔

یک مردے دنا بول، اٹلے، وشت انت، آہاں گوگان، یک عکس، ولیت۔
اولی رندا چارت اشیکے و درت بخت، گندیں کہ و تراں چہ حضرت عیسیٰ، شان انت، تہ منارا

سک نا دوست انت۔ اور پھر ہا کیت انت۔ اگن وانوکے مجھ شیت لے واجہ تہ چیں مشیر
گشیت منار اسک نا دوست انت۔ او پدائی باروا شرگداری کنت۔ وئی نادوستی و پیش
داریت۔ و وئی خیالان پہ زور راست گوشگ و پدا بہ بیت تہ آشرگداری نہ کنت۔ بلکن ہر گداری
کنت۔ او چشین بدگداری و پہ لوزانک و دنیا و پچہ ہیں ہند نیست و شرگداری بنیاتی لیکہ کار
بیت۔ بزنان زندہ پھکین آدینک و لیکاریں پچہ و گکشیت۔ او پدا وئی جذبہ ویمانہ گندیت۔
زہر بیت۔ کہ کار کنت لے تہ زندہ آوینک نہ انت۔ من ایشر لوزانک نہ زانیں۔ واجہ تہ و ت
آدینک و پنا کی کار گتہ بلے واجہ چہ منیت.....

شرگداری بزنان لوزانک و یک صنف ایت۔ تہ باید ایش انت کہ لوزانک ایندگہ
صنغانی پیما وئی جذبہ جتائیں خاصیت و ہداریت۔ ایوک و نروریانی پٹ و پول و ہر گداری
لیکوانی پہ نہ زانت کاری کار مزگ و سرگداری و نام شرگداری نہ انت۔

شرگداری و لوزانک و زانت۔ و ت لوزان تو شیت۔ و وہی مردمان دی ہے لذتیاں
مہر کنت۔ ہئے تائیں نظر یہ کجا کنگ و غیب گیری و مچ کنگ شرگداری گوشگ و ت لوزانک
کہ نامی انت۔ بلکہ شرگداری ہنچشیں و ت پانہدیں لہریت کہ وشی و پڑانت۔ و وانکان و لوزانک
و نیمگاراہ و مائینیت۔ شرگدار و باید انت کہ چکاسگ و حق و ہے پیا ادا بکنت۔ مے لوزانک
و تہا شرگداری و لوزک ہانہد کنگ۔ تنے و ہدی مے لوزانک و اندرا شرگداری زہگ ایت
ادرا ہے کہ لوزانک و دنیا و ہترانوکافی و سر پد بہ بیت۔ تہ برے ادا جت جنت۔ برے ادا
جت جنت بلے روچ پہ روچ چیزانی اصلی حالت پہ بیان و روت ادا روچ دیر نہ انت
کہ مے راجی لوزانک چہ طفلی و رودیت و بالغ بیت۔

گال، غزل، دستونگ

سید ہاشمی

چہ روچے کہ بلوچی لچہ گوشی، نوکیں دورہ سنجے بوتنگ، گیشتر لچہ کاراں اردو و پارسی
 رنگ و غزل، گوشی دست و گپنگ، ایشی، دست، گرگ، نیمتون و بیگی لچہ
 بارہ و اد و گپ جٹی نہ انت، مراد ایش انت کہ چہ کہ اردو و پارسی و بلوچی زبان، تہ و غزل
 گال کار و کنگ بوتنگ بلے کم و گیش سالے نیم یاد و سال انت کہ ایش مذکاران غزل
 بلوچی، گال، کرنگ، ہے غزل، گال، بارہ و چیزے گپ جٹی انت۔

گال

لے گال پہ غزل، بزانت (معنی)، نوک کار مرو بیگ، انت بلے گال، بزانت
 لفظ، کلمہ word، انت، البت لچہ کارانی گپتاراں، گال و گپتار، ہم گوش انت، دگر بلوچی
 کو نہیں لچانی تہ و ہر یک بندے و ہم، گالے، گوش انت، انچوش کہ گوشنگ بیت، کہ
 پلان، لچہ نسی گال انت یا نوذ بند انت بلے اد و ہم، گال و گپتار، سر جہیں بزانت اش
 دیم و ایر بوتنگ و چوش اش گوشنگ، انچوش کہ، کلام، گال انت کہ ماں پارسی اردو
 پہ کہے گوشنگیں لچان گوش انت، کلام دارغ یا کلام حافظ، ہے رنگ و پارسی، سخن
 گال باز جاگ و پہ لچہ گوشانی گوشنگیں گپتاراں کار مرو بیت کہ پہ لچہ کار و آیانی گورہ، سخن
 گال پہ باز بزانتی کار مرو بیت، ہے رنگ و، سخن و، سخن سنخ، بلے، سخن
 کلام، گال پہ، غزل، قصیدہ، یاد گہ رنگیں لچے، نامانی بزانتاں زورگ، بیت
 ہے، گال، دگر بزانت، ایش انت کہ گون ایشی و دگر گالے کجا کنگ، دو گالی گال جوڑ کنگ
 بوتنگ انت کہ چہ ایشانی بزانتانی گیشنگ و گال، بزانت ہم گیش، بیت۔

گلوار، بزاں اجہ یا ہبر، قرار، زمیر یا آئی، گوشنگ، وژ، زہر گال، ہا لچہ کار کہ آئی

گپتار باز تر ندانت و توری ہر رنگیں لچھے بہ بیت، دُر گال۔ پے وش گالین لچھ کار و گوئیگ
بیت۔ ہے رنگ و دشگال کہ دش لہزم بیت۔ سرگال۔ عنوان۔ پیش گال۔ پیش لفظ۔
لے دُر گال۔ دش گال و زہر گالین لچھ کارانی ہر رنگیں لچھے و اکاں لے رنگ جان بہ بیت
ہے رنگ و ساژ ایگ بنت۔

دگہ یک گالے۔ جد گال۔ انت کہ ہانگ و گوئیگ انت کہ بلوچپان و زنگ و۔
جد گالی۔ زبان و گپ جنت۔ بلوچان لے رنگ و نام۔ جد گال۔ بستگ بزاں جتا یا جد این
گال و مردوم ہے رنگ و۔ جد ماور۔ یا۔ جد پردہ۔ بزاں ہا و ہراٹ یا گوار کہ چہ پت و یا
ات و جتا انت۔

گر ہر و تہ ہے گال من لے رنگ و گوئیگ۔ گال۔ لفظ۔ کلمہ۔ word کار گال
نعل۔ wero۔ نام گال۔ اسم۔ noun۔ پنا گال۔ pronoun یا ضمیر۔ گلا گال، صفت۔ گرانگال،
کلمہ ندا۔ بجا نگال، کلمہ حیرت۔ دگہ دگہ اکاں ہاتھناہ کار، نام، پیام، ہشتگہ بکنین ہم رو نہ بیت۔
بلے ایشانی رتد و۔ گال۔ ہمگر نچے کر رنگ تاکہ وت گوں جتا میں رنگے و زانگ یہ بیت و گوں
آدگہ گالاں مہ اڑانت پیشکا یا گوئیگ و نام گال، کار گال، گلا گال۔ تانسر۔
پیشکا: گال و بزانت۔ لفظ۔ کلمہ۔ wero۔ انت۔ و۔ فزل۔ و۔ گال، گوئیگ روانت۔

عززل

نوں پشت کپت، "غزل، و چند، غزل، و گال، چند و ت، عربی، یہ کہ پارسسی و
چہ آئی ز رنگ و پد و اردو و گیکان کر رنگ و انوں ماں بلوچی و کارمر و بوگ و انت غزل۔
چند بارہ و جواہر الادب و تہ و۔ النظم و الشعر و الشعر، ۱-۱۱، اعراضہ و فنونہ،
سرگال و چیرہ ہشتگ انت۔

نظم العرب الشعر فی کل ما ادرکتہ حواسہم و خطر علی قلوبہم من فتونہ
و اعراضہ الکثیرۃ کا نسیب یسعی و الشعر و وطریقہ تکون بذکر النساء و معا
سہن شرح احوالہن و کان لہ عندہم المقابل الادل من بین اعراض الشعر حتی لو انظم

اليه عرض قدم النسيب عليه وانتتم به القصيدا.

بلوچی، ہر چیز کے کہ عربانی زانگ ء سماء و سینتگ آیان ماں لچھاں کمانگ ء وچہ لچھاں
پاڑیں مراد ء جو اینیں براہاں النسیب ہم یکتے بو تگ کہ ماں ایشانی دلال ہر ترنگ کہ ایشانی
التشبیہ ء التغزل ہم گوش انت، ایشی ء رہند جنینانی بارہ ء گپ جنگ آیان ہاں
سرچی ء گوشگ ء آیان شتری جوانیانی بیان کنگ بو تگ ء وچہ ہر رنجیں لچھاں ایشی ء دیزاں غزل
جاگہ دیم ء تر بو تگ اگاں لچھے پر دگہ مرادے ء ہم گوشگی بو تگ بلے پردے ہم غزل ء جاگہ دیم تر
ہیشی ء تہیگ کنگ بو تگ.

اے ہے غزل، انت کہ عرب ایشی ء التشبیہ، النسیب، التغزل یا غزل و گوشگی
مصر ء ڈاکٹر طہ حسین ء بنتی اقبیہ ء سردارانی زمانگ ء غزل ء بارہ ء و قی و اثن
حدیث الاربعاء، ء یکی سبند (جلد ۲) تہ ۱۸۷ می دیم ء نبشتگ.

اذکر انی عرضة السنه الما فیہ للغزل ایام بنی امیة فقمتہ ثلاثہ اقسام
مختلفة. الاول، غزل العذریین، الذین، الذین كانوا التغنون فی شعرہم ہذا الحب
الافلاطونی العنیف، کجمیل و عمرو و قیس بن زریج و المجنون، والثانی، غزل الاباحیین
الذین الذین اسیہم، المحققین، وہم الذین كانوا یتغنون الحب ولذاتہ العملیہ
کما یغنیہما الناس جمیعاً وشرعیہم هؤلاء عمر بن ابی سبیعہ، والثالث، الغزل العزلی
الذی لیس ہو فی حقیقۃ الامر الاستمرار للغزل القدیم المألوف ایام الحاہلیین، اربعا
بہ الغزل الذی لا یقصد الذاتہ کما یقول اصحاب المنطق واما یتخذ وسیلۃ الی غیرہ
من فنون الشعر الی المہاجر و الہجاء و الوصف و نحوہا.

بلوچی ضمن آیات انت کہ پاری من بنی امیہ ء سرداری زمانگ ء غزل ء بارہ ء گپ
جنگ ات کہ من اے سے جتا جتائیں بھراں بھر کر گنگد یکتی، غزل العذریین اے (عذریین)
ہما د لچہ کار، انت کہ ایشاں افلاطونی گبگیرس و اگہ ء بارہ ء لچہ پر سبگ کہ جمیل عروتہ، قیس بن زریج
و مجنون چیشاں انت، دومی غزل الاباحیین، انت ماں آئی کر رنجیں کارانی بارہ ء تچکیں لچہ
گوشتگ کہ چہ ایشانی مرادہں ہر کس سر پردہ بیت، ایشانی پیشو کہ عمر بن ابی ربیعہ انت، ء سیرمی، الغزل

العادی - انت کہ راستی کو نہیں بے راہی، زمانگ، ہیل گنٹگیں، غزل، نہ پسندی، ابید
 و گہرچ نہ انت، منی مراد گوں ملے رنکین، غزل، ہما، غزل، انت کہ گوں و تی جنبد، ہج مرادے نہ
 واریت، پنچوش کہ راہیند گہر (منطقی) گوش انت، بلکیں چو کہ، گلا، ترش، و نندارگ، رنکین و گ
 لچانی گوشگ، و نیتو نے جو ز کنگ بیت،

لے گپ، وزن زانگ بوت کہ، غزل، عربی کالے کہ ہا لچہ، گوشگ، بیت کہ ڈاکٹر طہ حسین
 گیشنتگیں میں رنگاں انت، ایشانی، و ہرنگ، و ہنگرنگیں جنیں یادوستے، بارہ، و گپ
 جنگ بہ بیت، آئی، و رنگ، و دانگ، گلا، یگ، و آئی، مہر یا نیانی و ش گہمی یا کہ دودی و
 جانی یا آئی، ز در اکیانی بارہ، و بزنگی پیشدارگ یا زنگ جنگ بہ بیت بے بازبر و ہے، غزل،
 پہ دگہ مراداں ہم گوشگ بیت آلے ڈول، و کہ گندگ، و آہا، غزل، انت بے داہگے دست
 و نام، و گوارچ، و پشت، و دگہ انچیں گپ جنگ بنت کہ ہمک مردم آیاں زانت نہ کنت، و ابید
 چد ایشی، و باز انچیں گپ بنت کہ لچہ کار مہر آگوش، اش نہ کنت، گڑا دست، و واہگ نیتون
 و ہاگان جنت کہ ہے دوست، و داہگ، و گال آئی، و تاوان، و بیرانی، و دیمپان بنت۔

لے ہم زانگ لوٹیت کہ عربی زبان، و و پے لے، غزل، و ہر بندگ، و دگہ نوکیں ہندے
 نہ بوٹگ، لچانی گوشگ، و ہر بند درست یک انت، ہر چ لچے کہ گوشگ بوٹگ ایشانی ہریک
 بندے گوں دگہ بندے، و ہنگ بوٹگ، و درستیں دومی بندانی پیشرد، قافیہ، یک بوٹگ
 انت تو گوشگ کنے کہ عربانی لچہ گوشگ گوں پیشرد، و بوٹگ گوں رد (ردیف)، و نہ بوٹگ
 بے ماگندیں کہ اردو یا پارسی یا کہ انوں پہ بلوچی زبان، و کہ ما، غزل، گوشیں پہ ایشان یک جتائیں
 و بندے ایر کنگ بوٹگ لے گپ، و نہیں کہ ادو، ما اردو، رند گیری کرنگ کہ اردو پارسی
 و گیگان انت، راستیں گپ ایش انت کہ بلوچی، ہما کو نہیں لچہ کہ مٹلا پازل، و آئی، و زمانگ، و
 لچہ کاناں یا کہ چہ آیان، و پیسر ترہ لچہ کاراں گوٹگ انت کہ آیانی، و انچیں رنکین لچہ ہست، انت
 کہ دوست، و داہگ، و بارہ، و گوشگ بوٹگ انت، بے چو کہ دگہ لے بلوچی لچانی گ، و دراج
 و پیشردہ بند، انت ہے لچانی جنبد ہم، غزل، انت کہ ماں آیاں گیشتر، عاشقی شعر، و نام، و
 برکنیں پرچاک لے عاشقی شعر، ہم ہے، غزل، و جنبد گوش انت۔

بلے انوگین دہد ء کہ پارسی ء پارسی ء گیکان اردو ء غزل ء رہبند گینگ کہ تہا نونہ بلے
 کنت کہ اے نوکیں رنگہ مارتی بے وسیں زور دہ کجا آرنگیں باہندے ء پوہ ارزائیں رتھے ء تہا
 کیں پرچاکہ کوہنیں بلوچی لچہ گوشی ء رند گیری مارا الم ء دو کار پر ما ایت۔ یکے ایش کہ چہ کوہنیں
 گوشگ ء رہبت ء پیر لچہ کار ء باید انت کہ بلے پولنگیں زبان ء ہما پھکین بلوچی چسپ ہوا
 گجاں وتی دست ء بیار ایت کہ چہ رنگ ء مرچی دست نہ کپ انت ء دونی راہ ایش انت
 کہ لچ ء دور بکنت ء کوہنیں در کائیں لچہ کارانی لچانی تہ ء پوہ ارادے ایر بدنت۔ لچہ ء ہوا
 سر ء رند یا بنداں دراج ء گوٹد بکنت ء وتی نام اش بکنت یا کہ انجیں کوہنیں لچہ ء سموی ء وتی
 چند ء نام بکنت کہ پہ آئی ء زانگ ء لے لچہ کت ء نہ اشکتگ لے کار ء ہما کس کنت کہ شب
 ء روح ء روح ء شب گوشگ ء جہد ء بکنت پرچاکہ ہر رنگ ء لے رنگیں لچہ کار روچہ ز
 روچہ گرگ بیت۔

پیشکامن گوشاں کہ اگر انوگین لچہ کارے وت ء کوہنیں رنگ ء لچہ کارے جوز
 کنگ بلوٹ ایت۔ بزاں آدی پولنگاں پچ برشتت نہ کنت۔ البت بلوچی لچہ پچ رنگ ء
 گوں دگہ زبانانی رہبند ء ندرگ ء گالاں پولنگ مہ بیت۔
 لے رنگ ء من گوشاں کہ چھگیں بلوچی ء غزل کہ انوگین نوکیں ء غزل ء رنگ گوشگ
 بیگ ء انت وتی رہبند ء باز جوان انت۔

چہدوں بوٹگ کہ پہ سے نوکیں ء غزل ء بلوچی گالے شوہاز بجاں کہ بلوچی ء غزل
 ء بزانت ء مہرم بکنت بلے من ء چوشیں مذکاری ء مشر رنگ ء وش زمر ء مزن بزانتیں گالے
 دست نہ کپت کہ آء غزل ء جاگہ کار بدنت پے بزانت ء کہ غزل ء گوں جنین ء سیادی کنت
 یا کہ چدو گیشترہ لچہ ء جندوت انجیں چیزے کہ آئی ء جنین ء درور گوشگ بوت کنت پیشکا
 من لچہ ہم چہ کہ جنینے ء وتی دیم ء ایر کرت ء چہ آئی ء سمجگ ء چیزاں پہ ء غزل ء نامے در گیگ ء
 جہد کرت نون من چارات کہ لے رنگ ء کہ انزل یا ء غزل ء گوشیں ء غزل ء تہ ء ہر دو بندانی
 بزانت جتا انت۔ رگوں لے گپ ء کہ گوں یکیں چیز ء سیادی کن انت ء لے رنگ ء منی
 زرد ء من گوں بلوچ جنین ء دستونکاں دگوش کرت کہ دستونک ء شادوت زان ات کہ ہما ہرگ

درانگ انت کہ جنین آدم دتی دستان ایش بند انت۔ لے ہرگ و دانگ ہا ز رنگ و بنت۔
 پلے پنچو رنگ گوں ہے رد و بند و یک دستے و انت۔ دوئی دست و ہم ہے رنگ و ہے
 رد و بند و انت۔ ہزاں یک تاپے لے دست و و یک تاپے آدست و یک جتکے جہڑ
 بیت۔ پد و ہر یک جتکے دتی جتائیں راستیں رنگے و انت۔ پنچوش کہ تملل و بجز دانگہ کھربا۔
 و میرس انت ہے رنگ و ہر دو ہند دتی جتائیں رنگے دار انت و دتی جتائیں بز انت و دتی
 ہا دانی سر و وت اوشت انت۔ گوں و گپ و کہ درست پد و ہر دو ہبند انت۔ لے
 رنگ و من و غزل۔ بلوچی نام۔ دستونک۔ ایر کرکرت۔ چوننا ہیگا عربی و گال و نظم و جند ہم کما ایک
 و گوش انت کہ پہ ایشی و ہم لچہ و و گال پہ ہے بز انت و زورگ بوتگ۔
 پہ زانتکاریں مذکار و لچہ کاراں گیشتر گیشینگ و گوشگ زلوٹ ایت۔ اگاں جوان
 زان انت لے گال و دتی بجن انت۔ اگاں چہ دستونک و دگہ جوان تریں گالے دست
 بچپ ایت۔ ہم منی حم سارت بنت۔ بلے پہ غزل و گال و نبشتگ مکن ات۔ کہ گال ہتھ
 رنگ و و غزل و بز انت و نہ دنت۔

طوفان و شعر

صالح محمد

۱۲۲۸ء سال ۶ باغچین کوچ و سیم سرستان، ملکی چیدگ ات، لے وحدی میر شیخ قاسم خان
 مچکی «حاکمی دور و باری ات، آئی ۶۰ سال اچ باہر کلات عدالت گیت ۱۲۲۹ء سال ۶ وونی
 دستور ۶ سیم ۶ آگون وئی میر و کہدا ادکار دارانی ہمراہی ۶ پر مالیت گیری ۶ ماں باہر کلات ۶ نیم گلا
 جنزرت، لے سفر ۶ منے نادرین شاعر میر عبدالنبی بوہیر آئی ۶ ہمراہ وہم رکاب ات۔
 مہر گوران ۶ ساچان ات بلے کاران وئی منزل ۶ روان ات۔ دانکہ باہر کلات ۶ نزدیک
 گت کاروان شب ۶ گپت، باہر ۶ نزدیک ۶، ماں جنگلی کور سیل اوزن کور باہر ۶ نیام ۶ آیان
 دوارکت، ناگہان جتے بست، ہر نیگ ۶ ہم لسن بوت، پدا کہ ہو ۶ ایرات تہ در سین کور
 شیب اچ نوک آب ۶ تلان بیتان، کور سیل اوزن کور باہر ۶ ہا گرت، دو میں یک جا بوت
 انت، میر شیخ قاسم خان مچکی او آئی «ہمراہ در چکانی سر ۶ درشتان بلے کلین اولاک اد سالن
 طوفانیں ہار ۶ مستیں چولانی سر ۶ شتور گران ۶ ماں جہلانکین زر ۶ پہنات ۶ روان اتنت۔ اچ
 مزن کور باہر کلات ۶ ہما دست ۶ یک مردے ۶ کہ دو جن ۶ سانگ گتگ ات، میر عبدالنبی
 بوہیر ۶ پجاہ آروک ات، منے سائر ۶ توارجت۔

”واجب! توچن ۶؟“

منے شاعر ۶ ہم پہ کوکار ۶ پتہ دات۔

من ہنگہ چہ دو جنی یاں گیش ادن

لے طوفان ۶ مزین کار بیرانی ۶ اولقصان ۶ دات بلے میر شیخ قاسم خان مچکی

یک ہمراہ دی زوال نہ بوت، لے مزین طوفان ۶ بارو ۶ میر عبدالنبی بوہیر ۶ پجاہ وہشت
 گاں ۶ یک لچہ ۶ پر بست، لے تاریخی توپان ۶ نمیران کرت، ہمے لچہ ۶ سرسندیں گاں نویسان کہ
 بیٹگیں توپان ۶ نزارہ ۶ جوان مہراکت۔

دیتگہ منی چنان علامتے لہصدق غیر شنگ
 ناگمانے ابر قہر باد صحر، بہر خلق
 گپتگی روی زمین نازل ات تقدیر حق
 کرتگ رعداً بہ ہیبت در سماء نہ فلک
 جبجگ تحت شریا تا کہ بر پشت سہک
 مہتر میکائیل بہ امر قادر و بیگ ملک
 تیہری ابر ستگنت، استون رچو کین سر بچک
 گپتگ ظلما تیں گباران دید گانی مرد مک
 عابدان دزگیر نہ بیگ زہد، تقویٰ و نمک
 کافر و مسلم ہمہ در کب خود میت انت رفک۔

سہر و گوات توپان جمرہ گوند و گروک، ندرہ و پد نون کورہ ہار و طوفان و سیل
 کنت و ڈان و آہوان گریٹگانی، شیر و کپنگ، بوریٹیت۔ لے تران ماں میر عبد البنی بوہمیر و زبان و
 چرن نام دلہ انت۔

ناگمانی من سرا پر شنگ جہان سوچین ہنگ
 برق زدنی گروکان، بنگنت ز برین ادنگ
 من خلا پنجان راست ہامون بیتگ انت بروج انگ
 ازحصاراں بچو شک از گریٹگان شیر و پنگ
 پر و شنگ و پوریننگ انت خلق تے کنت گرداب تنگ
 لے توپان و تہنا بچو شنگ، شیر و پنگ نہر و تہ بکن شیر نگین و تہ،
 بنگین بچ، او ہزار نازیں جنگ گراب کہ

من زری گراب اتنت شیر نگہ دور ناریلین
 تنگہیں بچ، ہزار نازیں جنگ، شرچا ملین

صورتی کد عروسی نرم بالشت محلیں

بارکیت، ہرچ پدو نیلیت، طوفان بیت، ہرچی عرو پیت و باربت، وزن کہ بار
 زد پتان، مادرچک و داران ملان انت ایشی، میل و دی اچ پھری گالان بجات
 منہہئی سون اژدھان چک پرورش بیت انت جاہلین
 من پشان دزگیر انت گور کرگ و آہو تلیں
 و دسر تلان نہ منت انت حید وحشی ماہلین
 پرگچین اوگار برنت، مرد نریان دلدین
 دگر جاہت گشیت

مملکت شاہنشہی بیت انت بیک موجد اسیر
 ہم ترا و بیتگ انت سرگین خوش بدین عبیر
 ہرچ ازین حکما منجبت، قیامت و خونی بزیر
 حکم رواجین صاحباء واسطین جهان و دادگیر

میر عبدالنبی بومیر و لے ہار و میر و پ و قصہ دایشی ہر توپان شیخ قاسم گچی ہم گوشت
 چہان بیان کرتے پنچش و انوک و سابیت کہ گوشے آدی ہم دت ہار و توپان و گندگ و انت
 ایشی و سرب ہمیش انت کہ میر عبدالنبی بومیر و لے طوفان و تی چان گوں دلیت و ت توپان
 گیتے، گپتگین توپان و گم و گزتی و شرع و اربوتہ، پیشکالے دروہ گیشتر مارتہ
 لے گپ برو بر انت کہ آئی و گالانی تہا عربی و فارسی و لوز گیش مان است، ما آئی
 چیا میاری کنون؟ ہینگین و ہد و بازین شاعر عربی و فارسی و لوزان مان گیشنگ انت
 کجا آوعد۔ کجا ہینگین و حد۔ پدا آو واری و لے کمال لے زانگ بیتے۔ ایشی و ابیہ

فارسی نوشت و خوان ادعلی زبان بورتہ، اگان گپ و تران و زبان بلوچی بیتے نہ کاگد و پڑچک
 زبان فارسی — پیشکانیامی دروہ بلوچی شاعرانی گالانی تہا پارسی و اثر است، او ہر نوک و زن
 زبان و تی ہا ہینگین زبان و اثر و دریت، اردوہ و بیگ و بچارات، آئی و شاعران چہ فارسی و گیشتر
 اثر زرتہ، ہمے ہم و تی دومی ہما ہینگین زبان ہندی و چہ ہم رنگ لے زرتہ، انون امیر خضر و

شعر چکاسات

شبان ہجراں دراز چون زلف دروزد صلت چو نگر کو تہا
سکی پیا کو جریں نہ دیکھوں تو کیسے کاٹوں اندھیری رتیاں

یا سعدی کا کردی اے شعر

سعدی کہ گفتہ ریختہ در ریختہ در ریختہ

شیر و شکر آئینتہ ہم شعر ہے ہم گیت ہے

ہمے حساب ء عبد البنی بو ہیر، ملامت کنگ، احق سے بیت، ہر کس چہ دتی چا اگر در
حالتان اثر زوریت، عبد البنی بو ہیر ہم چو امیر خسرو اد سعدی کا کردی ء اپہ فارسی زبان ء اثر ء
مہجورات بلے آئی ء شعرانی وشی وروانی وتی جا ہا برو برانت، آئی شاعری ء پہ بلوچی لوزانک ء
ادسی واپگ دہدناکی ء راہ ء را پچ کرتہ، پیشامر وچی ہم آئی ء شعر مہلوک ء دل حیات انت، او
آئی ء اے شعر سک مشہور انت، اے شعر ء ہنچش کہ شیخ قاسم خان گچی ء تاریخی طوفان ء رانمیرا بن
یات ء داتہمے ڈول ء وت شاعر ء را ہم نمیران کرتہ، طوفان وت طوفانے بلے، اے
شعر ہم دگر طوفانے.

چہ جنت بیلان سنج گنت بوداں

دور نہ انت راہ دور نہ انت منزل

راست انت کہ راہ دور نہ انت و منزل گار نہ انت شمار است لوٹے تے زمان
 کہیں زمانگ و داہنگانی پور و کنگے قابل نہ انت پر چاکہ اگن مے کراچہ و پیش لبظ بیگ انت
 آریانی گیشتریں بہر باشموشہ اوزبان و کونہیں دفتر ہن مہ نہ چنگ و کچانہ کرنگ انت کہ اچ ،
 ہمانی پرندہ و مازبان و نکیں داہنگان بورد بکنیں پیشا بایدا انت کہ بلوچ درناشغری و مغربی
 و کونہیں بکنیت ادغوں نکیں داہنگان چہ بچنت ، انجو کہ ایران و ملیں و رناہان کت . او
 فارسی قدیم "بولغل" و فارسی حبشہ "اش دات .

بیات کہ ماہن و تی "کنہیں بلوچی" و "نکیں بلوچی" و "بغل" و بدیں .

در نادا سوال چکنت کہ چہیم "نکیں بلوچی" پیدا کنگ بیت ؛ من دزائیں کہ بیات و گنیائے
 زندیں و مزین اوسے زبانانی سراچم شانگ و دور دریں ات و چاہنت کہ وہدی دنیائے اولسان تی
 زبان پہ مظل و فہینگ و ناگناد دیت گڈاچہ ہم و آیان نکیں لبظ جو کرنت و لوکیں ہی آن چہ ہم
 نام بتنت ؟

نکیں ہی آن پہ و تی زبان و نام پر بندگ و و تی زبان و وڈ و آیار آگوشگ زدان و زندیں ،
 فلوات و پور و کنگ انت .

فارسی و زبان زانتاں نکیں ہی آن پہ آریانی یک صفت و سوب و نام دانگ ہنچو کہ

ہین دوری چرخ زنبوری ، راہ ہن واندرگہ

بازے چمانی نام اش ہا ہند کہ آپیدا بنت ہوا رنگ و پربتگ ہنچو کہ زرد آلور و آلورانی
 لاطینی زدان و آراد PRUNUS ARMENICA گشتنت کہ معنی و مظل ہما انت . بزبان ارمنی
 و آلور داچینی چین و ہند و چکے و کوچل انت . گوجہ فرنگی بزبان انگلستان و شمار .

بازیں ہی آریانی نام ہا مردم و کہ رواج دانگ انت وچہ یک ہندے و دومی ہند آدرنگ
 انت . پربتگ انت ہنچو کہ فارسی زبان و طالبی کہ یک گو رنگ و نام انت ، صاحبی یک انگور و نام
 انت وادری اندرگہ .

زکین لفظانی جوڑ کنگ یک مردم و ذمہ نہانت، ہرکس و ناکس و ہایدانت کہ لفظ جوڑ کنگ
 بلے ای زوان زانتانی کارانت کہ آہی جوڑ کنگیں لفظان قواعد و شرطان گوں ہم دپ بخت
 عالمی و پر بندی لفظانی جوڑ کنگ تیوگا عالم و زانتکارانی کارانت، فارسی زبان و کوریا
 و ہدیہ چارت کہ آوانی زبان ای یہیں لفظانی و استیگ انت، گڈ آیان ای و ڈیں لفظ جوڑ کنگ
 انت کہ آیان مروچی ہرکس پوہ بیت ہنچہ کہ بانٹ شناسی، ناوشکن، ہوا پیا، ہوا قدر،
 بمب افکن، اواندگہ

دگنیائے تہا پچ زبان چشین نیت کہ وگہ زوانانی لفظ آیار پچ ماں چیت، ایو کا بلوچی
 یک ہنچیں زبانی کہ وگہ زبانی لفظ آئے تہا نیت بلے آئے بازیں لفظ وگہ زبانی لفظانی ماں
 نہ بگ مارا اوئے زبان و فاندگ نہ دنت، منی حیال و ای زندیں نقص ایت پرچا کہ گن مت
 زبانی سر پٹ و لوٹ بکنن تو ماگدن کہ ہما زبان مروچی پراہ گشا دزانگ نبت کہ آیان تہا
 در آدیں لفظ با زمان بیت، بلے آیان ہجگ و گش و و ڈینگ بڈت۔

بیات کہ البانی زبان و سراچم شانگ و دور دس، البانی زبان سکین کہیں زوان و
 بلے و ہدی کہ مالے زبان و بلد کتاب و چت کنن و چارس تو گنگ بت کہ پچ پچ ہنچہ
 یک صد و چہل لفظانی تہا البانی زوان و چار صد و سی لفظ اصل زوان ایک انت اندگہ سر آدیں
 چار ہزار ہفت صد و لفظ چہ یونانی (رومی، ترکی، فرانسیسی، انگریزی و تورگ بیتگ انت،
 ہی پیم و ای و ڈیں پٹ و لوٹ اندگہ زبانی تہا دی کنگ بو تگ، ارمنی و قدیم زبان و
 یک ہزار و نہ صد و چہل لفظانی تہا چار صد و سی و ہفت لفظ اصل ارمنی و گنت جہ سر آدیں لفظانی
 شش صد و ہشتاد و پہلوی زبان و، یک صد و ہفتاد فارسی و، یک صد و سی و شش چہ آشوری و
 پنچ صد و دو لفظ چہ وگہ زبان و در چنگ و ہمار کنگ بیتگ انت

ہی پیم و رمن زبان و تہا نہ ہزار و نہ صد و دو لفظانی تہا سہ ہزار پنچ صد و شصت و شش
 لفظ در آدیں زبان و لفظ انت و ایو کان شش ہزار و سہ صد و سی و ہفت لفظ اصلی انت۔
 ہر زبان و سر کہ پٹ و لوٹ کنگ ببت تو ہی پدر بیت کہ گیشتر لفظ پچ وگہ زبانی زوگ
 بو تگ انت۔

اگں کلیں در آدیں لبظانی کہ چہ یک نطقے ء دومی زبان ء آحتک انت معنی مطلق ء
 بہاریں تو زانت کنن کسای لوظانی مست پمیر ء آ زبان ء کہ ولی کنگ انت نہ بونگ انت
 بلے رند ء کہ آیاں پر ایشان کارش کپتنگ گڈا کی مت وست ء رندوتی زبان ء پیر نینگ انت اش
 پنچر کہ شکر مہندی بلظ ء بلے یونانی آن و ہدی کہ کار کپت گڈا آیارا (Saxa) نامش
 بست . لاطینی زوان زانتاں (Saxa) نام بست . فرانسیسی آن (Saxa) انگریزی (Saxa)
 اور بان سکرنام بست .

ہی پائینباک انت معنی حیال ء ای در چک اصل ء امریکہ ایک انت اوچہ ہمدانڈر ملک
 آرگ و رورڈینگ بونگ . بلے عرب آراتبع گشتت . انگریزی (Tobacco) فرانسیسی (Tobacco) ایٹالیائی (Tobacco)
 اوبلوج تباک گشتت .

گیشتر پٹ ولوٹ ء مای جبر ء دی در گینگ کنن کہ در آدیں لبظا چہ یک زبانی ء پ دومی
 زبان چہ ہم احتگ انت . اور اور بونگ انت .
 مے زوان (بلوچی) ء تو کلمے زانت کاریں در نا و وانہ حان چیزیں بے کارا دنا ہونگین
 لبظا چہ اردو انگریزی ہوا کرنگ کہ اچ آیاں مے زوان ء اصل دیم اندیم بونگی انت .
 وانڈر کان حیال ایشنت کہ آوہدیکہ وتی زبان ء تہا گپ در پ جننت تاو ہدیکی عربی فارسی
 اور اردو انگریزی لبظان ہوا رکنتت . آیانی وانڈرگی دزانتکاری پیدا اور نہ بیت .
 پر آیانی حیال ء وتی علم وزانتکاری ولاتقی ء پیش دارگ ء ظاہر کنگ ء وڈر ہمیش انت کہ
 کہ گپ در پ ء دگہ زبانی لبظا ہوا رکنتن .

اگں مے در نا وانڈہ ای ہمیں زبان دشمنی ء چہ وتی سرانگنت . گڈامن سڈک اون کہ مے
 زوان بہ یک روچے پہ بن کار بیت

من دگوشین کہ دگہ زبانی لبظان مذورت بلے پنچر کہ انڈر زبانی تہا زورگ بونگ
 آیانی کنگ . دوتی زبان ء ببیت . پنچر کہ فارسی زبان ء پست (POST) تیا تر (تھیٹر) ہنر پیشہ
 (ACTOR) کت (COAT) یک دست لباس (SUIT) تمبر (TICKET) راہ آہن (RAILWAY
 LINE)

فارسی زبان ہر زبان کا انکاران پما شریں پاد پد ایر کنگ۔ آہاں دتی زبان کہہ نہیں جامگ
سرا نوکیں جامگ پو شائنگ آہاں ہا لبظانی مطل و معنی زرتنگ کہ پر آیان کارش گپنگ بیٹ

آیانی زوان و ددی نہ بوگ انت۔
عے زوان اچ دتی دانندین ورنانہاں سچیں لبظا لوٹیت کہ نوکیں بنت بلے طلب ایش

بلوچی بیت۔
زبان درناہان تو ارجنگ انت۔ اچ آیان نوکیں واہگ داریت پر دتی جم چاری عٹنے زوان
سک پد رانت بلے دور نہ انت کہ مئے زوان سیریں زوان بیت۔

تشریح و تفسیر

دگنیائے کہن ترین قبیلہ

— صدیق آزات —

بلوچستان، بندر، یک ٹمک، قدیم، آباد انت کہ آرا امید گوشتنت ای میدانی بارواتنگہ کس ہج نرانت کہ ای چونین انت اداچ کجا احتگ انت. ایٹے سوب ایش انت کہ تنگہ ای ہند، قدیم تواریخ، سرچونا ہج کس، تحقیق نہ کنگ او میدانی بارواتہ ہج، کاسس، تحقیق نہ بوتگ.

بلے چونام ای قدیم او کہنیں ٹمک انت و دگنیاء کہنیں ٹکانی پہا ایٹے دو در بیدگ، او رسم در ہند کار پد و کردار قدیم و کہن انت.

دگنیاء مزین تواریخ دان زاہر رتھ بینڈ کٹ، ورتی نشتلکے تہا گتہ کہ بلوچستان، بند آمانی مید، ٹمک باز کہنیں ٹمک، آوانی دو در بیدگ باز کہنیں بلے پشکپتگیں میدان ورتی آ کہنیں راہ و رہنڈ شمشنگ انت.

واہر بینڈ کٹ، دعویٰ کرتنگ کہ میدانی دو در بیدگ دو انہ بہی صدی، و خود پاشنگ ادترقی، گپتہ کہ دگنیاءے مزین قومانی برابر بوتگ او انگتہ دیا تر بوتگ.

آدیم تر گتیت کہ آوانی دو در بیدگ، قیاس اچ ایٹے کنگ بیت کہ امریکہ، پو بلو ٹمک، و اچ آوانی دو در بیدگ، اثر گپتہ، دیمتر آ یا پدا دعویٰ کنگ کہ پو بلو ٹمک یا چہ میدان انت یا گوں میدان تا بازار ہوا و تواریخیتگ انت.

میدانی قدیم رسم و راہ ہندانی سرا آ یا شتریں علمی گپ و رہنڈ نہ کنگ.

واہر بینڈ کٹ، آوانی عام زندہ، ہار و انشتہ کنگ کہ ای ٹمک، ہر مردم تیار و تو آنا و مزین ڈبل، بیٹگ انت، آوانی دو در بیدگ، اندر کل ہمایگان جتا بیٹگ انت، آوانی جوش و خروش

آوانی نشانیں صفت بیتگ کہ آوانی دگر ہمکنگلیں قومان نہ بوتگ .

اندگر قومانی پیامی ہن سیر و آباتیں قوم بیتگ .

دولت گور آہاں سک باز بیتگ پرچا کہ آوانی مسترین سوداگری جنس ماہی بیتگ

آوانی وردن دی ہی بیتگ چہ ماہی آہاں قسم قسم ادوڑوڑیں وراک جوڑ کرنگ

پاگاس گوراپٹن، پشک او در یائی مرگ پہ آوان زرہ کنگ، مزین جنس بیتگ

انچو کہ انگتہ استنت بلے زین زمانگ آواز مانگ زین او آزمان پرک انت ہرچی

ناحد اگون وتی جانشوان زرہ ایر کپنت تہ سے وچار روچ ہمے نیلیں زرہ پر یک پاگاسی

بری دام آداد و در دنت برے او دابلے کٹ اش اہتیں لو جبر بیت .

آہانی وعدا پیریں سال آ ماہی گرگ بیتگ .

بیتگ کٹ آدیم ترابنشتہ کرنگ کہ انگیں مکران گیشتر بہر آوہد دریا بیتگ او آوانی زند

گیشتر ہی نیل بوئیں زردان گوستنگ، ہنچو کہ دپت و داب و وراک و پوشاک آ امید زندہ گوزیت

ہی پیما امید دریا آوانی زندہ گوستگ .

تیاب آکر و گور ابریزیں مات بند دی بیتگ بلے آج ای مات بندان بے سابتگ

انت آوانی زنداندگر ہساینگاں بتل بیتگ آوان پر وتی زندہ او دشحالی آہر بیتگ ہنچو کہ

دیہان زانت کہ کشارہ کجام دہرہ کاوشبات دینت، ہاپیم آوان زانتگ کہ فلاں و حد

فلاں ماہی ہیگ دنت، او فلاں و ہر فلاں ماہی چک ڈلگ او گرگ دورگی بنت، فلاں

وہر فلاں ماہی شکار و ہر انت او فلاں نہ .

آہانی روگ و آہگ راہ ہن دریات، آوانی بیجیگ چہ زنجبار عراق او اندگر عربتان

امیدر گنیا دراہیں کنڈان پہیل و شکار او سوداگری آشدنت .

میدانی ٹور و سانگ باروہ واجہ بیند کٹ آہنشتہ کرنگ کہ آہانی ٹورہ رسم عجیب تہوں

بیتگ انت کہ آہانی ساہگ تنگہ بندی ٹور و سانگ آنی تہا استنت .

آوانی زبان باروادی آیا جوائیں علی گپ و رپ ہنشتہ کنگ آیا ہنشتہ کنگ کہ آہانی

زبان ہدیہیں زبان نہ بیتگ، یک ہندہ زبان دگر و دوجی ڈیہے دگر بوتہ اولسی صورت

دنازنيڪ ڪلاني يڪ بيتيگ انت .
 نام ڳپتئين واجه ۽ آواني منڊسب ۽ باروانبشته ڪنگ ڪه آهاني هينڊب ۽ جبين هينڊب ۽ بيتيگ
 سال ۽ دور آهاني يڪ مزنيں هينڊب ۽ جي بيتيگ آچي ۽ مستين بهر نم ۽ ناچ بيتيگ او ناچو ۽ چوپي ۽ وت
 وپي سد بيتيگ ڪه آبياد گنيا ۽ هچ بدونيڪ ۽ سانه بوتگ . بهي ناچو ۽ مخلوق ۽ ناچو ۽ ٽي ادنا ۽ درا هي
 ۽ بارو ۽ چه غيب ۽ دوا اورمان ۽ سورج ۽ مسرا هم ڪنگ .

مني خيال ۽ اسي مم ۽ ناچ مروچاں حرث بيتيگ او ۽ ناچو ڪه واجه بينڊ ڪنگ ۽ گنگ
 ڪه آواني دو دور هينڊاني تنگين ساڳ ۽ انگه ميداني تهبا استنت . اسي رسم مروچان
 گواتيان مست ڪنگ انت . او تنگ انگه مزنيں نادرا هيان بارو گواتيان مست
 ڪنت اواج آيان سورج و ٻول ڪنت .

واجه بينڊ ڪنگ گنگ ڪه دار تراشي ۽ ميد آزمانگ ۽ توام دگنيا ۽ چه ديا بيتيگ
 انت . آهان مزنيں ماڙي و باد گير چه دار ۽ تختگان اڏ ڪنگ او ناچو نقش و نگار ڪنگ انت .
 ڪه اڱن مروچي آپڻ ڳپتنت تو دگنيا ۽ مسترين قوماں منت ڪه ميداني دو دور بيدگ چه ڪنلين
 ڪنلين قومان دو دور بيدگ ۽ ڪهن تراو ديا تر بيتيگ .

هه روڙين پتي ، ڪاشي ، رضان ، ڪاسگ ، گرشني او حڪ ، دان چوب ، آمود ، تخت
 و پلنگ ، سرمگ دان اواند گرشني جي آواں او ناچو ڏولدار او نقش و نگار جوڙ ڪرنگ انت ڪه
 مروچي مين زمانگ ۽ چي آني همسري اش ڪنگ ، آواں داراني مزنيں پٽ ۽ هينچو برنگ مانداگ
 انت ڪه مانديگ ۽ هچ ٽپ و پد گنگ نه بوتگ .

آواني آرٽ (ART) اورت اونا زوڪ نه بوتگ بله او ناچو ڏولدار و زميناڪ
 بوتگ ڪه اندگر قومان قديم آرٽ انت .

سياب ڪر ۽ اسي دو دور بيدگ چه هفت صدي ۽ بزان هفت صد سال
 مانگ بله ايشه تواريغ چنگ و کجا ڪنگ نه بوتگ .

سڙيو هي صدي مياڻي ۽ اسي دو دور بيدگ چه دنيا ۽ گار بوٽ نون آيئ
 ساڳ پشڪپگنت ايج اسي سا بهنگال قياس ڪنگ بيت ڪه گنگين گپ راست انت .

ادای میداں که مردچی ماهی گیر انت، گنیا و تواریخ، مزین بهر سبب
بله و اے شو میں قیمت که مردچی آدت دی نزا انت که کے انت۔

[Faint, mostly illegible handwritten text in Persian script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

اولس کوڑہ شمشیر

بلوچی فقرہ آنی ترکیب

یا

وتی در آمدیں راہبند

صورت خان مری

چوش تا بلوچی باز کہن این زوان نے، گوشے جی او گوشنت کہ بلکن روت او کہنیں کلدانی
 عویا کے گوشیت سنسکرت ہوار بیت ادے ردء با زین مثالے دی دئے جیت کہ ہاں ٹوک
 والی دتی اصلی گونات ء انت او پدا بلوچی لڈ پورانی او دوتی قوماں گون مندو نیاد ء ایشی گونات
 مثا کینتہ او در آمدی بے لیکرین پیاوتی کتغاں، بلے بلوچی بنشتانک کہ تحریری شہر گوشنت ہکر نوخ
 انت چو کہ بلوچی زوان او شاعری کہن انت، شاعری دتی کہنہ گوں دی ماچا کر ء آ آنگو دوجی۔۔۔
 شاعری ء نہ گندوں، منی حیاں ء آشتو کار بیتہ، بنشتانک بزاں نشر ہا نکہ نہ روتا کہ، تعلیم و دانخ نوبتہ
 ہر۔۔۔ لے ٹوک اتیں کہ کر دے سال پیش مذہبی کتاب لکھ جیتغاں بلے باز کم لیکو امن دتی اے
 مضمون لاف ء بلوچی نشر بار و اد آں دی فقر ہانی نوخیں جوڑم کا انگریزی ء (Cultural Tion) گوشنت، جی و گشاں؟

لے ردء مارا بلوچی تحریری نشر ء تاریخ گندنی بیت، تہ چو کہ من کرغا گوشنتہ بلوچی نشر ء عمر
 باز گونڈانت، مذہبی کہنیں کتاباں ابید کر اچی، اومان، بلوچی، ایشی بنگلہ جی کنت، نوکین دور، او
 اولس ایشی مثال انت، ایشی ابید ہتیں کتاب درید یو ء شنگی کار انت لے ٹوک ء شہ پیش کہ
 من نشر ہلے پہرانی سرا، بیاں من ہاں جی آں گنداں کہ آہاں بلوچی نشر ء مدت داتہ،
 انگریزی، اردو، فارسی او عربی ہاں ستریں زوان انت کہ مئے نویدوکان دتی نشر جوڑم
 ہاں آئی یا نوانتیم لے زواناں مشہ زرتہ، عربی زانوخ ہاں انت موڑی ء آہاں بلوچی زوان، بنشتہ
 ء بیچ کتہ چوش کہ مذہبی کتاب، بلے ایدام اے حیا الداری بیتہ کہ فقر ہانی جوڑم عربی مویت من
 زواناں کہ لے ٹوک پر زانت کئے جیتہ یا عربی ء ژاپیلیوس نا پور ہی و بلے عربی جوڑم ء باز کم بہرے گیتہ

فارسی و کاہریں بہرے بلے گوں بولی و یک رنگ بیخ و اے فرق باز کم مردم و تورتہ اد آہاں ناز
 بلے نزا ناں کہ پرچے؛ ایشی و نشہ زندا نگریزی کبیت۔ لے ڈال باز گسرتا۔ اں پریشہ بیہ سہ
 انگریزی زانو بخ گو ما کم انت بلے ہر کس و انگریزی جوڑم وتی کتہ اصل سہرا بیت۔ مزنیں بہرا دروہم
 ادبتلانی وتی کتغ انت کہ مس دی گونا گوں۔ بلے اے پریشہ بیہ کہ بلوچی اول تا دا بیغ نوزی اور
 ہر کسے کم بازواندہ انت۔ اں اردو اما زانت اد مدام وانیت۔ نیں کہ آکیت چہ ہونشہ کنت
 آتی زانت و نزا انت و اول اردو یا انگریزی کہ کسے زانت کیت وتی نزا انت و بلوچی و تریشہ
 نشہ کتاں انت۔ اداے الی ٹو کے انت کہ ہر زبان ترین جی اور ترجمہ کنے جیت۔ آہاں اصل
 اد بیگی زبان و ہم رد بیت۔ باز کم چشیں مردم بنت کہ آبیگی زدان اور ہاں زدان کہ تریشہ
 یک ڈول و بزانت نیں چے بیت کہ فقر ہانی جوڑم بدل بیت۔ ایداں منایک ٹو کے بلوچی و ہاں
 گیر کیت اد مدام مردم دچار بیت کہ اگن کسے ودی آئے بگوشی کہ "برات ٹوک و پٹا من مناں کل
 بلوچی انت بلے بلوچی و چوش بگوشنت" تا اں لے ولدی و دات کہ "عجب انت، شامل منت
 کہ من ہارنگاں نشہ کتاں چہ کہ ٹوک ٹوک کتے جیت لے تا گڈ لیزا کی (ادبی) زدان نویت۔
 پہولی بیت: بلے ما لے بے خیال کتوں کہ سنے اصلی زدان گوں وتی زیبائیں گونا ف و ہما
 انت کہ پہوالاں دانی دی وتی بھا ٹو چو وتی ساہ و داستیہ انت۔ منی زدان و وستا کنون دی
 ہما انت۔ من کہ ہدی و لوٹاں در آمدیں وت بیغیں زد لے و کاراں۔ بارید ہیئت کہ ہے
 پہوال بیٹرتیناں اد ہشی آتی ٹوک و بہرما زتی رہ بند کتیاں: پرچے کہ مرشی زدانے ملے گونا
 ادبتہ کتاں۔ لبط و پٹا ہد کہ بلوچی انت۔ بلے اں بلوچی نیئت۔ مناں چہ انیہ گیر کیت یک دے
 من کہ کوہستان و شتخاں۔ یک شصت سالی پیریں بلوچے و شمال تراچی و پول کتہ۔ حداز لوک انت
 کہ چے پول و من شیک گیت منٹ یا نیم کلا کے و والڑک کتہ۔ اں دی حیرانی و ادیا و پٹرتی و گونا
 من وتی دلا گشت منی ٹوک آہی دلامان آغا نیئت۔ من کہ وتی ٹوک پہلو کتہ۔ اور دلا شاپاش
 لوٹوں تا نا ترس چے شیت ٹوک گوشے ہی کل جو ایناں۔ بلے من پورہ نہ بیغیاں کہ آچے گوشہ
 ایمان و ہادختہ کہ نہی حالے بیہ متے زاناں۔ نیں کسے بگوشیت کہ چوش پرچے انت؛ تاسی پکین
 گوشخ انت کہ سنے فقر ہانی جوڑم وتی نزا انت۔ مانزا ناں کہ ودی زدان و کہ مالے ترخان بلوچی

کناں چش کمن اے گوئخ لوٹاں مارا ایشی ۶ پر دی نیٹ چھی اے کنفی بیت: نین اے ڈوک ۶
 پر دمن ہاناں بلکن اے دی بلوچی سویت، منے دل ہما تانی اے کیت: اس صورت حال کا
 مقابلہ کر کے کیلتے ہمیں کوئی قدم اٹھانا پڑے گا: نین کہ اے منے دلا آسکمن کار بیتیاں منی دل
 ۶ براوری ۶ اے کیت کمن سادا دہما تانی چھی ۶ نبشتا بلکناں ۶ گلاں بے چس بیت او
 اد بیت نوی۔ بلے ما اے نہ گنداں کہ ایشی مہاتی منی چس ادا ایمان انت: من کلاں ژلے سما
 چوش نبشتہ کناں: اے صورت حال ۶ سیالی ۶ پر مار ۶ گلے زورگ بیت: بیشک کلین لبظ
 و رٹہ بلوچی انت بلے گڈ دی بلوچی نہ انت۔

یار یڈیو گشتانکے اے فقرہ اگن چن ژری ۶ گشتانک بھٹو گشتانک ۶ آدینک ۶
 چارگ بہ بیت: ہنزاں ۶ اگر چن ژری کی تقریر کو بھٹو کی تقریر کے آئینہ میں دیکھا جائے: انت۔
 کلین لبظ بلوچی انت بلے سیم و خیال بلوچی نہ انت بلوچی ۶ آدینک ۶ پر آہری بلوچی لبظ ۶۔
 من ایشی ۶ چوش نین گوشاں: اگن چن ژری ۶ گوشتاںک بھٹو گوشتاںک ۶ آہری چارگ
 بہ بیت: نین اے ڈوک مہا تانی ژا اردلا آنک بلے ما کتاہری ۶ کاراں تا مردم الما کدیت
 پر چے کہ بلوچی آہری ژا اردو لبظ آئینہ ۶ باز جدا انت۔ اگر جدا جو کہ آف ورغ اد پانی کھانا من
 نشدی بیتیاں۔ میں بھوکا ہو گیا۔ ہے ڈول ۶ دوئی با زین چھی انت: من جہل ۶ لختیں مکمر بشہ
 چتائیں کتا باں زیریاں اد پھیرخ وت بگنداں۔

۶ چہ درستان جمان و دیما ترین ادب ۶ زانتکارانی ٹولی ۶ خیال ۶ پدا ادب ۶ را
 باید انت کہ زندگی ۶ آدینک بہ بیت زندگی ۶ دستیں رنگ و وانگ، قد و قدوہ باللہ آدینک
 ۶ تہایک پہ یک ۶ صاف ظاہر بہ بنت۔ ادب ۶ ماڑی راستی ۶ را بہ بند ۶ حق بہتیں ادیب
 ۶ برلیہ زندات پر چیا کہ آستان مدام راستیں ہیر ۶ دوست داریت، با عزیزین زندگی ۶ خاطر ۶
 سر چارانی اصول حق پسندی انت — آخر ۶ ماہے خواہش ۶ گوں کہ بلوچی ادب ۶ اے
 دور ۶ اے رنگیں کار پہ تیزی دیم برت وئی گفتار ہم ختم کناں ۶
 ۶ انچوش کہ انگر و نر و نکل ۶ پیشیں گال ۶ نہ ۶ گوشتاںک ات کہ آئی ۶ تہہ ۶ منی بہل لچہ
 انت کہ من چہ وئی لچہ کارھی ۶ سنگ ۶ کہ دست ۶ بونگ تا ابریل ۶ ۱۹۵۳ ۶ پر بنگ۔

بلوچی زبان » جند » بارہ » ماں اے وانگی » گپ جنگ نہ سمیت » نہ بلوچ راج »
 » درگجگ » بارہ » چیزے گوشت کناں ۔ بلے چہ روچے کہ بلوچی زبان » بارہ » سر » پر سینگ
 بونگ ۔ ہر کس » موہ بیتگ ۔ بلوچ راج » بندر » پٹ » دلپول » شہاز » زورے ۔ جنگ وہے
 گوشت کرنگے کہ چہ رنگ » بلوچ راج » گوں یک مزین زندگیں راجے » ہمکے » بخت
 کہ پر مئی نر » اے رنگیں : سرکن » پرکن » پکن » ہج » بتل انت »

۱۰ اچ وفات » پیشتر بابائے ملت گوشت ۔ اگر چہ من چہ دیر آگوں شامو جودنوں
 مگر شامگندنت کہ پاکستان بعض زوت دنیا » مسترین ملک جوڑ بیت »

» مشرقی آزمانک بنیاں چہ مذہب » بازا اثر زرتہ پیشکی مشرق » جوان عادی اولیاد
 سبق دیوکیں آزمانک گیشتر گندگ بیت ۔ کلیہ ومنہ کہ ہندستان » اولی آزمانکی کتاب
 انت ہم ہمے صورت » انت ہر وہدیکہ کا گد و قلم نہ ات ۔ مردم آزمانکاں چہ دگر مردمان
 دپ » او شکت انت ۔ آزمان آردک آہروش کنگا شعرائی تو کا بیان کت »

یا اے یکن مضمونے من دو محریکے شہ سرا دیکے رند ازیران بواں انت ۔ او پکار انت
 » فاضل » ودی بونگ » ساری آئی مکین مات » یک نیسے اجیں ولے دیست کانا
 ہر دوستانی دل » یک ویک روک ودرپشویں چیزے ایرانت ۔ کہ پر آئی ہم زانت ، د
 نذراں جلال دگوہر انت ۔ سنب » سر کہ روچ » نک کت و مند » سر مگیں بازاری تلاکار
 کت ، گد فاضل » مات میتگ » پیر زلے » گوئر » دتی واب » مانا » سوچ کنگ گشت
 » فاضل » شاعری » گیشتری بہر حقیقہ انت ۔ او آئی زبان پہک و خیال برز و بالانت ۔

جاگے دینی شیران » آئی » فارسی و عربی » لوزہم پر باز جوانیں رنگے » بلوچی کالب گینگ انت
 پریشی فاضل ڈوہار نہ انت ۔ اے ڈر آد دروز مانگ » رسم بونگ »

نیں باقی کلاں بل اے دوئیں مکران ، گندوں ۔ اگن اے دوئیں مکرے جتا جتا اولوک
 مادیتناں تامنی خیال » ما پچبر اے باور نخت کہ اے یکن نیسوک انت ۔ پر چے کہ ایشی
 تہا ایدر چہ لبظانی جنائی » بزاں عجب » گوں » بنشتہ کنگ ۔ نظر » راندر او اندگانت نیسوک
 بازپٹ دلپولی ات اولے خیال داسٹہ کہ ترکیب او جوڑم وتی بہرنت بلے نون کہ رنداپہ

تارے بڑتی اور بظان گوں بلوچی ترکیب تہا نیاڑتہ۔ چوش کہ بلوچی کالب ء گجگ منی خیال ء بلوچی
 بتل ء نہ انت راگن ہست انت تا من نراناں، ہست ڈول ء بڑزی دومی نمکر کہ من زر تعناں
 من بے پٹ و پول ء کلانی پیشی گال یا مضمون ء ادلی بند زر تعناں لے کلان اگن ما پے پٹ و پول
 گنداں تا یکیں نمکر اواریہ دومی فقرہ پدا بلوچی را ہست داں بلہ کننت۔

ایشی لاف ء ما کس اڈو ہد اردی نہ اوں، پرچے کہ منے نشتہ راہ بند گیشتیہ نہ انت او
 ما کہچی ء نشتہ لوٹوں کہ تا گڈاں ہما خیال منے وئی انت تہ منے خیال بار دامنے زانگ مشہ
 در آمدین زبانان بو تہ چش کہ نین من بڑ زادی یک ہندے لکھتہ او پدا منی خیال آتکہ کہ من گوشتخانہ
 ہاڑاں: ما اے راہ بندے زر تہ یا منے تہا آتکہ ایشی جو انیر پے چی ء نہ چی ء ما کنفی انت: من نین
 لے دی گوشت کنناں کہ اے فقرہ منے وئی انت یا نرانت مشہ دگہ زبانی ء نر جہ بیتا۔ منے دلا
 براوری ء اے ٹوک کیت: ہین اس صورت حال کا مقابلہ کرنے کیلئے کوئی قدم اٹھانا پڑے
 گا ء او ایشی بلوچی ء چش کنناں ء رواں: ما بلے صورت حال ء سیالی ء پے گائے زورگ
 بیت لے کلین فقرہ ء تہا، سیج جنائیں لبظ نیست بلے گڈدی والنوخ ء نورمی۔ پرچہ
 کہ اے بلوچی نہ انت ایشی لاف ء سہ اردو بتل: صورت حال ء مقابلہ کرنا ء او قدم اٹھانا
 آٹھناں او من مبتلانی بلوچی کنفایاں کہ ردانت یا بلوچی لے کسائیں نمکر ء اگ ملکہ تہا بودناکی
 کار باز بوت نگہ مارا پے لے بودناکی ء باگ باگ بوگ نہ بوٹیت۔ پرچہ کہ مادر من چالان
 بے خیال بوت نہ کنناں۔ پیشکا مارا وئی رکھینگ ء خاطر اردچ دو گڈ شپ چار کار ء جہد
 گنگ بوٹیت: نون سہرانت کہ واجہ کار ء اے شہ دومی زبان ء ترینتہ۔ او من گیشتر ء اے
 دیتہ کہ ء: یک فقرہ ء تہا زیاست آگہ در آمد ء ترجمہ ء نشان انت۔ چو کہ منی ہست فقہ
 بیتہ باید ایشنت کہ ما پہوالی ترس ء کہ باکناں مار لے نام دے جیت وئی اصل زوان ء
 میلاں۔ پرچہ کہ منی ہستیں سنگمانی گوشخ انت کہ ما وئی ادب ء پہوالی ء سر ء قربان کت نمنناں
 چوش منے زوان ادبی نوی بلکن زا ادر مانی لغت جر بیت۔ اگن مارا انیکس ترس انت
 اگہ مالے راج ء بلہ بدیاں۔ تا ادر وئی دگہ نیت انت۔ اگن راج سمر اندر تا گڈ راج ء پہوالی
 و پہوالی ترانانی سمر اندر۔ لے دروغ انت اووت پرانے کہ منے ادب پہوالی بیت کئے

گوشیت کہ آگن پہوال ترار کنت. درو. چندی انگریا۔ زن طلاق ہینگور و۔۔۔۔۔
 ہر کے ء گوانک ء جان تا در و چندی او زن طلاق ء ہوار کھناں مئے پکارا فتر سوانی
 ترکیب او جو ریم انت نہ کہ آئی گوانک ضغ ء بہر انگریا۔ یک وٹے پر مزن و کسان ء
 نہ کہ سید و کپو شتتے: واجہ سید خان شہا پکو تشریف پڑتہ: یا شہا پکو شتتت: ہر شتت
 بہرانی وئی کنتغ. زوان ء تہ براتان بیگانغ کنگ انت۔ پرچہ کہ چوش دانغ او زبشتت
 المائے روش رفذینی گوشغ بدل بیت او نیٹ ماوتی دوئی کلگی براتان گوں شوک غور

بلوچ بانگ شاعری

صورت خان مری

بلوچ زائیفغ درماتی لولیا نی بانگ نہ انت، بلکن نیم شفی در پو پو خیں دے اوکیانی تو ار
دی است انت اگن یک تکے آ جنگ، گز میں ساعتانی نواشین پڑو بانتری انت تاہما
ساگی این ہند آ بے موسی گیم تغیں جانودی اتیں، اگر ما آرا بگوین بر اتانی در نیازیں دھیرانی
گوہار گوش، تاما آہی، برنگل رشین چوٹ بر و تیں، در نایاں امیر تکھیں نہ میرغاں دی پدی
تغی جنتری پاساں اش کنوں جیڈی دز گوہارانی نیام، سالونک، پیر شہدی تو اران، حالو
کنو خیں سیرک پر ساگی این تھا، سیغ، اورت جیغ، گیسو سرا دے سر بیغ انت، سہے ڈول،
بلوچ بانگ و تی شادہ و ملیری، قدرتی زند لاف، گوں دت دین سیل او سواداں چھا،
جناں ادا تارکان من پترکی ارساں براہ ناخ انت، آ اسے قدرتی سیل و سواداں حیران دگار
انت، آہی، ویم، ہشی این کوہ، کنڈرغ، روش، برانز گوانزغ، و پتغیں یک سالی شیر مٹیں
چک، گوانزغ، کنڈ بالادنت، نیم شفی بے منز لیں استارانی ماہ پہ آہی، چک، و نرائیں
گر یوغی ارسانی گوارغاں، با رنگی جنتر، تو ار، گوں چینڈ در او بیدھانی وش لو ایں تو ار
سروز، بے گواہیں تاراں ژادر آ تکھیں لولیاں، سہے لولی بلوچی شاعری، بنگاہ او بنگیتر
انت، پاند او پند انت، لولی درماتی دل بے کج و کسا سیں دو سچہ، ہانز اتیں تو ار انت
کہ پہ چک، ساڑنیغ، و تغار و پ، کر کا گورغ او گراں پاراں چرو خیں کوگی تو ار، زاہگ،
گوزد و دی پلنگا او پراتاں ژارا ژارا میں دلاد رکیت۔

لولی لول منی نغ ورا

دھش و ما و منی لعل ورا

لعل منی پھل گدیں ورنابا ت

چرتے گوں امسراں گرانیناں

ذمیرے ہر شیش ہتھیاراں

لولی لول منی بچہ ءرا

اے بلوچ ہانکیں شاعر بے سمانی عہ پر چک، دھاوہ برغ، خوش گشتی، پوچی شکر
 چوش دانی دی ماکر دے لولیاں ہماں حالینی ڈول ءکیں دیش کنوں۔
 لولی لول منی بچہ ءرا دیش و ہا دنی لعل ءرا
 منی ساہ او شاہیں میر لولی لول منی بچہ ءرا
 بچی بزرگلاں چارینئے۔ گندے چاہی کو نتران بشاریناں

لولی لول

بلے نیٹ آہنی ءاے زانت آتکے کہ اے دھش تو اریں ٹوک چک ءرا حالینی دھاوہ
 برغایاں اوروش روزینی لوتے، آہنی ءوزانت جڑتغیں کردے ٹپا دلایات کتو۔ جوان اوزیسا
 کتغاں اوہے جوان اوزیسانی شاحری گوناف ءاولی پھرانٹ۔ نین آتکو۔ ایڈا بلوچ ہانک
 مکھیں درماتی لولیاں گودی نہ انت۔ بلوچی ہانک ءاولی دروانگیں شاحری استیں نین
 ایشی اے پر بندانی لاف ءزانت ءکیں رنگ آتکے۔ آدنی پرستغیں گالاں ردا دگوناف دا
 مطلوبہ کاری چاگر درہ دروشاں کشیت۔ دو در بیدغانی تانٹرو بیلا نکاں ہتھیاتی چکاس ء
 گندی سیم وھیالانی بڑ زمریں گوات گر ءبندی ءژاوار کنت۔

لولی لول منی گراں دھاوہ

(ابا ہدیج ءجزغ او پیری زال

درنائی سر اسار ءباڑت

متیں ماذن او ترندیں زال

تکائی دینت بازیتاں،

ساڑتیں ماذن او چیں زال

عوناں رادلاما دیناں

لولی لول منی لعل ءرا،

ایدا آتکو لولی ء پلیریں شاخری گوناف گپتہ۔ یک ردے، زانتے او شاحری ء بیر عینیں
لواناں پیلو کنگا نینت۔

ہے ڈول ء شاحری ء یک مزائیں تو صیفے چاگردی گوناف یا ہمداد دورہ گونا فکش
گوشنت تالے چی ء زادی شاحر بے خیال زانت، آن بلوچی ہمدی چاگردا دورہ لوانی
گوناف ء پیلوی ء ڈسیت کہ بلوچ چون پیلوانت۔

لے منی لولی این درماتی کہ کمن جنگ ساحتاں گرمیناں
زحماں گوں وتار سر ساکن حیل انت تئی شارواں
گو ہار پ دھیراں ہریناں کاڑیہ سمیں قوی ء ،
قوم پ تئی بلوچی نام ء من پر دالتغین لولیاں

ایدا آتکو بلوچی مات درماتی لولیاں ایوریکا بانک زانت بے آپلیریں قوم دودا
جیرت ء گونا فکش، آکلین قوم ء دف ء ٹو کا نینت۔ یک شاحرے بلے تھاں؛ ہا شاحر کہ
آہنی ء وتی چاگردا دورہ گوں قومی لوٹ دجیرتاں چو دلے بنداں تشوخیں حون اوساہ ء
دوست انت، آلورٹخ انت کہ بلوچ زاہگ جنگ ء زائیں پٹ ء تیغ رہیں لورانی توخاں شیر
ترتیں آجرتی ء پٹی اوکثیت۔ تاو تار زحمانی حون چکیں مانی سا ء ساحیل بکت۔ اوہے ساحیل پر
تو آجرتی ء سہیل کاناف بیت کنت۔ تئی گوبا گلگلیں چانی حوریں اس چون شاروانی ہے کشاراں
دسوزیت کہ دیریناں دھیروانی میں کنگا نینت، گوں کاڑے سلیمیں قول — قوم پر مزن
شاہل بلوچی نام ء — دت شاحر دگر ہی ء حیل زانت۔ وتی دالتغین دریں لولیاں پنت کہ کزراں
چی سوب ء ہرش کنگا ٹہک کنت۔ بلے ٹہک قہرمانیں پنت ہزین بیت کہ ہا ذرخ دلایں
شاخریں بانک گتیت

لولی دیاں لعل ء وتی لعل ء وتی لولی دیاں
چم ء چراغ زرد دے مراد پسر مچاری مٹ تھنے،
زحماں جہوناں در آرت من نوخیں مرگولے کتاں
کایاں تئی قورے سرا موتک ہندا حالو کتاں

تئی مٹ ء دودھ پیدا کتاں لولی دیاں لعل ء دوتی
لال ء دوتی لولی دیاں

سدک اول! بے آرام اوتلو سرخیں بے تاہیریں چک ء چونیں دوستہ ء گوساں
برغائینت. سہ برا آہنی دلانیا دغائینت کہ تہ منی لعل ء لعل ء جم چہ سراج اوزر دستہ
اش تو دیا کس نے بے ایشی ء زندا ہما ساگی میں درمائی پر پینچ کال نیم ساہ ء دروشے گزشت
مات پہ دتی چک ء مرک وکوش ء پیا آرفائینت کہ مرشی ہواچ مانے ء یہ دتی چک ء زینت
زہ جھیرتہ۔ ہے ڈول ء سیم وخیالانی برانزے دوستہ اوتہشی پدا شاحری در پینچ.

اے بلوچ بانجیس شاحر انت کہ چک ء مرک اوکوش ء دلیسی ولراں چھاپ جتاں انت
زہگ ء مرک ابدینی پتی سفاری ردوم ء۔ اے نوح ردومی ء شادیمہ ء پدا دتی زہگ ء زہر
حالو کتغائینت. پنت ء کرچوشیں تیخ رہیں سفاری ردوم ء داتہ پرچہ گونڈو تک کنت.
چاگردی گونا فکشی ء ابیدری اگن شاحری دہش میانی رد امانے ٹکر ء گندوں ء کریں
دراڑ پاندریں سیم اوخیالانی چیار پالاف ء آرگ۔ ہے یکیں بانک کارنت دوستہ
مردادی حاتی شا کہ بے پاندر انت.

لولی دیاں ء لعل دتی لعل ء دتی لولی دیاں

جم چہ سراج، زرد ء مراد

بس منی خیال ء اے پتاں ابید دوستہ ء سیم خیالانی پیلوی ء پچ بہرا ڈولے سرینا ٹکر
چکر پیلوانت۔ اولے گونڈگیٹی حالینی این شاحری انت، ایدرتھاں؛ لہڑ و جذبہائی گونڈو کتغ
اودر شاں کتغاقوماں لیکوی شاحر پیدا کتغاں اوہے لیکوی شاحرانی پیلویں دیواں ہج
پیرخیں گوناف کشی ء کتہ نختہ، بے

لولی دیاں لول ء دتی لعل ء دتی لولی دیاں

جم چہ سراج نڈدو ء مراد ء گون نیم سیاہی ء اے گوشخ کہ سرچاری مرٹغے شاحری
ء سیم اولہرائی آخری دنگ انت۔ کدس ء زادر انت۔ مردم ہوش دریسی کہ باز کم شاحری
لاف ء گندے۔ جی۔ اولے دتی دودھ حیرت ء پاسبانی اودوستہ ء گونڈیں مثالی.

آہنی پتھر تابلو چھلیں دو دسر وچان انت۔

لولی لول منی لعل ء را بندیت ہر شیش ہتھیاراں

ڈھال او تو کپکے کاٹارا زیری جاہرہ ء موڑ تیناں

اگن بلوچ بانگیں شاعر دودا و بلوچ جیرت ء پاسبان انت۔ مکھیں گل زمین ء
شل سرین تیراں شنگیتنغین نازنی دیمپان دی استنت۔ ڈیہہ ء پاسبان ء گوانگنی۔

لولیاں دیاں ۔۔۔۔۔

سردار قاصرے شستائیت بیارت زرم جنیں علم دین ء

مئے جنگ انت گوں ڈرناں جورنیاں گوں ڈیہہ ء ظالمیں بدواہاں

یک پورہ اوزانتکارین بنی آدم اوشاعر ڈولا کہ حاسیں دلے واڑہ بیت، بانگ ء

نیش دی ظلم ظالماں او ایشانی جوراں تر دڑ ء کنت۔ آدمی ظالم ء شکوں دیم گندغا لوٹیت۔

آخر سوب ء منی بچی کنت جوریں ڈرناں پر امیت

کاریت گوہراں گر انیناں گوں لکھ او ہزاری فوجاں

لولیاں دیاں بچ ء را۔

مکھیں گل زمین ء پاسبانیں بانگ لولوخ انت کہ ڈیہہ ء ظالمیں بدواہانی سیالی ء

سوب ء آہنی پاسبانیں چک بکنت او گوں سوب ء لکھ ہزارانی بلوچ فوجانی سر وغانی ء

گرائیں گوہراں بیار آت۔ نین کہ تاسیہ دینیں گری پستغین چھوڑاں گل زمین ء دیمپان ء سوب

ء کر لوٹیت۔ تانوخ سراں نوخیں آجونی ء چخ مشین بے ماتیں چک ء سر شفی افارغی پراتاں

ہا زغ دل او بے نہر ہی بے سکیں عیشغابے وسی جاہنول ء سر پنج مہریت؟۔ بنت بازیں

بے ایدادی درینی سند درلاستغین گیواری بانگ چاکری پوتران پر مزار دچم او دنراہیں

بڑتغین سر ء گوں ڈوٹغین حبراں آدلہ پاوی ء بے منزلیں رہے ء گونجی بچاں انت۔

من رواں راہی رہسے منداں

ناگہ وتی ملک ء مردے گنداں

مشہ دتی دستیں ء جزے منداں

شہ دتی گوش کنلاں تالے
شہ دتی پازین پیدی کلکے
شہ دتی شائے دامن رائے،

راہ گوزی مڑجے پھلوانبداں

دماہنازا،

سزاں ماہنازی لے پارت لاشاری تیخ ریہں زحمانی گد تعینس گوہری حیرانی پھلوانبداں
بیت یارندان پراموس درہ سوری چمانی پٹی بلے نیم شفی دور وخی آہ اوکیان دوتی ماہنازی
شاعر جھاپ دتاڑی تو راز انو برانی سیری شادہ کنغائینیت۔

لیلا ڈولا ڈولیا ڈولا ڈو

ادا تئی میرے من ایر کناں گوے

لیلا ڈولا ڈولیا ڈولا ڈو

گوہر تے سیہ زوارے نوادیناں

لیلا ڈولا ڈو۔۔۔۔۔

عہدی دہشیں دورہ بلوچی باری گوہر کہ ماتنیت اودم باڑت۔ لے کوڑدیں کوڑی
بے تاہیری کہ بے آسرا نت۔ بے پاندا ت۔ منزل نیام۔ دم گیت اوسا ساری اوسا
قائینیت۔

لے شرا داں نوش کنوا دا پیہہس ڈھری ء

لے شف ء سہ پاس کنوا داندا گوں پری ء

لے ہار ہالو اللہ وھش ہلوبات،

لے بڑی گونڈیں پیرا بلکن کسی لے بگوشی کہ بلوچ بانیکس شاعر ایو بکا دودا وریغانی

گو افکش انت۔ زندے ددی پہناڈا نہی ء اشتغاں تاروانت۔ انہی شاعری لات ء

کہ بلکن تغزل گو شنت اللہ پے آدمی پیلوی ء است انت۔

لاڑے لڑے لاڑے لڑے

بیتو زندا من چوں کناں

بیتوں بچ زندگی میں

بیا دمنی درد دوا

آرام نیت بیتودلا

چم تہی خمار او کجلاں — ٹپ آغلاں غم سجالاں

بیا دمنی درد دوا — آرام نیت بیتودلا

لاڑے لڑے

لاڑے لیلڑے لاڑے لا۔

دل منی قدہیں پر بیتہ — ترماں ڈو برے پورینی

لاپچاں ہر دو آستیناں — دو بایاں جہاں دارانی

لاڑے لیلڑے لیلڑے لاڑے لا۔

منی خیال ء بلوچی صوت یا غزل ء گیت تخیس ٹکراں مااے بڑزی لاڑواں ایر کتو
کھنوں قدرتی وتی یم خیال او وئی چاگردی شبین او شبہہ چوش کہ دل ء قدرتی پر بیخ او پرین
رے گوں دو بایاں دارغ مڑدے ہما کہنیں بلوچی چاگردا و ڈیہہ ء سر کنت کہ آحالیٰ لہن
بلوچی چاگردا و ڈیہہ بیت۔ ایشی لاف ء و ہشی نگر کنی دی ہکوزیات انت چوش کہ نرک
خیالین شبینی شاعری ء — اے دوستی او براہندنی کوچی آنی موسی کر اعنا۔ بلوچ بانک یک
پیلین حساس دلین شاعر نے چوش کہ آہنی ء و تی دو دوست انت ظلم ء نفرت انت ،
آہے ڈول ء زرا و طبع او زردا و طاعت ء دی جہل جنت۔

ماسہرا دسہتاں کاروں کاروں

زر جنکڑی لوغ ء بروں در جنکڑی لوغ ء بروں

شو اکہ سہرا دسہتاں کاریں کاریں

دی ما، زر جنکڑی لوغ ء ندروں در جنکڑی لوغ ء ندروں

دگڈمل حاکم ء اڑداں کاروں کاروں

زر جنکڑی لوغ ء بروں در جنکڑی لوغ ء بروں

ادوی بلوچی اڑدوں کاروں کاروں
زرد چنگری لورغ و نردوں و در چنگری لورغ و نردوں

بلوچی متلے

زراں مدے فرد زردال کہ ندد داتئیں برات نال

اگن زردانی داتئیں برات بیتیاں تاگد سمر چین گل زمین و بو آتہ شیخ اے رختہ و زلف
اورت او ایر بڑتاناں - بے بانکیں شاعرہ پہ زرد و طبع نیت انت ادتر سینی کہ ماحکم
اڑدوں کاروں - سے بلوچی "یک مستویں لہزاتے" ایشی "بازو چھٹل" تشریح کہتہ کہ - ایر
بلوچی چاگرد و غلامی "لہر جاگیت" "حشر مہب انت" - بے آپہ غلامی زمریلاں پر و شیخ
تلو سغا اینت او دست پا چنتا اینت اد آہنی "وتی بلوچی اڑدانی سرا فخر انت کہ آہ

جاگیت او غلامی زمریلاں روٹے پر و شینت "سہرا کنگا کڈے ٹکڑے کما و اتناں اوکل
بھٹی گیدی بانکی شاعری "گوٹاف او درد آ" "کین سہرا کنگا کڈے ٹکڑے کما و اتناں اوکل
"کل ناستی لیں نامعلومین جنیں آدماں و ت لب تیغاں - سے گیدی شاعری "امیدوی بانکی
نام گیتئیں شاعرہ وی گرشخت انت "اد موڈی گراشیاں دتی ہم حیاں من گیدی صالو لادوکل
اندگبالی پندک گتغاں - آہرہ بلوچی بانکی شاعرہ "حدیثیانی پیراے پیلوسی "مانا گیتئیں بلوچ
بانک، شاعر گودی سمک "چچی "نورہ دوں" سے اے حد پش بلاں پیلوسیت،

شہ مشراں استینے سراکشیت
کو کر چونتھا "سرا پاغ انت
چہرتی مہنویں گلاسکاں
گزند چوتی توپک "گوانگ انت

میں چوشیں بکھ "قدرتی سبیل اد سوادی، بلوچی شاعری لاف "بشیک کہ باز انت
بے آپوش شینہ پیلہ نہ انت "شہ مشراں آستیں "کلیں توصیف نمتھالات "استال
"کوکری پاغ - شپ گروخی میان "گھنڑا نی تیغ - ترنچی مور مائیں جاہہ
"تیرا و چوگندی توپک "گوانگ تا سرشی بلوچی متل انت، بے پدانتھانی آب بند میں
اسین "بانک سیمک دز بندی "دی کنگا انت -

تاہنی نردوں گور شاعر من انت

لند و شاتک • منیت پر نہیں
 شما ہماں شہیدانی زیارتاں منیت
 پے دے موزگار و کنت ترنہاں
 شوار داد پر نہیں جہراں بلیں
 اش سینانی گل گل پھسلاں

تھاں شہیدانی - ہما شہیدانی کہ آہناں بے لیکریں جو دس، چک اور معصومیں دتی اور
 بازر بے گت ہو گمان بے ڈوہ اور قصور پے نیم شفی کپیں پرات ابا اور اد بو کر دتی اشتغال
 دت من دتی اور تہی زہرین جو رو نہیں ز جمال چکس رن اور جنر نام تو کھی اشتغال - کسے سیک
 د پورل و کنت -

گال الا بولی بیہ گول تا نہی نوراں
 شوا کھی چمانی گر تیغیں ارس ات
 اے جواز داتہ تا نہی نوراں
 ماسیمک و چمانی گر تیغیں ارس اول
 ماجنے دیراں گول نغاه دیتہ

دن اور جنور امی گوں جو ریں چکانی بے موسمی کو سجانی دلر و پرائی کرانغ چوٹیل آہدات
 ششی اور گیدی کوڑی و آزدات اور اٹلیس نیلتی چہاٹ و پرات کنت
 اور کیفیت مالونک درد شمین تھا نذ شفی و شہ تہک دینس گورا
 شرنہ انت برا بندغ ہماں گینا گپتہ گورہ کلمہ اور میدان
 اور این بائین شاعر مالونک درد شمین نتقا و شہ کورہ کشتغائیت -
 بے مالونک درد شمین نتقا کربانک و سیم اور حیا لانی بنگاہ انت - گورے کلر اور ہیران
 ہما اولی جہر شرنہ اشہ - بے گدوی دیم و شیرے و گوشیت کے لے کلر و مید
 شہ زردانی بو کیت -

پوش تا بانک سیمک و شاعری و حدیث و رازانت بے مادتی حدیثانی پیرے
 گنڈ کثیر فاسیمک و رندی سیم اور نہمت و رگو شول

میں چوں پر سیاہیں سر میاں سکنت

مادنی جیغ پر نہتے کشتہ

موت گیندیا سورہ و انتھا

اے مئے بلوچی بانگیں شاعری و زندگی پاندانت۔ اگن ہانک بے سر میخ انشتلو
ڈرت جیغ۔ تاگڈ شاعری و سیم ادھیال ڈوم آفی لواری بے نشیں او شہہہ بیت۔ پرین لانی
قدح حشک۔ چھاری یک تر پنے آپ ء پر گٹ و تری ء بے آسر بیت۔ گڈ نہ شاعر
ترندیں داغ دستہ کائنت ادنہ لال کیت سنج بیت۔

کے منی گہیریں سراگڈریت

صورت خان مری

لہیں برانی گہیریں بلوچ اغریہ پلوے جنگ، نواشیں پڑا گنٹریں بلوچیں گری مزار،
 ترڈھانہ کو ڈال جنانا چویشامی چیلک بستغیں پتی پیلوٹاں گوزریت، تاہما سالی این سیاہ
 دلیں بلوچ روہر بستغیں زمستانی نیم شفی زارھاں یک پشی تلالدرین پوخیں دلے پہ ورتی،
 درایانی بانک و حیل انت۔ پٹی شاخیں گوانزے بلوچیں اردیں چکاں کروش سرا
 بے پٹی پلنگنا گندیتاں آہی، ہوناں الی بستغیں کوہیں دل ہل بیت و موچی رشیت
 نصت و شش مزکیں بالاج روشے سرکتیگی کیت و

بچاں او گنداں شینگل و

دبا و و رواں روش و سرا

تاڈ کوخ بن، بستغیں جہر تلاریں و لسرائ چیرنت اوچاں ترنمنت، ہیمے ڈولانیں
 کنبان و اچڑی ہلانجاں و زردیں کرایاں جلا بوجوخیں دو لامیں بانک جیڈی امراں
 چو آپ بندیں بشامی روشے ٹیٹلی کر امغان کلپت، تاکس اے گت نخت کہ گنیم
 گونگیں گرگی تل و استین پیاسیں تر دنگل، این جن روشے سرزوریں سک و اغیں بور و گون
 بلوچ ششیں تھیاراں بول، چلبی سینگار تہ چوٹ بروت و برنگل ریشیں ورنایاں ویم پانٹری
 ای ترک پوڑاں چک چنیں شینہڑی ماں رشیت، بلوچ جاہے بھنڈو بستغیں گودیاں
 ادار چو مٹرو گیشاواں ابدیں درنگ و، پارغ چھانی چکا ایر کتو، بلوچ براہند غ و بے وحشی
 مرک و خیل انت تاہما ساعت و تر دنگلیں ارسانی دولاڑیں بانک و زربانزریں گودی
 و دزگتو آجوتی و پٹی تر اس کتغیں اسکلو و کوہ و گٹیں گراں، پٹ و بیدھاں چوشام جتغیں
 الی نہیں رکھ، نال بستغیں تلتغیں پاڈاں لنگھڑ و جھولوی و لوہغا اینت، نیں کہ پلت کیت
 و نیں تلت، باریں کے دست و ڈوبراجنت و دیم و بیئت،

کئے منی سانڈیں گردن و گدایت
من حر لوی دروازغ و ٹنگیت

ہوادا پرچہ نہ گوشے کہ ہے

آں مزن چیریں رند مناں سجاں

چاکر دایرانی نریاں زندگیں،

بلے نہیں کہ وقت بلوچ مگر گیکر بیت تاگڈہ چاکر ساڑتیں سامنی پائیں، گوشہ نہیں

منت و تور دانی بلوچ دم پہ دیخی مستیں لیٹروی بڑاکیاں بندیت

بلاں کہ سٹردارے موی راضی

آں نبات دوا دتاں بندکن

بارغیں بوراؤں مہشکانی

رند نوبیت لاشاری بلوچ برات انت

اداعہ ایمان سیرت بیہ تازحم چھاپاں نہ جھٹتہ، ہندی این گڑانی زوڑیں رہ دت

جھوڈانی لاف و دی ہندارات او پدا اے دی تا اسنت کہ چرخو، ڈیہانی سوادہ جواہرین

بلے پرست و کہ بے پر یہہ دستالرات، ناہے وختے سیل او سوادری ترانغاں پرینت

سہوی شکارے ریتغاں

پرکوبن مں گوستغاں

ہند کہ من لعل و دیتغاں

گر تیغ دلا دا وار ہے،

انٹزی دعوی گریٹغاں

اے شکارانی قریہیں کواں واڑہ مریدانتہ؟ باور ابیارنت ساگی این مریدانت

کہ بازایرمانیں برہند غنی دلے پورہ کنت ہے

گالے مرید دیوانغا

ادشیریں باوامنی

آن چاکر انت میں شیمہ پہاں
 من دی بدیں مڑوے نیاں
 داغہ، آن گوں ہزاراں چڑی
 من گوں وٹی ہمہ زادغاں،

راست انت برائی مرید! کہ آن ہزاراں چڑیت تائی ہزاراں غانی آسرا ناہے تئی گھیریں
 برائی دیا آپے انت ے

سئی آن کہ میریں چاکرے
 شہک ء سولیں پیغے
 رند ء قویہیں واڑہے
 دی، شہرایں مرید کٹ نئے

ہو کہ تھنی اوراٹی یک بڑلیوانی انتر تھیں گھیلیں ورنہاچم جتھیں تر اس کتھیں نریاں
 ء وگ ء اول و سول ء نہ گندیت بلے بلوچ ء وانا قویہیں واڑہے وختے کتر بندیت
 تا تھیں کتھیں سک و اٹھیں تر ندیں نریانی درکاں دات.

تہ بلیر وہ گورز اتکتے

تر رندے ء لاشار تھے

لوقہ بند غاے گندیت مہاروے مروشی سڑدار دارغی زانت. ڈھینکا ایرمانی
 گوشت او حالینی این دلی حال ء دات.

رندے نیاں لاشاریاں

اش رند نٹری پیدا کتاں

لولی مڈی ء دالتناں

دک، روشے تا پکر چاکرے

دسڑداں بہاں روش مروشی آکھناں

رندانی ناحقیں بن داتھیں آبتی آس ء برات و برابندی ستکھیں گوجلہیں گواہراں

اے اش کنت تا بہتر آہی ہڈاں اہس لگڑیت
 تہ گوں سفیدیں ڈڈو
 ڈونہی سینگار تے وٹا
 گنت برات شہ چاکر
 گیشترتی پیریں پت
 لیا، تما او براتی تو روانی دی یہ حدے نیں کہے پریشاں دستا باڑت تادوڑکے
 بلکن ٹہلا کنت پڑیں بلوچ پھلیت ۔

آن روش ترایات و نیاں
 من ڈیوانغ و ریخ و سرا
 گلی و بیو ریخ ذین
 کہ، ترکاں پھڈی بستغاں
 ہیت مدر بہاں تنگ بستغیں
 گوں پانڈو پونڈیں لیڑواں
 دا تیغ، امیریں چاکر
 پہ لاشارء لہجانی بنیا
 وانگورف، ریزو دیئے
 میر چاکر، نام و گرے
 بلکن نوو بندغ، ماتی گرے شیرانی او یا مامانی لیا و تمائے ات کہ چوشیں ولدی
 سیر تمانیں قولانی بالوخیں جاڑو و بیٹیں مستیں کا بیغری پونشغاں کہ کلیت
 تہ کلاں شہ لانگو کنت ۔

گوش دیئے او کنڈیں مزیدو
 او مزیدو بانگوے حالان
 بانگوے حالان او باغنیہ لالان

دروغ مروت چاکر نزاویں
 دروغ مروت کہ دروغی موعے
 دروغاشہ دنتاں درابنت

وٹی وختے قریہیں واڑھانی دیما تاش کیش کہ دراہیں بل زونڈ کوٹھی وچھرانا
 روت بلے ایڈا تاناہکل مہوڑا انت کہہ

بچار اغہ جوا نہہ کنے
 اوہاں اغہ جواں کنے
 بیارو ملک سہراوبگند
 پوسہ براں حسامی ہی
 آموڑغی پاڈاں بچک

تریں بچارنیں چک چین بخت یا بخت کانی اگر جو روتہلی وڈلے ساڑانی کش یا گڈ
 رحم علی کارنت . ہ
 میں سلماں خیر نثر ادینتاں
 نئیں وٹ وکے نہ کایاں تھی ولدی

.....

بنانزی کیش کھی

بناریں گاحبر وچی

ورنت چاہاں وللیشاں

کناں وٹی مردم وچیدا

اے بڑزی چچو پچپار من شاعری گالاں وٹ من وٹی راچی وٹنی تانڑ وٹیلانک
 بک بڑیلوے گونڈیں حدیشے ات بلوچاں من وٹی شاعری گالاں بے چپ وچوٹی سہرائی
 بے رو ریائی گوشتغاں، ہے ساگی این ڈولاروش روزینی زندہ دات وگپت و حدیث
 ات اے سیالی گھڑ دات وگپت، راچی زندہ بیدوی سلمیں قولیانی کوڑائی، مہلنجانی
 دروہانی دی ہے ڈولاڈسنت تھیں آن بلوچ برنگل ریشیں ورنابیت یاویہ چلوانی

سومری

ایتدا مردم دلا سومریانی نام گر خاک لٹ کے کیت کہ بلکن اے چوں بیتہ کنت
 زائیفغانی نام چوں سہرائی گرے حیثہ۔
 نین گڈ مارا اے پیر امنی بیت یا گڈ اے نام گپتغین سومری سیم و حیالی نام انت

حالی گوشیت دردانغین

تئی گپتغین سرور زردین کنال

دشتارغہ نام ء سرا

پہ در کغان باہ داتغان

یا

پیر بیبری گال آتک

گور توفتیس سوزیں مرگ

جھے سورکن ایتداند

منی قولی سرگیت گوغاں باڑت

چکی وھا وبراں وی ء

حالی بیبری اغہ سیم حیالی نام نہ انت، حالی پانی نام گپتغین بانک انت تاں گڈجاں

دختے شیر بندی بیدر شہ ایشی ء ہج نیست ات کہ

کے منی گپتغین سر ء گڈیت

پچار چر پتودتی ساگی این ہندا آتک، کہ کئے منی گپتغین سر گڈیت۔ زانت اودلئے

کیتی آئی ء گوشیت تڑس تانیت انت، ہر کے ء چی ء کنتی انت، بخت، ایشی ء

کئے درد ء کنت۔ کئے دتی جوانیں شے آن

لورغ ء املین مردوساں

بشکیت و پیدکس ء ترات

بلے بلوس، مرتد ء تہلی زانت کہ حالی ء ہیسارین دلادی چے انت۔ بلے زور زانت

دلائے آس و پلوتہ تات، پریشہ گوشتیت ۛ
حسانی مناں تیراں مجن

شلیں تہاں من ڈدبرا دپے رنگا ساہوں ازروت،
پہے رنگا ساہوں ازروت پکھیں پڑزء آس ۛ بے ساہیں از گیزی چہ پڑنگ
دی ڈسے و کیت و ودھانا روت، نیں تریں ہمے پڑزء شہ و تاز نکرو داغ و دیئے،
پکھیں تیاریں ملکے آس و ماں دھارے یا توں ۛ کارکنے لو ہانزء کنت و بوء دات۔

عومر چو اپنتارے بشارانی

کہ راہک و رینیت کتارانی

عومر و ڈوہ۔ کئی بے عقلی۔ پڑزء۔ آس مانا روخ ۛ؟ نیں گڈ بلوچ

بانک و آزادی بش کن۔ ۛ

تہ شہ تی کار و پیشیاں کتنے

نیں عیور کنے نندے جن و جوڑء

آس بن گتھیں زانت کہ تاں ہند لو ہانزء انت بلے گڈ دی من نہ لوٹ۔ تاواڑہ۔

من تھی لوخ و پتہ گوتپاں

.....

.....

پکھیں بڑزاں ستگھیں جان ۛ آس کہ دلا لگڑتیت تا گڈ بلوچ آہنی درمان و دی

زانت بلے دختہ بلوچ شہ کہ دیما کیت ہا پڑا ڈسیت و حال و دات کہ ۛ

عقل ات چو کلی ۛ چلوہیں

من شفا نکانی کوفع و دولیں

ہرمن وختا پارغ ات خشکیں

عقل ات رام گو و گورینتہ

اے حال و ڈس تراز حمانی زوریں رہاں دی تکائنت، بلے لاف پیرھاو

ہاسکاری کتغیں کارانی عاقبت راست یا پہ در دروغ،
 مارا پہ در دھتالی کتئی ادا
 من زہر نواز تو ہر جہت ہندی
 ڈھل عادات پہلج کرانی ء
 نزانیں ہاسکاری چوشیں شنرا — او پترا
 مکہیں مات ء پہ جھیر ڈال بستہ
 مان ء ودھات لان شورے ڈوڈھاٹ
 دک، شواں حاضرین یاراں کنت ادا
 تاں تراز جمے من سراسایت
 برات کتغ یارانی اولائینت
 راست تاگو شیت بلوچ ء قول انت کہ سہ
 نیں پہ ساہ ء ماد اتغ ء بہانے

نیم شفی زارہاں مبلغ گوز وھاوی او پرا دل غیبنی او چوشیں کارے کہ سہ
 من دستے نزانئی در نزلوں
 اوشاہ بنگو ء پاغ ء جتوں
 کسے ء کجھ دات نخت؛ بلے آہنی ء کہ بے بہا میں ساہ ء گوں بیت تاکئی تہائی
 پیدا ڈیو پیخیں دل دی عجیبیں دوسراں کاریت۔

۵ البت کہ در دروغ دکتی ء کتئی نوخیں
 یادست من مالی لیکوے بندیں
 یا لانز و کنگھالیں کیت کوشیں
 یازرڈ من براتی میرے دھشانت
 دیریں دھیر دانی یا نک ء باندانت کہ اللہ اللہ کتیں کہ نوالو نجانینت بلے دومی

پہلوا دی بلوچ بانکے لئیانے کہ ایرمانیں مہے بگوشی سے

زردن برائی میر وے رنج بات

لاغر و کنگھالیں کیت کوشن بات

دیر و دوستی و ورات مارے

دست شہ مالی لیکھوے بند بات

بلے پدا دی بلوچ ورنادلا دست و ایر کنت کہ سے

رت خدا سنی انت کہ داستخان زوران

حدیثانی اے پچارتات پچاری دختے نشتین گنجیں جنکائی دف و کپتو جہے پشخانانی

پہلوا بندے جیا غانت تاوختے رت من دئی برائی مچی آن کھر و بیٹو سیالی گھو. آپتی

بک بریلو، ڈومنی تانر و تیلانک دی بیغانت بلے دور و ہمدائے کلاں شہ بے تہا و

سرگوز گپتہ، کام گیری پوزشانہ یک ترا حکر و سا سار غادست وانی مرین و نر بڑتہ کہ لوانی

کھر و بیٹہ۔ سیدی گھوڑوی گزداں بات

ڈاڑیں گوہر و مرکان بات

گوہرام زاد و جہاں بے جاہ بات

تین گور بات ویکس گند اوہ

زاہفت صد بنگویں ورنایاں

دک، پانخش پر گھوسوی بستیاں

بورگوں بے لغاماں تا تکاں

آہناں شہ نشان یکے نے

تیغاں چڑ تغنت ہندیان

زحماتی رہاں زوریناں

کل من گوہر و مرکان انت

تڑیں گوہریں مرکان بنت. یا موجی جنک و یارندی و روہانی بلے اے راستے کہ

وہش انت ہمدی دور بلوچپانی

سبز تنت تل اوسج تنت تازی

کر تنت مولائی دپ ۽ شاہ جو

چاکرتی ہارین گورم ۽ چ تنت

سکین سیرہ دلین پت اے زانت کہ آنہی سکی ۽ برات کشی ووت من وئی ۽ پڑا من

دختہ گہگیرین سر اگڈت نخنت تاوختے کیت آنہی ۽ چک بے وی برویدہاں چر لڑو ۽

رک، دران بلوچ دھلینغنت

نالیٹ ۷

چاکر ۽ گورہاں پے ووت ۽

ہوتاں پے لاف سیرہ ۽

پیل گوں ۽ رواں تا تکان

ترکان منی برات بنگویں

ژا بامی سر ایر گیتغاں

ٹیہی نالیٹ. گلامی ابا بوکت بے دل ۽ ٹوک ۽ دی گچہ نخنت، زانت کہ

اے منے لاف سیرہ ات تا پر چہ لکینتی آنہی دل زانت کہ جواں چے او ڈھلا چے۔ گنوی

وزرہ ۽ بتر کائینت. بے گڈدی ناسی دچکے نہ انت زانت کہ

آس ۽ من لڈاماں داستوں

شصت و شش ۽ بلوچوں ۽ کتوں

یک پھلوے اغہ دورانی وھلینغنتیں پڑمانیں، بلوچ اے منیش کہ شصت و شش

بلوچ برات کتوں و تار بے میار کتوں تا آ زانت و سئی زانتیہ اے دی گو شیت ۷

پہ بلوچی ۽ چک لیلہاں

زال پہ جاموئی کالائینت

ایڈادی وک نہ یکیت گہگیرین سر ۽ شاعر آہاں نشک پچی پک پہ یک ڈسیت

زور باڑت بچاں زرینان انت. عاریفین پتال آن حکم جاری ۽ ویش پولیس و ناظرین

ما حدیں کا یاں تو دور ہے پشیمانی گھسے بلاہ زبیراں، عاریضیں پرت زرغاب تینال دی جوان
 ات بلے سے آن نہیں مادرغ کتھاں چہرواں پہ بڑا

گر ٹو صاوردی کا تھاں جہلا من سندرینا

نوکری بازانت پہ ہماں کلین ستر دارگلا

ایذا کیت ویراوت کثیت و بکیت بلے پیرا گونڈنت دی ماگندوں چوں چاہے
 دت گہگیریں بلوچ دوپاڑی جگتو زبانی نتھواں درغائینت، وختے آن زان سررا کرغیں
 سویری و رنگ آکیت، تا جاہ سے بے پیمانیں سیر تمانیں شاعرے بلے است انت بلوچ
 ہرچی دیت، زانت، سنی کت، دلا گوشیت ہو۔ دوحی ڈوک نے۔

بلوچی لوزانی تہل و توک

عاقلم خان مینگل

بلوچی ایرانیانی (BAYANANI) یک کہنیں زبلنے ادا سے گپ و پیر بندریت کہ آئی تریگیں
 بریں (BAYAN) زبانانی ترک و تنگایریریانی لوزاں اما ساری این ڈول و دانشگک سانگس
 لے زبان و پراہ و جہل این لاپ و انکس بے کچ و کساں لوزا اما سا گی این ڈول و
 چون پیش کینت و ایسی سبب و روبرت کینت، او ایس کہ بلوچستان و ہینار و درراج
 کشیں کوہ و کوچگان گیشتر اچ آبادیں ڈیہاں دور و گستاگ بوگنت، دوی حزین سبب لے
 ہند و مردمانی و تی مجلس و دیوان انت، کہ آدگر زبانان و خاص کر سامی زبانان بجا ز کم موکل
 و انت کہ آمانکہ انتر بدھنت کہ پاری، ہندی، کردی، پشتو، و وگ ایریای زبانانی ہر کراگ
 گیشتر زبانانی (LINGUISTS) حیاں ہمیش انت کہ بلوچی میدیں ایریانی کہنیں زبان زند
 (ZEND) ویک پاٹھو DIALECT اور لے زبان و دگر پاٹھو گری، کردی او ہتیں ماہر زبان
 پاٹھو انت، زند زبان میدی ایریانی دینی کتاب اوستا AVESTA زبان ات لے کتاب
 اچ حضرت عیسیٰ ویک ہزار سال پیش ماں کوہ البرزی گر و گناں نشتگ کنگ بوت لے
 کتاب و بیست ویک ریپ یا تاب انت، کہ وعا ندرہ ہزار گوگستاں ما زکیاں
 ہر فاقش انت.

رنداروی دیونانی دتر دکانی بے پناہیں ارش و ہگار و ایسی بازیں تاب زوالی بوتنت
 اولی صدی عیسوی ویر نانی پراسمہر منت او پار تیا کہوں و بادشاہ و انگلسش اول لے
 کتاب و پدنتگیں ہتیں ٹکر و میٹماں پچ کرت و ماں پہلوی زبان و ترتیت، پاری ایریانی
 بادشاہ اشریر دپتسی صدی ۱۱م اوستا و پد و پاچور لاں ماں پہلوی و ترتینگ و کوشنت کرت
 بلے دوران و عربانی ارش و حد گامان آہست اولے ٹکر میٹری ہم لگت مال بوتنت.
 نورد ہی صدی عیسوی و علم دوستیں و زانشکاراں اوستا و باز کم تاک دست

کینت۔ اے تاکاں ماں دگر زبانان ترینگہ کار بو تنگ و لوگا گانت۔ بلے تنگاکہ زندگین
زندگین زبانہ مہ پر شنگ انت۔

۱۸۹۸ء میں دانش گاہ دیونیورسٹی، پروفیسر ڈارنیشتر DAR NESTER اور ستارہ

ہتیں تاک ماں فرانسی زبان و تریزت۔ رندا ڈاکٹر جستی JUSTI دتی کتاب
HAND BUCK DER ZEND PARCHE چھاپ شنگ کرت۔ اچ ایشاں بید پر فیئر کلینڈر FELNDER
اور جکین اور ستارہ بلے میں فرینگ یا لوزلکے ٹا بینگ و انت۔ اے ہر دزد و انتکار اور ستارہ
اماتا کان کہ پر و فیئر گے EIGER و اجہ پیٹرس برگ، واجہ سپیل و واجہ ملر و باز دگر کامکاراں
نر آگنت گند و چارہ گنت۔

نون ایش کہ بلوچی زبان گواچینی زند زبان یا کہنیں فارسی (پہلوی) انت بلے سوال
پس و تہنا بلوچی زبان و رد بندی کشک و ڈولاں دکشک و گواپ دگر افر، دات کنت
کہ آتا زبان و پارھو و ادانی سرچک تا زبان انت پرچے کہ تہنا ہد و بلوچی گپت و گال،
آمانی تک و تو ا PRONUNATION رسائی انت بلے کج و کساں انت۔ آئی ہر ہند و
پارھو اچ ڈول ڈولیں لوزاں بار و بر انت۔ یر یانانی ہر سہ ہند و کہنیں زبان پہلوی، زند و
سنکرتہ بلے شمار لوزمان انتش، لوزانی اے زر و ہر چہ کہ کسے نبی بوارت امنگہ گیش
پرنگ و تلمل این در و مزار و دسیت و اش کینت کہ بز ان کہنیں یر میانی زبان زندگ و
ڈراہ انت، بلے سیاہ تلاں و کار انت۔ من اے بابت وچی و اچ و تی کم و کسا میں علم و گوں
زبان دوستیں بر اتان ویم و پیش دارگہ و کوشست کینں ادا گہ کو ریں چھاں پڑیے و
تہ بز ان باز انت۔

روپتی ڈھال بلوچی زبان و کار کن ہا و زانو گر چہ شکہ واجہ ڈیمز، پروفیسر پیٹرس مار سٹن
یجر کلبرٹسن، میجر موکر، آر آئی ہروس، واجہ جے ایلفن بین اد واجہ عبدالرحمن بار کر اد دگر زبان
زانتانی کتاب گند و چار کنگ بلوچی کتاب او بلوچ نگہ کارانی نشتانک و کتابانی سر و جم شانک
و بلوچی گپت و گال دتک و تو ا رہن ماسہ مزینں و نڈاں بار کرت کمن دگر اپ یا گراہ ماں نانت،
اچ بلوچی زبان و بازیں پارھو انت بلے اگہ ڈلگ چارگ بہ بیت تو اے سہ مزینں دندانت۔

نون زندیا اوستاء کتاب ۱۰ کڑے گپ و گالان دیسا کارن کہ گوں بلوچی ۱۰ گالان اماساگ
 انت او کڑدی لڑی اوماژ ندرانی یا ڈھوان ام گندگ ۱۰ کایننت لے گپ و گال اور گالان
 گیشتر ماں رودر آتکی بلوچی ۱۰ ام گونگ دام تو ارا انت، گیشتر لوزیا گال اماساگ
 ۱۰ معناء ماں بلوچی ۱۰ استنت. لے بابت چینیے سال اچ اوستاء زند زند ۱۰ گالان بجا پارت

پارسی	بلوچی	زند-اوستا
مژده	مستاگ مژده	۱۱ مژده
روح	اروا	۱۲ آوره
	اشتر	۱۳ اشتر
	برشونک	۱۴ برسوم
	مہتر	۱۵ متر
	اسپیتیں میت	۱۶ اسپتیں میت
	ولدل اء دهنز	
موزوں	مرز	۱۷ مرز
دورغ	دروگ	۱۸ دروج
رسم	رد	۱۹ رد
دیو	دت (دیو دت)	۲۰ دت

لے ڈول ۱۰ بے شمار گال استنت کہ بلوچی زواں ماں وتی لاپ ۱۰ اماں کہنیں متک
 و تو ارا دھنی آن داستنگ. نون لے گالان کتے انگمت ہورت چارت.

اشتر یا اشتر فن گاستنت. نون ام بلوچ یک دگر ۱۰ بند بندگ انگا و کنگ او دو کہ چی آن
 اما ڈول ۱۰ مک دینت کہ اوستاء کتاب ۱۰ گشگ بوتہ برسوم یا برشونک اما بلوچ ات
 کہ البرز اہ برزیں و سار تیں کوہ سراں آج روک کتاگ منگ و بانڈ فرانی بندگ ۱۰ کاروات او
 اوستاء کتاب پمیشا ایشر ۱۰ پاک یا مقدس گشتگ نون عام بلوچ آج روک کنگ ۱۰
 اچ ایشی کار گرننت. زور استری مدام وتی آچاں گوں پرشونک ۱۰ روک کرتنت.

اسپتین بیت، استارانی امارج انت کہ شپ آسان و در ابیت، نون باز مہندان بلوچ امر
 و لڈل اء دهنزم گشت پیش و مت فارسی و مہر، یا مقالہ ۱۷۵۲ یاد مہنر و گشتت اوگت
 یا کتالو ۱۷۵۲ گشتت کہ رود اٹکی بلوچی و گیتلو گشتت، تنابیسٹی صدی و بلوچانی زاگ اورد
 جبرانی واسطہ لے ڈولین شیر جنت او اوگس گس و گشتت ۔

ڈوئی ڈوئی میت الو سیاہیں جبر گتالو

ڈویک مزین رسگ ات کہ بیک جنک زرش او بچک یک زحم زرننت کہ

بلو گشتتے

بلوچی زبان و گوں زند و چکاسگ و واسطہ لہتیں رد گالانی مسال لچ ایم اے ڈھلاہ
 کتاب زور استری نیاش و بگندیت۔

۱۱، اوستا، اریزین ہوہرا از خشیات یوات، زم و آہورا، وازم یاد وژداترم
 آپم پنیم یا وژداترم آپم خایانم، یاد اترم آپم زیریانم یاد وژداترم آپم آزمایشتم
 دنون ایثانی ترانک یا ترجمہ و بچارت،

۱۲، پہلوی :- اویں ائت خورشیت بالا او زایت پہوز میک اہور مزدات پوزد
 میاے (مناہ) خانیک، پوژد اسر سیلے زری پوژد اسر۔

۱۳، پارسی - آں زمان کہ خورشید بالا آید باشد زمین ہور مزد آفریدہ پاکسٹر، آب کاریز
 پاک شود، آب چاہا پاک شود، آب دریا پاک شود، آب استادہ پاک شود،

۱۴، بلوچی - اردیں کہ رشن در بیت، ہڈ امر زاء زمین و، تچو کیں آپ او زارنت،
 گہنانی (خونانی)، آپ او زارنت، زرانی آپ او زارنت، ارشتو کیں (ہاراء پدنتگیں،

آپ او زارنت (تاکدیم ۴۰-۴۱،

برزاء مسال یک چی و شتر چارگ، بیت کہ پارسی و پہلوی اء ترانک اں اوستا و
 وئی کلاں ام زرنگنت چوش کہ مروچاں قرآن پاک و دگہ زبانان ترینگ اء و ہد ترینوگ گیشتر
 اں وئی نوزان کارنت، و ام برزاء مسال گوں بلوچی و نرنیکتر انت چوش کہ اوزارگ نون ام
 روکتی بلوچی و آپ اء پاک بوہگ او لردگ اء چہل کپگ و پراشنگگ بیت لے ڈول و

زیر کهن، تپک اردیں، ساگی بلوچی لوزانت، کهن، بلوچی و کردی و چات اوفادین
 گنت. اش لشی بید کھانی یا کانی بلوچی و کردی و گو مانی توک او کسانیں چنگان
 زیر بلوچی و کردی انت کہ پیش و بحیرہ کیسین او نام ات. دومی ایش انت کہ اوستا

پارسی	بلوچی	اوستا
دریا دسمندر	زران	۱۱، زریان
چاہا و چشمہ ہا	کانیاں	۱۲، خانیاں
	کھنان	کھانیاں

انجو اوستا و پہلوی ہر دو آریا و اجود (آذربایجان) و چہ در کانت ولے و اوستا
 ہندان اچ یک دگر و کتے دور کزنت، البت اوستا و ترا نک و پہلوی گول آئی ہم
 چوش کہ

اوستا. (د) آشت و بوبات آہای نیرے
 (ب) یاسنہ و تی و باز فرایزہستہ

(ج) ایس ماں زست و، برسوں ماں زست، گوماں زست، آد نو زست و

پہلوی (د) بزیشنو مند بیہ ہونامے نیہ ہنومندین ماں و آشتوتان

(ب) نیوک بیہونات ولت گبرامون لک باستان فراج پینر پنچونیت

(ج) ایسم یدت، برسک یدت، بسر یا یدت، ہیا داں یدت

پارسی (د) نیک باداں مرد دگر

(ب) ترا ہمسایہ بیار بزرگ دارد

(ج) بادست خاکستر (ایسم) بادست برسک، بادست جیوان و بادست آلات

بلوچی (د) وش بات ہما نرینہ

(ب) سرمایہ و تسی باز پراہ داریت (پراہ زردی دنت)

(ج) اشگرداس، ماں دست و، برسونک ماں دست و، گوشت ماں دست

پارسی	کردی	بلوچی
بیت	گیت	۱۱. گیت (دھلی)
برا	گیرا	۱۲. گورگ
با	گر گل	۱۳. گون
بطح	گازگ	۱۴. گازگ
بین	گیان	۱۵. گین

اش ایسی اے جبر سہر بیت کہ تواری بندی و بلوچی و کردی اے نکین پارسی و دورگتنگ
انت بلوچی و برزاد مسالانی مزین لڑو مان انت چوش کہ

فارسی	بلوچی	فارسی	بلوچی
بریشہ	۱۲. گریشنگ	باریدن	۱. گوارگ
بندون دکھیں پارسی	۱۳. گنگ	باد	۲. گرات
بازی	۱۴. گوازی	بانگ	۵. گوانگ
بیلبان	۱۵. گیابان	بیش	۴. گیش
بیر دیار داشت	۱۶. گیر	بہتر	۹. گہتر

لے ڈدل و درگہ بازی تواری بلوچی اے پارسی و دورندیت. نون مارندی نمشتانگ ان
لے پیش دارگ اوجہد و کتن کہ گرانر یا گواپ و بلوچی و پارسی و کردی چکس ام پیم انت.

جنگہیں چاگئے

شکر گالیں شائر

— عبد اللہ جان جالینسی —

چاگئے پراہیں کوچک اوگانتان، جاندمی نیگ، چار صد میل دراج گوں سیم
روت و روکیت، ایران، سیم، کثیت، اگر سیاسی میں سیمان مردم کستر کے چہ دل، بھارت
گڈاناں دور ایران و اوگانتان و بلوچانی ہے دودر و بیدگ، شائری گندگ بیت کہ
چاگئے انت۔

نوشکے، ٹک، ابید کہ مکے آباد انت و آپ چہ چاگئے، وگر علا تہان گیشتر انت پیشا
کنت و کشار شتر بیت، اے ضلع، مزین بہرے خشک و پت بیدہ انت و کوہانی
سیاہ خشک بند تا مکہ جم کار کنت روان انت، اے ڈیہ، آپ و ہوا خشک انت چاگئے
گورچ، سرد و تیز گوات چو کارچ، بریت و ترمہ، لوار چو آج، و جل و زراب کت
قلب، چہ نوشکے ریکانی سہریں رد شروع بنت و گوں سیم، ہوا صدانی میل دراج،
کنت، چہ ڈال بندین، دیم پرا ایران، سترک، ہر دو نیمگان سیا ہوشین دشت پنادان
ہر نیمگان کوہانی بند انت کہ رونت میر جاوگ، ایران، سیم، ہوا رکنت۔

چاگئے، بے دیہاں صدانی میل، آپ، گواہ نیست، ایران و اوگانتان،
رؤک د آو کیں کار و انان، و بازیں منزلانی جنگ، و رند چاتے پہ گت، تر کنگ،
آپ دنت، اے کار دانانی آپ بہ جتانیں اشتران بار انت، و سے چار روج، آپ مزین
مزین مشکانی تہا زورگ بیت، اے لوچین لوتان ہر گام، و سر و موت، اہ و چاران انت،
مشکے، تل گرگ و اشترے، و تیل کپگ مردم، قبر و راہ، و سر و چور کنت تاکہ دگر راگز دے
عبرت بزوریت ولوت، و میثت، در اچ و سبزگ، نام و نشان ہم وری نبنت، بے جاگ

جاگے، تاگز، لاڑگ، یا شتر، دراجین رو تنگ خدا بزا انت چه کجا آپ چخت دیکھ
 آج وزاب و سوز و شات در اکنت پہ دگہ سوزگ وے گیا بان و زندگ مانگ

حرام انت.

ہے رنجیں لاڑگ، ناگز، و شترانی دیار و سفر و بہ و چہ دور و ریگستان و پہاڑ
 بلوچی زندگی و کہیں سنگت اشتر پراہیں کوچک و پہ بے پرواہی سر و چخت داران و چہ
 چاگرد و چاران و ودی بیت، اترانہ گوریچ، پرواہ انت و نیکہ لوار، نہ تن و نہ گزن و بلو
 و ہمے عادتان چہ دتی اے کہیں سنگت و ہیل کرتہ ہمیشا اتر اہم اے سکیانی چندان پرواہ
 نیست، پداناگت و اے بے آپ دکاہ و ڈگار و واجہ انسان یا آتی نیکیں زہگ پار و پل
 و سر در اچکران و شیر جنان و گندگ بیت، چو کہ اقبال و گوشتہ اتر ابلکہ اے دشت بیابان
 و گوات و ساچتہ ہمیشا اقبال و گمان و اے پٹ و گیا بان و چہ دتی و بخارا و کہ اولی نامان

و ہم آنزانت، زیات گندیت،

ہر کے کہ چاگے و پٹ و گیا بان و ریگستان و سفر کنت آئی ذہن و ہما ساعت
 و اے سوال پیدا بیت کہ اے ڈیہہ و مردم چون زندگ انت، ایدر تو زندگی و یک سلمان
 ہم موجود نہ انت؛ بلکہ ادانی جواب و سبزیں لاڑگ و گوات و رانیں تاگز و سبزیں شنگ
 بدینت بے انکہ چہل کئے چار بیت، ظاہر اچخش در اکنت کہ قدرت و جو مالو و اے
 چکران چہ ہرچی و کم نصیب کرتہ کہ پہ زندگ مانگ و ضروری انت و مردم چہ اولی
 بیگ و آسردگ بیت، بے حقیقت لے نانت، قدرت و اے ڈیہہ و ہما دولتان و چیر زمین
 و کھڈر تنگت کہ اگے خزانگ لے ملک و مردمانی دست و بیامیٹ، آدنیہ و چہ درستان
 آسردگیں مردمان گوں حساب بنت، لے ہنورین حالت دگہ ہم انت چہ اے بے وس و بے
 کیسین مردمانی دس و اے خزانگانی دولت گ انت، لے دستیں خزانگ ہما مردمانی
 میراث انت کہ ہزارانی میل و در نشنگ و موج کنت، خداوت نرانت و ننگ بے وس
 چہ نرانت کہ ہزارانی میل و در نشنگ لے مردمان گوں کجا مقناطیس و قوت است کہ چہ
 ڈگار و چیر و اے دولتان چون کش انت و برنت و زند و پیمیش گوازمینت؟

چو کوٹہ کے درامدین مسافر دیکھ پر زامہان رونت دیکھے بین الاقوامی سڑک سے
 آوانی موٹر پٹھان انت، یا کوٹہ زامہان ریل و سوار انت و چہ ریل و دریچگان چشم بے خشکیں
 زمار و کپنت یا آوانی نازکیں دیمان و گوریچ و لواری سوچیت، آوانی دیم تہار بیت و
 لے ڈیہ بے مہر نام دینت و زوت چنگہ کوشش و کذنت بلے چاگے مردمان و
 بچندیت کہ چہ زندگی تمام کم نصیبی و تہلی و باوجود پھر و تی ڈیہ بے مہر، نہ گزشت
 بلکہ آوانی و تی ڈیہ چہ ساہ و ہم گیشتر دوست انت، وطن و خاک و ہرزگ
 آوان دوست انت، آوانی مشہوریں بلوچی تیل و اے وطن خشکیں دار کہ ہر دہے
 چہ آوانی زبان و اشکنگ بیت، آوانی وطن و ہر و سہرا کنت، یا گدا آوانی وطن دوستی
 چہ ہا بے حسابیں شیران در ابیت کہ آچہ صدانی سالان پرتی لے جذبہ و دراکنگ
 و گوشان و کائیت۔

سال ہر موسم و لے ڈیہ و تی یک خاصیں زیہے، تو م کشان و آرائیں و بے
 تو این روچ باز زیبا انت، تا دور و تالانیں پراہیں دشت باز صاف ووش دراکنت،
 دشت و ہر سنگ و جبر و بوج یک پہ یک و دی بیت، دشت و نیمروچان گول زور
 و تو گیں ڈگار یک بے کساہیں معلوم بیت و اے زرہ و تہا ہر چنپ وریک ساہار
 و ملس چہ دور و دی بیت، کش و گور و سیاہیں کو ہاں اے پترامو کین، گول و زورگ
 گیشتر زیبا کنت، کوہ گیشتر سیاہ و سوز وریک گیشتر مہر و لاکنت۔

زر دین دگیر و او درست کار و کنگ و چہ ژند بندین پہو الیں بلوچ روت
 و ہنملیں ریک ریکانی یک برزترین زندی سے سر و دراج کشیت و سر و شک و
 جنت و و تی ننکیں پچ و راہ و چار بیت، آئی بچ ٹوہیں ریکانی پراہیں دور بینیں
 لو پانی تہا روچ و تنیا و تی کہول و مڈی، اشتر و سپان و چاریندیت و روچ کہ بگیہ بیت
 یک پہ و تی گدان و اگر دکت، پہو الیں بلوچ و نگاہ و تی بچ و راہ و چاران و چاران
 دور و کپت و ہما ہر نوریں یومیپ و نیمگ و چت بنت و آئی پدا کپنت کہ دشن
 و ش و یلہ بیان انت وریک و زندہ یانی پشت دور چیر بیان انت، لے ریک چون

ہمردوانت ووش وزیبا انت؛ روج نون و ت یک زیبا بین ٹوہین ریکس
 سہرین زندگی اے درایت! بر زسبزین آسان و دیم و شیکانی پاشائیں
 رنگ رنگ و شکلان اڈکننت و پدا بے گواہ بنت، ایرکشیں پہوال ناگت و خیال
 کنت کہ آئی ڈیہ چنکہ زیبا انت!

تیرمہ و اور دست لیوار کثیت در روج و منزل و جنگ مشکل بیت، گدا پہوال
 گیشتر شپان پہ سفر و در رونت، شپانی و سفر چنکہ مزگ دزیت، دورچہ کوہانی
 سیاہیں و بر زین بند و پشت و ناگت و کہ چار دہی ماہ و تی طلاہیں گردیں دیم و
 پہ کیبے و در اکنت و و تی زیبائی و نشان دنت، کوچگ و انقلابے پیدا بیت
 ریکے زیبا و بے تواریں زندگی ددی بنت و دشت و ہر جت و دار نور و تہا جان
 شودیت ماہ پہ و تی زیبائی و جادو ہستی و ہر جی و راز و سہرا کنت در گیگان و
 نرم و بے تواریں گوات کہ ہنوک آس گوارت ناگمان و ہر نیمگ و ووش گوش و
 لیب کنان انت:

نوک ورنائیں پہوال روت اشتر و بوجیت و کاریت چو کینیت و کلی و کہ
 چہ سردیں آپ و پیر انت چہ منہ و دار و دور کنت و کاریت بہ اشتر و رہت بندیت
 و رک کنت، اشتر و سوار بیت و مہاران راست کنت، سیاہیں گدا نانی دیم و
 یک دے مزین غوغاے چیت بیت و گامان و تیز کنت و ماہکانی و تہو کیں و
 مار و تاب و روکیں دشت و نیام و روکیں راہ و زوریت و ثریان انت کہ رت
 لے دراج کشیں راہ و ماہکانی و سفر اشتر ماہم مزگ دنت و و تی پادانی دشین و
 ہم روین تواریں سبکین راہواری آراست کنت، گیاہانیں تینائی، بے تواریں ماہکانی
 و زیمب، صحرا و نیم و نازر کین گوش، دزیبا بین آراتین سوار و ہم مست کنت، و آ
 میدان مدان و گوں اشتر و پادانی تواریں ہم مست کنت و منچیں شیرے چت کنت
 کہ آراہما دورین چار کتل یا گدان جنوکیں امل، و کج و بانک و و شیں خیال کیت
 لے ہم و آ بے مہرین و پٹ و بے دہ و کچلین زہرین زندگی و سگیمان شمشیت

دنیویں ماہ بھگنی ۽ زیب آنرا جادو کننت د آنرا شے مرید ۽ شیرانی گوشنگ پر مائیت
 و آگون پہ دیم پہ دیمیں چار دہی ماہ ۽ پر نوریں دیم ۽ برابر کننت و گوشتیت ۰

دوشی کج و ماہ چار دہی

ہم کو پگ ۽ اوتشتا تک انت

ماہ ۽ چہ کج ۽ رنگ شتر ترانت

کہ، ماہ ۽ گبارے من دپ ۽ انت

اے رنگ ۽ آنرا و تی دوست چہ چار دہی ماہ ۽ ہم گیشتر زیبا و جلوہ ناک معلوم
 بیت، بشام ۽ کوہیں کو ہر بلوچی شاعری ۽ جان و ہدے کہ چت بنت، بلوچی زند ۽ چہ
 درستان زیبائیں زمانگ ۽ کارنت، پہ کو ہر زیبائی و محبت ۽ سوگات و کولتو انت ۰

گرند و گروک ۽ ستائیں زمانگ، ہر و ہدے کہ کوہ ہمیں ٹوہیں کو ہر سیاہ ترنت و
 برز آسمان ۽ دیم ۽ تالان بنت تو شمساعے کوہ و کوچگ ۽ سر ۽ چیتی و بے تواری ۰

حکم بیت، دشت تہا ربیت، ریک گیشتر سوہر، کوہ سیاہ تر بنت، ہماں دمان ۽ کہ
 کو ہر ان ۽ گروک چیلک جنت و گرنہ ۽ گرنیک دلان ۽ لہر زینیت، کوچگ ۽

آسمان ۽ توپان ۽ ارش بیت، دور کوہ دیم ۽ سیاہی ۽ شیبانی اسپتیں کشک فری
 بنت دہر نیگ ۽ فضا شودگ بیت و پاک و صاف بشام ۽ زندین ترنپ یک دم

۽ کوچگ ۽ چہ آپ ۽ پر کننت، کو روڈ و رچوستیں لیٹروان و رجان ۽ و تی و ران ۽
 گج و کف کنان ۽ تچان ۽ رونت چہ قدرت ۽ اے زیب و زینت و انقلاب ۽

بلوچ شاعر سکت موج ۽ کیت و وتان و ت آنی دپ ۽ گال جوڑ بنت کہ اے
 کوچگ و کوہ و گیابان نند و کانی زند ۽ رنگی کننت!

زمانے بند کننت نودان

شما پہ شادہ و شوران

پیاپین کو ہر گرنان،

بلوارت مینزریں بندان

امل و جاگہ و ہندان
زمین و درگاہیں کوہان
زمانے پز کنت جوہان

بیارنت کیگد و بوہان
فقیر شیرجان

دسہر و جنوری و تترین چلگ و ہدے کہ شپ و روچ ہجر آسمان و مند ام
چیر دینت، گڈا چلگے و بزرگراے دراجیں شپان و احتمو کیں روچانی و شپیں حیالات
گوازینیت، آئی گڈے (لوگ و) سر و ہمزہ ہم ردین، وش توارین تترین آئی دل و
ساتنت و دیم در روچانی او میتانی و شپیں حوال و دینت، چلگ ہے رنگیں دراجیں
شپان بزرگ و دتی زند و سر و پکر کنگ و وار رسیت، ہور و دلنوار و کیں سازچہ آئی
بہارگہ و وشالیں روچانی متاگی و گیرت، اگر ہے رنگیں دراجیں شپان یک کرار و ہور
بگواریت و تاں باز روچاں روچ درامکنت، بہارگہ و رنگی یں روچانی گمان پاک بیت
فروری و ماہ و ڈگار و رنگ تتریت و سبز بیت، تن مارچ و کوہ و کوچگ و ریک بن ہز
دسہر و رچی بنیت، بہر نیگ و کاه و سبزگ گندگ بیت، ساہارانی و شپیں تو اور، گورہام و
ہیز کانی ساز فضا و ہا عجیبیں رنگے پیدا کنت ہے موسم و ہوال و ترا و دطن و بادشاہ زانت
کاه، آپ، ورگ، ہنچی و کئی نیت، ہے موسم و مرد، جنیں، زبگ، درنا، پیر دراہ چہ
گسان در کپنت و ملکان و کوچگ و کاه چننت و بہارگہ و شپیں و زندگ کنو کیں گواش
و مزگ و زدرنت دشت و شہرین پھلانی بندانی بند در ابنت، گواڈگ و سہرین پھل
دتی دل و محبت و سیاہیں درگ و ہر بلوچ و پیش دارنت و مہر و محبت و کونو
ہر کس و رینیت و دوستین و امیتانی روژنانی شیرین و گالان چو بیان کنت

شیشاری فد و سہر و گلان

حسب بنت، در کپنت اچ گلان

سندنت گواڈگ و سہر پھلان

جیگ ہم جنت، سر بلان

من تھی راہ سیران چہ ارا نان
واگان بہ دل و دارانان،

گل خان نصیر، دوستیں شیریں،

اے ڈگار، ہم سے رنگیں چپ و چاگر دان و بے رنگین حالتان ہر وہم و آئے جب آگ
مردمان و متاثر کرتے و آدانی دل و نازکین قابل ستا و رنگی میں جذب بیان پیدا کرتے کہ شیر و
لیکوانی صورت و چہ گیشتر حساسیں و زانتکاریں مردمانی دبان بہر ابو تکنت اے نازکین
و زیبائیں جذبہانی خالق کہ آوان و آڈنت و شیرانی زیبائیں پوشاک پوشا نیتنت،
بے شمارنت، چہ ایشان گیشتر شاعران اے علقہہ و مزین نام پیدا کرتے و دنی استمان
و نوک و مقبول بوتنت، بلے و انتدگ نہ انتنت پیشا آوانی شیر نشتگ بوتنت
مردچان ایشانی آثار نیتنت۔ و ہیکہ زبان کول سے یا علم دوستیں مرد متمدن و بیدگ
کنیں دنبانی چیر و پٹ دلوٹ کنت، پہ مشکلی و ہتین شیر چہ اے شاعرانی گالان دست
کنت۔

رکھیے ۱۔ ہمیں رنگیں پٹ و لوٹ و نتیجہ و چاگے و یک کہنیں و ناموریں شاعر ریکی
و بار و چاگے و ہنوزین بلوچی ادب و مزین نامیں شاعر گل خان نصیر و کہ آئی جبر و نڈتیت،
یک گونڈکیں مضمر نے و چیزے نشتگ کرتے من چہ نصیر و ہمے مضمون و استفادہ کنیں۔
چہ اے مضمون و ابید منا اے شاعر و بار و بازم معلوم بوتے۔

ریکی و زندگی و بار و بیدار چیشی دگر، سچی معلوم نہ انت کہ آچہ زنگی شاہی نام و
یک پنچشیں ڈتے و بوتے کہ آدگر کہ بکافی تہا منتنت و نک و جنگانی بار و شیر گونڈتنت
اے رنگ و شیران نک و ناموریں مردمانی ستا شاہسوار و زحم جنی و صفت، لگدران
و ایر جنگ و بہادران و بزر نشان دیگ بوتے "دیما ہے ڈل و بار و نشتگ کنت۔
اے بلوچانی مزین عالم زانتکار زبان کو اسیں ڈتے بوتے کہ آئی بلوچ قوم و بلوچی زبان
و مسر و احسان بار انت، بلوچانی تاریخ کہ گیشتر شیرانی صورت و بیان بوتے ہے ڈل و
منت و انت کہ ہنگہ زندگی و تابناک انت و بلوچی زبان ہے ڈل و مردمانی محنت

و خواری و زانستکاری و سوب و آنکه تابناک، زیبا، جہل، ڈولدار شیر کن و روان انت ..
ریکی چه زنگی شاہی ڈلات و ضلع چلگئے و مینگلانی ٹک و جچی کار نامگان،
شیرانی توک و بیان کرت، چد و بید زندگی و دگہ چیزانی بار و شیر گوشتہ، نصیر
نبتنگ کنت.

ریکی تلات و میر خدادات خان و دور حکومت و شروع و روحان تان
زندگات. و ہدیہ انگریز و فوجان تلات و سر و ارش کرت، خان محراب حنان
اے جنگ و شہید بوت و آئی زہگ و دومی نصیر خان کہ کسائی و آرا حسن خان گوشت
بوت و لٹکے آحت و مینگلانی باوٹ بوت، اے بار و ریکی شر دراجین شیرے
گوشتہ کہ آئی یک بندے ایش انت.

لوزی نصیر حنان ولی !

اسپ چہ لگام و ترس کتہ

روح مے مروچی دیگر انت

باند احوارے بدنت

آحتہ حن خان زحم جنین

محراب پچ درد انگین،

شاہاش کنت اے بنگان

باز اشتر و سیاہ جنگلان

بیران دوسر نیم گرت

فوشے و من و ت ہے گالان و براہونی و اشکتگن بلکہ نصیر و ہا براہونی گالان

و بلوچی و قرینتہ ؟

روز پرچی چہ لولان و راہ و آحتت، سراوان و سردار و میران و پچہ ززان

بارش کرت. ریکی و سرداران غیرت و سر و سوگ کرت و دراجین شیرے گوشت کہ

آئی اولی شیر ایش انت.

پرنگی آہنگ بولان ء

دنت زرّان پہ چولان ء

یک دگہ شیرے ء ریچی پرنگیانی اے زرّہ شلو نچک و ہمالیوچ درنگی بارو ء

آوان پرنگی زرّانی خاطر ء وئی غیرت ء یلہ دانت، افسوس کنت و گوشتیت!

مروچ، شہ مستران کستر ہارانت

سرسین ء لبنگ و زرّش تیارانت

پرنگی ء گوں مثل بچ و یارانت

مڑاداریں سرش حاکاں ہوارانت

شائر شفیع خانے، چہ ریچی رند شفیع خان پنجش شائرے کہ آئی بارو ء کم دباڑ

معلوم انت و چیزے بنتگ کرت بیت، آئی نام و تو ارباز پر شہتہ نون ہم چشیں

دیوانے نیست کہ اودا شیر و ساز بہ بیت و دگہ شائرانی گالان بگو شنت و شفیع ء شیران

ء گو شنت، شفیع خان ء نواسگ حاجی منج حمد کہ نون بیران بو تہ شیر گشت دت

شفیع خان مل و ڈنڈار و ڈاک ء کوہ و کوچگ و ریک بنان گشت و سپالی ء آذاتیں

زندگانی ء گوازینیت و مال داری گرت، ہانکہ نیز گاری و تنگی و سوب ء بد حال ات

بلے پدا ہم زندگین مردھے ات، و زندہ دلی ء یلہ زندات، جہل ء گال آئی ہجے تہ

در اکننت، شائر شفیع خان انت کہ گون بزگان انت

ٹھلکک جکنت و گون شینکان انت

شفیع خان ء نام در تو ارباز چہ دت مہرا انت کہ آئی شیر باز انت، بلے قیمت ء

لے درستین شیر دست نہ کینت، آئی مشہوریں شیر دروگ و راست انت، آئی

تہا دروگ و راست ء مقابلہ بیت چہ اے شیر ء ظاہر انت کہ شفیع خان ء وئی دور

وز مانگ ء شترتی ء چار تہ، آزمانگ ء حالتانی سر ء ایراد گرت بلے وئی صلاح ء

ہم دنت، جہل ء دروگ و راست ء چیزے شیرے پیش کنگ بنت کہ چہ آئی نواسگ

حاجی منج نمہ و گرگ بونگنت دے شیر بلوچی ماہتاک کراچی ء تیوگ ء چھاپ بو تہ،

من ز پتگن دت پہ گدارا
 دیتن دو پوچہ ہیر و چار
 دروگہ و راستہ صوبدار
 پرفتندہ بوننت و چپار
 من کہ نظر کرتے سپوار
 دروگہ ہول پوشنت چوپہ وار
 بے چہرہ و دریا و شفیع خان و دروگہ و منصب دار ہم دست تگنت

ہیر چہ کہ میر و سردرانت
 ملا و قاضی و شرع انت
 چو بہار خاصین نوکرا انت
 آتگ و دروگہ لشکر انت

پیشا :-

دروگہ و گل انت و شاڈ انت
 فوج حساب و زیادہ انت
 دروگہ و مقابلہ و راستہ پچارت کہ چوں بے وش انت!
 راستہ عاجز و پیادہ انت
 بے رونق و بے وعدہ انت
 راستہ و بزرگی و شائر کہ گندیت دل پزا و اورت و راستہ و گنگینا
 من آحتگن کہ چون کینین
 راستہ و تار اگول کینین
 کاران من پہ شون کینین
 لب جہا بہ و زوان تیر کتہ
 برنا و کان تفتدیر کتہ

شاعر دروگ • پلہ قرزان پنت دنت کہ دروگ • کوکوت مبتنت

مہر کس کہ دروگ • یار بیت

من باطن • آزار بیت

نام و نشان گار بیت،

بلے دروگ • سنگتانی سرء شائر • جبر اثر نہ کننت. آدان وتی خیر یہ

دروگ • بندگ • دلیتہ. ہمیشا یکا دروگ برے • شائر جواب دنت!

تا زندگین دست کنین

آر وچ مرین بس کنین

شائر آخر بے وس بیت و دگہ چارگ نہ گندیت و دروگ بران • چہ

ہانت • روح • سکیان تر سینیت بلے آقیامت سیامت • چہ زاننت!

ترس ایچ نکیر و منکر •

حکم تر آن انت و شرع

نندے گون نمرود کافر •

ماں تہتر میں گیجنت ترا

حیات خان ۱۔ چاگئے • علاقہ چار سرء دگہ مزین نامیں شائرے حیات خان

نامی میں گوستہ کہ چہ ساسولیا فی ٹک • بوبتہ • آئی بارو • ہم باز کم معلوم انت، جہل •

آئی یکا رٹگی میں شیرے • ہتہیں گال انت۔

دوشی ماں بانگو • نوزین •

من پر سوزل • حمیرین •

پیری من رہتگیں بازار •

پنجبئی گیاہیں شہر •

دستن چار دہی رنگت را

پنجگور

یا قوت گہورین رنگ و را
 بخشی چو سہیل و تار و
 بامب و روشنین استار و
 بزرگنت کدہین چمن و
 سوچی داگ دنت ہندان و

زرگو شین حیات خان دانا
 مندے سوزلی دیوان و
 بس کن عاقلی یمن تران و

فقیر شیرجان :- چہ شفیع خان رند لے ڈیہہ و چہ درستان مشہورین شاعر
 فقیر شیرخان انت کہ آئی بار و و چہ گیشتر معلوم بو تہ شیرجان نام و فقیر پاکیر و لوز
 پیشا ہار انت کہ آئی پیرک و بن پیرک درویش و صوفی و خدا ترس بو گنت ، ہا کہ
 شیرجان و شاعری چہ و تی پس و پیرکان رستہ بلے آئی و ت مذہبی یں شیرانی راہ بند
 یلہ دانہ درنگی یں شیرگوشتہ و مردچان اسے ڈیہہ و چہ درستان مشہورین رنگی شاعر
 حساب بیت . سی و چہل سال ساری و شیرجان زندگ ات و جلگہ یں نوشکے و کوہ
 کوچگان گشت و شکار کرت و شیرگوشتہ شیرجان و پس ملنگ جان و پیرک جان شاعر
 شہین شاعرے گوشتگنت شیرجان و یکنیں بچ ملنگ جان ہم شاعر ات .

شیرجان و دیم پتھی و درین تب و آئی چپ و راست و براہند کافی چنشین لولی
 پیدا کرت کہ پہ آئی پھلین جلس و درین گپتارانی اشکگ و گنوک اتنت و ہر کس پیر
 آئی شیران یات کرت ، مردچی نوشکے ، چاگنے و حاران و چشین شیرگوشتہ کے نیست کہ
 کہ آشیرجان و یک دو شیر مزانت ، شیرجان و گال باز چسپان و چو آپ و پتجان انت
 شیرجان و باز شیرگوشتہ تا اسے و حد و سینزدہ چار دہ شیرمچ کنگ بو گنت . آئی
 رنگی یں شیر مرگ مینا ، کیگد سیل ، کل و کسان زاتین پری ، زمانے بندگنت لوزان

خداوند کنین زاری، باز مقبول انت، جہل و چہ ہریکے و ہتیں گال دیگ بنت
چہ مرگ مینا و

اے گل، چہ چارچی من جہان و پیدا و انت
چم گل، تیر انت، بروانک شلیں خجرات
زلف شیرازی طلا کودین زره بر انت
تئی دپ، دستان لعل و یاقوت و جہر انت
ہر کجا لگنت مثل چو الماس و بر انت

چہ کیگدہ میل و

تر اکہ چیم منی گندی
دلن چہ رو رنگان سندی

اچو داکیت منی زیبا،
کیو درہ لڈگ، گون کھیٹ
ند ننت ہمسران سوٹ

چہ گل، کسان زاتین پری و

گل، کسان زاتین پری
بام و تپو کین مشتری
تلی تلاریں تملی
باگانی ترین آسی
روت چہ قرار و دل منی

چہ زمانے بند کنت نوزان، ہتیں گال مضمون و اول سر و دیگ بوتہ

چہ خداوند کنین زاری و

خداوند کنین زاری

نژاد دوست ء منی بیاری
مکل ء رارب نگاہ داری ،

تہا ہوتا رہیں شام ء

مزن شہ بان گل ء نام ء

بنندی دوست منی زان ء

کنین گین باز کسان زات ء

ترارت ء مناد است

شاہ پسند خان :- چہ شیر جان رند چاگئے سنجرائی درنائے ء رنگی میں شیر گوشت
بلے آئی شاعری ء رنگ بدل ات۔ آئی گہنگین بلوچی ء سبکیں بحرانِ ایشیت و فارسی ء ڈول
ء بحر استعمال کرت۔ لے شائر ء نام شاہ پسند خان ات۔ آئی فارسی و عربی و انت۔ پیشا آئی شیران
عربی و پارسی ء لوز باز ہزار انت۔ آئی شیر بازہ دراج نہ انت بلکہ پارسی ء غزلانی ڈول ء کسان
انت۔ دہر شیرے آخری کمال ء وقتی نام ء آدرنگ۔
آئی بہتیں کمال ایش انت۔

آن قادر کریم قدرت بسیار انت

لعل سا جہان ء وت آشکار انت

باحلوہ جہانش جملہ ستار انت

در پیش روئے جانان دست شرمنا انت

گل خان نصیر :- بلوچی ء نکیں دور و باری ء مزن نایں شائر گل خان نصیر
انت کہ آئی سر ء چاگئے ء ڈگار ہر چہ پہر کپنت کم اہت۔ نصیر بلوچی زبان ء ہما شائر انت کہ
آئی خواری وارت زحمت کشت و بلوچی ادب ء ہما جاگ ء رسینت کہ مروچی مئے زبان
شائری گوں دگہ ہر زبان ء شائری ء برابر ہی کرت کنت۔

نصیر ء قول ء آراچہ اسکول ء زمانگ ء شائری ء شوک بوتہ بلے آوہان بلوچی
ء شیر گوشت ء خیال ء ہم دانند گیس درنا نہ کرتنت۔ در آدین زبان دودر سید گل خان بلوچی

قدر کم کر گشت. بلوچی و پنج زبانے حساب نہ کرتنت. نصیر و ہم دگرانی پییم و اردو و شیر
 کرشت بلے روچے کہ نصیر و زانت گیش و احساس تیز بورت. آئی بلوچی و ہم دیم کرت و
 شیر و گنگ شروع کرت، بلے شیرانی گیشتر بہر پارسی و عربی ات. یا غالب و اقبال و
 شیرانی بلوچی ترتتلیں شکل باز جا کہاں اردو و ہمالوزان بلوچی و کارمرز گنگ، گل ہانگ و
 اول سر و شیر ہے رنگ و انت بلے نصیر و بلوچی و کہنیں شیرانی پٹ و لوٹ شروع کرت
 و آدان پہ تامل مطالعہ کرت. آخر آئی شاعری و رنگ بدل بوت. بلوچی بہرانی شیر و
 گونگ ہما وزن، ہما ماحول، و ہما رنگ و آخرے شیر ہے رنگ و شیر انت. گل خان و
 حنت و بلوچی کلاسیکی شاعری و مطالعہ و آئی زاتی قابلیت و قدرتی جذبیاں و ترقی و ات.
 مکی خان و شاعری و رفتار تیز بیان و شت. آئی بلوچی و تہا نکیں ڈول آدرتنت
 و پہ بلوچی و درناتیں شاعران ہنچشیں راہ بندے درگپنت کہ آوان و ادب و برزی و
 نیگ و ہرنت. شپ گروک "و نشان دات کہ نصیر نکیں زمانگ و مزین شائے
 آئی ہر ڈولیں موضوعانی سر و شیر گوشتہ او ہر دہد و چہ و تی زمانگ و نکیں نکیں واقعات
 تاثر بوت و شیر گوشتہ۔

چہ شپ گروک، و رنگ گل خان و "دوستین شیرین" شنگ بوت. اے کتاب آئی چل
 و تمام کرتت. آئی دوستین و شیرین و داستان ہنچیں رنگ و پیش داشتہ کہ بلوچی و نکیں اب
 کمالے حساب بیت۔

نصیر و زبان سادگ، روان، ہرزہیل و چپان انت. آئی شیران و مردم بازوت
 و پہ جرائی سر پد بنت. آئی شیر در راہ با مقصدانت. انسان ترقی و سبق و دینت نصیر و تی
 شیرانی تہا پد منتگیں بلوچ قوم و را نکیں دنیا و ترقی در راہ و را، بدان پیش داشتہ
 آمدام جہد کنگ و راہ و پیش دار بیت و چہ نا امیتی و مرض و نا بلد انت.
 دوستین و شیرین و داستان و نصیر ہوا لیں بلوچانی آزاتیں و سادگیں زندگی و
 نقطہ و پہ بازروانیں و سادگیں و زیبائیں گالان پیش دار بیت.
 و دنا چو سول و رستگیں

چا ڈنگ و سرین بستگس
 تاجینت بوران بارگیس ،
 مان و شنائیں جلگہان
 پراہ و گیاہیں ملبہان

سیل و سوادان ء کنت
 بکت شکارانی ثقت
 گور و گرانڈان ء جنت

دیما جنکافی سیل ء بیان انت !

سیل ء پہ در کپنت جنک
 گوں شمس و لرز و کیں کنگ
 شہانواں مندری و ٹنگ
 کپنت تلیں کھور ء کنگ
 آہوتب و سہورین کلک
 دانت دلان ء درد و سیک
 سہتانی و لتوسیں شلک

و ہدیہ ترک دوستین ء میتگ ء سر ء رچنت . دوستین پہ دتی اسپ

نیمگ ء تچیت . اے نظارہ ء نصیر ء سکت پہ جلوہ ناکی بیان کرتے .

دوستین چوسینکین کو کب ء
 سستک پہ زونگین مرکب ء
 سنج کرت دہوت آہوتب
 چت اسپر و سوزین سگار ،
 گور گنبر ء بوتگ سوار ،

گل خان نصیر، شاعری، مثال پیش کنگ باز گرانین جبرے پر چکیہ آئی گیشتر شیر
 ہار جوان و مشہور انت۔ اے مضمون ء لے درتیں شیرانی مثال پیش دارگ و ہند
 نیست۔ گل خان و سرء جنائیں کلبے نبشتگ بہ بیت ہم کم انت ہمیشا نصیر
 بار و ء لے و ہدء ہنک بس انت تاکہ گیشتر نبشتگ کنگ و ہل برسیت۔

آزات جمال دینی، - نصیر ہم زمانگ، بلوچی و یک دگہ مزین نامیں شائے
 عبدالواحد آزات جمال دینی ہم چاگئے، نوشکے و نندو کے، آزات ناگت ء بلوچی و ادبی
 دنیا و دری بوت۔ باز پرتیزی دیماشت۔ نام و توارید اکر ت، بے باز و ہد بیت کہ
 آئی نوکیں شیرانی سوچ نیست۔

آزات و شترین غزل گوشتہ، دگہ دراجیں شیر ہم گوشتہ، آئی زبان ہم باز ساگ
 انت، و زور داریت، آستان و زبان انت، آزات و شاعری و چہ بلوچی زبان و ادب
 و باز ادویت استت بے آزات چہ وئی شاعری و سک بے پرواہ انت۔
 ۱۹۵۶ ء آزات و چہ کاراچی و بلوچی و نام و ماہتا کے جنگج کرت، یک و نیم
 سال برابر شنگ بوت۔ چہ آزاتی جنبد و بلوچی ماہتاک ء باز مزین نام و تواریے
 پیدا کرت۔ و نوکیں بلوچی شاعرانی کلکٹانے لے رنگ ء آزات و بلوچی ادب و
 مزین خدمتے کرت کہ شمشگ نہ بیت۔

آزات و مشہوریں شیر قول، ماں امن لوٹان، و ہتیں گال ایشتت۔

ادشوانگ و بگجت آزاران

ادبزرگ و ہپوال، ناداران

ادبزرگ و مزدور لاجپاران

ادگشنگ و بے شام بیماران

مانوکیں زندے جوان کنن

ما عہد کنن پیمان کنن

آزات بلوچستان و کنن

ما امن لوٹان، لہتیں گال :

تف تف بہ جنگ ء

بہم و پتنگ ء

خونزار پتنگ ء

بے نام و ننگ ء

امن و پتنگ ء۔ لعنت بہ جنگ ء

استن ما انسان، ما امن لوٹان،

جنگ بارت دستی

کاریت سستی

شد تنگ دستی

ڈکال و نیستی۔ لعنت بہ جنگ ء

استن ما انسان۔ ما امن لوٹان

چہ گل خان نصیر : آذات جمال دینی ء ابید نوکین شائری تہا، بہرام خان
بہرام و آسکو جمال دینی ء نام ء آیات کنگ ضروری انت۔ ہر دو شائری کردے شاعر بلوچی
ماہتاک ء چھاپ بوٹنگت۔

ہاشم شاکر : چہ درستان رند ء یک پنجین نوک رستگین نوک نہالے ء
نام و گرگ ضروری انت۔ ہاشم ء گوشتگین شیران چہ بلوچی ادب ء دیم تری روچیان
پہ ادویت کنگ بیت۔ شاکر ہچا گئے ڈکار ء رستگین نہالے۔ شاکر نوک نوک بلوچی
ادبی دنیا : ودی بوتہ۔ آئی گالانی نوک ء چہلیں احساس و جذبہ بلوچی ادب و الزک
وزانتکاراں یک دم و تی نیمگ ء دلگوش کنت۔ اگہ ہاشم شاکر ء خواری وارت بلوچی
شائری ردگہ زبانانی شائری ء مطالعہ کرت و تی شائری ء نیمگ ء دلگوش بوت۔
گذا آروچ دور نبیت کہ بلوچی ادب ء دنیا ء و تی جاگہ ء در گجیت و چاگے گل خان
و آذات ء چہ علاوہ ہاشم شاکر ء سر ء فخر کنت۔

جہل شاکر، ایک شہرے، بہتیں گال پیشیں دارگ بنت، کہ نام زمستان انت
 پیچی، نوکین دور، پھاپ بوتہ۔

گرات گوریچ، پینج ولور و ہٹل،

کتگا انت ہر گور،

چوش کہستین لیڑو،

جنت درو شانپ، مان تہار و میں شپ،

داب بے واک انت دروہ نی آدم اے دم،

گر میں ماڑیان

از جگار، مان شال و کبلاں

دینگاں بے گم —!

دل سچیت کئی، پہ بزرگے وار بے وسان

ہر کس، دوست انت ایمن و آرم و پناد

کئے بزانت لے قہریں زمستانی نیم شپ،

کئے بہ واب، انت —؟

کئے کتہ آگاہ —!؟

در تیگیں پشک، گوں انگریں زانت، جوریں حیاں

نشتہ کئے شنک، گڈک،

کئے گوں۔

بے تاہیریں دل،

دور دنت آپ بے وسی، ہر ہلو، دست،

دم دم، چاری در گہ، ڈو تیگیں گڈک،

پہ شپ، آسر —

وہک، ہام —

کہ کدیں اپنے رنگ دنت، لہجیں آسمان
 او کدیں روچے ٹکت دنت، بریشیں پلوئے

وائے۔

وائے کہ

روچ و پیتاپ و بام انگائی آن کجا۔؟

دودوربیدگ

— میر عبد الملک —

دودوربیدگ زندہ بے گنج انتا. دودوربیدگ یا زندہ بے گنج بیت، ہمازندگ
 یک قوم، مہلونک، گوازیمنت. قومانی زندہ آسانی دودوربیدگان ترنپاک بنت،
 ہے وڑا کہ قوم شہ جتا جتا میں ٹک و قبیلگان ٹہیت. ہے ڈول و ہے جتا میں مہلونک، زندہ
 ہم پہ ہراری دودوربیدگ، شکل گپت، دودوربیدگ شہ دو کشکان رہا دگ انتا. اولی ہا
 کہ شہ بن و بیخ، ایک ہندے مہلونک، گون انتا، لے وڑیں دودوربیدگ قومان و
 شہ آسانی گوستگیں نسلاں دستکپنت. دومی ہا کہ وحدہ وحدہ مہلونک شہ یک چپ و جاگرد و
 پرتازہت یعنی شہ دریں مہلونک، زورگ بنت، انگریزی زبان، اولی وڑے ڈوربیدگان
 و (Native) دومی وڑے گان، گنگ بیت چہ ایشی سہر آینت کہ قوم،
 دودوربیدگ گوں و ہد و ہمد و گوزگ، اثر و زوران بیت لے اثر، مراد دودوربیدگ
 پکائی و ترنپاک انتا. بزبان مہلونک دنیائی ہا شہ آں وئی دودوربیدگان توک و جاگہ
 دینت کہ چہ آیان ہا دودوربیدگ ترنپاک تر بہ بنت. دودوربیدگ ہمار وڑے ٹکرت
 کہ گوں کلائیچ، متگ، درکائنت و ہرکس، رادوست بنت، آسانی قدر و قیمت گوں
 وئی و در آمدان گیش کپاں بیت. آگہ مہلونک، در نیام، اینکیاس، برشت مہر بیت کہ وئی
 وڑے ٹکران پہ کلائیچ اسپت و در پٹناک کرت مکنت. توالم، ہا مہلونک دودو
 ربیدگ گوں و ہد و پاس، گوزگ، تامور و لیگار تر بنت و یک و ہدے کہ زنگ آسانی
 بیخ و درنت. پہ آسانی ترنپاک کنگ یہ، آسان نہ بیت. دودوربیدگ تاد ہد کیم
 ترنپاک کنگ مہر بیت. آمزن جم و حضور نہنت، بلکن، ایک انہیں و ہدے کیت کہ در آمدان
 بل وئی جندہ آسانی وئی کنگ، و لپ زنگ بنت لے حالت و قوم بیخ نذر بیت و آئی مہلونک
 و رادگرانی شہ و لپ نہنت و مردان مدان و شہ وئی زندہ ہم و ڈاہ چنت و در آمدانی

ہر شے پودت و شرف و زاننت

و گیشتر مہلونک و راہے شے آن

ریپنت، آیانی زند بدل بواں پوت، در و دوراک، پچ و جبر ندرگ و پاد ایگ نوکین
 و ژیل کنگ و جہد پوت، در آمدین مہلونک ہر و ہد ہے کو شست بیت کہ ہند مہلونک
 «زند» پیم و بدلینگ و کامیاب بہ بنت، چہ ایشی ذہن اثر زوریت، مہلونک وئی گیش
 بہائیں شے آن یلہ دیگ و در نیامی خصلتان ہیل کنگ، و س و بیت لے و ژیل داہ
 قومانی زیان بوگ و سر حال بیت، سر سید احمد خان گیشت کہ قوم و مرک ہا و ہا نریک
 بیت کہ آوتی لبیس و یلہ دیگ و پیر زگ مہ بیت، چہا کہ ایشی اثر آئی ذہن و سر الم و کپیت
 و ہد کی قوم و ذہن پرت گڈان آئی زند و ہر شے آرایلہ دنت لے بر صغیر و مہلونک و ہ
 تیزی در آمدانی زند و گیگانی کرت بلے ہتیں انجیں سر عچار ہاں گڈ سران و جہت و
 رو کپتگیں الس و راہ نشان دات، ہے راہ و منزل پہ آزاتی و سر پوت ہند مہلونک
 و را مرق رست کہ وتی زنگ کپتگیں دو داں پدا تر نپاک بکننت و دگنیا و را
 پیش بدارنت.

دو دور بیدگ و یک بوگ و مطلب ہچہ لے نہ انت کہ ہا کلیں مہلونک و
 پکر و تہیات و دین و مذہب ہم یک بہ بنت، دو دور بیدگ انجو کہ پمیر اپد ر کنگ
 بوت زند و پیم انت، پکری و ذہنی صورت و ہر کس شہ آد گراں جتا بوت کنت احققا
 و یقین جتا جتا بوت کنت بلے زند و پیم جتا جتا بوت نہ کنت، ہے وڑا کہ قوم جوڑ بیت
 ہے و نا دو دور بیدگ ہنت، آیانی تہا جتا جتا میں رنگ و وڈل ضرور بیت بلے قوم و
 ہوا میں دو دور بیدگان لے سک ضروری انت، لے ہا نشک و نگارنت کہ کار زانتاں
 پہ مہر و ناہین گنت، بلوچی پنک و دو دور بیدگ و تصبیر گنگ بیت، آئی دو و ہر
 وڑیں بندیک و رنگان دو چک بو گنت، رنگ و ایید کسان دمزن جتا میں نشک و
 نگارنت، بلے و ہد کی پنک دو چک و عمل کنگ بیت، تو چونیں بر لے دنت، پہ ہر
 چاروک و تہیات کنوک و دکٹی داریت، بلے لے دکٹی زیان بیت، و ہد کی پنک
 دو و آئی رنگ و جتا کنگ بر بیت، ہے رنگانی ہوا ری یکے دیگرے خوبیان

سہرا کنت۔ قوم و دود و بیدگ ہما بہار گاہ انت کہ ہر وڑیں دہر رنگ و پل و مان بہن
 و ہر پیا کہ آئی تہا رنگ زیات بیت۔ ہما وڑائی براہ مستر بیت۔ قومانی دود و بیدگ
 گوں وڑ وڑیں رنگان براہ داریت۔ لے ہما تصبیر و نشک انت کہ ہر چند کہ نزدیک تر و
 بیا و آئی براہ پد۔ ر بوان بیت، اصلی و نقلی تصبیر و نشان ہیش کہ شہ نزدیک بوگ و
 ہورت چارگ و آئی براہ و بد نمائی پہ خوبی پد و بوان بیت۔ ہے جس یہ قومانی دود و
 رسیدگان ادشتیت۔ در پشوکیں دود و بیدگ و ہر قدر کہ نزدیک تر و بچارے۔ آئی
 تر پناکی گیش کیان بیت۔ آئی بارگ ترین کشک و نشک پد ہر بنت۔ گند و کین ہم
 و پھوکیں عقل و چو آپ داریں آہن و پرت و کثیت و چو آپ کر تگیں سہرا درایت
 حقیقت و ہے رنگ و نشک و جانی دہدیکہ پہ ہواری چارگ بیت۔ یک و کئی
 و بر پاکنت۔ دود و بیدگ ہم تصبیر انت کہ آئی ہر رنگ پر کنگ بو تے لے رنگ شہ
 و تاوت جوڑ نہ بنت۔ جانیں ہند و ہیل و نک و نسلانی ہورتب و ہر دود و راک پرع
 و پو شاک، جی، میڑ ہے رنگ انت کہ چہ آیان یک ہیر تگیں تصبیر و نما بہار انت۔
 انچو کہ ساری و پد در کنگ بوت دود و بیدگ ہر وہدان تر پناک کنگ
 و ننت۔ پلے کار و خاطر آؤ کیں نسلان و لونیت کہ در نیام و پسر کہ و صد و حدان
 یلہ بدنت۔ و گوں صدق دل و دود و بیدگانی روڑ نا کنگ و دتی و س و جہد کوشت
 بجان و کہنہ زمانگ و دھنز و ج ہما نشک و نگاران نامور کنت و لیگار بنت یک
 قوم و دود و بیدگ شہ پدمہ پد و جہدان جوڑ بیت۔ لے ہما در پچ انت کہ ہر وہد و
 آپ کاری و گورسی لونیت۔ تیز و تر ندیں گوات، لواری، آئی
 ر دوم و سہرا اثر و در دات کنت۔ دود و بیدگ و تر پناکی و دوم و سہرا ہما و ہلا اثر
 نہ کپیت کہ قوم و ہر فرد یک مصور و جینیت و گوں برش و رنگان نمایان کنگ
 جہد بکنت ہے و زاد و دود و بیدگ و ہارگیں رگانی تہا ہون و تچگ تیز تر بیت۔ و
 آئی و کئی سرے پہ دوزیات کپیت۔ ہے صورت و ہماں ہارگیں نشک و نگار کہ
 زمانگ و دھنز و ج و مہلو تک و نا و گدشی و نامور گپنگ و چیر ترینگنت۔ پد اپد

بگ شروع بنت دودور بیدگ و گلستان و نوزک رنگیں پل سرخینت و بہار گاہ و ناہ
 بنت پنچو کہ قومانی تاریخ در اجنت ہا و نا دودور بیدگ ہم کہن انت بلے آنکس آئیانی در پشنگ
 و تر پناکی گوں و ہد و پاس و گوزگ و تر تر بواں بیت بزناں گوں و ہدے پیر لوگ
 قوم دودور بیدگ و رنا تر بیت بلے اے زندگیں قومانی نشانی انت کہ آئیانی دودور بیدگ
 و رنا تر بیت اپنے زندگیں قومانی نشانی انت کہ آئیانی دودور بیدگ گوں و ہدے گوزگ
 و تازہ تر بنت چیا کہ ہمے شے سجیں قوم و پتی میراث انت ہر کس آیان و دوست و رایت
 دگنیا کل ملکان ہر دین و مذہب و مہلونک نشنگنت آئیانی پکروقتین جتا جتا بیت
 بلے آئیانی زندہ ہم یک و رنت و آئیانی دودور بیدگ یک انت۔

مطلب ایشی کہ دودور بیدگ شہ قومانی بینگ و ٹہنت و گوں و ہدے چہل ہر پناں
 اثر زور رنت ہمے اثر آیان و تر پناک کنگ و سبب بنت قوم و مہلونک و جسد
 سالانی جہد و محنت نتیجہ انت بلے ایشی مطلب اے نہ انت کہ دودور بیدگ گوں و ہدے
 گوزگ و تاوت ٹہنت بلکن و مسلسل یعنی پدمہ پد و جہد و محنت در کارنت اگر قوم و
 مہلونک آیان نادلگوشی بخت تودور بیدگ بے گواہ بنت و قوم و تی میں قیمتیں
 بن و مالاں زیاں کنت دودور بیدگ و سر ہر و ہدے دگوش نوزکیں شے پد رکنت
 چہ ایشی ہمے جہر آلم انت کہ دودور بیدگ قومانی ہما در پچ انت کہ شہ زندہ و بینگ و
 کلا کنگ بو تگ و تا قوم و زندہ آئی آپ کاری گورسی قوم و ہر فرد و ہر فرض انت۔

بتل

— میر عبد الملک —

بتل قومی زندہ گپ « و ترانہ ضروری بے در دریں بہرے ہر زبان »
 وقتی خاصیں بتل است کہ ہما مہا دنک « زندہ گلیں پہناد سہرا و پد رکنت
 بتل شہ زبان « شر و عات گوں بنت گون زبان « گوشک « بتل ٹا ہینک بوٹگنت
 در اصل بتل دانا د کو ایس مردمانی گشتن انت کہ شہ خاصیں حالات، تجربت
 و تجمیات « زند گشتگ بنت ہر بتل یک خاصیں ماحول داریت بتل وقتی و ہدے
 زندہ حالتاں بیان کنت، مطلب ایٹن کہ ہما و ہدے مہلوک « گند و نند مسالی
 حالت ذوق و داہگ و شیواری « ڈس « دینت ہے وجہ انت کہ بتل قومی زند
 « یک ایٹن بہرے بنت بتل « گیشتر تعلق زبانی « گشتن « انت ہے وجہ آتہ دیرا
 زندہ مانیت، آگہ زبان تحریر « مہ بیت تو ہنگہ بتل گوں و ہدے گوزگ « تا موربت
 ایٹی وجہ ایٹن کہ ہر و ہدے کہ یک انجین حالت « دو چار کیت، تو مہلوک ہے ڈیں
 بتل « یاد کنت، مثال یک انجین مردے گا لور بیت، کہ آیک و تنہا کار « دستا
 بگپت و آخر آسرو پدم بیت تو ہر کس ہمیشی گو شیت کہ بکتیں مردے پتر « گوات بارت
 لے بتل ہم شہ زندہ تہمیات و پیرگ « ٹا ہینگ بوتہ لے بتل « بابت « گشت
 کہ یک مرد یا لومت کہ یک و تنہا پیر و تا یک پتر « چیر گجیت، بلے شہ گوات تندی
 « وجہ آئی پتر تالان کرت نہ کرت لے آسراشت آسرو گوات « پد « لیٹنت
 آسراشت ایدگ پہناد « پتا یگ بوت، و ہدیک سک تنگ و پریشان بوت ہے خیال
 کرت کہ شہ دور « عزیزین سنگ نر بیار بیت و پتر « پیر چارین لبان ایر بکت، پتر «
 پلہ دات و سنگ « زند « گشت، بلے و اتر « دلیت « کہ پتر بیگواہ نت، زن آئی
 آسراشت گشتے کہ بکتیں مردے پتر « گوات بارت، شہ ہا « پالے بتل مہلوک «

دل و گپت و ہر موقع و تازہ کنگ بوت۔ چونا یا لے یک سادہ و معمولی میں جبروات۔
 کہ آمدے پترارا گوات و برت و آئی شہ نادسی و یک جملہ و گشت و رہا دگ بوت
 پلے چاک لے جملہ صحیح حالات و تمیہات و بعد گشتا بوت۔ ایشی سماجی قدر و قیمت و
 رند و زیات جوان بوت۔ زندہ چوین حقیقت کہ انسان ایوک تنہا چ کرت دکت
 ہر کار و واسطہ آراگون ایوگہ دوست و مہلاں تپاک و دز کمکی کنگ کسیت ہے سبت
 و اسلام دنت۔ ہر سوسائٹی ہے سکین و دنت کہ انسان یک دگر اوشی و لاشی و ہوار
 بہر بیت۔ بلکن و زندہ ہر ہنہاد و گون ایوگہ مہلوک دست پہ دست و کو پگ پہ کو پگ
 رہا دگ بہر بیت۔ نہ کہ ایوک و منزل و رسگ سکانی سک مشکل بیت۔ وشی و غم ہسد
 ایوک و نہ گزنت۔ ہے ضرورت و پدا مہلوک و در میان و تپاک و وز بر اولی شگج بیت
 و ہر یک تپاک و ہمدیں یا روہیل گا میج بنت تو آئی وشی و نف ہچو زیات بیت کہ
 ہوار میں زندہ و مشردہ و زیات ترکنت۔ سوسائٹی و بنیات و اولی حشت یک انسانی
 گون دوئی تپاک و سنت و واہگ انت۔ ابید اچ ایشی و سوسائٹی و بنیات نمود
 بیت و ہر یک معمولی تہلانک و در برت نہ کنت۔ زن بچار کہ یک چوین سادگیں جملہ
 و اہمیت چہ وڑا سک زیات انت۔ گیشتر مروچی میں تپاک و سنت و ہد و کہ
 یکے گون دگر ان تعاون و دز کمکی و میدان شہ دنیا و یک کندیا پہ دوئی و پراہ ہوان
 بلکن و جہد و کوشش ہو گائین کہ دنیا و ہر چار میں کنڈان دز کمکی و تپاک و واہگ اری
 سر کنگ بہر بیت۔ تاکہ ہوس و نابکاری کو ٹینگ بہر بیت۔ پہ وئی تباہی و ہر بادی و
 سامان و جاہ آرام و امین و از باب اذکرت بکنت۔ لے صورت ہا و ہد و پیداوت
 کنت کہ انسان و دل یکے گون دگر پہ صدق ادار بہر بیت۔ وگہ نہ ہر کس پہ ورت و جہد
 کنت۔ آئی جہد و ثمر ہا بیت کہ یکیں مردے پترارا گوات بارت۔ ہا و ک و دز بر اولی
 پر و ثنیت و ہر دلی شنگد بیت۔

دگہ تہل کہ "دست سمریت کہ دپ سمریت یعنی انسان و اللہ تعالیٰ پہ کار و دو
 دست و پہ و رگ و یک دپ و دانگ۔ ہر کار اکت کہ گرا آئی و گند بیت۔ انسان

پہ دست کار کنت و پہ وپ دارت، بالکل قدرتی شے ہے بے ہدرت بچار، تو ایشی
 مطلب ہے در کپیت کہ انسان، پہ وپی واہر گانی پیلو کنگ، سک جہد و کوشست،
 ضرورت کپیت، چیزے بیت کہ ورگ بیت، و گنہ خشک، و نندیت ہے مسئلہ سرا
 دنیا و مزین ماہر اقتصادیات چار و بچار کنگاؤن، کہ پہ وپ، پہر کنگ، دست چہ
 و رلو کار کفنت، یعنی انسان، و داہگ و ضرورتانی پیلو کنگ و قدرت، پہ پیا بیتگیس
 ذریعہ و وسیلہ چہ سیم، کار گرگ بہ بیت، کہ انسان و شمال بہ بیت، آئی کگیس ضرورت
 پورہ کنگ بہ بنت، بے اے ممکن نہ انت کہ انسان یک انجین حدیا بر سیت کہ دل و
 جم کنت کہ آئی کگیس ضروریات پیلو بو گنت و آراد نیار، چ شے، و ضرورت پشت نہ پتہ
 تا نکہ انسان، عقل و ہوش برابر نت، آئی تگ و تاج بر نت، رار بنت، پر چہ کہ قدرت
 ہر شے، ویکہ چہ زیات کار مرد کنگ طریقہ و رہند ایر کر تگ، ہر رہ بند، و آئی نف
 زیات یا کم بیت، زن ہے رہندانی کار مرد کنگ، و اسط انسان شپ و روح
 چار و بچار کنت کہ لاک نو کیں رہ بند و طریقہ دست بگپیت، کہ آئی گیشتر، چہ گیشتر
 ضرورت پیلو کنگ بہ بنت، ایشی مطلب اے بوت کہ شہ و پی ہر دوستان زیات کار
 گرگ، و جہد اکت، ہے بتل، «اصل مقصد انسان، و راحنت و جہد، و کشک، و ہم دگ
 کنت، قدرت، انسان، و را و پی ضرورتانی پیلو کنگا کگیس، سہولت پجا ینگ انت، زن
 آئی مرضی انت کہ شہ آیان چہ ورا کار گپیت، داستان پہ ٹرینیت، وپ، پہ ٹرینیت کہ
 دست و وپ ہر دو خشک و بے کار بہ بنت شہ روز ازل، انسان، و راجہد و محنت،
 سکیں دیگ بوت، ہما ہلونک و قومان کہ شہ ہے سکیں، و فائدہ گپتہ، امر چہی و شمال و آباد
 انت، و ایر کہ شہ محنت و ججال، و ہر لپ و شس بو گنت، آاید گرانی محتاج و چہ دانت بالکل
 تچک و تکاؤن کالور، کہ دست سہریت کہ وپ ٹرینیت
 ورگ و چرگ، و تران بوت، و کہ یک بتل، کہ
 فلانی، یارک، و لاپ گون انت
 چونما ایشی لفظی معنی ایش انت کہ یارک نامے مروسے پہ لاپ گوں کے و گورانشتہ

و ہمراہ انت۔ صرف پہ لاپ، پُر کنگ، و وڑانی انت بلے ایشی تھا یک مزین فلسفہ انت
 کہ انسان، زندہ مقصد صرف لاپ، پُر کنگ نہ انت، آرادنیاء و گہ باؤ کار ہم کئی انت۔
 ہر وہد و لاپ سیری نہ بیت، بلکن و ہدے شد و گزن و برداشت سترین ناندگ
 دنت، مثال و روچھے و دارگہ مسلمان پہ یک سترین و نیکن مقصدے حاصل کنگ و
 گزن و تن و محنت و جبال و سگنت، صرف ہما کس و تی زندہ، یارک، بوت کنت، کہ
 آئی زندہ مقصد پچ مہ بیت سے وڑیں ہر کس بے مقصد، یارک، بیت، چرہ، ہست و
 نہ صرف زندہ مقصد پچ مہ بیت، بلکن و یک قوم و اخلاق و مجلسی حالات ہم مایان بیت
 پہ قوم، ہر کس و لے شگان و ہیگور بیت کہ آرا کس، یارک، مہ بیت، و گہ باز، یارک،
 اصلاح و بخت، آیان و زندہ مقصد پچہ بخت، تچک و نکائیں را ہے سرا
 رادگ بخت، آیارک، گشگ مہ بنت، قوم و کار آمدیں حب دریا ہنت، شہلم
 و زانگ و پیش ہم مہلوک شہ زندہ مقصد و پچہ جانی پچہ بوتہ، و آیان اخلاق و مجلسی
 زندانچین اصولانی سرا گوازیگ بوتہ، کہ ہر مردم و تی جا گہا یک انچیں کار آمدیں پچہ
 ثابت و بختیں قوم و ہیکلین مشنیزی ہلا بخت یہ کنت نزان ہر مردم قوم ہر بار
 مہ بیت، بلکن و قوم و بارش مہ بیت، ہے واگت مہلوک و وشالی و بو و نالی و بنیات
 بیت، زندہ ہر ہنات و وڑنا و سر سبز بیت، شہ ہے بتل و زندہ مانگ و یارک
 قوم و ہا مردم گشگ بیت کہ آید گرائی سرا بار و بیت لے یک خاصیں کردارے مالک
 بیت، کہ ہر کس شہ و تارا و وڑا ریت پرچہ آئی مقصد صرف لاپ، پُر کنگ انت،
 پہ ایشی خاطر ہر وڑیں نا جائیں کار کرت کنت، مجلسی آداب و بے خیال، اگر لے ڈول
 مکنت تو، یارک، زمانیت، سوسائٹی، یک نامداریں مرد و کار بیت، شہ انسان
 ابتدائی زندہ و یارک، ہمراہ انت بلے آئی رنگ و ڈنگ ہر روچ بدل بنت، روچ
 پہ یک وڑا شہ، یارک، انت، تنک لاپ لوٹیت، آرا، یارکی، کنگ کپیت، ہر داگت
 پہلو کنگ و آئی، یارکی، دیما کنزیت لے کس ہر قوم و ہر ملک، نہا موجود انت
 جاہ پچہ جاہ و آئی نام بدل انت۔

دگر بتلے کہ وہی لوگ ءمہر کن ہمایگادز ممکن انسان گیشتر دتی جنہ ءلادی غلطیاں
 دگر ءسراٹالینگے کوشست ءکنت انسانی فطرت ہمیشہ کہ گندگین چیزان دگران ءبدنت
 وجواین چیزان پرتابزوریت بلے چیا کہ ہر کس نہ گندگین شے آن دور بوگ لوٹیت
 ہے وجہا آرا وہدے وہدے وہی غلطی ہم دگر ءسرا دور دیگ بنت چو ایشی باز
 خرابی ونجگی پادکیت اگر کے وہی غلطی ءبزو ریت تو پچ جیڑہ پاد نہ ایت دزورا موقعہ
 رسیت تو دزی کنت وگنہ ہزار ارمان آئی دل ءبیت کہ دزی بکنت بلے آرا موقعہ
 زرسیت نامرا دور تہ کنت ہے وڑا انسان دگر ار اشکایت ءموقع مدنت تو شکایت
 شہ بنا پاد نہ ایت دگر ءناراضگی نہ بیت بلے ہما وہدا چوش بوت کنت کہ ہر کس
 ہے جہد ءبکنت گس مہر بیت ہمایگادز نہ بیت تعلقات خراب نہ بنت زند
 جخال ءتہا نہ پکیت دگر ءوہی شرا تہی سرا دزورینگے کوشست ءنہ کنت ایشی تہا
 ہورت چاری لکا کاری تجھبل و برداشت ءسکین دیگ بیت ہے شے سوسائٹی ء
 پلگارگ ءپکارنت

گشت شریدار ہیں دیگ نہ گردیت

اپچو گشت کہ ہر دو کس ءتپاک کرت کہ وہی وہی گوشت ءیک دیکے تہا گردانت
 بلے چونکہ ایمان ءیکے دگر ءسرا اعتبار نہوت ہر کس ءپہ وہی دزی دیگ ءدپ پچ کرت
 وچارت ہر دوکان پہ دزی ءمعاملہ مان کرت دیگ ورگت کارا نیاہت ایشی مطلب
 ایش نہانت کہ انسان شریداری ممکنت ایشی مقصد ایشن کہ شریداری
 گوں بھروسہ واعتبار ءبہ بیت ہر کارے پنٹ کنگ بے ایمانی سرا بیت
 تپاک وسفت پر وثیت دز کمئی وبرا ہند دتی نہ بیت شریداری ناکام
 بیت مقصد پیلو نہ بیت ہر کس وہی بہرے کارا گوں ایسا نداری وہپک
 دل ءبکنت چہریشی وت اعتباری پیدا بیت پرچہ کہ انسان ہما وہدہ
 دگر ءسرا ءاعتبار کرت کنت کہ آرا وہی ایمانداری ءسرا بھروسہ بہ بیت
 اسے پما ضرورت بوت کہ پسیرا انسان وہی جنہ ءسرا اعتبار دارگ صفت

شہداد و مہناز

عصمت اللہ جالیدی

سال رونت گال کو شنتت، ماہ رونت سال او شنتت، جبر زوت سینت
 ماہ سال پہ دیری رونت، دور بلوچانی وشی شادمانی، میرین بلوچ، بہ میر جا کر رنڈہ لاری
 چیر و سیبی، پراہین پٹان و گوانگریں پھل بہا رہیں کوچکان پہ وشی جوانی، گل مراد دتی روج
 اش گوازینت، وارے سیل و شکار وارے جنگ و خون رچی، بلوچی تیخ مشہ میان
 درکات زوتی، زانت نہ دگہ دوئی، رابے خوماش، کا اورت، میر جا کر وند، رچ
 میر شہداد پھل و پھلیں ورنانگون وتی ہمسر ہم دلیں دوستان پہ شکار، شوت، گردان
 چران ناگتہ، گون ماہناز کہ یک آہو پرات درچ وارت یک دگہ اش دیت دل شہ
 مہر و جنت، پرتوتت و یک دوجی و پند کرت۔

میر شہداد، آروس گون، مہلیخیں مہناز بوت، دوستان گل کرت، اپوکان جبل
 کرت، شہ مہناز دیمہ میر شہداد، دو جنین آنتت، مگہ برے نیلما شہداد و مہناز
 روج تا سال و ماہ، پہ وشی ہندگ گوسنتت، مگہ ایشی گل وشی، اپوکان پہ دیر کجا شنتت
 مرگوشہداد، مزین جن چاری شندارینت، کہ شہداد، کجام سنگت شہداد، گسابہ ماہناز
 روت کیت، امراتت واجہ خدا، یک شپ، عمر مہمان بوت، سرگور انیمونے درکار
 ات وتی مولد، گشتے کہ ہمے وارانٹ شپیں شپ تا صحبت شہداد، ڈنانا، تا برو بے شپ
 نیم پاس، پہ شیلدی عمر، پاد گراں پادکن بے جو، برو پد اسیا، انجو، مہناز، کوشان، پوش
 پکراہ جو برو بیا، ماہناز، وتی تحت، نرم مہرین، بو پانی، سرابہ یکا کیت، کو اب ات، دم
 گمان، زکرت، کہ دشمن آئی مکہین نام، بلا زورنت، مولد وتی کار، باز پہ جوانی کرت، صحبت بوت
 عالم شہاب، پاد آحت، عمر وتی شپ گوازینت، گون روج، در ایک، وتی راہ زورنت پہ
 وتی نزل، ورا دگ بوت، اے دشمن شہداد، ہم شہ، ڈنا، آحت، مرگوشہداد، دیت خندگے وشی

کرت شہداد ہم حیران بوت کہ مرگو مروچی پہ چونی خندیت۔ میرے جواب گردینت مرگو خیرانت کتا
 مروچی خندے، ڈاہنڈیس مرگو گردینت خیرانت جگہ میرے تو بدتی ہزار نازین ہدو ماہناز چکت
 آگہ تراباور نہ بیت پہ وتی چمان بگنڈ گو من درائیں نشانی است شہداد ہر دست آگیت پہرہ
 راوگ بوت۔ شہداد گولج چہ ہبرے، من ہیج سر پد نہ بین مرگو۔

مرگو، گو تہ چون سر پدینے۔ ایش ماہناز و عمر و پادانی پدانست۔ دوشی عمر تئی گسا بوت
 ایش آئی ماہناز و جان شودی و جانست کہ بہ جوئے سرا آہر دوکان جان شودی کرتہ۔ ایش
 من پہ وتی چم دیستہ، اگر تراباور نہ بیت، آگہ پد عمر و ماہناز نہ بوتنت، ہر سزکے منادے من دوشی
 شہداد کہ پدان چارت، و حیران بوت ڈگار وازمان برائی تہار بوتنت۔ آئی ہیج ہم نہ کرت
 شہ جوئے برگشت۔ ماہناز گسا آحت۔ دست بہ زحما برت، شہ بہ جوئے تیرہ کشیت
 مگہ آسک گردن ماہناز آہر اپہ کوشکا دل نہ بوت ہنکہ کرت، آہر برائی حماس و پس لوگ
 لڈنت۔

ماہناز آشک و حیران ات کہ شہداد وچہ بوت گت جت گپ و جواب دست
 شہداد شہ غم و غصہ نشہ نہ کرت روج پہ ماہاں ماہ پہ سالان بدل بوتنت نہ شہ شہداد
 نیم گاپے نہ شہ ماہناز نہ نیم گاپیکام و قاصد مرگو سبیل کرت کہ برے ڈولا ہم ماہناز و ہیج نہ بوت
 آئی گولج وتی دست گوار و گپ و تران کرت کہ میر شہداد شہ ماہناز پر ایشی زہر گیتہ کہ آسہ
 ہناز و عمر دوستی ووسی بوتہ۔ لے جہر چو گوات وگر تدا بہ بلوچی دیوان و دست، ماہناز ہم
 شہ حقیقت ووسی بوت، پرے ہبرے راست دروگ کنگا آوت در آحت۔

جی گلیں نشا تو برستی گالاں	برمنی پر دو تیں دل وصالاں
سکرن نہ شہداد ووتی گین	تامنی ترور آگ و بزرگین
شہداد وچا کمری بھنگک سکانی	سہ جن گپت رنگ اش اسکانی
شہداد گون بو وچن دیں سوران	پہ شکارانی شادہ ورننگ
پد نر آسکانی پچگیں ونگاں	پہ گرانڈانی ران ورتیان
وارش گون ہبریں بلوچپان	شہدادھے ناکوزیگ تنگ حقلین

عقل ات مان کلپگان چلو کین
 دم دم ء پادکیت و پادکوشنی
 پہ ہسوکانی بستگیں دروگان
 یا ترا چور لیکوں بشال داتیں
 گیتہ بے مان جان ء ڈکین دوان
 برتہ بہ لوگ ہر چہا رہیں سوگان
 لٹ چومتیں لیٹرہ داتیں
 شت دات چو بہار گین اتلی بوران
 نہ پرے مان جانی کسان زات

شہداد کہ ماہناز ء دیت زہر گپت۔ ماہناز ء دست ء گپت اہرا
 چابک جت و سہ تیر شہ کیگا کشت داتے کہ ایش ہی سون انت۔ ماہناز پہ کونٹین
 ناوشیں دل ء زرت۔ بہ تیر ء تہا پہ آزاریں دل ء گشت ء

من ہما انجیروں پن تاکین
 برز بہا کوہانی سر ء رستون
 گیشتر بہا گٹ و سر شمان بوتون
 من بہا باگ ء برز تریں در چون
 سر منی ہیچ گوات ء نہ چند تگ
 بشام ء ہوراں بند نہ مینتگ
 غیر شہ شہداد ء نر گلیں ریشا
 دست اش دور دات مے کیگے کنڈان
 کشتش سہ تیر ایش تی سون انت
 شہداد پہ راضی میں دلے داتیں
 ماہناز پہ کوریں خاطر زور تہ
 یکے ہما میر داریں دپ ء کرتیں
 دوئی ہما گپتان ء بن و کنڈان
 سیسی ہما شاریں پلو ء بستیں

ماہناز سو گوار و گون حرمانین دل ء نشت کلر پہ وتی سیال و خزماں دیم ء
 دات کہ شہداد دشمن و شہداد کا زہر گپتہ۔ شمایا ات۔ منا بلڈرن ات کہ نون برے حلق و مینگان
 مناکس ء نیست۔ بغیر شہ شہ۔

تیرانہ راہ گدی ء پلو ء بست کلمہ کرت۔

سک اش بند بوجگ اش عیانت
 پس منی سی بیت ہما ریون جوڑ کنت
 براس منی سی بیت پورواں زین کنت
 ماس منی سی بیت کلنی آپ کنت
 گوار منی سی بیت لوگ کن آرت کنت
 پنی لوگ ء لڈگ ہون بیات

قاصد ء ایش حالان برت۔ ماہناز ء سیالان، خزماں درست گون تی سلامان

دیم پشہداد و چاکرہ قلات، رادگ بوتنت، وختے کہ ایش لشکر در ابوت بر شہداد
عالم و مخلوق حیران بوتنت، مگہ ماہناز گردینت، ۷ ۷

ہر کہ ترسیت کہ لشکر و ڈلئے

من نہ ترسین کہ ایش منی حزم انت

یکے مے پس انت دوحی مے براس انت

سیسی مے تروزیگ انت کماندارین

چہارمی مے ناکوزاگ انت قلات گیریں

پنی لوگ ۷ لاکا کاہنیت

نون شہداد حیران بوت کہ چون کینین جبرشہ حد و پادان گنت، ماہنازونی

براس و پس ۷ گوشت لے کارشومین بخت انت دلچیرین اپوکانی نہ شہداد و زمین کٹے

گنت نون شاہچو کنت کہ پنی پاک دامنی ۷ ثروت ۷ دیگا یک مزینیں اچس ۷ بلگینت

چھل و اچ ۷ بلگینت بوت ہریکے وتی جاگ ۷ حیران وشتوک ات، ایش نزارہ سیل

کنگانت کہ نون چیر بیت، ماہناز کہ بے وتی دل ۷ پاک ات پہ یک کینب و خیال

بے لبو کین اچس ۷ تہاشت، امرانت مالک ۷ کہ اچس پرانی سرد بوت کہ ہر نیسگ

ملوچانی وشی بانگ ۷ تواریز بوتنت، ماہناز ۷ حزمان خیرات ووشی کرت کہ

اچ تہمت و پچار ۷ پیروشی براس و حزمان پہ وتی پس ۷ حلق ۷ رادگ بوت

و شہداد گون پیغور ۷ دل ۷ گوشت ۷ ۷

عالم ترا بجا ر دیاں زراں

من ترا بجا ر دیاں بچے

لوگون پر انت شہنگویں بچاں

بید چا آہر دروشمیں لالے ۷

مگہ ماہناز شہداد ۷ اولاد ۷ لے شہدادی میتگان اشنے و گون عمر آہر

کرت، آہر وحت مدام پہ ماہناز ۷ دیدہ و سوک ات آئی عمر و ماہناز یک جاہر و

درد، شدول، استات و گشتے ے

عمر یک ہپتارے قلم گوشتین
دارنگ، ڈونڈے روت باکوڈا
ہڈانی بڈاپشت اش ریش انت
گون دپ و سونڈار، نرا زینا

ماہناز جواب دیم دات لے منی تنک تھلیں نا کو زاگ آرد چان ترایش خیال
نیات، من تراگشت کہ تہ منا آزماں آگہ من گنہگار تو تین تو منا سہین داتینے مگر تہ سپہ
اپو کانی بیال دیکھ من سونات دات و عمری بار مصفت و شمار کرت.

روپح، دیکر شہداد بے وتی اسپ، سوارات شہ ماہناز، لوگ، پدا
شت کہ ماہناز و عمر رازاں پیراں نند گادیت. دل شہت و بے ماہناز، لوگ،
پشتہ لوڑی، لوگ ات شوت بے لوڑی، پدا اسپ نالاں داتہ گوشے. ے

زوت کن اوستا براس بجن نالاں

بور شپادنت کارنا بازانت

لوڑی شہ ماہناز و شہداد، حالان واقف ات جواب دات واجہ ے

نہ پور شپادانت نہ کارنا بازانت

سوختہ ترا ماہناز، جیل و زرابان

بے لوڑی، جواب، شہداد، غصہ ات. زہماگشت سر، شہ بدن، دور کرت. نالان گرم
گرما زورت بے تو رگے تہامان کرت و شوت بے ماہناز، لوگ، کنڈان کپت.

شاعری، شاعری

عطا شاد

شاہر شعر بندیت (نہ جنت نہ گشیت)

وازی، وازکنت.

سروک، گشتانک دنت.

جارچین، جار جنت ہے ڈول، دروانکار (نثار) دروانک، بشت کنت

ہنچو کہ شاعر، وازی سروک، جارچین، اور دروانکار جتا جتا میں کس انت ہے
ڈول، شعر واز، گشتانک، جار اور وانک، دگہ دگہ چی انت، چو بزبان چریشان ہر کس
یک واڑہ است، ہر کس کہ وتی واڑا اشت او ڈہی، واڑا اشت، گڈان چہ یک،
سلامت بیت، شاعر واز بکنت، وازی گشتانک بدنت (ادا گشتانک، مثل سروک
انت، کہ ارج واز جتا انت، سروک اگن جار بکنت، او جارچین اگن دروانک
بشتہ بکنت، گڈان شاعر شاعر نہ مانیت، وازی جوڑ بیت، وازی وازی نہ بیت
سروک مان کیت ہے ڈرے جارچین دروانکار اچ وتی راہ بے راہ بنت.

چونائی، لے کلان گون وت کیں کیں سیالی دی است، بلے ہر کس پٹ جتا
انت، ہر کس ورا وتی راہ اور ہیندا است، چو مہو تیں، تہ ارج جتا میں نام نہ عنف، تہ راہ
جتا جتا میں تہر (صنف) نہ اوشتانت.

نون یک، اچ ما پر سیت، یا یک، چہیزے مئے دیم، و انیت، نون مارا پول کنت
۱۰ چہ، شعرایت، وازایت، جارایت، یا روانک ایت، گڈان لے پہ
چہ بیت، یا ہے ڈک، من چوش گشیں، شجر، واز، جار، گشتانک اور وانک، و ما
چون پجہ کاران، یکبرے من، موه دیئے، کہ من شیر، بار و چی، و دنیا، زبان کما
اولوزانتانی دزین گپتاران سہرا بکینین.

ڈاکٹر جانس گشیت :-

• شعر ہمزیلیں (مقنع) روانک، کہ گوں عقل و خیال و مہر (صدقت)،
• و جز ان پہ شادہ مان دنت •

کالریج من (BIOGRAPHIA LITERIA) • تہا نوشتہ کنت :-

• شعر لوزانک • ہاتہر انت • کہ گوں سائنس • و دیم پہ دیم انت او آئی
• کار شادہ انت • استی نہ انت :

لارڈ میکالے، وتی نوشتانک (ESSAY ON WILTON) • تہا نوشتہ کنت •

• شعر لوزانی ہما و ڈے کار بندگ انت کہ خیال • و برہینیت، ہر کارے
• کہ بت کار (مصنوع) پہ رنگ • مک • کنت، شاعر پہ لوظان کنت •

ہزلٹ، HAZZLET وتی نوشتانک (POETRY IN GENERAL) • تہا گشیت •

• شعریک چی • • یا کارے • بوکیں (NATURAL) • اثر انت • کہ پہ وتی

شریحی کہ لہڑ (EMOTIONOUS) و خیالان پہ انانگت (UNCONSCIOUSLY)

جلگینیت او گوئے جلگ • ہمدپی • آئی سہرا کنگ • • برزیر او ایر آوے

ودی کنت •

شیلے نامورین شاعر گشیت ••

• شعر خیال • زوان انت •

درڈزور تہ گشیت ••

• شعر نبی آدم او بوتن • (NATURE) آدینک او دل • گیشیں لہڑانی

سرچگ انت •

• شاعری زندہ • شرگداری انت • (CRITICISM ON LIFE)

(STUDY OF POETRY) • تہا میتھو آرنلڈ گشیت •

• شعر گشنت • بنا ہرین خیال • • • کار لائل گشیت

• شاعری گوں سرحال • ہمدپی زبان • یا بحر • تہا پرتلیں ششینیانی

پہ خیال ولہڑ، درانگا ز اوسکین دیگ انت،
 لارڈ بائرن شاعری خیال پہ پاہار انت، اگن نہ زمین جنب بیت؛
 ابن سینا درائیت کہ ۱۔

شعر، مثل راستی پہ راستو کائی (DIRECT) پٹ و پلور
 نہ انت، ہو خیال آئی راستی مان زمان بیت، انجو کہ آہنی آدم
 شادہ ووشی بد نیت (ادا شادہ) مانا غم، حکتی ہم بوت کنت
 غلام علی آزاد بلگرامی۔ خزانہ عامرہ، تہا شعر بارو، گنیت کہ
 شعر ہا پر بتگیں گال انت، کہ ہمزیل انت او پیزانت نوشتہ بوت
 (منی جندو، اء پجار اصل نہ وڈیت)
 مولانا شبلی۔ شعر العجم، تہا چو گوشتہ کہ ۱۔

ہر لہڑ، کہ پلوز سہرا بہ بیت، ما آئی شعر گشون؛

ما زاناں انجو کہ شعر، بارو، اء کلیں پجار وئی ہندو، ردنہ انت، ہے ڈول
 کیں کیں ایچ یک دیگر، جتا ہم استنت، دگہ جبران بل، اء جبراما پشتری پہان کرا
 کلیں پجار کہ کلیں دنیا، منتگیں کو اسانی دلوزانگ، خیال انت، مارا چونہ پتر امیت
 کہ مار شعر، واز، گشتانگ اوجار ووردانگ، پچہ میاران، یا شعر، واز گشتان او دازنجا
 او ہے ڈول، ڈہمی۔

ہو! یک جبرے من بے خیال بوتوں گشتا، کہ شعر، بارو، اء جبر کس، نہ کر تگ
 کہ شعر رو بند، لچہ، یا مار، اء جبر، چوش گوشت کنان، کہ شعر، پہ رو بند یا ہمنہ ملی دہم دی
 (قافیہ ردیف، الی انت، بوت کنت، بوت نہ کنت ہم)

جو ان، انجو کہ ساری، گوشتگ، کہ واز و شعر او دہمی چٹیان دست من دست
 سیالی، است، ہے ہر کسی جتا پٹ انت، ہمیشا چوش بوت، کہ یک شعر مردم، سہرا انجو
 کار بخت، کہ مردم گوش بچیت، بزان چوشی مارا چارگ لوٹیت، کہ اء جبر کنگ چونی
 بوت پہ شعر، وڈو، شعر، گوشتگیں پجارانی تہا، یا پہ واز، میدان، ہے ڈول گشتانگ

چارہم ہینیل اوہم دیوت کننت۔ بلے گڈان اےگشتانک وجارے وار شعرے وار دیوت نہ کننت
اگن پہ شعرے دڈ لٹگ نہ بوتگ۔

ہے ہم و ردانک و بزور ردانک (نشر) «مانا بزان یک جبرے پنچو کنگ کہ ہر کس
بزانت کہ ہے گشتیت ردانکار ہوتی جبرے پہ بے ریا و روا بے زور و سر منائیت کننت
یا نہ... اگن ہو گڈان آئی ردانک گوشتت «اے ٹوک، کلٹن بروک، گوشتہ ایشی
مثال آئی فرانس «ردانک کار پاسکل، اویونان «افلاطون (PLATO) داتگنت پرچہ کہ
اے ہر دوک و تی ردانک اے اچ گشتانک و یا شعرے جتا زاننت، اچتائے کننت۔
ہے ڈول و بازیں لوزانت ہے گپ و جننت، گشتانک «وڈے اگن ردانک بیت

گڈان ردانک زبان بیت۔ دیم و ماوت زاناں۔
تنی دہدی من جبرے کہ کرتک پہ و تی متل و گشینگ، اے اچ ہے ہندا پیلے بیت

اودر گ زیات مثال پکار نہ بیت۔
ملا اگن و تی شاعری و بے گنج و بچاران (دہرچی کہ مارا دست کہتہ جلال خان «
دور و زوبت «جنگی شیر بہ بنت یا چاگر و گوہرام «حانی دتہ مرید، بی برگ و گراناز «
پر بند بہ بیت، چو بی جام و عزت اومت و بالآج «گال بہ بیت کہ قمبر «آکلیں
دورے، کلین دورے شاعری بجنڈیت او مرد چنیں شاعری و بچاریت مردم «
دل جہلگ و کپیت، کس «است کہ اے بندان بگشتیت۔

چا کر اگن آزمان و پدگ بندے
ڈھاڈری جنپان پہ سرازیرے
ہارو میران و پہ گدار گندے... (د میر گوہرام)
یا..... حانی ترا شاہ «سرانت
اچ ماہری و جنت مکن
مارا پہ نیم چمی محپار
دل کو تلی ہی «نہ اثیت

مہر پہ بہا گپت نہ بیت (شہ مزید)
 انکھیں لال، دیتگان
 انکھیں و دیرگیں بنان
 من دیتگو، گرتیگ دل،
 گرتیگ دل، اتا بانگو،
 دل گوں خیالوں گوں مکپ

پہ سجن، لہیں عنماں! (جام)
 کوچ قطاران ٹھے دل، درمان نہ بنت

منے دل، درمان تمل، وشیں کندگ انت (مست)
 دگر چند ہی ہنچیں جگر سندیں شعر، کہ دل، بہر مہر کفنت، منی خیال انت، کہ منے
 شاعری، زوال پمیشا بوت، کہ بیک نے تے منے شاعران در ذمست من دلاں۔
 وہی شاعران شعر گنگ، بدل، داز کنگ او جار جنگ بنا کر تگ اے زوال آج،
 مملانا فصل او مملانا قاسم، ملا بہت اور او دہی ہے مملایانی زانتکاری، سوسب،
 احتگ، چونائی، واجہ کاران ہر جاگہ کہ داز نہ کر تگ سکیں شتریں شاعری کر تگ،
 منی خیال، مملانا قاسم اولی بلوچ شاعر انت کہ آئی فلسفونی (فلسفیانہ) خیال من شاعری
 نشان داتگ ہ

غم خیال اے او عاشقی چارے

اے دگر شغل او آدگہ کارے

اے لہڑ، درانگا زکنوک بے شک کہ بے میں شاعرے ہے وڈو مملانا فصل ہر دے

کہ چاچ ووازوت، چڈا اینیت گڈا کیگد، چوہر بندیت ہ

اسیں وپاں ترونکل گندیم گونگیں گہرگی تل

نان! نان! اے جبرؤ کے نہ منیت کہ شاعری ایوک گل رنگیں انارک اور

رہیں، شفق رنگ، رک، ٹوک نہ انت، بلے بے نانی اور تہ سچی، واز و جار ہم

نہ انت۔ استین و پیاپین تردنگل ۽ او گندیم گوئیں گر کی تل ۽ گشوگ (فاضل) ،
چو شہم گشیت۔ ۴
عاقلاں سا سا کنت۔ کہ کشتنگ جہاں سرے

اوار بندے مٹ ۽ ہزار ان شاعر در تہ پچی و بے نانی ۽ واز و جار و شعر نہ گشت

نہ کنان۔

مئے اے دور ۽ شاعرانی ملا بوگ پکے شاعری ۽ زوال آورد عربی فارسی
رد و بند (ترکیب) شبین و چہرہ تشبیہ او استعارہ، اودری زبانانی لوطانی کار
بندگ ۽ مزین شانی ۽ اوداز و پنت۔ دیگ رگستانک و جار جنگ پر مئے شاعری
۽ اودردناکین دورے آورد۔ مروچی مئے شاعرانی انجین شعر ہم است کہ فارسی
دارد و زیات انت او بلوچی کم انت۔ یادانہ انت، چو نانی ۽ ماہ پر شان گشان کہ
بلوچی ۽ وئی شہدین زبان انت، بلے گالان فارسی ۽ گشان، شعران اردو ۽۔
پر بندان اے زبان ۽ بودناکی کنگ نہ ایت۔ زبان ۽ عاقبت ۽ تہار کنگ انت
تن دہ سالہ دگہ اگن اے گال بہاننت (مشکل انت) گڈان کس نہ زانت کہ بلوچی
شاعری ۽ ہم است یا بلوچی زبان ۽ ہم بوت ۽، شاعری، واز، گشتانگنا۔۔۔
ردانک او جار جہاں جہاں چہاں او ما اگن لوثان کہ ما شعر پر بندان گڈان شعر
بزبان۔

دائے پہ آرات شاعری

عطا شاد

باید نت کہ اے سر حال، مزین شہ گدار و زبان کو اسماں چھینے پگوشیں
 بلے اور درہ بیگ من کر تگ پیشاے مئے مزن نایں لوز انت ہچ نہ گوشنت مئی اے
 دانک چوقاضی، فترا وشتگیں مردم کمانداری، نہ انت و نہ بیتہ اونہ پر ترن و سپکوران
 تیرا سپرے بوت کنت، زبان و لوز انک، سرء یک و تپاک اور پد اپہ زبانے لے کسل
 سیالی، د کساں سالی پہ بلوچی زبان، مئے پ زانت نبشتہ کر تگ چیا کہ مئے زبان، و وقی
 یک عمرے تیر کر تگ یا شموٹ تگ اچ و قی نابودی، اور پبشتہ، نون پدانوک انتہ
 ہچ زبان، ہچ دنیا ہے، نہ بوتگ۔

مروچی میں دنیا، مزن مزین زبان شروعات، پنچیں ناپتاک و زبان ہیرٹل
 تان مرنی لے ہند و کساں، رستنگت، لے لوزائی، ناپتاک تان بد و اہی و در مئی
 ہم سر لوتنگت، انگریزی زبان، و قی عاشق طبعی (رومانک ایرج) شاعری، دور، و چہ
 گنجیں جیڑہ پاد کرت، تان اے ہند، کالریج و در ڈور تھ دوست کنت اجا
 بوتنت، کیٹس، بارو، شیلے و قی لچھے، تہا نبشتہ کنت کہ آئی کیٹس، رنج، نادر اہی
 ، یک مزین سوبے، آہانی شاعری، سرء شہ گداری نت، شیلے، اے تران پہ حق
 انت کہ نہ کیٹس، نادر اہی، دگہ باز سوب بوت کنت، بلے لے جبر راست انت
 کہ اے دور، شاعرانی سرء ایراد گیری بے کساں، بوتگ، ہے رنگ، و قی لوز
 ہر و ہدیہ و قی زبان، تہا فکر و حیلے راہانی ہدی، آورتہ، ترن و شگانانی تیرا ش
 وار تگت، مئے نزدیک تریں زبان آرد و انت، باز نوکیں زبانے راید گہرے کہ
 باز بے وس و دگہ زبانانی منت دار انت، بلے تان روح مروچی، ہے جیڑہ لائیں
 انت، چو کہ شیک پیڑ شیلے او اے دور، شاعرانی آیس، ایلٹیٹ انگریزی شاعری، سے راہ بند

نشان دینت، ہے وڑء غالب، راشد اور نکیں شاعر محمد سلیم الرحمان انت، اے شاعر
 وقتی زبان، شاعرانی سے جتائیں وڑانی (ہیئت) جیرانی سرنا انت، اے گپ شاعرانی
 مستری و کستری، نہ انت، شاعری، راہبندانی انت، گوں ہے زبانانی مثال، و منی
 مثل اے حیر، گشینگ ٹت کہ ہر زبانے، کہ نکیں شاعری، راہبندے بیچ کنگ
 بوتگ جیرانی آماج بوتگ، ماوشما، و قتی زند، شری، بچاراں ماہر، روح چشیں چندی
 ناپتیا کی گندان کہ آہانی سوب کوہنی و نوکی، دو جتائیں سرانی دوری انت۔

مئے زند، ہر کارے کہ پہ بود ناکی، کنگ بیت، بنی آدم، حق تہ ہمیش انت کہ
 اگہ نہت کنتی کہ آکار پہ بود ناکی و جوانی، انت، پداہم اگہ نہ منیت تہ بد و حراب
 مہ گوئیت او آکار کہ آسرو عاقبتہ پہ ناشری، انت پہ بدی ویرانی، انت، باید انت
 کہ آئی پیش بندی، ہم بکنت، بلے ہر کارے کہ پہ مزن ناہی و مزن شانی او پہ حشک و
 ہور کین پاشن (فیشن)، کنگ بہ بیت چشیں زیادہیں گراں بہا و سنگینیں جبرے نہ انت،
 ہر دو دوستی، نیکیں نیت، نیکیں نیت و پاکیں دل پہ کار، جوانی، پکار انت بلے نیت
 و نیکی و دل پاکی، کچ و کس اس، کئے زانت، کس زانت؟

باذیں نامی نہیں زبان کو اسانی محوش ہمیش انت کہ بلوچی، تہا آرات شاعری —
 و شاعری، تہا گلامی مچیئے نہ انت، شاعری، بیچ، آرات بوت و تاں آسرا آرات بیت،
 اچ دری زبانان اٹنگ یا مئے نکیں شاعر، دری زبانان ترینت، لے جبر راستے کہ
 زبان، نزدیک گوئی کار کنت، او اگہ آکار زبان، بدل، در آرگ، بیت بود ناکی
 و زبان، دیم برنگ، شگانے نہ انت ہنچو کہ گال (غزل)، شاعری انت کہ مئے زبان، و باز
 رواج گتنگ، ہر شاعر، اے نیمگ، و قتی بحت، چکاستگ، گل ما اچ اردو، و زرتگ،
 اردو، اچ فارسی، اچ عربی، قصیدہ تشیب، و زرتگ، اگر گال پہ بلوچی،
 شاعری، و بربادی ورتگ تہ مئے شاعر، گال گوشی، باید انت یلہ دینت بلے حق
 ایش انت کہ گال بیت۔

آرات شاعری بیت یا شاعری، دوچی، راہبندے بیت، گل پہ زبان

جوانی کا رنت نیکہ زیبانی شاعری کو نہیں شاعری راہ و راہ بند ہم یلہ مرہ دنت او
گال گوشنگ و دوجی راہ بند ء بیزار مہر بیت لے ڈول ء اگر شاعری ء یک نوکیں
تہرے در اتنگ تہ سحام زلل رسیت .

اگر ماوتی کو نہیں شاعری ء شہر بچاراں دبو انان کہ مئے شاعری ء لے تہر کہ نام
ء آذات شاعری گوشنگ ہچ نوکیں و در آمدیں پیچہ نہ انت . بلکہیں چہ گال ء زیات
گوں بلوچی ء کو نہیں شاعری ء سیادی کنت جس کہ ماوتی اولی دور ء شاعری ء بچند
لے دور ء شاعری بنگ ء تاں آسر ء ہچ ردوزیل (ردیف و قافیہ) نہ انت . ہر جہے
جاہے رندی شاعران اہ فارسی و عربی ء ردوزیل کار مر و کر تگنت (چو کہ روکتی بنگ
شاعر ملاً فاضل و ملاً قاسم اواندگ) ردوزیل شرانت یا شر نہ انت . لے جہ مئے گیشینگ
نہ انت بلے لے حقین جہرے کہ بلوچی شاعری ء لے شے نہ تگنت . اگر اہ دری زبانان
اتگنت تہ پر چا ما عیب اش نزانان . البت میانانی شاعران پروت ء یا پہ زبان ء افشا
ء شہر زانتہ — خیر

پہ فہمند گیں زبان زانتان چشیں مثال پکار نہ انت بلے چومنی ء گیش دگر باز است
کہ جت بکنت کہ چون آذات شاعری گوں کو نہیں بلوچی شاعری ء یک انت ء
مہنومنی ارسال حچار

بچکندگ ء پلانی شب نمب نت چہ دید و کان ز رمت لے ساہ کہ چرتلو رسیت
ادیت ء وشبو بین دن انت زند ء سمین ء پہ زریت

زل لے شہر بچکے گوں لے شہ سریدہ نامی این طیر

قانی تراشاہ ء سرانت

اچماسری ء جند مکمن

مارا پہ نسیم جنی محپار

دل کو تلی شیہ نہ انت

مہر پہ بہا گیت نہ بیت

انوں کے شعر، سنگ و تنگ (وزن و پہر)، گوں سرے شعر، یک انت، اگر چہ نثر

کنگ بیت -

مہنومنی ارسال محبار

بچکنگ پلانی شب

نمب انت چہ دید و کاں زرمنت

اے ساہ کہ چہ تلو سیت

اومیت و شبو ہیں دن انت

زند و سین و پہ زریت

ہے رنگ و آزاد جمال دینی شعر، اے آراتیں بند گوں گل خان نصیر، کوہ منیں

راہ بندے شعر، چہن و رج و ارت -

سوالیگوں اچ تو رج ادا

کیں بچار مئے نیمگ و

در وہی ترا چٹے بچار

اچ متدہاں، اچ ماہ و سال، اچ بیڈیہاں

مایل کنوک، پر تو گنوک دیوانگیاں،

نوں گل خان نصیر، شعر و بچار -

سنگے اگر چات و کپیت

قرن و دراجیں متدے،

آپ و شلان، میرت نہ بیت

بچو بلوچ درد انگیں، دور و زمان و پہینا

یا - کریم دشتی، شعرے

دوچ دوچ جامگاں زریں

در آمداں پہ کنڈ و موریاں بدوچ

دوچ دوچ شب تہ و روچ

گوں آزاد جمال دینی، کوہنیں راہبندے، اے شعراء
 مابلوچاں مابلوچاں مابلوچاں مابلوچ
 مابلوچپان، نوکیں ماہ وروح
 مابلوچی غیرت، ہجگین نہال
 پروتی قوم، بیاں قرباں مروچ
 گل خان نصیر، قومی صوت۔

قدم قدم روان بہت
 دلیر و پہلوان بہت
 پہ ملک و مادر وطن
 سراں وتی دیاں بہت

گوں اے آزاتیں شعراء۔

من دوشی چو آروچ مو —
 جریں پری زباد، شار
 تاں صبا پر پک بو —
 سگاں چو شہد رکت تنگیتہ
 اصل اے شعرحش انت۔

من دوشی چوں آروچ موجریں پری زباد، شار تاں صبا
 پر پکت دبو سگاں
 چو شہد رکت تنگیتہ

اے مثالان چاے جبر و جوی انت کہ نبشتہ کنگ، راہبندے، یلہ دجئے، آزات
 شاعری بلوچی کوہنیں راہبندے، شاعری انت کہ اچ رد و ذیل، آزات انت
 زانتکارین لوزانت دشرگداو اے جبر و شری، فہنت کہ آزات شاعری ہجگین
 بس ایو کاسنگانی پشتی و پیشی انت یا کتی و گیشی انت (تنگ بہر، تہ مدم است انت

اداسے چودھری شاعری، تہران چو کہ شعرانت، گال انت چہار بندانت، قصیدہ، مثنوی
یا لینک درس، سائٹ یا لیرک یا بیلا ڈانت یک وڑانت۔

اگہ شاعری پہ شاعری زورنگ، بیدیت تہ لہے ہیچ ایرادے نہ انت کہ آازات
شاعری ء انت یا گال، رنگ انت یا لچہ نظم، ء وڑ ء انت یار دوزیلے است کہ نہ
شاعری یک زمانے ء دیر جلیں زانت کہ پہ مہر درنگاز بیت، ہیچ دنیا ء شاعری ء ردو
زیل ء بندی نرائنگ، اگہ چو مہوتیں کہ پہ شاعری ء ردو زیل امی انت تہ دنیا ء ہر مہوتیں
شاعر کہ دوزیل، چمدار نہ ننت ہیچ شاعر گوشنگ نہ بوتنت، مردہی آمانی نام و توار
جہلا و بالا نہ بوت، حق ایش انت کہ شاعری ء تہار دوزیل چو نبی آدم ء راجی زندہ
رسم و رواج ء انت کہ آج واجہ آدم ء کلیں رسم و رواجان پاکین زندے ء ہیچ ء
وہد گوں رندی زند ء و ت جوڑ کنگ بوتنگنت، شاعری انت و بس آازات
آزات، انت و مدام آازات انت او آزائیں رشن و فہم ء بود انت۔ ٹی ایس
ایلیٹ ماں شاعری ء بے سنگ و بے تنگ ء ہیچیں تجربت کت کہ مرچی نوبل
پرائز ء واجہ انت۔ ہے وڑ ء لے تجربت کہ شاعری آج سنگ و تنگ، ردو زیل
ء آازات انت، دگہ زبانانی لوزانت و زبان کو اسان کر تنگ۔ منی خیال ء
سید ہاشمی ء کتاب "ستگین دستونک" کہ پہ نام ردانک ء کت ابے
گوشنگ بیت، بے اگہ شاعری ء جعتیں معنا و متل چارنگ بنت تہ لے کتاب
پہ بلوچی شاعری ء یک نوکیں چہیے او پہ شاعری ء یک نوکیں راہ بندے۔ بے
ارمان تہ ہمیش انت کہ زمانگ گوں ماہ ورا کٹان گوازی کنت او ما کپورت بال
ویاں ماتان لے و ہدی و تی شاعری ء جند ہم نہ ہمسف، سنگ و تنگ ردو زیل
آزات و گھلا میں شاعری ء جیر مئے و تی نزوری و کساں دلی ء نشان انت
اگہ لے حدائی جوڑ کر تگیں چہی نہ ننت و نہ خدا ء رسولانی گتگیں گفتار ننت او نہ الہائی
کتابانی گیشینگیں وانگ ننت کہ ایداں او داں نہ بنت دل ء مہر بیت، شاعری بیت۔
نوکیں دور نمونہ ۲۴ مارچ ۱۹۶۲ء

کوچ و بلوچ

علی اکبر جعفری

چھٹی صدی ہجریء داں روچ و مروچی کوچ و بلوچ و ت ماوت ہم آملہ
 و ہم قافیہ پیدا کنت۔ اولیگین مسلمان جغرافیہ زان و نیسوکاں ایشان و دو قوم چ
 یک دگر و یک دومی و دژمن زاننگ۔ بلے رندی بنیسوک شائزہ تاریخ زاننگ
 آہاں و دو دوستین ہمایگ پر نہ کنگ۔ کمورند نرے و داں روچ و مروچی گیشتر
 مرد ماں لے دوئیں و یکیں قوم و دونام ہیال کنگ و کنگ و انت۔ انکنت ہم
 بازیں بلوچ برات ہے گلت پہی و انت۔
 اے گلت پہی و باز سوب انت۔ من و تی لے نیش تانک و آسور بان و۔
 درگیگ و پجا آرگ و کوشست و کین۔

شابت ابن خرداد بہ (۲۵۰ھ، ۸۶۳ء) اولیگین مسلمان جغرافیہ زان انت کہ
 لے دوئیں ناماں گہرت بلے گوں یک دومی و یکش نہ کنت۔ آنبشتہ کنت کہ
 "کوچ، بارز، مراح و جیرمن و بلوچ؛ کرمان و مزین شہر انت۔ دیم تر و و ہدیہ
 آسندھ و پیرہ و نشان و دنت بلوچ و ڈیہہ و نام گشیت" (۲) ابن الفقیہ (۳۹۰ھ)
 ہم ہے ڈول و اے ناماں گہرت (۲) مسعودی (۳۳۲ھ، ۹۴۳ء) اصطخری (۳۳۲ھ، ۹۴۳ء)
 ہم کوچ و بلوچ و نام و گرت مسعودی ماں و تی التنبیہ والاشراف و گشیت

(۱) ابوالقاسم عبید اللہ ابن عبد اللہ ابن خرداد بہ "المالک و الممالک" لیدن چھاپ
 ۱۱۹۹ھ تا کیم ۲۹ ۵۵ تا کیم ۵۵ (۲) ابوبکر احمد ابن محمد الہذانی المعروف بابن الفقیہ
 کتاب البلدان • لیدن چھاپ ۱۱۸۵ھ تا کیم ۲۰۶

کہ آئی ۶ کوچ و بلوچ و بارو و قی و گر کتابانی تہا بنشتہ کنگ بلے اپسوز کہ آ کتاب گار بوکنت
 و ما زانین کہ در معوردی و چہ بنشتہ کنگ (۴۷)

اصطخری و درگہ نیسوکاں و یاقوت ۶۲۳ھ ۱۲۲۵ء ہم ماں وقی کتاباں کم و گیش یکین پیمیا
 مئے تو سیپ کنگ آ گوشنت کہ کوچ ماں ہیپت زبریں کوہ و کہ ایشانی نام جبال القفص انت
 آباد انت۔ لے کوہانی زر باری و آپ (عربی زر) گور بچانی و حیرت رود بارو کوہستان
 بوخانم، رود آئی و خراش، کوچ و مکران و گیابان، و روایر شتی و بلوچ منجان و ہرمز و
 سیم انت۔ لے تاریپ و تو سیپ کوہستان لشکر و پشتری و ساچیت ۵۱: اصطخری و

۱۴۶ ابو الحسن علی ابن الحسین المعوردی۔ التنبیہ والاشراف۔ بغداد چھاپ تاکیم ۷۹

(۵) ابو اسحاق ابراہیم بن محمد الفارسی الاصطخری معروف بہ کرحی "مساک و ممالک" (ماں پارسی زبان ۶)

تہران و چھاپ ۱۹۶۱ء تاکیم ۱۳۶۔ المساک و الممالک (ماں عربی زبان ۶) قاہرہ و چھاپ ۱۹۶۱ء

تاکیم ۹۸۔ ابوالقاسم ابن ہرقل۔ المساک و الممالک۔ لیڈن و چھاپ ۱۸۶۲ء تاکیم ۲۲۰

حدود العالم من المشرق الی المغرب۔ لیڈن و چھاپ ۱۹۳۷ء تاک ۶۵۔ شمس الدین ابو عبد اللہ

محمد ابن احمد ابن ابو بکر البناء الشافعی المقدسی المعروف بابشاری۔ احسن الفقاسم فی معرفتہ

الاقاسم۔ لیڈن و چھاپ ۱۹۰۶ء تاکیم ۳۸۱۔

ڈاکٹر ایلا گرشویچ (ILYA GERSHEVITCH) ہم کوہستان و لشکر و آوڑے

رومانی ہے ہم و تو سیپ کنت (TRAVELS IN BASHKARDIA, R. S. AS

JOURNAL vol. XLVI. July / Oct. 1953)

ڈاکٹر وچہ ڈفرانی (MICHAEL M. FRYE) ہم Encyclopaedia of Islam

و کہ بلوچستان و بارو و بنشتہ کنگ گون من جنگ انت و کوہستان لشکر و جبال القفص زانت

در حکیت منی اے بنشتہ تک ہم ہائی و حاسیس در خواستہ و پورا انت بلے مئے زمانگ نامریں

اسلامی جزائیہ و زینکار۔ لے اسٹریٹج (G. Le STRANGE) ماں وقی کتاب و (The Land

OF THE EASTERN CALIPHATE) و جیل قفص و چہ پور و ہرز تر پشیدارایت حالہ

اکہستان کوچ و اینت۔ یکیں مزار کہ انت (تاکیم ۳۲۲۔ لشکر ۷)

دائیں نشکہ ہم ہے جاگہ و پیشدارایت^(۶) آروچاں اے کوہ چہ پنج اور چک، کشت
 و کشار و مال و رمگ^(۷) پر انتنت. و دزی و پلگ و کشت و کشار و دست کپتلیں
 بے حد و حساب زر و دگنیا مانتش^(۸)،

کوچ زبیریں دز و راہ جن انتنت. گول ترندیں رواج و مملگاں. لے لاگرین بدن
 تہار ویمیں مردمان ماں کرمان «پراہیں ڈیہہ و داں سیستان و پارس» ہداں توپانی
 گنگت. ایشان جنگ و پلگ و رار و ازانتگت. کدی کدی ہشتر سوار داں قم او شان
 و اصفہان «نزیک و سگنت و کاروان و راہ گوزیان و پھرشان کنگش و ماں
 کرگس» کوہ و شتگنت و چیر بو تگنت^(۹) لے کل وہ ہزار مردم انتنت و کل شپانگت
 مالدار انتنت^(۹)

مقدسی و آئیے منوک یا قوت بلوچانی بار و سک کیس گپ کن انت بلوچانی
 زلم و زورانی یک دراجیں کو و داستاںیں گشت. آہاں حداء صراب تریں مہلوک
 گوں بدیں عادت، سنگلی، زالم، بد اخلاق، جنگلی و زور آور، پیشدار انت لے مردم
 تن و گزرن و چہ دگ مہلوکاں گہر سگت کن انت. کنورنت و زندگ انت. ہر کسے و گزرت
 آئی مال و پلگ و بس کن انت. بلکیں آئیآ زندگ و ہم نہانت. آہم چہ گنگ و گوں سنگ
 و ڈوک و پنچو کہ یک مارے و سر و گوں سنگ و ہورت کن انت:
 مقدسی ہم ایشان دست و کپت بلے نراناں چوں کشگ نہ بوت. و آئی و لے

(۶) اصطخری (فارسی)، تاکیدیم ۱۳۵. نشکہ (الف)، ۶۸

(۷) اصطخری (عربی)، تاکیدیم ۹۸

(۸) اصطخری (فارسی)، تاکیدیم ۱۳۶ و ۱۸۵. ابن ہرقل تاکیدیم ۲۲۱. مقدسی تاکیدیم ۳۰۹ ابو عبد اللہ
 یا قوت الطوی الرومی، معجم البلدان، بیروت، و چھاپ ۱۹۵۶ء جلد ۳، تاکیدیم ۲۸۲. سفر

ناصر خسرو، برلن و چھاپ ۱۹۶۱ء تاکیدیم ۱۳۹.

(۹) ابن ہرقل تاکیدیم ۲۲۱.

ہمت و دل ہم بروت کہہ چہ آہاں جست بخت کہ شاہ پرچا مردمان و گوں سنگ و ڈوکان
کش ات و آہاں پسودات مانہ لوٹیں کہ مئے زہم گنٹ بنت: دیم تر مقدسی گشت
کہ آوتی بندیاں داں بیست کوہ (دپر سنگ) و پند و برانت و آہاں ہج درگ و نہ دینت
ہیرانی و گپ ایشنت کہ مقدسی ہم ایشانی دست و کپت بلے آہاں مقدسی و رانہ پند و
برت نہ شد یک کرت۔

اد و من و کمیں شک انت اگہ آپشیں بے رحم و زالمیں مردم اتنت. گنڈا آحاں
مقدسی و دگہ راہ گزی نیسوکان گوں پرچا زلم نہ کت. ایشان و پرچا یلداش؛ کہ آبرو
انت و آہانی بار و وچشیں ہنر بشتہ بکن انت. یا مقدسی و دگہ نیسوکان دروگ بند انت
ایشان اے زلم و زور گوں وتی چاں ندی سنگت بلکین چہ دگراں اشکتگ انتش.

لے یک ہنجائیں گپ». باز مردم است کہ چہ سفر آہگ و رندوتی بہا دری»
پیدا رگ» حارتر اکسائیں چیزاں زند کن انت و دت را آسگر» یل گوشت. اگہ یک گپ یا
واقعہ» سالانی سال پیرا بو تگ. آہیا کو برتیں انت. ووتی سفر» گپ» پیدا ر انت.

لے ہم ہنگوشاں کہ اگہ کسے کاروانے و بخت و پہلی ایت آہد چوں کہ زوت بیست
پر گنڈادی و آشتاپی چہ دگ و دور تجیت. دت و راجیر دنت نہ کہ ملی ملاں و پٹی شد یک
دبڑگیں و گراں گراں زوریت و دت. اصلحزی ابن ہو قل، مقدسی یا قوت و نام خسرو»
گنٹ انت. کہ کوچانی کار جنگ پلگ و دروگ ات. گنڈا چوں ہے مقدسی برہنی آمانی زلم و
زورانی کتو و گپانی پیش کنت؛ منی حیاں و کوچاں مردمانی ترسینگ» حارتر. دو یا گیشتر بر و
نجیں زلم گنٹ. ہے زند و مزین کتو بو تگنت. کوچاں گوں تیر و کمان و چہ در و جنگ گنٹ بلے
زہم اش گوں بو تگ انت (۱۱)

کوچانی اولیگیں و کہانیں مذہب» ہار و و ماہج نزائیں. بلے یا قوت چہ محمد ابن

(۱۱) مقدسی تا کدیم ۱۱۸۱، یا قوت جلد ۳ - تا کدیم ۳۸۲

(۱۲) مقدسی تا کدیم ۱۲۸۱، یا قوت جلد ۳ - تا کدیم ۱۸۲

بحر الرہنی کرمانی، زبان، گشیت کہ پیرا آبت پرست اتنت بلے بخانہ، روزگ پانہند
 نہ اتنت رند، آس پرستی اش کبول کت. بلے ایشانی ڈیہہ، نہ آتقلدہ است. آت. نہ
 یہودیانی دیر. نہ عیسائیانی دیول (کلیسا)، نہ کہ مسلمانانی مسیت. گوشنت و ہدیہ حضرت
 عثمان بن عفان رضی اللہ عنہ، خلافت، دور، کرمان فتح بورت. مسلمان گازیان، ہجرت
 لے کوہان بازیں بت دست کپنتت. مسلماناں آبتان پر وشت انت کوہ مسلمان بورت
 انت بلے مسیتش اڈ نہ کت. ہرچ مسیت، کرمان، کوہان است اتنت. مسلمانانی
 جرڈ کنگیننت (۱۱۳) ابن حوقل نبشہ کنت کہ کوہ شیدہ انت (۱۱۳) ہنجوش کرمان، والی
 کاگدہ سلطان محمود غزنوی، دیم دنت. کہ کرمان، مردم معنی انت. صلح پسند، ووت کار
 انت (۱۱۳)، کوہ بلوچ، کوہستان چہ کرمان، جتا انت (۱۱۵)، ہجہ جبر، سہر کنت کہ
 آشیعہ انتت. اصطخری، مقدسی، رودبار، کوہستان بوغانم، بلوچ ڈیہہ، مردمان،
 شیعہ نبشہ کن انت. بیگماں کوہ ہم گوں آھاں حوار انت (۱۱۶)، لے مردم شیعہ اسماعیلی
 یا قرملی انتت. پرچا کہ ابن حوقل گشیت کہ عبید اللہ الحمدی، اسماعیلی فاطمی خلیفہ حانی
 اولیگین سہراہ منوک، فرید انتت. ہجوش گشیت کہ کل دزی، پلگ، پہ خلیفہ، حانرا
 بوٹگت انت (۱۱۶)، رند، دہدیکہ ایران، صفوی شاہاں اثنا عشری فرقہ، پشت گت
 آغاخان اول ہم چہ کرمان، درکپت، ماں ہند، پناہ، زرت لے مردم اثنا عشری، ترتت
 یا ترینگ بو تننت.

(۱۱۳) مقدسی تا کدیم ۸۹۰ یا قوت جلد ۴ تا کدیم ۳۸۲ (۱۱۳) ابن حوقل تا کدیم ۲۲۳.

(۱۱۴) دت کار بزاں کہ ہر کس دتی کارانی تہا دست گٹ، مشکول آت، گوں دگراں چہ کلے

نیست انت (۱۱۵) اسیر الملوک نظام الملک طوسی تہران، چھاپ ۱۹۶۳ء تا کدیم ۸۲، مردمان

کہ کرمانی، لشکر دی شیعہ اثنا عشری انت. بلوچ اہل سنت، الجماعت، امام ابو حنیفہ، منوک

(۱۱۶) اصطخری (پارسی)، تا کدیم ۱۲۳. مقدسی تا کدیم ۳۶۹.

(۱۱۷) ابن حوقل تا کدیم ۳۲۲.

بلے حیرانی گپ کہ ناصر خسرو کہوت زبریں اسماعیلی مبلغ انت۔ کوچاں ء کلام اللہ
 منکر بلے حکمت، بلے الم جنادر ء شہوت پرست گوشتیت (۱۸) بلے ناصر خسرو ہموت یک کوچے
 نڈیتگت ء آئی اھرچی کہ نبشتہ کنگ۔ کل چہ دگر مردماں زرتنگ انت ء مار کو پولو (Marco
 Polo) کہ ۱۲۷۲ء چہ ایران ء گوست یک جا تو گین قوم کہراونہ ء بارو ء حال دنت۔ کہ ماں
 ر یو یارے ء دگر ڈیہاں دزی کنگش ء مردمان ء پلیتگتس۔ یاں مندیاں ء گلامش کنگت
 یاں چہ ایشانی سیاد ء دارساں زر ء مال گپتگتس ء آہان ء یلدا نگتس (۱۹) مار کو پولو اتالیوی
 یورپی دپرئی، ات۔ آئی ابازا جاگہ ء قومانی نام رنبشتہ کنگت۔ پیشکا اگہ ر یو یارے "رودبار
 انت کہراونہ ہم کو فجان دماں پارسی ء کوچاں) بوت کنت۔ ایشانی جا توگ وت ییگ چہ
 یک کسو ء گیش نہ انت۔

مار کو پولو نظام الملک ناصر خسرو ء سیستان ء تاریخ نیوک ء دگر۔ اے ہم گشت کہ
 کوچاں مردمان ء پلت ء کلام گت ء آہانی دستش بنگت ء گیا بان ء تہا یلہ اش دانتت ء رند
 ء آہان ء کنگتس بلے ایشی نہ گشت۔ کہ کوچاں کے ء رایلہ نہ دات ء ہر کسی سرش گوں سنگ ء
 چو مار ء سر ء ہورت گت یا داں گنت گت پر سنگ ء گوں شد لاپ ء زہمی ٹپاں تاچینت
 اے بشتانگ ء چہ زانگ بیت کہ منے دوست مقدرسی ء وہنی ء وچی داستانی ء گیش پیش
 واشتگ و رنگ ء روگن اش داتگ۔

اے کوچانی بارو ء ات بیائیں نی بچاریں کہ بلوچ کے انت۔
 اصطخری ابن ہوقل، یا قوت ء حدود العالم ء نبشتہ کنزک نبشتہ کن انت کہ بلوچانی
 ڈیہہ کوچانی کوہ ء پہنات ء یک ڈگارے ات۔ اے ڈگار معاطعتہ البلوص ء آئی ء

(۱۸) ناصر خسرو کتاب دجدین۔ برلن، وچاپ ۱۳۲۲ء، تاکدیم ۵۲

The Travels of Marco Polo, edited (۱۹)

with introduction by Manuel

Kanune 66, New York ۱۹۳۰ تاکدیم ۲۶

مزیں شہرے نام "مدینۃ البلوص" انت مروچاں لے ڈگار "نام بلوچی" گیلان "تو پارسی" "سیابان انت" اشیے چپ و چاگرد و نندوک درست بشکردی زبان "گپ دیا ہا کچ" کن انت بلے لے جاگہ "مردمانی زباں داں روچ مروچی بلوچی انت" بلوچ گداں "نشگنت" آہانی کار مال داری انت، نیکیں "نثر پیدیں مردم انت" کدی ہم گوں ہج کس "جنگش نہ کنگت" "نہ کسی" "راپریشان اش کنگت" "ہج راگوزی" "راہش نہ بستگت" "اگر کسی راہش بستگت" "آہم پہماں نوازی" "ہا ترا نہ در" اش کنگت "نہ چو کوچاں کے را" کنگش - (۲۰)

لے گنگ چہ پیشدار ایت "چہ ثابت کنت؟" ہمے کہ بلوچانی میار نکیں چیزہ در انت بلکیں کرمانی کوچ "گوں آھاں ہمراہ انت" "بلوچ پر دتی میار جلی" "سک نامدار انت" بلے مقدسی "آیے منوک یا قوت" بلے زدنیت "آگنت کہ بلوچ چہ کوچاں ہم انت" "آہاں" "عضد الدولہ پناہ خسرو" "پارس" "بویدی سلطان" "۹۷۰ھ" "۱۵۶۰ء" "ارپ کت" (۲۱) "چہ مقدسی" "حدود العالم" "نیوک یک گام" "دیمتر" "روت" "گنت" کہ "جلوچانی کار" "دزی" "بالداری" "ناپاکی" "ہون داری انت" "پیسر" "آباز انت" "بلے پناہ خسرو" "آہاں" "گوں باز مکر" "چالاک" "تباہ کت" (۲۲)

اد "ہم من" "میں شک پر بیت" "مقدسی" "یا قوت گنت" کہ "عضد الدولہ" "ساری" "بلوچان" "رند" "کوچان" "تباہ" "بیر باد" "کت" "حدود العالم" "بلوچانی بر بادی" "بارد" "نہشتہ کنت" "بلے کوچانی بارو" "بے تو ار انت" "ابن ہوقل" "نہشتہ کنت" کہ "عضد الدولہ" "گوں بلوچانی کمک" "کوچان" "تباہ کت" "یا قوت یک" "دگر جاگہ" "گنت" "کرمان" "و"

(۲۰) ابن خردادبہ، تائیکیم ۳۹ و ۵۵، اصلخسری د پارسی، تائیکیم ۱۳۱۔ ابن ہوقل

تائیکیم ۳۲۲۔ یا قوت جلد ۱ تائیکیم ۳۹۲۔ حدود العالم ۶۵۔

(۲۱) مقدسی تائیکیم ۳۸۱، یا قوت جلد ۲ تائیکیم ۲۸۱۔

(۲۲) حدود العالم۔ تائیکیم ۱۳۲۔

پارس، میانجی، بلوچان یک مزین، پر اہیں ڈیہہ، بلوچ سک تیاریں قوم، ایشانی تعداد بازانت، مردم وتی عقل، گار کنت، نرانت کہ کئی ہبر، باور بکنت، مہتی، حیا، راستیں ہیرا لیت، کہ وہدے عہد الدولہ، دلیت، کوچ چہ بچکس، نہ ترسنت، اہد چہ بلوچان (۲۲۲)، بلوچ بازانت، زور وادورانت، پیشکا آئیا چہ بلوچان کمالے نت، کوچانی زور، ہر وشت، بلے رند، وہدیکہ آئیا دلیت، کہ بلوچ صلح پسندیں قوم، بلے زور آورنت، وتی دل، ترسیت، ہے سوب، کہ آئی، نیت ہر اب بوت، گوں، مکرو، ہیلہ، آئی، لے جو انردیں شریپیں، میار جلی قوم، راشنگ، شانگ، کت، بلے، یاقوت، گشگ، پیشدارایت، کہ صد سال، رند، آل بویہ، نہ منت، بلوچ گیش، یوان، دیم، رواں، انتہ، اگر عہد الدولہ، بلوچان، وتی دوست، مددگار بکوتیں، آئی چک، وگانی، حال، چوش، نہ بوتگت۔

داں اے وھد، کوچ، بلوچ، چہ یک، دگر، جتا، انت، یک، دوجی، دژمن، انت، مدام، جنگ، انت، (۲۲۳)، بلے، یازدہی، صدی، عیسوی، وہدیکہ، عنصری، وفسروسی، سلطان، محمود، غزنوی، دربار، دو نامداریں، شائر، انکنت، دگنیا، کہیں، تریگت، کوچ، بلوچ، بارو، گلت، پہی، پشری، شروع، بوتگت، شائر، چہ، ہدایا، چہ، لوٹیت، ہمد، ہمتواریں، لیز، لے، دوئیں، مردان، لے، دہریں، لزدست، کپت، انت، ایشان، چہ، لے، دوئیں، لیزاں، سوت، برت، عنصری، گشیت۔

اندریں، تاہیت، بہعدن، کوچ، دزدگاہ، داشتنت، کوچ، وبلوچ، پداگشیت۔

(۲۲۲) اصلوی (پارسی)، ۱۳۱، متدسی ۳۸۱، یاقوت جلد ۱-۳۹۲

(۲۲۳) جہاں نامہ — محمد ابنے نجیب بکوانے۔

آن توئی کوچ و توئی کوچ و توئی کوچ و بلوچ

آن توئی گول و توئی دول و توئی بابت لنگ (۲۵)

فردوسی دوازده هزار کوچ و بلوچ، پارتی، پارسی، گیلان و رنابانی یک پرچه
 و آراگون سیاوشی پرافراسیاب، جنگ و دیم دنت (۲۶)، رند و گندی که سپه سالار
 اشکش گول کوچ و بلوچ بهادران کینسرو و سلامتی دنت (۲۷)، بلے مازانیس کراکت
 آزمانگ و کوچ و بلوچ پارسی و پارتی جتاجتائیس قوم نہ آنت و پارس و کرمان و در
 ایرانی ڈیہہ و ڈگاران و پڑوش نہ کنگت بلکیں اگت آیکیں ایرانی آریائی قوم آنت
 کہ مرد چگیں خراسان اوغانستان و مرکزی ایشیا آباد آنت۔ فردوسی و مسعودی پهلوانی
 دنظم، رد و پیشردانی در دلیف و قافیہ، ہم سنگ کنگ انت و بس۔

نوشیردان و زمانگ کتیت (۵۲۱ و ۵۲۹ عیسوی) و گتیت کہ بلوچان زرد و نظم
 و راز از انتگت مردمان گول نوشیردان و بلوچانی شکایت و گلگت۔ نوشیردان۔
 بلوچان و پنچش نیت و نابودکت کہ دنیا و تہایک بلوچ ہم دن مردیں نہ جنیں و نہ کہ
 چک، سر نہ تیک (۲۸)

لے کسو و داستان ہم مارا سلطان محمود و زمانگ و یات کنائینیت و ادوم

(۲۵) صحاح الفرس، حمد ابن ہند و شاہ نخبوانی ہران، چاپ ۱۹۱۲ء۔ تا کیم ۵۹-۶۰۔

(۲۶) گزین کردازان نامداران سوار دلیران جنگی دہ دودھزار

ہم از پہلو و پارس کوچ و بلوچ نہ گیلان جنگی و درشت سروچ

(۲۷) پس گتم اشکش تیزهش کہ باران و دل بود با مغز خوش

سپاہی زگردان کوچ و بلوچ سگالندہ جنگ مانند قوچ

کہ کس در جہاں پشت ایشان ندید برہنہ یک اگت ایشان ندید

(۲۸) از ایشان فرادان و اندک مانند زن و مرد و جنگی و کودک مانند

بشد این از رنج ایشان جہاں بلوچی مانند آشکار و نہاں

بلوچانی ڈیہہ، بارو و پوچ گپ نیت، بلکیں کوچانی کوہستان، ہارو، کنگ، گیشنگ انت،
 میر الملوک بنٹہ، این کہ یک زالے، شکایت کت، سلطان محمود، راجبور، کت کہ
 والی، کرمان، ورا کوچ، بلوچ، کنگ، و بر باد کنگ، حکم، بد نیت، بلے فردوسی و قی من
 داستان، گشیت کہ نوشیروان، ٹوہیں پوچ، لشکر، آہان، مہم کت، و آہانی یک
 کے ہم اے دگنیا، پیش نہ کپت، محمود، مردم کوچ و بلوچان، نیت و تابود کنگ، و
 رونت، گوں و ت، میوہ، نیوگ، زیر انت، و آہان چہ زہر، پر کن انت، و ہدیہ کوچ
 و بلوچ کائنت، ایشانی کاروان، جن انت، میوہ، بارو، پلنت، میرہاں، و درنت، و پوچ
 پوچ، و سر، و جمل بنت، ہے ساحت، سلطان، بہادرین لشکر، کائنت، و لے کم بہستان
 و کذت، اد، ہم، ہبر، گپ، لوت، گیا بان، کرمان، کرمان، کوہانی انت، نہ کہ بلوچانی
 ڈیہہ، چہ لے گیاں زانگ، بیت کہ فردوسی، و خواجہ نظام الملک، اصلین کسد کوچ
 انت نہ کہ بلوچ۔

گوشنت دروگ بند و قی صبران زوت شمشیت، کے دیمیر، شاہنار، و کوچ
 بہادران، "یک تیارین لشکر، چہ بلوچ، کوہ، ایر گجیت تنکہ نوشیروان، سلاخی بد نیت،
 ناصر خسرو کہ چہ لوت گیا بان، و ۵۳، و گوست، و قی بنشتاچی تہا بلوچانی نام، و
 نہ گرت، بلکیں کوچانی دزی، زالمی بے دینی، بے ایمانی، بارو، ہبر کنت، سبے بیم، و
 تاریخ سیستان، ۵۳، داں ۱۲۲۳، سہ جاگہ، کوچ، نام گرت، اولی جاگہ، و
 گرشیت کہ حضرت علی کرم اللہ وجہہ، خلافت، زمانگ، سیستان، کرمان، راہ، و
 سر، یک کاروان، و پتنگ، و اب ات، جنگ، و پلگ، بت، بلے یک، و بی سپاہی
 مہلب ابن صفزہ کاروان، پریشانیں، و کمزورین مردمان، جنت، و مالان، پچ گرت

بگردید گر اندرش باگروہ

زگیلان و از دیمیاں لشکری

گرازاں بر فتنہ گرداں کوچ

(۱۹) چو آمد بہ نزدیک آن ہرز کوہ

(۲۰) سپاہی بیامد ز ہر کشوری

ز کوہ پوچ و ز دشت مروچ

(۳۱)۔ اے گپ ثابت کنت کہ کوچانی یک ننگ، آزمائنگ، ہم دوز را چین بوتگ و داں آوہد و مسلمان بنوتگت۔ دوحی جاہ و بنشہ انتا ۸۶۰ء و یعقوب لیت صفاوی کوچان و والی کرمان علی ابن حسین ابن قریش و لشکر و شکست و دنت ۳۱۷ سیسی جاگہ و گوشت کہ سیتان و والی امیر یا جعفر ۹۳۳ء و کرمان و گیابان و پوہ کوچانی گند و چارگ و روت۔ بلے چہ نیم راہ و پرت ریت و زره و شہر و سر و حملہ کنت و گرت (۳۲) لے کتاب و یک بھرے بلوچ و نام کثیت بلے آہم سد صد سال زند و ۱۲۶۴ء ملک شمس الدین کرت زره و شہر و سر و حملہ کنت و بازمیں سگزی (سیستانی) بلوچ و مجوس (گورہ) کثیت (۳۳)

لے کتاب و چہ زانگ بریت کہ شیشے بنشہ کنوکلان کدی ہم کوچ و بلوچان و یکیں قوم نزانگ۔ و آہان و دو جتائیں قوم زانگ پیشکا آہان چہر لے دو بینانی نام یک جاگہ و بنشہ زکتگ۔

لے کتاب و شونکار ملک الشعراء بہار ماں وتی چیر بنشہ گان (Foot Notes) ہا جگہ و گثیت کہ کوچ و بلوچ یکیں قوم انت و پسنگدی، دوزی و دگ بدین کاراں شہور انت۔ سیف ابن حمد ابن یعقوب الہروی (۱۲۸۳ء) وتی کتاب تاریخ نامہ کتاب بلوچ و نام و دہ جاگہ و گرت۔ و گثیت آزمائنگ و ہرات و ڈیہہ و بلوچ زمبریں سپاہی و خزما مالدار اتنت (۳۵)

اے کتاب و تھا کوچانی نام ہم نیست۔
وہدیکہ ۱۶۵ء و برطان قاطع لوز نامگ (ڈکٹرنری) بنشہ کنگ بوت، بلوچ چہ پنجاب و ہم دیم شتگنت و ہندوستان و ہر کس چہ لے نام و زانت کارات پیشکا و ہدے

(۳۱) تاریخ سیستان، تہران و چھاپ ۱۹۳۵ء، نمبر ۸۶۔

(۳۳)

(۳۲)

(۳۵)

برہان قاطع ء بلوچ ء بلزکنیت نیسوک گشیت کہ بلوچ مرزا صحرائین و کم عقل و شجاع
ہتند۔ بلے و ہدیہ کوچ ء باری کنیت، نیسوک کوچان ء وت نرانت ء کور کوری ء دگرانی
دروگان کاریت ء بنشتہ کنت، کہ کوچ و بلوچ نام ظالم باشند از صحرائیناں کہ در کوہ ہائے
اطراف کرمان توطن دارند، و گویند اینہا از عربان حجازند و حضرت ایشان جنگ و خرنیزی
و دزدی و راہزنی باشد، اگر احمیا ناپیگانہ نیابند یکدیگر را بکشند و مال یکدیگر را تاراج کنند
و چہنیں برادران و خویشاں و قرابتان و دوستان با ہم جنگ کنند و این فعل را بسیار
خوب دانند، دروگ ء ہد توام انت، گشیت دزی ء پلگ ء کشگ ء کارمبیت، برات
گون دتی برات ء جنگ کنت ء آئی ء پلیت، ء اے کار ء بانہ شرزان انت، دانش دروگ
ء ہم ہدانت۔

اگر قاطع برہان ء بنشتہ کنوک کورات، دگہ لوز نامگ بنشتہ کنوک ہم کورانت
کس ء سرچیت نہ کت ء نہ نچارت کہ ہکلیکت پے انت، کس ء ہم راست ء دروگ ء را
جتانہ کت، کس ء ہم اے نہ گشت کہ بلوچ میار دار ء عزت دار انت، آدتی قول ء سر ء
دتی سر ء جان ء قربان کن انت، جنین آدم ء چکان دست نچندت، اگر جنگ بہ بیت گدا
جانمردتی مٹ ء شہاز کنت، گون آئی مرطیت، مریت یا کہ گشیت۔
بلے میا بچارین کہ دراصل اے گلت پہی چہ کچا چت بورت، ایثنیے باز سرب انت۔
ماچہ ایشان چیز ء سوب پیش کنیں۔

۱۱۔ راہگوزی بنشتہ کنوک کہ چہ کوچ ء بلوچ ء ڈیہہ ء ڈگار، کوہ ء پٹ، ء کور ء گیابان
ء گو سنت آکل در آمد انت، ہنچوش کہ مردچاں یک در آمدے نرانت کہ بلوچ، پٹھان
جنا جتائیں قوم انت، ء ایشان زبان ہم چہ یک دومی ء جتا انت، ہکے ڈول ء آہم
گلت بیجی ء تہا کپنت، اے راہگدار ء راہگوزی مردم اٹکنت، چیز ء دت دیت ء بازیں
چہ دگہ مردمان اشکتش ء دتی راہ ء را دگ بوتنت، و ہدے آدتی ڈیہہ ء سر بوتنت، آہاں
لے گیان ء چیز ء دگ گپ ہوارکت ء دتی دل ء تب ء بنشتہ گتش۔

۱۲۔ انبشتہ کنوک کہ دتی لوگ ء کشتگنت ء دگرانی گپاں اٹکنت ء داننت، اے

ردو گلتیاں انگت گیشتر کن انت۔

(۳) بلوچ روچ پہ روچ گیش بیان اتنت ءو دیم ءو روان اتنت۔ بلے بزگیں کوچ چہ بلوچ
عضد الدولہ ءو سلطان محمود ءو دست ءو کم بیان اتنت۔ بلوچی ءو نام دتو ار مھلوک ءو اشکت ءو کوچ
شمرنگ بوتنت لے ہم گلت پہی گیشتر بیگ ءو سوب بوت۔

(۴) بلوچ کہ اصل ءو شپانک اتنت ءو گدان ءو نندوک اتنت کم کم ءو گوں وقی کوچی لوگیں
گیل ءو ہشت ءو لوگاں نشت انت۔ بازاں گوں پیش ءو نگر ءو گوپت ءو پوت ءو کا پر ءو گس اش
جو ڈکت۔ گالی ءو شمرشتت ءو آسان گوپیں نگر وش لوگانی تہا پچ کت۔ رنگش حد لے میار ءو
یلہ داتنت۔ ءو پچ ءو باگ ءو کشت وکشارش کت۔

وقی گرائیں کوش اش دور داتنت۔ ءو سواس پادان کتس۔ نیں بلوچانی ڈیہہ تہنا کوچانی
کوہ ءو بن ءو ڈکارے یاں یک تنکیں گیا ہاں ءو نہ ات۔ بلکیں یک پراہیں ملکے ات۔ کہ مروچی آیا
بلوچتان گشت۔ پند روگ سک ءو گران ات۔ پشتکا پہ وقی سواری ءو ہشترش گپیں کت۔

لے ہبراں من پہ اے عائر اگر شاں کہ لے ثابت بو نگ کہ بلوچ چہ ایران ءو گورچ پانی
رو ایرشتی (شمال مغرب) ءو پادا انگنت۔ ءو مزل جنان ءو اے ملک ءو چیز ءو صد سال رنڈرنگت
بلوچانی اصلی ملک حنزر ءو زرد (Caspian sea) ءو کنار ءو تیاب ءو سارتیں جاگہ ءو ات۔ اودا
پچ ءو بلوچتان ءو دگر درچک نیست انت۔ اودے کوش گران ءو پچ ءو پوشاک زبریں انت۔
اودے مالدار ءو شپانکاں ءو گوں ہشتر ءو پیش ءو کا پر ءو کار نیست۔

ہو ہا تاں! بلوچاں چہ کوچاں۔ لے درستیں چیزے گپت انت ءو گوں ایٹاں یکے گر چیزے
ہم پہ دت زرتش۔ بلے درستاں ناں۔ لایتیں سر مجاریں درنا ہاں دزی ءو جنگ ہم چہ ہمیشاں
یکت ءو وقی قوم ءو بدنامی ءو داگ ءو پرتش۔ یک اسپتیں چادرے سر ءو کیں سیاہی داگ ہم
سک ہا زانت۔ کہ مردم آچادر ءو داگ دار بگوشنت۔ لے سر مجاریں درنا ہاں بلوچی ءو اسپتیں
دان راد اندار کت۔

ہو وا جہاں! مہلوک وشنامی ءو سک کم گندا انت بلے بدنامی چہ باروت وشنوہ ءو کت
ءو شنک بیت۔ لے بزگیں کوچ ہم دوست دوز ءو راہجن نہ اتنت۔ بلکیں ونی کوہ ءو کوچگ

کشت و کثار و مالداری و مفکول انتنت .

لاتین چہ ہیشاں پنجیں است انت کہ آہانی کار دزی، را، یعنی پُلگ ات . بلے چہ ہیشاں
سوب و درستیں قوم و نام پہ ہدی گرگ بیت .

ادء من ء یک گپ یات اتک . یک پھرے من کراچی ء زندان ء گوں یک سنگتی ء ملاکات
بودن . ہیر پھر و گشت ء کہ من پہ ہر کس ء ہم کناں . بلے آگہ بلوچے ماں اے زندان ء بییت تو
من آئی ء سر ء پھر ہم نہ کناں : منسوب جست کت . در ائینت : لے درست پیدا گیر انت :
من پہ اجست گت : واجہ کراچی ء چنت باسکوپ دسینا، ات : گشت ء بییت بنت :
واجہ ! ہر یک باسکوپ ء چنت پیدا گیر اوشتا نگ :
دہ پانزدہ .

گشت : لے درست ۳۰۰ بلوچ بوت انت . بلے ہمے کراچی ء ہفت ہشت لکھ بلوچ انت
و ہدی بر دلیم ء کر پاس ء گدا ماں ، کیا ماڑی ء بندر ء ، لیر ء حب ء باہاں کشت ء کثار ء مزدی
ء ہرچ کاراں ء ہر جائیکہ کار سک ء گر ان انت . ء زکم . بچار ء داں ظہر ء نماز ء صبر کن و ہدی
درستیں مردم درگ و رانت ء سائیک ء دسنت . بلوچ ہم وقتی چند کیس مگن ء و رانت . دیم ء
بیعت اہد شریف ء کن انت ء وقتی بزرگیں ہدائے شکر ء گرا انت . واجہ ! تو سیصدین پیدا گیراں
گند ء بلے ہفت ء ہشت لکھیں شریں . شریپیں کار کنوک ء ہلال . روزی و وردکان ء
نہ گند ء ہمے ہفت لکھیں بلوچانی تہا ہزاراں منشی . تاجر . ڈاکٹر . استاد ء دگر سر برزیں واجہ انت کہ
تو اہاں نزلے ء ڈانگ ہم نلوٹے . آگہ ہیراں مہے من ہم بلوچے یاں :

۴۰ اے دگنیا ء تہا بازیں قوم است انت . کہ آہانی اصل نام دگر . بلے مملوک گھان
ء گوں دگر ناماں تو ار کن انت ، ہند ء پاکستان ء بازیں مردم ایرانیاں ء مغل گوشنت
درجا ہیکہ مغلان ایران ء راتباہ ء برباد گت . ء ایرانی چہ اے نام ء بیزا رانت . پنجوش
بلوچ پارسی زبان ء گپ کنوکان ء گجر گشت . دو جا ہیکہ پارسی چہ قاچار کہ ترک انت
و درانت ء جتا انت . ایرانی مغلان ء قاچارانی حکومت ء زمانگان پہ نہرت ء بیزاری
یات کن انت . مامروے ء راکہ حبر من گوشیں . آوت ء ڈونج گشت . ء مامروے ء راکہ

ڈچ تائیں آوت ۽ نیندر لاندش گوشتیت ہنچوش سیاہی وت ۽ تھائے، تبتی وت ۽ پلیرا
پٹھان وت ۽ را پختون نامنت، لے نقلی نام ایشان ۽ دگران پر کنگ انت، پیدشکا و حدے
زمانگ بدل بوت، کوچ ۽ نام کار بوت، ۽ مروچان آکل بلوچ انت، ہرکس ماں وتی ۽
۽ بشکردی، روبری، جیرفتی ۽ میناپی گوٹگ بنت، بلکس ایشانی اصلی نام ہے بشکردی بوٹگ
چو کوچ کوہ ۽ نام بشکرد کوہستان انت۔

(۵) بلے منیھیال ۽ اصلی سوب ۽ زبانی زبان ۽ نہ پہگ انت، ۽ زبانی ۽ ہنچوش پاری اردو
بلوچی نیگ ۽ چھاپ ۽ ما اوشتگ ۽ دم زورگ فقرہ ہانی جتا کنزکس نشان
(Punctuation marks) ایر نکسین، ہے سوب بیت کہ نہ پھیں کہ کدی یک جبر
صلت ۽ حتم بوت ۽ کدی دگرے شروع بوت، ۽ آگ یک فقرہ ۽ یک "جملہ معترضہ" یا ثانی
۽ پہ مثال ۽ ہا ترا آرگ بوت، کسے نزا انت کہ مثال کدی تمام بوت، آگ ما مقدسی ۽ درستی
ہراں پہ شری بلانین، ماگندین کہ آئی ۽ اصلی گال کوچ انت ۽ بلوچان ۽ آئی ۽ پہ مثال ۽ ہا ترا
یات کنگ، ۽ آئی ۽ گوں بلوچان پچ زر لوری کار نیست، یا قوت ہم ہے کار ۽ کشت بلے
غیر عرب و الزک، پاری ۽ انگریزی ۽ دگہ کس اےھیال کن انت، کہ و حدے بلوچ ۽ نام
اتک، ۽ بنشہ کنوکان چیز ۽ بنشہ کت، بلے چہ آگپانی رند ۽ ہے ہرچ ہبر ۽ است آہم بلوچانی
بادو ۽ انت، ۽ دزی مردم کنگ ۽ پنگ درست ہے گریانی کار انت، البت اے ہم شوٹگ
مبیت کہ عصف الدولہ ۽ دتی بے ایمانی ۽ بے انساہیبانی چیر دنگ ۽ ہا ترا بلوچان ۽ بد نام کت
۽ ہے سوب ۽ مقدسی ۽ دگہ بنشہ کن انت، کہ بلوچ چہ کوچان ہم بد تر انت۔

بہر حال و ہدیگہ گشتیت بلوچ مالدار انت، رگدان ۽ نندوک انت، در آمدان ۽
پناہ دینت، مردمان ۽ چو کوچان نہ پلنت ۽ نہ کشت ۽ پچ کس ۽ چہ دت آزار کن انت
چون مکن انت کہ ہما کس دیمتر ۽ بردت ۽ و ہدیگہ کوچانی بارو ۽ بنشہ بخت ۽ یکدم بہر بیت
۽ بگوشتیت کہ بلوچ چوش ۽ چوش انت بلے حکیکت ہمیش انت کہ دالوک، پہ شری ۽ سر پہ
بنوٹگ، بیانین بچارین حکیکت چے انت، ہنچوش کہ پیرا گوشتگنت کہ اصطرخی، ابن حوقل، مقدسی

یا قوت و ہدیہ بلوچانی بارو ہبر کن انت، آہانی تار یپ تو سیدپ ء ستاء کن انت، بلے و ہدیہ کہ
 مقدسی کوچانی رند ء کپیت، نبشتہ کنت؛ و ہدیہ کوچ یک ڈیہ ء دزی کن انت، گداگہ ڈیہ ء
 رونت دچیرشت و گون تیر و کمان جنگ اش کورت و زیم اش بلوچ ایٹان ء ہم ء ہم تباہ کت
 (برزان کوچان ۶)۔ (۳۶) یا قوت چہ مقدسی ء قول ء گشیت، عصدا الدولہ بلوچانی رند ء کپیت۔
 دانلہ آہان ء بر باد کت ء کوچانی نیگ ء تر ات ء چہ ایٹان ہم بازین ء کشت ء شنگ کت
 (۳۷) رند ء ہر دو کوچانی زلم ء زورانی بارو ء نبشتہ کن انت ء مثال ء کو کارنت۔

اصطخری ء ابن ہوقل کہ عصدا الدولہ ء ہر دو پگینڈا ء شکار نہ بو تگنت، بلوچاں گوں شری
 ء یات کنت، بلے مقدسی عوش کو کار بنت ء آھیران بیت ء پہ نزا نترکاری دست جنت،
 یک جاگہ ء یک گپ ء گشیت ء دگر جاگہ ء دگرے۔

کہہ گونڈ، حکیکت ایٹنت کہ بلوچ پمپت ء بد نام بو تگنت، کوچ و بلوچ دو جتائیں
 قوم انت، چہ ناپا ہر دو یس قوم ایرانی آریانی چاڑ و اتنت، بلے یک ء اصل ء لشکر دی ات
 ء دوجی چہ گوریچانی ء نرہ یک ہزار میل پند ء (۳۸) منزل جناں ء اتک، ء گوں کوچاں ہمایگت

(۳۶) کلا قطعوا فی عملہا جو الی آخر، فنالہم فی الشاب ومعہم سیوف، کان البلوص
 اشرا منہم حتی ابادہم عضہ الدولۃ وانکی فی ہاؤلار ء ایضاً مقدسی۔ ۴۹۰۔

(۳۷) وکان البلوص شراً منہم، فتبہم عضہ الدولۃ حتی افا انہام و صمد، لہؤلار ء

قتل منہم کثیرا دشرادہم۔ یا قوت جلد ۲ - ۳۸۲

(۳۸) اے یک دراجین بلے و شیں داستان ء، کہ بلوچ کئے انت؛ ء چہ کجا انگنت، بلوچ لیز
 چہ معنی انت، بلوچ زبان ء اصل چہ انت، منی ء چہ منی درست ء شاگرد امان اللہ
 قریشی ء اے حکیکتانی سر ء کارنگ ء کنگ ء انت ء داں روچ ء مردچی
 بازین حکیکت ء چیریں گپ پدرا بو تگنت۔

انشاء اللہ اے حکیکت زلیت ماں پاری، انگریزی

ء بلوچی ء چھاپ ء شنگ بنت۔

داں سالانی سال اے دوہیں ہمایگ وت ماں وت جنگ ءو میر ءو اتنت. کوچانی نند
 صتم بوت ءو آگون بلوچ حوار تو اربوت انت. بلے دگراں چہ وتی ناز انتی و نا پہی ءو اے دو
 جتاہیں قومان ءو چہ شروعات ءو یکین قوم رھیال کنگ ءو کنگ ءو انت.

اے نبشتا کنگ ماں پارسی ءو انگریزی ءو ہم نبشتہ بوتنگ. امیت انت داں حد سے
 اے گلت پہی ءو دور کنت ءو بلوچاں چہ یک مہتیں بدنامی ءو پاک ءو ساپ کنت ءو میر ءو
 گیش پٹ ءو لوٹ کنگ ءو حکیت ءو رادریگیگ ءو راہ ءو پوچ کنت.

والسلام علی من التبع الهدی

سلطانیں میرچاکر

عبد الغفار نعیمی

امیرچاکر بلوچ بادشاہ ء
 بلوچ ء روشنیں صحب و صباہ ء
 مڑی پہ آتکینیں لجاں پناہ ء
 غزیبانی سرء چرئیں زگاہ ء
 امیرچاکر کہ چور وچی در آتکے
 شپ داستار نہ ماہے سرائکے

صفر علی صفر

چونا بلوچ تواریخ چہ سرچار و ہمتانی تنگوین کار نامہاں چکار انت بلے تواریخ ء
 گوں سہرء گوناپ داتکینیں تاکاں نہ نام چوشپ چر اگی شہم دینت و گردگی گرد شک
 دینت۔ ادلی نام ہرتیں میرجلالان ء گنت کہ آہنی شہ و تی دیر گندی، زانت و کردار ء
 دت ماں و ت زہر و قہرین دست دگلاشین و شنگ و شانگین بلوچی کہول و بولک
 و قبیلہاں ء ٹہینت و جت و یک کرت و سر سردار چڑ بوت۔ پدا بادشاہیں میرچاکر اے
 تفاقین آستان ء ہنچہ سر و کی ء کنت، کہ اے بے نام و تواریں آستان چولاز، ء جہ جنت و
 بلوچستان و سندھ و پنجاب ء مذیت و گوزیت، گڈ سراں نصیر خاں نوری بلوچی آستان ء
 لے پر و شنگین بادگیر ء شہ کوڑ ء و دوباہاں طوفاں و ہاراں رکینگ ء دوباہاں چیر جنت و
 درائیں بلوچی وطن ء یکے چوڑ کنت، بلے آناں و تواری کہ چاکر ء کشتگ، کس آہنی ہدا بند نہ
 انت، آدستی و مہر ء چہ اگ کہ یہ میرچاکر ء مئے اولس ء دلاں لمبوک انت، کس آہنی شہ
 ء درور نہ انت، میرچاکر اولی بلوچ ات کہ آہر ء ہرٹک و بولک و تی ستر لیکت آبلوچی،
 کردار و ددانی سرچک ات، بلوچ آستان ء ستر ات، چشک ہادور باری ء شاعر گیت ء

شہیک و شہداد ء رند اہلس ء سردار چاکریں

چل ہزار کیت میر ء گوانک ء !

اچہ کلاں گہہ ایش کہ آوتی دور و باری ء بادشاہ ات، اولس ء آئرا، سلطانیں چاکر

زانت - لہ

اول سری زند

میر چاکر بلوچانی زعم جنین با یک زندانی سردار مرشداد «میر عبد اللہ» پڑھ میر
 شہیک و سولیں پسگ ات. یک کاسے ۶ ششہ و وودی بوت. یک کوہنیں بلوچی
 شرے «تہا شاعر میر چاکر» پیدا کی «ہند» بار و ستیت. ۷

چاکر چوچر آگین لعل ء

پیدا بوت ماں ۴ شال ء

بزاں اے شرے ردء میر چاکر ماں مکوران «شہر کو لواہ ء آسال ناہیں ڈیہہ پیریک
 بوت. بلے یک دگر گشتنے ایش انت کہ اٹاں سیتان ء زابل «ہند او دی بوت. گشت کہ
 اے گشتن زیات راست مہر اکت، پرچکیہ آدخت ء رند ہما مگر آباد اتنت. وایرانی
 بلوچستان «بمبور شہر زندانی بن جادات وشہ ہزار زندانی سبہ گوات چست بیت و جبکہ ء
 ماں پٹانٹ. میر شہیک شہہ وتی زور اکی و ترموی ء در آیں مکوران ء گپت. و در آیں
 بلوچ قوم و قبیلہاں زندانی سردار ء وتی شہہ سردار مننت. میر شہیک ء وتی پیری کزوی
 «سبب ء وتی کو اسیں و مزاریں پچ ء راسی سال «عمر ء وتی جانشین جو کرکرت و آستان
 سرد کی ء ڈبہ بہانی کو پگیاں دات.

ملک گیری ء بیگ

چاکر شہہ سردار بوگ ء رند وتی ملک ء و دینگ و بلوچانی مالی و سخالی ء بیگ ء
 دلگوش گورکرت. پہ اے مراد ء آہنی چم پہ وتی آباد و سیرا پس آ لکھاں کپت. آوتی اے ویش
 امراتیں و اہنگانی بیان ء یک شرے تہا چوش کنت ۷

۱ لہ قدیم بلوچی شاعر سری اچ میر چند بخش مری. تاکدیم ۵۲

۲ لہ بلوچ نسل و بلوچستان ء تاریخ اچ سردار خان گشکوری تاکدیم ۳۶

۳ لہ بلوچی دنیا ملتان. ماہ سردری ۱۹۶۲ء تاکدیم ۲۸

کچ باعین مکوران	منگہ رندہ بہ بمبور
ماں بلوچ متاہیں	مستریں لوگ ڈومکی میں
تراں بست اش پوتان	رند ولاشار ہواہیں
بلوں گیاہیں الکہان	بیایات چداں بلوڑوں
بہر کنناں بے پوتان	جو میتاپ بکشاں
حکم دات اش نقیبان	بیائیں ناں لوگہ گداں
کوٹانی اندر ء	بوجہیں بوراں بارگین آں
نہہ ہزاری مرکباں	سج کئے ہازیں بہاناں
اژنلی ء کوروپ ء	پیلے بگاں گروگیں آں
ایر کپے اژچسچوان	گوانگ جتہ جوداں بہ کاڈاں
جبل وسہری کبلاں	کشے گالی و پلنگاں
ہنگلو میں منجہاں	بوپ و مہر بندین لھیفاں
مکورانی کدہاں	سکہ و تاساں بے جوڑی
روئیں دیریں آملان	چا کر ایدانہ نندی

چاکرہ واہگ پیلو بنت ۔ رند ولاشار پرج بنت و چاکرہ سر و کی ء دیم ء کنزنت
 لسبیلہ ء فتح کننت و بلوچی بیرک ء منڈنت۔ خاران ء پلہ ء چیم اش کننت کہ قندہ ہارو حکم
 کا کو شیرجان ء شہ میر بلوچ خان ء بلوچی ڈیہہ ز رنگ و پلنگ۔ سلطانیں چاکر گوں بدل
 ڈیکہ دنت و خاران ء پہ زور پچ گپت و پدا نو شیر و انیانی دست ء دنت اوسبیلہ
 و خاران ء مکوران ء ہواہر کننت۔ میر چاکر ء حال رست کہ قلات میر عمر میر وانی ء گنگ تہ شہ
 قبائلی کینگ و حمد ء دیمیر کنزیت و قلات ء سر ء ارش کننت۔ میر مڑ جنگ ء پڑ ء باہ دنت و
 کشابیت۔ آہنے کسانے زہگ میر بجا رگوں و تی ماس ماہناز ء تھیت و ستونگ روت تہ

۱۸ تاریخ بلوچستان جلد اول پچ گل خان نعیر تا کیم

۲۸ کوئٹہ قلات ء براہوی۔ پچ ہر و فیبر انور رومان تا کیم

میر چاکر دتی نا کو میر مندو ء راتلات ء دتی نائب ٹاہنیت وچہ مولادبولان ء تنکان کھی
 ارش کنت، سیوی ء ہند ء شہ حاکم نظام الدین جا کندہ ء فرجاں گوں دیم پدیم بیت، جنگ
 پڑ ء سرب کنت و سیوی ء واجہ بیت، سیوی شہر ء روبرکت ء میری تلاتے بندیت دوتی
 فتح و سرب ء جاندی نشانے پہ بلوچی تاریخ ء کلیت، میر چاکر ء سر دکی ء پدم پدیں مڑانی
 و جنگ و چوپان رند، زمک، ناڈی، کوٹہ، ڈھاڈر، سیوی، شوران و بھاگ و گچی گوریانی
 ہندان ء رند دتی دست ء چیر ء کارنت، اولاشاری، کوٹڑ، گندادہ، جھل دکی ء زرداری
 ہندانی و اہند نبت۔

رند و لاشار ء سی سالی جنگ

کچی ء گرگ ء رند بلوچ پہ تفاقی ء گوں امن و ایمنی ء چاکر ء سار تیں ساہگ ء زند
 گوازینت انت، بلے تفاقی و امن و ایمنی تاں دیراں پشت نہ کپت و دریں گوہر آہنی
 سبب جوڈ بوت، و بلوچی ء میار ء آسے لبوک گت و نہیں آسے کہ
 آس ولدی بن گپتگان بن گپتگ گپتس جہاں
 پہ تو سگ ء باہ منتگان!

میر چاکر ء راستیں باسک و رندانی کو پگ لاشاریانی سردار میر گہرام ماہ دوریں
 جت زلے گوہر ہلک ء کیت، گوں گوہر ء کالی بیت، گوں ماہدی سانگی بیت،

بلے ۷ گوہر پہ زباں گال آنکو بچی من ترارود سینتہ

براتی من ترادوست داشتہ گوں ماہدی سانگے نومی

اوپد ۷ گوہر شہ موہیر ء نہ پتہ کہنیں مہتراں زہر گپتو

زرتہ لیرواں نیشیناں سر پہ بولد و اشپ بیتہ

میریں چاکر میں ماڑی ء گوہر پہ زباں گال آنکو

پنچر چاکر ء راگوشتی گوہرام ء من ء ریسینتہ

سردار من تہی ناہوٹاں!

او امیریں چاکر بلوچی دودانی دیم ء دتی سر ء جھل کنت و دتی ہاہوٹ ء داریت

ہر جا کہ تئی دل لوٹی ، تہ نندماں کچھڑو کی جوان
کہ جیدیں گے جو گیس بگانی ، ہاریں گورم و میثانی

ایمانیں سہو ملکانی!

پلیں گو ہر نون بلوچانی سلطان چاکر ، باہوٹات ادنچشتگیں کچھڑو و نندو
ات کہ تفاق ء کہ یک روچے کچھڑو ء چاکر ، سرکپت ، گندیت کہ ۷
ڈاچی انگنت دینزان ء شیرچہ مائیگان شتران
گشتہ چاکر ء میرین ء ڈاچی پرچیا دقترون
شیراش چہ مائیگان شترانہا گوشہ گو ہر ء حورین ء
چو بچاکر ء میرین ء مال ء دمنے گوں گپتہ
بلے شپانگ حیتیں جبر ء چرش پاش کنت ۷

پیری رنگاں لاشاری سارتیں سینگ بورتاچی
شانگور رنگاں کستی ء شنگو ترنگاں مستی ء
ہے ہر کشتہ گان جنگی ء ڈاچی پہ ہاہاں درزنت

شیرچہ مائیگان شترانت

چاکر پوہ بیت کہ لاشاریاں بد برتہ دگو ہر ، باہوٹی ء رادتی بے عزتی لیکتہ گنت
اوچاکر پہ باہوٹ ، بیر ء پہ یک غیر بلوچے ء بدل ء ۔ بلوچی قول کنت ۷

لوگ ء آپ من ء مرداروں پیش کارچیں پسانی گونستان
اردین دیر میرین جینیئے صحبی رنگاں بانگو اہی
گاجان ء جنندین لوگاں بگ گڈتس گہرام
باسکے برتس ساربان ء منے گوہر ء ہترانی

لے ڈول ء ۷ زال ء بن جبہ شترانی!
براسیں رند لاشارہ ء و ت ملن و ت ، کست و کینگ بلوچاں ء سی سالی جنگے

۽ گراچی کنت۔ پنچیں جنگ ۽ کہ بلوچانی دیم کنزگ ۽ داریت و بلوچی ہار ۽ ارادیم پرتی بلکان
ملان ۽ روگ ۽ دو بہ جنت و داشتے۔! بی برگ لے ڈولیں جنگ ۽ کنگ ۽ چاکر ۽ نیلیت
و منع کنت کہ

ماہ جنوں عالم ۽ بہ جلی سے تھہتر ۽
چندی بٹاکی رپٹکاں ہراں و گوراں بٹکاں
چرشیں طلاق اش کشکاں نامش جنانی گپٹکاں

داغنت پہ میریں چاکر ۽!

بلے بی برگ و اہم چاکر ۽ اسپ ۽ واگاں گپت و داریت و پیدا آہنی ۽ سرید
کنت کہ اے ڈولیں جنگ یک تباہی لے ۽

چاکر کینگ ۽ کوتاہ کن نوحانی ہزار مردی
لا لے بٹکاگیں لاشاری بندیں پہلو اں جنگی گما
پدر کنزگ ترا گراں چری دیم جنزگ ترا ہونی کنت
فی مردم بی برگ ۽ بزلی ۽ شکان ۽ جنت ۽

گدگتہ سر بٹاکی مرداں جاڑو ۽ جڑیں ریحاں ۽
بیورگ گونڈلاں سہینتہ ہندیان مہ تر سے داتہ
اودا کر جنوں ماتیناں ڈومب و لنگواں شاکاراں

بیورگ حناں ترا دیرداں!

بی برگ اسپ ۽ واگاں یلہ دنت، پہ جنگ ۽ وتی بیلاں گوانک جنت ۽

بیانت سروکاں اول مناں بیائیں نلی گٹ ۽ گردن

وت بیہ زجانی سر ۽

بلے رند آہنی گپ ۽ نزورنت و نلی گٹ ۽ نہ گرنٹ. دو حی نیگ ۽ لاشاری نلی گٹ
۽ ساری ۽ گرنٹ و پاز گاواں نندنت. لاشار فوج برزوا انت و رند پٹ ۽ چیر ۽ ہردو
ڈک ورنٹ ۽

تو پاں دماہ مستگیاں میراں وسیرگ کپتگیاں
 رندی مزین جیڑیں جنان سائے امیریں چاکرے !
 میراں ہوری ء ہفت صد برنگلیں ورنانلی ء جنگ کشجا بنت چاکر دی ٹپ
 وارت کشجا بولگی بیت کہ
 سردار ء کشجا بولگ ء دلیت نہ کنت ووتی قوم ہستریں دشمن چاکرے وراوتی اسپہ پلے ء
 سردار کنت وچہ جنگ پڑ ء کشیت وبارتے ۔

چاکر پڑ ء باہ منتگا نے گوں سریاں رہینگا
 نے گوں پدی آں گرتگا زہم کشتہ اوشتا تینگا
 دیستہ سخی نورد بندگا نہ در ء کتے پلے سرے
 پل پہ حندائی لیکو ء مری تو کتے میر چاکرے
 بال گپتو پل چو کھنو ء گوستہ از سہریں زرے
 ازگٹ وگڑیں پوپین گرے چاکر شہ کوش ء درشتہ !
 گہرا ووتی پس ء چوش کنگ ء گندیت کہ آہنی مزین دشمن ء برگ ء انت آہنی ء
 شکان جنت ۔

تورندے ئے لاشا رنجے چاکر کیا ٹالہا کتیں
 سرچہ کڑبی برتیں

نورد بندگ جواب گردینیت کہ منی رندیں مات ء من ء پے ردپاں رودینیت ۔

من رندے نیاں لاشا پاں از رنے ء من بیستگیاں
 شیرمدی ء من متنگیاں لولی داتے نیم شپاں
 ماں واپ شاہیں گوانزگ روچے پکرے میر چاکرے
 ماں جنگ ٹلویش ساوٹ مارا ہے روچ ات دل ء

اے ڈول چاکرے جان بچیت بلے بیر ء چ ء گیش بچیت ووتی کشجا بولگیں ورنانہانی
 برے گرگ ء ہاز رنداں گوں لاشا ریاں دپ وارث کہ برے رند سر ء بنت و برے لاشا ری !

چاکر ماں ہرات ء

رند و لاشار ء جنگ ماں دراج کشیت بلے جائدی سو ب کس ء زبیت
 جائدی میں چاکر پہ جنگ ء جائیں گیش و گیرا ء شہ ہرات ء ترک حاکم ء
 شاہ حسین د ۱۵۲۴ء ء مکمل لڑتیت . وت ہرات ء روت و گورانی
 دپ کپیت بلے میر گو ہرام لاشاری گوں تحفہ و ٹیکیاں شاہ حسین ء قاصدے
 مشتائیت کر چاکر ء مکمل مدنییت . آن گوں گو ہرام شور کنت . و چاکر ء
 تاں دیراں داریت و پہ آہنی کشجانی ء آہر ء و ژوڈ ء چکاسیت . اولی رنداں
 چاکر ء لوٹائینیت و پول کنتیں ۔

”اگر کے ایوک ء ببیت . دستے ہرک ببنت و پچ سلاخے
 گوں ببیت ء آوت ء چوں چہ مصیبت ء رکنت کنت ؟
 چاکر لپہ دنت سے

دست و دل دتی امبراہ انت ہتھیاراں ہرچ کمی نہیں !
 گڈاں امیریں چاکر ء سردار ء سلاخاں گرنٹ و یک متیں پیلے آہنی دیم ء یلہ دینت
 نزدیک ء یک کچکے و سپوک بیت . میر چاکر ہائی پاد ء گپت و متیں پیلے منڈت و جنتے . اوہ
 ہاتھی تر تہ ارمان ء چوداں سوتکتہ سردار ء !
 آدمی رندا پدا میر چاکر ء لوٹائینیت و گو شیت سے
 من ء استین خوبی میں زبیا نے بی پشت ء ہدا تا چے
 دوست و دشمنانی دیم ء !

چاکر مجبوری و بے وسی ء اے چکاس ء پہ دی تیار بیت و گوں زبیاں ء گال
 سکیت سے تو دی دلدل ء اولاد ء من دی چاکراں شہک ء
 گوں تو زور و گوں مادر وہیں کور چاہاں پنظر پیدا کن !
 چاکر اے رندی دی سو ب کنت . سہمی رند ء آہنی دیم ء زرشیر سے یلہ دیگ بیت
 چاکر چہ زعم ء یک وارے ء آہنی ء دو کوٹہ کنت . شاہ حسین ء درائیں سازش ناکام بیت

آہر رنڈ پچیت و سوب کنت۔ گڈ آہنی ماس حال ء سئی بی کہ بلو چانی سردار ء کشک سہ رنداں
سازش کنگ بیت۔ آوتی زہگ ء سہر ء زہر گپت دگورائی گشیت سہ

چاکر سردارین سکر رندانی گور تو پہ تفاق ء اٹک

نی بکے لشکراں گرا ایناں زون ء قہا میں فوجان

ناہیں پہ چاکر ء میرین ء من تسی سالی ستر بوریناں

شاہ حسین وقتی مات ء کشک سبب ء قندھار ء گورنر زون بیگ ارغون ء گون

آہنی فوجان چاکر ء گون کنت۔ میر چاکر و اتر کنت۔ دومی نیگ ء میر گوہرام لاشاری ہم چہ

سندھ ء حاکم ء نوجی کمک گپت۔ یک نیگ ء چاکر دترک۔ دومی نیگ ء لاشاری دسندی

دہلی فوجان جنگ بیت۔ چاکر سوب کنت۔ وجہ لاشاریاں وقتی علا قہاں زنت و لاشاریاں

گجرات و راجپوتانہ و سندھ ء نیگ ء گلینیت !

چاکر و ترکانی مرثائی

چاکر شہ ترکان مدد گپت و لاشاریاں ء چک چیں کرت۔ بلے آہنی اے دوستی

پاندار و جاندی بوت نہ بوت۔ او آہان ء گون یک دوسہی ء جنگ کنگ کپت۔ چاکر و

ترکانی مرثائی ء دوزخیں سبب انت۔ اول ایش انت کہ ترکان سہی و کچی ء راوتی لیکت ایشانی

سہر ء وقتی حق سہر آنت۔ آہانی خیال ات کہ چاکر اے علا قہانی سہر ء آہانی حاکمی ء منیت۔ بلے

چاکر ء ایشان ء بلو چانی میراث و برنٹلیں ورنماہانی خون لیکت۔ آہنی ء ترکانی حاکمی سگت نہ

کت۔ دومی سبب ایش ات کہ لاشا و ورندانی جنگ ء ترکان گون لاشاری زال بول

و مردماں نا جائیں ظلم و زور کت۔ ترکان جنگ ء دست کپتلتیں لاشاری زال بولان ء

دقی مولد جوڑ کت۔ بلے دومی نیگ ء رنداں لاشاری جنیا دماں ء وقتی ماس و گہار زانت

بلوچی دودان آہان ء در آمدیں زال بول لیکگ و مولد جوڑ کنگ ء ہرم نہ دات رنداں

لاشاری جنیا دماں لچ و خیرت ء دلگوش گورات۔ رنداں ترکان ء قیدیں لاشاری جنیا

آدم و زہنگانی بدل ء اسپ و مال دات۔ آہان ء آج کنا ینت۔ چش کہ نو د بندگ لاشاری

ء دت یک واقے بیان کتہ سہ

آرد چ ترایات نہ بیت ڈیوارگ ۽ ریک ۽ سر ۽
 گلی و بیونیک زینیں ترکاں پہ ہڈی بستگان
 ہیٹ بہاں تنگ بستگیں گوں پانڈو پونڈیں لیٹرواں
 داننت امیریں چاکر ۽ پہ لاشار ۽ لجانی بیہ!

ہے ڈول ۽ دگہ یک شاعرے رندانی گوں لاشار جنیناں جو امیں سلوک و عزت
 ۽ بارو ۽ یک جاہے گشتیت ۽

بلوچانی انگنت واقعہ پدا گوشہ مائیاں مئے حدابند گوں کھچگان
 جازو ریمان و حسن ساری بیٹگان پورا اثر لجانی خاطر ادا ترکان

پیادگیں پاداں تحت شوراں انگگان!

بلے ترک زیات اسپ و مالانی لاپرچ ۽ لاشاریانی سر ۽ زیات ظلم کرتنت. گیش تاگیش قیدی
 بندی جوڑ کرتنت. میر چاکر ۽ اسے برداشت کرت نہ کت. کہ بلوچ زالاں دگہ در آمد جبرے عزت
 بکننت۔ چریشی ترک و بلوچانی تعلق ہنچو خراب و کشیدہ بوت انت کہ آہانی نیام ۽ جنگ
 پاداحت و اے ہم چورند و لاشار ۽ جنگ ۽ دراج کش بوت. برے رند سر ۽ دبرے ترک
 جائدی نیصاہ بوت کرت نہ کت. اے جنگانی تہا بلوچ زال بولان ہم مردانی ہم کو پگت بہر
 گپت. میر چاکر ۽ گہار بی بی ہانڑی ۽ نقہ اے بار و ابا زمشہور انت. گشت کہ آہنی ۽ دتی
 دیم ۽ نقاب دوردات و چہ مردین ۽ جنگ کرت و باز رنداں شہ آئی بہادری و زہم جسی ۽
 بلوچان سوب کرت۔

میر چاکر ماں پنجاب ۽

ہے توکان رنداں پنجاب ۽ میر اپیں و آبادیں ر مگانی نیگ ۽ دی دگوش گورکت
 و چاکر ۽ سر دکی ۽ چہ مری جگہ کستان ۽ ڈیرہ غازیخان ۽ شنتت. گوشگ بیت کہ ماں
 ملتان ۽ جام بائزید ۽ کہ آگوں سندھ ۽ جام زندہ ۽ اڑوکر ۽ رند ملتان ۽ انگگ آباد پوگت

چہ شاہ حسین و رستگس و تی شور و جاگیر و یک مزنیں بہرے چاکر و آہنی و وچ میر شہداد و
 میر اللہ داد و رادات . تاریخ فرشتہ و گنگ و پدا میر شہداد و ماں ملتان و شیعہ عقیدہ
 رواج دات . رند نراں ڈیرہ غازیخان و علاقہاں و امید کہ اوداں دودالی بلوچ ساری ہر
 آباد اتنت ، تاں ، ملتان ، مظفر گڑھ ، خوشاب و منٹگرمی و شت انت . و آہان و گپت اش
 میر چاکر و تی بین سال گیں زہگ میر بلوچ خان راے نوک گپتگس علاقہاں گورنر جبرکرت
 شیر شاہ سوری و راد ہدیکہ ماں پنجاب و بلوچانی آہگ و حال و گپت نہ و تی یک جرنیلے
 خواص خان پہ بلوچانی مقابلہ و دیم دات . بلے آہنی بلوچانی دیم داشت نہ کت . پیشا آہنی
 و تی یک نامی میں جرنیلے ہست خان نیازی کہ آہنی و آراء ہمایون اعظم و خطاب و اہمکت
 پہ بلوچانی زیر گنگ و دیم دات . ہر پہ و پٹ و بلوچ خان و آرا شکست دات . بلے آ
 دومی رند و گوں مزمیں لشکر و ساز و سامانے و بے ترک و توار و بلوچانی تخت ملتان
 و ارش آرت . بلوچان جنگ و پڑ و باہ دات و بلوچ خان پٹی بوت و گرفتار گنگ بوت
 ہیبت خان و پہ و تی گو سٹگس شکست و بیر و گرگ و آہرا و اسپ و دمب و بیست
 و اسپ و راجا بک دات و تاجینت . اداے ڈول و شہ ورنائیں بلوچ خان و دنی بیر
 گپت انت .

میر چاکر و ہدیہ و تی پچ و چہر شیں در دناکس کوش و سٹی بوت ، پہ بیر و لانکے بست
 وچ ہر کند و گور و بلوچ لشکر پچ بوت . سندھ کور و کتہ و سیت پور و ہند و ہر دو لشکر
 دیم و دیم بوتنت . بلے کس و سوب کرت نہ کت . میر چاکر و یک جنگی چالے و رود و بلوچ
 دد و راپد کنزگ و دات . افغان لشکر و دیست کہ بلوچ تچگ و انت آدم کنزرت انت .
 ہے توکاں میر شاہنواز خان مزاری و شش ہزار پور سرداراں کہ جنگلانی ہتا چیر انت ارش
 کت . دومی نیگ و میر چاکر و حملہ کت ، ہیبت خان کشا بوت و لشکرے دیم پہ و ت
 تنگ و بلوچاں سوب کت . او میر چاکر بلوچ خان و بیر چہر ش گپت کہ ہیبت خان و سرگ

کڈول پیانگ جو ڈکرت و مدام دتی کمرہ داشت لہ

دہلی و گرگ

بابر و مرک و رند آہنی زہگ ہمایوں تحت و نشت بلے زوت آہنی گوں شہزادہ
سوری و کش و چلی بناوت کہ چیشی سبب و ہمایوں پہ دتی ساہ و چڑا اینگ و تنگ و
دیم پہ ایران و نشت. تذکرۃ الواقعات کہ آہرہ و ہمایوں نامہ "دی گنگ بیت، سہرا
کنت کہ ہمایوں دیم پہ فارس و رگ و چہ سندھ و راہ و بلوچی علاقہاں دی گوست و
چاغی و یک بلوچ سردارے ملک خطلی و پہ دتی بلوچی لچ و میارہ خاطر و آہنی باز خدمت
کرت و آرا پہ سلامتی تاں ایران و سیم و سرحدان برت و درینت. ہمہ سیم و یک گشتہ
و رد و ہمایوں گوں میر چاکر و مری بگٹی و کہستان و ہم و پ کپت و گوں آہنی ہر ڈولیں
کمک و عہد و قرارے کتہ. دہر یکہ ہمایوں گوں دو انزدہ ہزار ایرانی فوج و کمک دہلی
و پد ترت. تہ میر چاکر دی گوں دتی پچ میر شہداد و یک مزین لشکرے زوت و آہنی و
ہمراہی و پہ ہندوستان و نشت و دتی قول و قرارے پیلوکت. میر شہداد و گوں سوری
فوجاں جنگ کنگ و درائیں حال ماں دتی بلوچی جنگ نامہ و بیان کنگت. آہا کری
فوج و بار و گشتیت ۷

شہ بری لاجپان دی میناں	ناھر و کنڈھاں سیر طعیناں
درکپاں دوانی پراجنگاں	تراں کتہ میریں چاکر شہبک
گوں مری نڈبارگین بوبراں	چہل ہزار پت و پیر کی رندیں
سی ہزار میر عالی بہادران	دہ ہزار داوجیاں شراب فیشیں

لے جنگ و بی بی بانڑی دی گوں ات کہ آہنی بہادری، جنگبازی و تی بلوچان
و غیرت دات و جنگ و پڑ و سوب اش کرت. میر شہداد گوشتیت ۷

لے بلوچی دنیا ماہ سنووری و مارچ ۱۹۶۲ء تا کدیم ۲۷

۷ بلوچی دنیا ماہ اگست ۱۹۵۸ء تا کدیم ۵۰

من نظر کت گوں تدر حیں چاں
 لکہ شہ چپین پلوء پر شتہ
 جگ جہ مائی بانڑی شہک
 بانڑی ء گوں تنگو وسہتاں
 گور کتہ رنداں پہلو ازمیناں
 کہ الکہ لہجانی سرء اٹکھ ،
 ماں خدانی امانیں شہے بالاد
 شہے بری شرطاں راکنے شتہ

ادگڈا۔

دم نہ گوستہ کہ تظہے گوندے
 پشت کتہ ادگاناں مرڈ کیناں
 پر شنگاں دل ترک حرام خریں ،
 مانج والکاناں بلوچی یاں ،
 وہ ہزارہ نر شیری گڑا کیتیں
 ملن دجاندرہ رخ ء داتیں !

اے ڈول ء ہایوں سوب کنت۔ دہلی ء تخت ء پداواہند بیت۔ بلوچانی شکی ء بدل ء
 میر چاکر ء راجہ لاہور ء بگرتاں ملتان ء دمگ ء جاگیر دنت۔ میر چاکر نیں بازیں ہمراہ دہلی ء
 کروگور ء آباد بیت۔ بازیں فرخ نگر ء ارڈ کنت۔

گڈسری زند

میر چاکر دنی گڈسری زند ء روچاں ماں رت گڑ ء گوارزیت دادواں بازیں قلاتے
 ببت و ہمد ء مرت۔ میر خدابخش حری ء نبشتہ ء پدا ۱۳ آ اکتوبر ۱۵۸۲ ء دنی چاں ترکنت۔
 وچہ کڈو ء لڑیت۔ اے ڈول ء آہنی عمر ۱۲۵ سال بیت کہ راست مہرا نہ کنت۔ سردار حنان
 گنگوری ء نبشتہ پدا ء آزدوشش سال ء عمر ۱۵۵۰۔ ۱۵۵۰ ء نیاجی ء یک سال ء پیران
 بوت بلے اے گواجن ثابت بوت کہ آہنی ء دہلی ء جنگ ء بہر گپتہ و اے جنگ ء سو دیاں ء
 ۱۵۵۵ ء شکست بوت۔ پیشکالے ظاہر انت کہ آچہ اے جنگ ء رند پیران بوت پیشکا آئی
 مرگ ء بارو ء واجہ محمد حیات بیدار ء اے گشتن گیشتر راست مہرا کنت کہ میر چاکر ۱۵۵۴ ء

۱۔ بلوچی دنیا جنوری ۱۹۵۵ء۔ تا کدیم ۳۰

۲۔ قدییم بلوچی شاعری۔ اچ خدابخش حری۔ تا کدیم ۴۱

۳۔ بلوچ نسل و بلوچستان ء تاریخ۔ اچ سردار حنان۔ تا کدیم ۲۹۔

ماں ست گڑھ، پیران پورہ۔ آہنی شش بچ اتنت، نام اش الیش انت۔ میر شہداد، میر شاہ میر شہزاد
میر بلوچ خان و میر نوح خان۔ میر چاکر، قبر، سر، جوانیں برادرین و زریبا میں میر ہے بزرگ
برکت، بلے کھاں وتی دور و باری، ایشر، پر، شت و الیشی خشت کشتنت پیداکانوں
اولی یم، پشت نہ کہتہ۔ بلے نشانے دانی پہ بلوچانی یادگار، است انت۔

چاکری دور یاری

آہنی دور بلوچی تواریخ، تنگہیں دور انت، آہنی، وتی جوانیں سر و کی، برکت
بلوچان، شہ تفتان، برزادی، بگر تاں پنجاب، توک، دو لکھ چار کنڈیں میل علاقہ،
برت دشنگ کرت، چہ بمبور، بگر تاں ڈیر و آہنی نام و تواریخ، آہنی سیاسی، ادبی،
دراجی پٹاں وتی مٹ دت ات، یک نیمگے، آہنی، بلوچانی تھا، آسمانی زانت دی
کرت و آہناں آسمانی رو، جہد و کوشش، سب سے دات، تہ دوہی نیگے،
بلوچی ادب و شاعری، رادی گو تاپ دیگ بوت، و بی بگر، مرید، شہداد، میراں، گہرا
جاڑ و حیا کر ڈولیں بے دروین شاعر دی پیدا بوت انت، اوہی نیگے، بلوچانی
زندہ، بے ہشتہ یں دستور، زور دی ہے دور، جوانی، سہرا انت، بلوچی رسم و رواج
پیلو میں قانون، یم، کار مرز بوگا انت، و کس، ایشانی پر و شنگ و سرگوز کنگہ ہمت
کرت نہ کت۔

شاعری

چاکر اگر یک نیمگے، سر بیدی میں سردارے، زبردستین گشتانک دو کے سیاسی کلمے
دیاد و جلیبازے دختہ کھریں مردے ات تہ دوہی نیگے، ایک مزین شاعر دی است
ات، دیشیا آئی دور، شاعری دیم، شت، آہنی، وتی شعرانی تھا بلوچ راج، جوانی،
شعر ادبی کتہ و آہنی تب و کردار جوانی، سہرا کنگت، آہنی وتی شاعری، وتی کردار دی

۱۔ بلوچی دنیا ملتان۔ ماہ جنوری ۱۹۵۵ء۔ میر جلال خان، پچ مہجیات میدار، تاکدیم ۳۰۔

۲۔ بلوچ نسل و بلوچستان، تاریخ، از سردار خاں گشکوری، تاکدیم ۳۴۔

شون دانہ آدتی بیرگیری، بارو، گشیت ۛ

ہوتی بیر منی شاہی نیس ماں بالادء کلات زیدانی

دگر جاہے وتی دژمن، چوش بیہار دنت! ۛ

او کیت نوش کن تیرگ دانان بزکنے پیلی گردن دوران ۛ

یتکائیں واکاں ویسے کمندیان وشئی، از سیدی صبا گردان!

چاکر خیال، عالم دژ، نہ انت کہ ابید حق و ناحق، فیصلہ، آہنی کمیت بندوک انت! ۛ

بورگندیم، ما حاطرا جم کن از بدان کوہیں تی درے شم کن

حق و ناحق، پدا گردان جگ نماوشیں کر بستگے بندان!

آہنی زندہ، واہگ ہمیش انت کہ دژمن، چک چین بکنت و پد رنداں سوہ! ۛ

تولیں گوں ہسی چوڑو پاگان یک برے بتکان ن نہیں شیاں

جانے از بل و نیزگان غرق بی بیت ہما مرد کہ واد ہے آتکہ

کدہ پر بیتیں ہماہانی من دی از شاہیں قادر لوٹان

سوہ پسی پٹیریں رنداں گیشتر از ہیرت پاد تنک ریشاں

از پدا چک چین و نخل روک بی!

رندانی بہادری، بارو، گشیت ۛ

ماں ہواں رند و بارگین پوراں

گاہ شیروں و سر برء لیٹوں!

آہنی، دراہیں زند ماں جنگ و مڑائی، گو سدت، آہنی پچیر شہ جنگ دم

نہرت، بلے رند و لاشار، سی سالی جنگ آردی تورات، آہنی، راز حم جنین

برنگیں و رناہانی کوش سیکارچ جنت و پدا رمانے دلے گللی بیت ۛ

سیدی گھوڑوی گرداں بات

دریں گوہر، جہاں بات

گوہرام زاد و جاہ بے جاہ بات

نے بات گورو نے گت راوہ
 ژاپت مہرنگویں ورنہاں
 کہ پائش پیکھیب ۶ بستاں
 آہاں ژا نٹاں یکے نیست
 تیغیاں چر تگنت سہدیاں
 زہمانی رھاں زوریناں
 کل ماں گوہر ۶ ہر جاناں!

پورن گوں بے لقا ماں تا آکاں

دی نہ انت۔! ہر کس آہان ء آسانی ء پودہ بیت و پوہ آہانی پودہ بوگ ء خاصیدن انٹری
ومزن پکری دی پکار نہ انت۔ او بلوچی بتلانی لیکہ و پچار دی ہمیش انت !

باز بتل پہ زانت جوڑ بنت و باز پہ زانتی ء۔ باز پہ زانت و قصدر اج ء تھا
رواج دیگ بنت و بازوت سر ء وت۔ ابید اولس ء نانت و زانگ ء رواج گرت۔
بلوچی بتلانی سر ء چمٹانکے ء رند ماگشت کنوں کہ بلوچی بتل بازیں پیسے ء رواج گپنگ
انت۔ بز ان آہانی جوڑ بوگ ء رہبند و تہر باز انت و گیشتر چہ چیر ء نبشتگیں بہتین تہر
جوڑ بوگ و رواج گپنگ انت۔

بتلانی جوڑگ ء یک رہبندے ایش انت کہ آکو ایس و زانو گریں مردمانی گشتن
انت و آہانی جند ء ذاتی تجربت و کواسی زانو گریں ء پیدائنت منت۔ مئے بلوچی
راج ء تنگاہم اے دوداست انت۔ کہ باز مردم وتی کماش، میر و سردار، کواس و زانو گریں
و ستریں مردمانی قول و گپتار و گشتن و تی دیوان و مجلس و ہموچی نند و نیاداں بیان
کننت و وتی گپ ء تامدار و زوردار کننت۔ اے پیس بیان چیر ء لے ڈولیں گشتن
و قول راج ء تھا باز شنگ تالانی ء سبب ء بتل جوڑ بنت۔ چشکہ یک کو اسے ملک دینار
گپکی ء قول انت ہر دیکہ قوم ء چہ زبان شت تہ بز ان ہیج نہ ماننت؛ گوک پر دوش ء
شہید میر بلوچ خان نوشیروانی ء گوشتن انت۔ جنگ ء اولی گریں ساعت مرد
نامرد ء دل ء سندیت۔ بلے پد امر دے دل پد نہ ترتیت؛ ہسے ہم ء ملا بہادر رند ء قول
انت؛ بہات اگھاں لیگا رو پچار ماتیں۔ مہرے چہ کل دے عالم ء زیا تیں؛

اے ڈول ء بلوچی ء بازیں بتل ہسے پیس تنگوں کو اس و زانو گریں گشتن و قول

انت۔

باز بتل چہ تواریخی واقعاں جوڑ بنت و ایشانی پٹت ء یک پہلوں جا و راست
انت۔ اولس ء چہ ہماں تواریخی واقعاں سبق گپتہ دپہ وتی فاندگ ء ایشانی گپہ ہرگ
لازمی مارنگ و چریشاں کردے عایں رہبند ہینتگ ات۔ چشکہ بلوچی ء مشہوریں قبل
میر ء گوں لڑ ء گندیں بالگتہ گورانی چہ اگ جاد انت؛ او امیر و یک تواریخی مردے

د بالگتر ماں بکران ءیک کو نہیں تواریخی جاگے کہ پوقی آبادی وکشت وکثار دوشحالی ء
 سک نامے کشتگ ات۔ میر وہیے جاگے سردارات بلے سکیں بے بد واپے ات۔ آئی
 وتی ہندو ملک ء گہتری ووشحالی ء نیمگ ء پچ دگلوش گور نہ کرت و آوہر ءیک کو اسے ء
 مارت۔ کہ بالگتر ءے سمر سبزی و شادابی باغ و کچلاگ و سیری دوشحالی لے ڈولیں
 سردارے ء برکت ء تل درہاں پشت نہ کپنت و اے انسانی جلاہیں شہر زوت ہنچیں
 ویران و جنگل و میا بانے جو ٹہیت کہ آ اوک ء گوڑ آسکانی تردجاہ وچہ اگ جاہ جوڑ بیت۔
 تواریخی جاوراں ہے گالوار راست شون دات و بالگتر تاں روچ ء مردچی آسک و
 گورانی لیب جاہ و شکار جاہ انت۔ پیشی آبادی دوشحالی پشت نہ کپنت و لوز چٹ
 ویراں و گیا بان انت۔ چہ اے تواریخی جاوراں بلوچ اولس ء سبن گیت و میر ء ناپندیں
 لٹر ء ایک جاندی رنگے دات کہ اگے ڈول بوت تہ براں حیر نہ بیت۔ ہے تواریخی جاوراں
 بالگتر ء رادی جاندی کہتے۔ اے یک عایں مہ بندے جوڑ بوت کہ بازیں شہر دہند تواریخی
 جاورانی سبب ء بتلانی زیب و براہ انت۔ دگہ یک بتلے : براں، کچ انت، کچ یک
 تواریخی ہندے کہ بلوچانی بن جاہ و تخت بوت۔ پیشا کچ پہ ہر کسی دل ء عزت بوت۔ راود
 ء جہ ننداں عزت ء چار تہ اش۔ ہے تواریخی جاورانی سبب ء ہے بتل اش جوڑ کنگ
 کہ ایشی معنا ہمیش انت کہ پیش ء تہی سرگوں مٹ ء نہ کپنت۔ لوز مہش کہ لوتچہ و ت ء
 ادھرین ءے ء دیم بے دیم ءے !

ہے ہم ء دگہ بتلے ء قول ہماہیں کہ عمر ء گوں ماہر ء کہتے لے بتل دی گوستگیں بلوچی
 تواریخ ء نشوندار انت وچہ تواریخی واقعہ و جاوراں در آتکے۔

لے بتل مارا عمر و ماہر ء تواریخی قول و قرار ء پیلوں داستان ء گیر کاریت :
 مرد کہ کتاں باہر تاں نیم روچاں فریچاں دابان ء بتل مارا دودا و بالاچ ء کوہیں تواریخی
 واقعہ ء شون دنت کہ دودا ء چوں سمی ء راہناہ دات دودا چون کشجاہ بوت۔ آہنی لاس
 ء چہ گشت دودا چون سرگیت !!!

دگہ بازیں ہنچیں خاصیں مورہ (PARTICULAR SITUATION) دی است انت کہ آ

تواریخی اہمیت نداشت بلے واہم چہ اہاں بازیں بتل جوڑ بوتگنت۔ وراج و تہا باز مشہور
 بوتگنت۔ اے ڈولیں واقعہ انا گاہ ءیک رندے ماں راجے ء تہا ودی بنت کہ چہ
 ایساں مخلوق اخلاقی پنت گرنیت و عام رہنبرد اش جوڑ کنت۔ اے ڈولیں بتلانی پشت
 ء ہمیں ڈولیں ناگمانیں خاصیں واقعہ و موہ است انت چشکہ نیم بزو ء رابڑے برت
 دو شگ ء بان ء سر ء برت بلے چوش بیت کہ یک بلے مالیں مردے ء رالہ کہ
 یک بڑے دست کپیت۔ آلیشر ء ہمکر گیں مزیں مالدراری ء لیکیت کہ ہر صبا
 آہنی ء نوابان ء سر ء ہارت و دوشیت۔ ہے خاصیں واقعہ را مخلوق ابدی گونا پ دت
 پہ چ نڈی شگماں، مثالے جوڑ کرت ہے ڈول ء گنت: خراسان نان آسان، نان آسان
 پہ کار آسان۔ اے بتل چوش رولج گپت کہ یک رندے یک مردے چہ دگرے
 دپ ء اشکنت کہ خراسان ء نان آسان انت۔ آجہہ جنت و خراسان ء روت۔ دست
 ء دست ء سر ابر کنت و نندیت و نان ء راہ ء چار بیت۔ بلے کسے ہم دپی جتے بتکنے
 شرے گپت ماں مرک کپت

مردک ء مزیں ناہے جت گوں وتی دروگ ء کہ خراسان ء نان آسان انت۔ ادا
 تے کس دپی صلحے ہم نہ جنت۔ لانک ء بندیت و ایا کنت دیم پہ وتی ملک ء کہ برین و
 دروغ بندہ گور ء بکنیں۔ رنگ ء شر ء گوں تچک ء ہما مرد ء کر ء روت و گنیت کہ تو
 گنت کہ خراسان نان آسان۔ من کلوا شد ء کشت۔ امر و کندیت و پسہ دنت کہ نان آسان
 انت، پہ کار آسان انت۔ منی مطلب ہمیش ات کہ اودا کار دمزوری باز انت، خشک ء کہا
 نان رسیت!

چما روج ء اے بتل کار مرزا انت اے ڈولیں خاصیں واہم
 یک پیے ء خاصیں تجربت انت کہ گوں یکجیں و پد ما پدیں تجربہ و چکاس و تہمیات ء
 دپ نہ کپنت و چریشاں چٹ جتا انت۔
 بلرچی بازیں بتل یکجیں و پد ما پدیں انسانی تجربت و تہمیات و چکاس ء شہزانت
 بنی آدم وتی ہمروچی زندہ توک ء باز ہنچیں حقیقت و گواچن گندیت کہ مدام دیم ء

کاہنتے۔ اے ڈولیں گواچن مدام راست مہراہنت ہے ڈولیں حقیقتانی بیان
بتلے جا لنگ ء پوشیت چٹکے بنی آدم مدام گندمیت کہ براسی دسیاں گندی یکے نہیں
نئے۔ پہ مال وزر و جاندا دنہ انت۔ پھینا بلوچ دی گوشنت کہ زرء مدے او زر
زدال کہ زردانگیں برات نہ بنت! چیرہ بتل ہے مہر وچی تجربت، تہمیات وچکاس
نشد ارانت ۱۔

ماہ نندے ماہ ہے دیگ نندے سیاہ بے۔ مکسک نہ کشیت دل ء بند کنت
کار پہ کورہ ایشرک ء کپیت۔ مور پہ چربی ء رچیت۔ سادہا جاگہ ء سدیمت کہ بارگ
ترانت۔ عیب ماں دستان انت کہ کمان تیر نہ بارت۔ کپتگنت کوہ چہہ جنگ جنپاں
بلوچی ء بازیں بتلے، بلوچی شعر و شاعری ء بخشگیں داوانت۔ اے بتل مزئیں
شاعرانی جرائیں گپتارانی و شیں و اولس پسندیں بہتیں کڑی دگالانی پیم ء راج گپتگنت
درائیں اولس ء راستجہیں شعر و گپتارے تیات بوت نہ بنت۔ بے دل پسندیں کڑی گالانی
یات کنگ گران نہانت۔ پھینا آہاں اے ڈولیں گال و کڈیان ء پہ دل یات کنگ ووتی
مہر وچی زندہ گپ و تران و مجالساں تامدار و براہدار کنت۔ بلوچی ء چہ شعر و شاعری ء
در کپتگیں بتل سک باز انت چوش قبیل جت ء شعرے ء کڑے کڑی انت۔

مال پہ ہر پچ نہ بی

ساہ پہ سر پہ پرزنگ ء

دوستی پہ زور نہ بیت

دل کو تلی چئی نے نہات

مہر بہ بہا گپت نہ بیت!

چہریشان ہر یک کڑی ٹے ماں پہ بلوچی ء یک بتلے جوڑ بوتہ۔ دگرہاں بل مہر پہ

بہا گپت نہ بیت ء بتل تہ ہر کس ء دپ ء انت۔ ہے ڈول ء ملا قاسم کشیت

غم خیلے و عاشقی چارے

اے دگر شغل آد کہ کارے

اے بندۂ اولیٰ کڑی مکران، ایک مشہوریں بتلے۔
 رحم علی مری، اے گال دی یک بتلے، ڈول، رواج گپتہ۔

حیرانی تمن ویران انت

سیت گوں شکلیں جگمان نت

رحم علی مری، شعراں ور آٹھگیں دگر بتلے۔

نیم کٹانی سر لٹھی نیم پٹی نیم شپاں

نیم پٹی زنجے نہ گندیت نیم داری نوکراں

نیم گوں شادی مراداں نیم ناری پہ غماں

آستانی شاعر بنی جگر، ہتیں گال گنداں کہ لوں بتل جوڑ بوتگنت

سردار کہ دز، یار بیت

ناموس و ننگے گار بیت

جن کئی انت بور و مزین گندیں

دام و وتی مردش رخنہ نینت

ریک، جزگ دپیریں یار ورنہ، سر، سار، بارت

ترندیں مادں دستیں زال تکائی دینت یازیاں

سارتیں مادں وچھیں زال خون، ماں دل، باوقینت

گیدی شاعری، بازیں کڈی و گال دی بتلانی پیم، ماں بلوچی راج
 رواج گپتگنت، چٹکے لے ڈیہی، چیری دوسریں کڈی انت۔

بیلی کیت منی کندان، لوغاریں سر، رندان

آن مردکننت یاوی، دارنت مادں دمہری

ہے پیم، مشہوریں گیدی تہر، دستاںک، اے کڈیاں بچارت کہ بتلانی

میں راج و رواج گیتگنت سے

موت و نشان گرمیں تپ انت

سہر و نشان دنزدج انت

عشق و نشان برچکنڈگ انت

اے دستا نگ و ہر ایک کڑی سے یک بتلے۔ "میں و سلا و ماہانگت بجائے"
ہے ہم و دگہ بازیں ہمزیل و ہم سنگیں بتل گندگ و کاکہنت کردیمی شعرانی
پشت کپتگیں بعد انت۔ آقدیمی شعرانی جند یا نگہ دور و زمان پہنناں و ارتگت و گار
کگنت یا نگہ پہ آہانی زانگ و معلوم داری و مزین پٹ و پول و کوشستے لوئیت لے
ڈولیں بتلانی کر دے مثال گندات۔

• لبان قلات ترینگنت حشکیں رضا پشت کپتگنت

• منتاں پہ جنگ و دستیں مزاری براس نہ بنت

• شاشاں نہ چڈریت گوات و کوہ نئے خاک بیت شہمات و

• پادینک ملں حر و پاد و انت و درماں گر بگ گوش و انت

• ہستی گلاماں شرکنت نیستی ملو کاں گرکنت

• مردی توکل و میسرینی کاراں دت خدا جوڑینی

بلوچی و گیشتر بتلانی پشت و ایک نہ یک پیسے و قصہ و داستان دی است انت۔ باز
قصہ سک دراج انت و باز سک کمان انت۔ ایشانی مقصد و آسرو سبقان بتل و ہم
و رواج دیگ بوتہ۔ اے ڈولیں قصہ و داستان دو تہر و گنت۔ اولی ہما کہ مردم و را
گمان بیت کہ اے داستان و قصہ استیں انت۔ بزاں اے انسانی زند و الم و گوستگنت
و انسان و ایشانی تجربہ بوئنگ و آئندہ و دی اے ڈول بوت کنت۔ اے ڈولیں استاں
کو اس و زانو گراں چہ وتی یا نگہ و گہ انسانی تجربہ ہاں ٹہینگ و رواج دانگنت۔ بلے
دو ہی تہرہ داستان و قصہ چٹ و ت گہنت کہ آہانی راست بوگ و پچ گمانے ہم بوت
دکنت۔ نا اے ڈول بوتہ۔ نیکہ بوت بیت۔ اولی تہر و بتلانی استیں مثال بگندات کہ

چہ قصہ ددا ستامانی آسراں چو نین سبق جوڑ کنگ بوتہ —!

گشتت، یکے پترء گوات بارت — ایشی پشت ء اے قصہ مشہور انت کہ
 رندے یک مردے ء دتی نگر و دپتر، پاپچ کنگ لویت۔ گوات کنگت ات پیشا اے
 سرء کہ چچے کرت آسرء گوات ء پتات۔ دو ہی سرء کہ پاپچ کت کہ اولی سر گوات ء پتات
 آتیک وشت کہ لتیں سنگ بچنت و بیار میت و نگر و سرء ایر بکنت۔ تنگ گواتے مر پتایت
 ہر دیکہ آسنگ ء چنگ و آرگ ء شت۔ نگر و جند گوات ء برت۔ چیشی ء مخلوق
 ء ہے سبق گیت کہ یکے پترء گوات بارت، ہزاں ہوری و تیا کی شیریں چے و
 یک مردے پچ کارکت نکنت۔ دگہ بتلے و پتلیں مردے میش زکار میت؛ گشتت کہ
 یک مردے و اب بیت کہ آئی ء زنگی میں میش زانیت و ما دگین چکے کاریت۔ بلے آ
 پنچہ و اب بیت کہ چچ ء سی نہ بیت۔ شپانکے چود ء گوزیت و نوک زانگیں میش
 ما دگین گورگ ء گند بیت۔ آوتی نریں گورگ ء ہا میش ء چیرء دنت و ما دگین ء پہ
 وت ء بارت — اولس شہ اے قصہ ء ہے سبق ء گیت کہ گیشیں و اب پہ انسان
 بے سیت انت و بیکاری وستی علیے —!

بلوچ گشتت: انگور ترشپ انت: اے ہما مشہوریں قصہ ء چہ در آتکہ کہ یک بلوچ
 پہ انگور و چنگ و رگ ء در چک ءے ء بن ء سڈت و کپت۔ بلے دپ ءے پہ انگوراں نہ
 رست، پر چیکہ انگور ء نلنگ سک برزانت اوہدیکہ نا امید بوت رگوشتے انگور نہ ہیں
 کہ ترشپ انت ہے پیم ء وگہ بتلے تو لگ ہر شپ ء ہوں انت بلے حلوہ نہ لو ننت؛ ایشی
 پشت ء ہے قصہ انت کہ یک رندے بادشاہے ء وئی وزیر ء را پرست کہ تو لگ پر ہے
 شپ ء ہو ننت۔ وزیر ء وہا اینت کہ شد یک انت۔ بادشاہ ء گوں حیرانی ء گوشت بلے
 پر ہے حلوہ نہ در ننت؛ بلوچاں ہے احمقین گپ ء را یک بتلے جوڑ کر تہ۔ دگہ بتلے؛ بتی ء گوشت
 رواں گاڑاے پٹاں، آلوگ ء رستی؛ ہزاں یک بتلے ء گوشت کہ من رواں اٹے در گچاں
 بلے لے اڑاوتی لوگ ء رست۔ لے بتلے بار واء اے قصہ مشہور انت کہ یک سک
 اڑوکیں بلک ء چہ لوگ ء در اٹک کہ بروت جاہے گوں کسے اڑوکیٹے بکنت و دل

زنگاں بریچیت، لوگ پوپا، دگہ پیر زالے، گوانک جبت کہ کجار وگائے! گوشتے۔
 اژندے، پنگ، دوہمی پیر زال، گوشت، یک کارے پن بکن و برو۔ آیشکے یک
 ڈوپے دو نیم سیر، بر و بر، مرچ، واد ہورکن و منی زھگ، بوارین۔ اولیٰ
 بلنگت۔ آچیت۔ دوہمی پٹی، گوشت تو پجاتے، ہے پجات پجات، سر، پشک و
 پشک دری اشکت لے پیم، آہنی، راتی لوگ، اژدگاڑاے رست۔
 زن لے ڈولیں قصہ و داستانانی دوہمی تہر، ہلتیں مثال پجات کہ اولیٰ کو اس
 وزانکاراں پہ قصہ ٹہینگت۔ تنکہ راج، تہا اخلاقی زانت و دی بیدت لے ڈولیں
 قصہانی بارو، دل نہ عنیت کہ آراست انت و آئندہ، راست بوت کنذت بلکیں
 چراہاں ہے سہراہیت کہ آوت گزانت، لے قصہ گیشترگوں جناور و دولت و بے
 زبانان تعلقدارانت، ہنچو کہ ماں گندان کوہنیں دور باریاں ہر راجے زانڈگراں بے
 زبانانی بازین قصہ ٹہینگت انت۔ واولس وزہنگان، لے زوت تریات بوت گنت۔
 چہ لے بے زبانانی قصہاں بازین اخلاقی رہند و پنت گیشینگت۔ براں ایشانی
 تہا، پیلویں مقصدیت، بوت۔ بلوچانی تہا لے ڈولیں قصہ سک بازانت کہ چہراہاں بتل
 مشہورانت۔ چشک گوشنت: مال و تاوان پہ جان، سیت انت، ایشی بارو، لے قصہ
 مشہورانت کہ یک رندے یک خدا دوستیں مردے، چہ خدا دعالوٹ ات کہ آدوتانی
 بولی و اجزہ سر پر بیدیت۔ آئی دعا قبول بوت و آدرائیں دوتانی بولیاں و گیاں پوہ بوت۔
 یک رندے یک پشی، گوں دگرے، گشگ، ات۔ باندا واجہ، پس، درے گپت و
 مرگی بیت۔ آراکنتت و ہلا رکننت۔ نارشت و گوشت چر بیت۔ واجہ سر پر بوت و
 ہادمان، وتی پے قصاب، کر، بہا کرت۔ دگہ روچے یک کچکے، گشگ ات کہ باندا
 واجہ چر ہرام بیت، دگہ و گوشت، سیر ہیں۔ واجہ ہادمان، وتی حرم پہ ارزان،
 گوں دگرے، بہا کرت۔ ہے ڈول، ہوان، واجکار، ووت، راجہ وتی بازین دوتانی
 مرک و تاوان، رکننت۔ آک گل ات، بلے یک رندے سرگات و گوشگ ات
 پدشی واجہ، پچ مریت آراک قہوت، دل و نہ منت کہ چرش بوت کنت، بلے گوشتیں

روین، بلی، دتی شیرانی بدل لوٹ ات۔ پشی بڑے کرے شت پہ شیرے رندے، بڑے بدل
 ء نال لوٹت، آ کھورے کرے شت، کھورے کدو لوٹت، کپوت ء دان لوٹت، ڈگارے
 آپ لوٹ ات، جو ء بڑو لوٹت، لوڑی رآہن کار، ء نالوٹ ات، حج ء تور لوٹت،
 ہے ہم ء پشی چہ کوہ ء پیش برت، سارے رست دتورے جرے کرت، تورے حج ء
 کار بوت برت، ہے ناء لوڑی ء راتنت، لوڑی بڑوے جو ء کار بستہ جو ء آپے
 ڈگارے دات، ڈگارے دانے کپوت ء دات انت، کپوت بڑوے کھورے دات، کھورے
 نالے بڑے دات انت، بڑے شیرے بلی ء دات انت، بلی ء دمب دات، پشی ء دمب پر
 دمب ء برت ووتی براس بڑوے شت، چہ لے قصہ ء اخلاقی سبق ہے دراتک کہ انسان
 پہ دتی گذر و طلبانی پیلوی ء بازیں پیہانی واز مندگ انت، پہ لے قصہ ء راجی تنظیم

راہبند سہرا بنت :-

لے ڈولیں بتلانی پشاور قصہ دداستانانی مثال سک بازانہ کہ آہانی نبشتہ ء ووت

یک کتابے پر بیت :-

چہ لے بڑیں دراجین بحث و تراناں ہے سہرا انت، کہ بلوچی بتلانی سرچک مزیں
 مردمانی گشتن و قول، تواریخی واقعہ و خاصین موہ، بہروچی زندہ تجربت و تمہیات و چکاس
 جو ایں شاعرانی گپتار و شعر، گیدی شاعری و اخلاقی قصہ دداستان انت!

لے چہ وچن بڑوے رند، نون ماراے گشگی انت کہ بتل پرچے :- او منی خیال
 ء لے پرچے جو اب گیشتر اہم انت، پرچکیہ بتلانی بن پدہے پرچے، بڑوے سہرا انت،
 اگر ہے پرچے مہوتیں بتلانی چہ، چن، ووت پشت نہ کپت، بتلانی پچارے بنیادی
 سوال پرچے انت، پمیشا من اے بارو ء کے تفصیل ء گپ جنیں :-

گوشنت کہ پیشی مرداں گوں آؤ کاں ماں بتلاں تران کتگ، لے راستے
 کہ پیشی مردوت پشت نہ کپتگنت کہ شہ دتی کو اسی زانت و بچر بڑے لڑکا آؤ کیں
 لسلان ء، جہان وید، شر و گندگ، وراست و دروگ، و نشہ ندری ء بکننت بلے
 بتل شہ آہانی ینگ ء اے کار ء کنت وینی آدم ء راہ ء رہایتت - انسان یک راجی

ساہوار (social animal) ہے۔ آپنی دیم و بازین اڑاند اسد و ملہ است انت
 کہرت و راجہ ایشان ایوک ء شہ و قی جندہ زانت و عقل ء رکینت و گیشنت و کفنت
 آسے ڈولیں جا دران و گرانی مکہ دسر و کی ء و از مندگے و استی انت، آلوٹیت کہ
 اسے اڑاند و حدانی دیر کنگ ء کسے آرا سہجے بدنت۔ اسے ملہ و اڑاند و ستانی
 گیش و گیر ء کسے اپنی پیشونکی ء بکنت۔ او بتل ہے کہ کاری و سر و کی و پیشونکی ء کنت
 بتل ہے لیکو ء گیشینوک انت کہ یک راجے یا ٹک و کہولے ء بارک و مردم
 یک شے ء راجون بر لیکنت۔ یک کارے ء راسر بگشنت یا بد؟ یک خاصین کاسے
 ء بارو ء آہانی رکے چہ بیت۔؟ — بزاں بتل انسان ء رویہ (Attitude) ء
 جو ٹینک انت۔ رویہ یک شے یا کارے ء بارو ء انسان ء لیکو انت۔ چٹک
 ترس، بیم، پسند، ناپسند، نفرت، دوستی، امید، ہمدردی، شک و اندگہ! رویہ
 تعلق و نند و نیادی گند و ننداں کم و گیش کنت۔ و آہانی سیم و خداں دی گیشینت۔
 چٹکے ماگوئیں، تا سے آپ و صد سال ء وفا! لے بتل راجی تعلق و نند و نیاد و گند و نند
 ء حد و سیاں گیشینت و یک مردے ء راگوں دوہسی ء مدام تعلق دار کنت ہے
 پیہم ء؟ ناخن چہ گوشت ء بہم جتانہ بیت: بیر پہ دیری نہ روت: چہ نادانین دوست
 و انائیں دشمن گہہ انت: ء ڈولیں بتل لے گالوار ء جو انی ء سہرا کنت۔ بازین شے
 و کارانی بارو ء بازین راج و ٹک و کہولانی بازین رویہ بزت و چہ بتلامن آڈکین نسل
 راہیل دیگے، یک راجے بازین شے و کارانی بارو ء آہانی بازین رویہ ہاں گیشینت
 کہ آہاں ء چون بر لیکنت۔ پدہ بتل اگے ٹوک آڈکین نسلانی رویہاں جو ٹینوک انت
 گوستگین دور و باری ء راج و ٹک و کہولانی بازین شے و کارانی بارو ء۔ ہماں دی
 شون دینت۔!

لے گالوار یک نیم و اندہیں یا نکہ چہ وانگ و زانگ ء چٹ زہیریں راجے ء تہا
 گیشتر راست درابیت۔ جاہل و بے علمیں راجانی تہا بتل یک پیہم ء حاکمی کنت و
 اوداں ایشانی کارمرزی و رواج ہمنکہ باز انت کہ ایک راجی گرو داری گلے.....

social conduct & social conduct, ہمیں محکم انت.

کوہنیں راجانی تھا علم و زانت، کئی سبب، بتلانی اہمیت سک مزن انت و ہرچنگہ کہ تہذیب و تمدن دیکروی کناں انت، بتلانی رواج و زوردی کم پوان انت ایشی سبب ایش انت کہ ہر راج و ہا با زین کار و فرض پہ آراج، المی و لازمی زانگ بنت و آہاں، پے آراج، گہتری و بود ناکی، لازمی مارگ، بیت و اسے پیم، کہوں ٹنگ و بولکانی ذمہ داری گیشینگ بنت، او علم و زانت، باز کمی سبب، آہاں و تی اسے فرض و کاران، درنگاز کنوین پکر و خیالان، گوند گوندیں گشتن و رہبتدانی قالب، نادینتنگ، بلے گوں تہذیب و تمدن و ٹیکنالوجی، دیکروی، علم و زانت، درگ، سبب، اسے فرض و کاران، درگ جو اتترین و شرترین پیمے، گیشینگ بوت کنت و چہ اولس، و ت سمریں ہیل کنگ، بدل، اسے فرض و کاران، درنگاز کنوین پکر و خیالان، پے زانت چہ وانگ جاہ و زانگ جاہاں تالان و شنگ کنگ بوت بیت پدارٹیو، ٹیلی ویشن، سینما، حواتاک و اوسی آپ و تران، ایندگہ وسیلہ ہم ایشانی تالان و شنگی، دی مزنیں مکے دات کنت، ہے سبب انت کہ دیانتگیں راجانی تھا بتلانی رواج اینکرہ نہ انت چٹنگہ کوہنیں و پدمنتگیں راجانی تھا انت.

مطلب ایش کہ بتل گیشتر نا و اندہ و پدمنتگیں راجانی پیدائنت انت، ادداں آہانی زو و توان سک با زانت، آہے آہانی لوٹ و طلب و احتیاج و گذران المی مارگ بنت و آہانی سر، پے زانت و نزانتی، کار کنگ، بیت لے ڈول، اسے راجی میراٹے جوڑنت، ہے راجی میراٹے تھا سہراکتگیں ہر دچی زند و نیاد و گذر و طلبانی بار و شرن دانگیں خیالان چہ، ہر راج، ہوریں راجی پکر (social The usket) پدرا بیت.

چوناہ، ہے راجی پکر چہ بتلان ابید کوہنیں مذہب، دہم، رسم و رواج، دود و دستور چانچ و چستان، قصہ و شاعری، دی جوانی، مہرا بوت کنت، بلے راجی پکر، سہرا کنگ، بتل مزنیں کارے کنت۔ پچیکہ لے زبان، پیدائنتی ہر لہے و ایشی لازین بہرے دی۔ پدا شہ بتلان چکی، (Dinest) راجی پکر درانت بلے چہ ایندگہ ان چکی، راجی

پھر درانہ انت، بلکین چہ اہاں ایشی زانگ ء تجزیہ و پٹ و پول، چار و پچار پکار بیت، بزلی کہ
 راہی پکر ناچکیں (Annamalai) پیا سہرا بیت۔

بازیں احتیاج و گذر و طلب و لوٹانی پشت نہ کپک «سبب ء بازیں خیال و پکر
 دی شمر سنگ بنت و بازیں نکیں لوٹ و گذرانی و دی بوگ «سبب ء نکیں خیال و
 پکر و دی بنت، چوش ء بتلانی تہا کمی گیشی ہر راج ء بیت، انوں ماں بلوچ راج ء پشت کپکیں
 بتل بلوچ راج ء لوٹ و گذر و ایشی ہدی پکر ء شون دینت، بلوچ بتلانی سر ء
 چمٹلکے ء رند، ما زانت کنوں کہ بلوچ راج ء گذر و لوٹ چہ انت؛ بلوچی کردار ء جوڑ
 کنوکیں قدر و سنگ محام انت؛ آہانی ہر و چہ زند و نند چہ انت؛ بازیں راہی طبقہ
 و ٹکانی (Kamak) حال چہ انت؛

آہانی راہی قدر و سنگ چہ انت؛ «شرد بد» لیکہ و معیار چہ انت؛ سہے ڈولیں
 سوالانی پسہ ء پہلے نوشتانک ء من بلوچ بتلانی کردے پہناداں نشان دیاں، چہ ناہ
 ء بلوچ بتل بلوچ زند و راج «ہر تک و پہناد ء شون دینت، و بلوچ راج ء ہر لوٹ
 و گذر ء پیلو کننت، بلے ادا کردے سر حالانی بار ء بلوچ بتلان شون دیاں کہ چہ اہاں
 بلوچ بتلانی اہمیت جہانی پدرا بوت کنت؛

اقتصادی و مالی سنگ

اقتصادی و مالی حالت راجانی تہا مزیں کارے کنت و انسانی زندہ تہا آہنی
 درائیں کار و بار و تعلق و نند و نیاد ء ٹہینہ کدی گیشتر ہیش انت، اقتصادی و مالی
 سنگ و قدرانی بار ء اینکر ہ بتل کہ بلوچ چہ ہست، بلکین دگہ پچ زبان ء مہیت جہنی
 دل تہ ایشی گشیت کہ وت بلوچ دی چہ اقتصادی و مالی بتلان بید دگہ پچ پہناوے
 سر ء اینکر بتل نہ ہیت، لے گالوار ہا وقت ء جوانی ء سہرا بوت کنت کہ بلوچ بتلانی
 ہر پہنادے ء سر ء پیلوں و سر جمیں تہیات و پٹ و پول بیت، منی جند ء تجربہ تہ
 منی ہر زمی گالوار ء راست شون دنت؛

اقتصادی و مالی سنگانی و لاگاز کنوکیں کردے بتل گندات کہ لے بار ء

بلوچی بتلانی دامن چنکرہ پراہ انت

- شدء مردگون مزارء میڑمینتہ۔
- ہستیء غلامے شترین نیستیء ملوکء گزین۔
- آرگان جائے بن سڈگان چہ وتء کم کئے۔
- جوہان تئی ندرانت بورء پشتء پگاہ بند۔
- شکرماں چلن مین پاتء انت۔
- مال گورء گوشتء کامیشء سگتہ۔
- گورگئی پے گردء آخر مال بادشاہء گنت۔
- ڈنب شدی بنت صاجی سیراں یات کننت۔
- مال پے ہڑسرح نہ بیت۔
- شالء پپوش، شالکء مرموشن۔
- ہر گوارى ہى مئے ننگن یکے ہورنگوارى ہى مئے ننگن یکے۔
- نوک کیسگء دامء ممکن۔
- چابک چہ گزء اسپ چہ گوزء ہرکے نہ تاجیت آئی۔
- جن طلاق انت۔
- ماتء لوگ کہ چنگی انت۔ مردم پے وتء کلاسگے۔
- بچنت۔
- دانگیس رتودست بدلیاں ہر باکہ روپے دیگنت۔
- ماشقی زردیبارہ نہ ایت۔
- چہ قباہء کلاہ دزگ بیت۔ چہ کلاہء قبادزگ بیت۔
- آکارء کہ زر کمنت ہر محوے شتر نہ کننت۔
- شریداری دیگ نہ گردیت۔
- تورگ چہ گوالگان گیشتر نہ دارنت۔

- تئی گگ گزء انت .
- دارنگیں دان در پتگیں مردکس ء رایات نہ بنت .
- لبان کلات ترینتگ انت، حشکیں رضا پشت کپتگنت
- مزاران نوٹ دہلینت . ترا پاکپتہ زرانی، ہمانیل
- باہڑیں نوٹ انت تو اچ ماوار نہ گپینی .
- مدے غزیب ء، حجن غزیب ء .
- آہر ء ہوشحال کس ء نہ دیت کرکٹ ءے نوزدہ و
- حنرچے بیت .
- دوستی وتی جاگ ء بے حساب حساب انت .
- گنج بے رنج نہ بیت .
- لوگ ء سوچ کہ پیر حیدر انت .
- لشکر ء جنوک آباد بیت، بلے لاپ ء جنوک آباد
- نہ بیت .
- نان ء دیگ سک انت بلے صلح حق انت .
- گوزیت امرورر گامانی، غزیب وشاہ و خوارانی .
- ذر ء شیر ء پونز گپتہ .
- سیال ء چیز پہ بدل انت .
- مال ء گوں واجہ ء عہدے است .
- پنڈو کی ہتیاں لال کیت پرور نہ بان

طاقت و نرجی

بلوچ راج ء تہا مزنی و مستری ء لیکہ باز انت، میری و مزنی پہ مال تہم بیت
 وچہ خاندان و خون ء دی ۔ ہے ہیم ء بلوچی بتانی تہا کتری و مستری و طاقت دی
 دی گیشینگ بوگنت، واسے ماں بلوچی بتلانی تہا جوانی ء گندگ بیت، کہ زور و طاقت

دستری دمزنی، نزدوری دکزدوری دغزبئی دکتری ۽ باروؤ ادسی پکر وزانت چی انت؟
 لے ڈولیں ہتیں بتل بچارات۔

- سرد سنگ مرٹینگلی چیزے نہ انت۔
- سرگوں سنگ ۽ سر بیت، ماڑھے چہ گوشاں
 در بیت۔
- اے دیگے نہ انت، پلک ے۔
- کور بوجگ ۽ جاگہ ۽ کچ جنت۔
- دست ۽ گوں حرؤ نہ رسیت گرگ جاہیت۔
- زورؤ پہ چیرؤ ۽ برزی۔
- ساد مہردؤ سدیت کہ بارگ ترانت۔
- لوہی جوش کنت وتی لٹناں سوچیت۔
- مور پہ چربی ۽ رچیت۔
- جی منی کورہ دیدگیں شنگر، ماں ہمک طوفان ۽
 سرؤ ایردے، گڈا پہ ملانی پد اسبز بو!
- بزاں لے کچ انت۔
- شیر کہ نہ بیت، شیر ۽ پوست بس انت۔
- خان ہا انت کہ دائم ۽ خان انت، لے چہ خان انت
 کہ حامگیں دان انت۔
- میر ہا انت کہ دائم ۽ میر انت، لے چہ میر انت کہ
 تینکگیں تیر انت۔
- چاکری کوہیں خاطر انت کہ تری گوں بگان چریت۔
- چہ بلاؤ لاپ ۽ بلاؤ بیم۔
- چہ جبرؤ دیئے، جی ے پر چہ پر مائے۔

• کار نہ انت کو روکیں کو اٹھانی، باران ء جو گین لیزو
زورنت۔

• واجہ راست گو شیت۔

• نانے کہ پہ لٹ رسیت کسی دست ء نہ سوچیت۔

• پیل سترہ سیر بیت انگلت صدہ ہشتترہ بار انت۔

• حر بار ء ہم بارت، تر ء ہم دنت۔

• دست نہ رسیت گوں سیال ء جنت لقال ء۔

• پل گشی من حبر باز این بلے منی دپہر چیرہ آپ ء

انت۔

سیاد و وارث۔

— خون انسانی زند ء مزین اثرے دور دنت۔ خون ورگ ماں گوسٹیں

پیشی انسانی راجاں دت مادتی ء بنیاد پوتہ۔ دت ماوت گری (KINSHIP) ء کونڈی

راجانی تہا درائیں تعلق ٹہینگ انت۔ بلوچی بتلاں چہ سہرا بیت کہ بلوچ راج ء تہاوت ماوتی

وسیا دگندی دعا زیر دوستی یک محکمیں رہ بندے دپیشی دور دت باں لے رہ بند باز محکم

پوتہ۔ لے ڈولیں کر دے بتل بچا رات۔

• وتی جنگ ء گر لوک نہ ایت۔

• وتی کشیت روچ ء سر ء دور دنت۔

• نودا گان نگوار انت ساچان اش دش انت۔

• چہ دگر ء گتوار ء وتی ڈیوال۔

• وشیاں خاتونیں جن نوشذت سکیاں ہرات گوں

مرکہاں کر شتنت۔

• لتا دلیاز، براتانی نوکراں نثارانی۔

• چہ دیدگان ساہ دوست تر انت۔

- چک ۽ بدل چک انت، بلے براس ۽ بدل گار انت
- ناخن چہ گوشت ۽ جدا نہ بیت.
- دت وار وارث آباد.
- بنگویں براتانی بدل براز تک نہ بنت.
- برات پہ گہاراں دیریں دیر و انت
- برات پہ برات ۽ زہتگیس گوک انت.
- بروہید ہاں بے دورا: دینت شیر ۽
- برات آگہ کور انت، گہارے امید وار انت
- برات اگاں لیگا دچا رما تیس مہرہ، چہ کل ۽ عالم
- ۽ زیات ۽
- برات آگہ برات ۽ شان کنت چیری، عاقبت یک
- روپے ردے زوریت.
- دست کہ پرثیت، بڑ ۽ بندت یاد دست کہ پرثیت
- چالکے کذنت.

دشمن و بیرگیری :-

بلوچانی دودانی دود ۽ خون ۽ بدل خون انت۔ پمیشا بیرگیری بلوچی کردار ۽
 یک مک کوہنیں بہرے۔ بیر و دشمن ۽ بارو ۽ بلوچی راجی پکر و لیکہ چی انت؛ ایش چہ بلوچی
 تواریخ دبلوچی شاعری ۽ جوانی ۽ پدر انت۔ بلے بلوچی بتل دی چہ بلوچی راج ہلے
 نکلین دود ۽ شمو شکار نہ انت۔ اے سنگان بلوچی بتل ۽ دی جامگ پوشتہ چشکہ۔

- بیر پہ دیری نہ روت.
- بیر پہ لگور ۽ جہات و لگور ہے ملکان جہات.
- سنگ اگاں چاتانی بن ۽ ریز انت، کینگ چہ مردانی
- دل ۽ کنتز انت.

- بیر بلوچانی تاں دو صد سال ء لہیں آہو گے دؤنٹانیں
- پت کشتگاں اوست نہ بیت، حونی پہ سانگ دُست
- نہ بیت۔
- منتاں پہ جنگ دوستیں مزاری براس نہ بنت۔
- دشمن آگے میرے مزارے بزانے
- مرگ ء بانزلاں سرینیت۔

بہادری

بہادری بلوچ ء دوہی نام انت۔ بلوچی کردار شہ بہادری ء گرناب زرد
بلوچ راج ء نام دتوار و عزت شہ ہمیشی انت۔ چہ بلوچی بتلاں بہادری ء بار و اراجی پکر
جوانی ء سہرانت چشک ۱۔

- چہ مردگیں شیر ء زندگیں رو باہ گہتر انت ء
- سر بروت قول مردت
- مردانی چم سہرانت
- شعراں ہمارد گشتنت کہوت موہری دعویٰ گزانت۔
- مردگوں مرد ء ٹوک دارت۔
- زالاں کہ شاردے کتیں، جا پے شلی ء بستیں
- مرد پہ نام ء مریت، نامرد پہ نان ء۔
- ہر کس مرد د بگا پجا کاریت۔
- مرد دار بیت، گار نہ بیت۔
- شپ ء ترس گنوکی انت، گنوک ء چہ ترس۔
- عیب ماں باسکاں انت کہ کماں تیر نہ بارت۔
- توکل ء مرد ء را خدا یا رانت۔
- مردے توکل میرٹینی کاراں دت خدا جوڑینی۔

• چہ بلاء بہیم ء بلاء لاپ

• مہر و دوستی۔

دوستی انسان ء یک نفسونکی لوٹے۔ انسان بے دوست ء نہ بیت
انسان بے دشمنی ء زندگی بورت کنت۔ بے بے دوست ء ناں۔ بلوچ راج ء مہر دوستی
بولیکہ و سنگ چہ انت؟ اے چیرہ بتل ایشی جوانی ء پیسو ء دینت۔

• مہر پہ بہاگیت نہ بیت

• دل ء گوں دل ء راہ انت

• دل کہ نہ کشیت نان نہ پشتیت۔

• دوری دوستی کے۔

• آکہ دلی دوستاں پہ جفا ہاں رنج نہ ہاں۔ پے نثارانی

• نیاداں عنم تالان نہ ہاں۔

• یار ہماہنت کہ دائم ء یار انت۔

• دوستی پہ زور نہ بیت۔

• دوست من ء دوست ء خاطر ء دوست انت۔

• دل کو تلی چئی کے نہ انت

• زراں مدیے اور زوال کہ زرد انگلیں برات نہ بنت

ذات و زریات۔

قبائلی نظام و رہنمائی تہا ذات و زریات ء اہمیت ہا زانت، راجی مزنی و
کستری ذات و زریات ء بن پد ء ایر انت۔ پیشی بلوچی راج یک قبائلی راجے بوت۔ پیشا ذات
وزریات و خاندان ء بارو بلوچی ء ہا زین بتل گندگ ء کاہنت کہ شر ذات و بد ذات مزنی
خاندان و کسائیں خاندان ء ء شر و گندگ ء بنیاد ایر کنگ بوت۔ بلے انوں اے ڈولیں پکرف
خیال کار لہان انت۔ اے گواچن دی راستے کہ قبائلی نظام ء قبیلہ دکہول ء درائیں باسک
برو بریلگ بنت بے واہم خاندان نسل و ذات ء اثر وی ہا زانت۔ چیری بتل ہمے ڈولیں

چارو خیالوں سہرا کثنت۔

- کم ذات وتی کمی رگ ء کثیت۔
- گوات کنگٹی ء پہ دو من دان ء
- توجنٹی ء تو میاری ء ٹی ترا جنت تو میاری ء
- دو پارہ مات ء شکر کن چار پارہ پت ء
- دو پارہ پمات ء کثیت چار پارہ پت ء
- حسد واسپ بر دبر نہ انت۔
- دست و دہیں لنگک بر دبر نہ انت۔
- کپٹنگاں کوہ جہ جگ جنپاں
- عاقلاں ساسا کثنت کشتنگ جنپاں سرے
- رگ پہ واجہ ء آ چاری انت
- گرک ء چک گرک بیت
- مرد ء چار دان ء ایر کن۔
- کثر ء کاریت لٹ ء سر ء وات

زبان و گپ۔

انسان « شری دگندی » نشوندار آہنی زبان انت۔ و شین لسان بنی آدم ء پہ عزت و شان داری کاریت و بدیں زبان بے عزتی و بنامی و احمقی۔! بزان زبان ء کہ ہر گے در کثیت۔ آیک نہ یک اثرے داریت۔ ہسے گوا چناں بلوچی بمل چوش سہرا کثنت۔

- صد کئی زبان صد بیا د و نت زبان
- رحم ء ٹپ روت زبان ء ٹپ نہ روت۔
- زبان گوشے۔
- تک کہ بن ء کپت؛ پدا جنگ نہ بیت۔
- گوگی زبان انت، لے گوا تر ء جنت و پرا گوا تر ء جنت

- زبان تھی باہر ٹوں .
- باز جبر دیوان ، تام ، بارت
- گوک ، روت سند ، زاد شتیت .
- لنڈر ، گندے گورم ، دور کن
- مگسک نہ کشیت دل ، بد کننت
- بازیں گشگ چہ سہر ، گیش انت
- سنی ، دنتان ، چہ در کیت سنی مردے اشکنت

لج و میار :-

لج و میار دی بلوچی کردار ہے پنجیں بہرے چشکر بہادری میگر گری :-
 لج و میار وتی عزیز و وارث ، ہم پوت کننت . دباہٹ و میار ، ہم :- او وتی چند ذات
 دی ۔ لج و میار ، غیرت ، لے ہر سیدیکیں شے ، نام انت . ایشی کردے مثال گندات .

- دپ کردارت چم لج کاریت
- جو ہر بلوچ ، غیرت انت
- میار چہ ٹیلگاں دوست ترانت
- آں مرد کہ کناں باہوٹاں نیم روچاں ٹریچاں و اباں
- نئے میار سٹلے نئے وہ صدی یارے نئے دپے ، جن کہ
- یک ز دین مارے .
- یارک پہ لاپ گونمانت
- یک جنے صد جن ، لج ، بارت ، یک جنے صد جن
- میگر نیک انت
- غیرت اپنی تر پنے کپت شت
- غیرت ، پوٹے آپ ، داتہ .
- آجین ، کہ صیل چہ تا پگ ، زرتہ آجی کل ، بنوئیں با

- گواتک جتہ بلوچ چوچی گوشہ حیامن روگایاں توی منی پشتت اک وریا
- بلوچ گول حیا گوشہ من شتاں توی منی پشتت لاک وریا
- شپ کہ تہا ریں نے پہ ماس وگہا ریں

راست و دروغ

انسانی اخلاق جو ایسے رہندے راستی و منوگری و دروغ بندگی و ناپسندی انت۔ بلوچ بتل دی انسانی اخلاق جو ایسے رہندے ماں چوش گیشینت۔

- دروغ پہ مرد و عیب انت
 - روغن رکننت بلے نلکہ نہہ من
 - اشتر و دزی کوئی گنتر و کائی نہ بیت۔
 - دوتل و دروہستی پہ مرد و عیب انت۔
 - من دزء نہ گپت دزء من ء گپت
 - آپ ء دزءے نبلگ چیر نہ بیت
 - گپ ء پہ حدابکن لٹ ء پہ برات ء بور
- سخی گیری و کنجوسی۔

بلوچ راج ء سخی گیری مزنی ء نشانی انت و نام و توار در آرگ و سبب۔
ادکنجوسی یک مرہیں عیبے۔ لے بارو ء بتل راجی پکر ء چوش درنگاز کننت۔

- داداں ہما مرد دینت کہ پس تاں پیرک ء داداں کننت۔
 - دانگیں دادانی پدا نامر دجننت
 - مدے غریب ء جن غریب
 - پشی ء گوشے توتسی گودو انت گپت کنڈے کننت
 - کار پہ تولگ ء کپتہ، تولگ ء ٹیٹر ء سر ء ریہ
- ہم تہی۔

تب و مزاج ء یکی انسان ء زند و تند و تعلقاں گوں یک دوہمی ء ٹہینت
پدا سنگت و ہم مجلس دی یک دوہمی ء کردار ء سر ء باز اثر در دینت۔ ہم تہی ہم تہی

باروئے کر دے بلوچی بتل بچارات۔

• ماہ نندے ماہ بے دیگ نندے سیاہ بے

• تیجگ چہ تیجگ ء رنگ زوریت

• گوک گوک ء بوخہ بجه کاریت

• حر حر ء گندیت مس کنت

• تین ء تاپک ء راشگان نہ جنگ

• برات ء بگند گہار ء بگر

احتیاط و دور گندی

احتیاط و دور گندی ء باروئے بلوچی بتلانی درنگاز کتلیں سنگ و قدر

چوش انت

• آرگان جائے بن سنگاں چہ وت ء کم کنے

• کار پہ کورہ کہ شرک ء کپیت

• کاؤ کے بور راؤ کے بردا

• لے تنگ ہورانی ادل ترنپ انت

• طیب کہ طیبیہ بو تیں لاپے چوتکار ء نہ بوت

• گلہ دو تاکی ء پیدا ورا انت یا پنج گوانزنگاں سہرنت

• حداء نہ گندے قدر تان بگند

• لے گندی زبانی سر انت

• اشتر بید دور بچار حر مہو مظر مبا بچار

• مار مدام مردم ء یکیں سو نڈ ء نہ وارت بار ء ہہ شک

• بُرء ملز وور سریں کور ء مرو

• ہرنا کتاں تر شینگے، پوک ء پنیراں ورے بچارتی

• کر گوشک ء پاوڈل ء مہ کپیت

جہد و کوشش

انسان سوب و مراد پہ جہد و کوشش انت، دست دوست و سر
 ایر کنگ، کس، چبر سوب نہ کرتہ دیا ننگہ کسے سوب کرت کنت، ہمے خیالان راجی پکرہ
 جامگ چوش پوشتہ.

- نان آسان پہ کار آسان
- شیکن، شیر و پنگین نان، ملکوت.
- دپنگین مرد، میش نر کاریت
- داب، را و فکے ہوتیں، کر گوشک چوتلاتہ
- رستیں.

- گزہ روک ماں ہوتیں پہ و تے بوت
- دل، گوں واجہ، جم کن، بورہ قدمیان کم مکن.

دست اور گلا

بلوچ راج و دستاء را، چبر دوست ندرایت، آمد کہ دتی اصل
 پجا نیارنیت و تے را برز لیکیتہ و دما م پہ دتی صفت، دپے پہ آپ انت، بلوچ
 اولس لے ڈولیں مردم، را پسند نہ کنت چشک.

- دست گلا پیازہ بو، کنت
- ہچ ندی تگ، بیتہ بچے نام کتے لوئر مزار
- نیم بزدو، را بڑے بوت درشگ، بان
- ہرت.

• گوالگ، دپ، دارگ، ہو مکن.

- آکہ گزنت نہ ورنٹ
- کچک و کیت کارواں دتی راہ، عروت
- ڈو دکو ہو ہو مکن.

- ہاجرہ بکن کہ دپٹ داریت
- چم پہ دتی عیب ء کورانت
- مہلباں مگر دینگو مکن لعل تاکاں گوات برانت
- پکے بوز پکے پہ نشان مش
- لوگ ء چہ نیتدگار نام میر دولت خان
- کلاگ ء دگران ء کلاگ گپت وت کلاگے بوت
- دل ء پہ واجہ ء عیب مان نیت

پدگیری

- ہچانیں پدگیری و نقالی دی پہ انسان ء جوان انت چشکہ بلوچ گشتت۔
- اسپ ء وت ء راناں کت کنک ء وت ء رایمے۔

جت۔

- مگلوشت کبگ ء رواجاں دتی رواجے پھیال کت

مصاحت

مصاحت ء بارو ء بلوچ راہی فکر چرش گشتیت۔

- نانے کہ لٹ در کیت، دست ء کس نہ سوچیت
- گولو حرام آپٹکے هلارا
- یک شکارے هلاریکے حرام
- مار بمریت لٹ میر شیت

چم برادری

دگر ء سر ء چمبر داری دواز مندی ء بارو ء بلوچی تہل چرش گشتیت

• دلمائی نہ کشتیت کجیت

• چمداری کچک ء سگتہ

• صبر و استقامتی، صبر و استقامتی ء بارو ء بلوچی راہی پکر چرش انت۔

- صبر، بن شکر، انت
 - سگ، اشتاپ گلڑ، کور کاریت
 - اشتاپین کار، پاد پلا، اڑیت
- وطن دوستی۔

وطن دوستی، بارو، بلوچ راج، لیکو چوش انت۔

- رائے وطن حشکین دار
- ساہ، دیگ سکین، چوشین جاگہ، حقیق

اتفاق

- اتفاق دیکی، بارو، بلوچ راجی پکر، بچارات۔
- یکے پتر، گوات بارت
- ہرے ہرے کاسگی پرے

تجربہ

تجربہ مسترین علم و زانت انت، چہ تجربہ، مسترین استاد پچ نیست، بلوچ راج اے گواچناں چوش ماریت :-

- پیرین، چادر، لب، بند
- پرخ، سر، مرد، چماں کپ و بیا
- پیر بے میر نہ بے
- منی سر دودھ و دہ دیگ، گریتہ

دزی و بدکاری

- دزی و بدکاری، بارو، بلوچ سنگ چوش انت۔
- دز، مات، ہر روچ پیگ، پاج نہ کنت
- دست مزدور دل ملرز
- لوگ، مہر کن، ہمانگ، دز مکن

• تھی گوک دزانت .

• زلے اگ بے جو دے سمہیت سیری

ہم عاقبت یک روچے ردے زیریت ۔

راست ایش انت کہ بلوچی بتلانی مڈی چو بے گوازیں زرء انت کہ ہنکرہ کہ پٹ و
لوٹ بکان و گوہر قیمتی در بیجان آہی دولت نہ کنیت . برزی بیان کتلیں بتل لے بے گوازیں
زرء ندیتیں گنج ء مستاگے ہم نہ بنت . اگر زبان دوست دکو اس لے جہلیں زرء اڈاگری
و پٹ و دلپل ء بکننت نہ تا کافی تاک پر لبران بنت و رونت بلے لے دولت انگت ء
نہ کنیت ۔!

بتلانی سرء جوانی ء چار و بچار ء رند ، مالے گواچن ء دی دیت کنوں کہ لے

لازم زانت کہ یک راجے ء بتل چٹ یک دست و یک تہریں معنا و خیال بدارنت .
بازیں بتل چہ یک دوہی چٹ جتائیں معنادی داشت کننت . یکیں راج ء تہا چہ یک
دوہی ء مخالف و متضادیں معنا ء بتل دی رواج گپت کننت . ہمے پیم ء بلوچی بتلانی
سرء دی لے رہ بند راست گندگ ، کپت چٹکہ ماگشیں ، وئی کثیت روچ ء سرء
دو : دنت ، بلے ہمے یکیں وخت ء لے ہل دی ماں راج ء جوانی کار مرز بیگ انت
انت کہ چل ء سرء مرد کس ء رادوست نہ بیت : بزاں یک نیگے ء ماگشوں کہ وئی
رعازیز مردم ء راسک دوست انت . بلے دوہی نیگ ء ما پدا ایشی ء گشوں کہ
دی کس و عازیز و نریکیں مردم کس ء رادوست نہ بنت . ہمے پیم ء ماگشاں کہ یکے
ہتر ء گوات باوت : بلے دگ بتلے شریداری دیگ نہ گردیت : لے بتلاں بچار ات
کہ چٹ مخالف و متضاد سنگانی نشوندار انت . لے ڈولیں بتلانی یکیں وخت ء راج
تہا رولع گرگ ء سبب ایش انت کہ ہر راج ء تہا بازیں ٹک و کہول ء جو ڈوڈیں
مردم است انت . ایشانی گذر و لوٹ و راجی زانت و بتلانی نشونداریں بستل باز
عماں گوں یک دوہی ء و پ نہ و رنت و چٹ جتائیں معنا و پکر درنگاز کننت .
بلے ہر راج ء ہو ریں پکر ، نشوندار انت و چہ ہو ریں راجی پکر ء جتانہ بنت ہنچو کہ ۔

بزرگی بلوچی بتلانی پھرے، چہ دیست کنوں :-

اپنوک رنگ و کھولانی پھرے راجہ دہتا گوں یک دوہی و سہ پ انت۔ ہسے ہم و بائیں بلانی
 راجی پھرے ہم گوں یک دوہی و سہ پ دہ رنگ بوت کننت۔ بائیں کوہنیں دینم واندرہ و سہ
 دانگ و چٹ نہ پھرے راجانی بتل دی گوں و تی ڈوہیں راجانی بتلانی پھرے و حیاں و یک رنگ
 بوت کننت۔ اگر ما بلوچی بتلاں گوں دوہی کوہنیں راجانی بتلاں دیم پہ دیم بکنوں۔ تہ ملکہ
 پکری یکی و جوانی و گندوں۔ ایسی سبب ایس انت کہ کلین انسانانی بنیادی گذر و ولوت یک
 انت و آہانی انسانانی جذبہ و حل و حدوک و واہگ دی یک انت۔ ہسے یکی پکری کی پیدا
 کنت۔ بلے و اہم ما اے گراچن و جوانی و دیست کنوں۔ کہ ہر راجی بتلانی تھا آہنی زبان
 خاصین حالت، جغرافیہ و نفسو کی تب و خاصیت آہنی راجی پکری سیم و حدان شدہ کہ راجان
 چٹ گیشیننت و جتا کننت، انں کر دے مثال شون دیاں کہ بلوچی راجی پکری گوں دگر
 ملکانی راجی پکراں چوں ہر رنگ انت :-

- بلوچی۔ زر و شیر و گٹ و گپنتہ
- روسی۔ ہر دینکہ زر تران کنت، راستہ ہر نہ گوشت
- بلوچی۔ خدائی لٹ بے توار انت
- امریکی۔ خند اہ جنتر مدان مدان و درشیت بلے سک
- مہارٹ درشیت۔
- بلوچی۔ مہر پہ بہا گنت نہ ایت
- انگریزی۔ دوستی و آسرد دوستی انت
- آسٹریالی۔ مہر و بدل مہر انت زر و نگر نہ انت۔
- چینی۔ یک نلکہ و بنیاد ایرک و خلوق و دل انت
- بلوچی۔ صد کنیت زبان صد بیا و دنت زبان
- روسی۔ مردم چہ زبان و گرگ بیت، کارگر چہ کاشاں
- روسی۔ وپ و و انگلیس گپ پدا ایر برگ نہ بیت۔

- چینی۔ ایک بدیں لوزے کہ وہ پء درانک آرا
- شش اسپ ہم پء اکت ورت نکنت۔
- امریکی۔ زبان شہ اپغ وراچ انت۔ بلے لے شش
- فٹ برزیں مردے ءراکت نکنت۔
- میکسیکوئی۔ زبان چہ مورات ءمیز ترانت۔
- بلوچی۔ سار کہ سوار انت، پیادگ ء حال ءنانت
- ازرقی۔ سیرین زھگ شدگیس زھگ آن گو شیت
- "اٹے گل بوٹھک بجن"
- بلوچی۔ تیجگ چہ تیجگ ء رنگ زوریت۔
- چاپانی۔ آئیکار ء عرف والوکار ء حقتے نشت دینگت
- برت انت۔

• چینی۔ بے راہیں پیر مرد وئی زبگان ء گندہ کاری ء

پنت ء دینت۔

- بلوچی۔ صبر ء برتر کن انت
- چینی۔ اگر تر آسیا ہیں گارے ہم مہیت بلے تو صبر بجن
- بلوچی۔ داب ء راوانے بوتیں کر گوشک چوکلات
- ءرستیں۔

- آسٹریلیائی۔ دسپدکیں کچک ء را پڑ ہم نہ زسیت
- بلوچی۔ کچک و کیت، کاروان وئی راہ ء روت
- آسٹریلیائی۔ اگر تو کچک ء دگ ء تر سے چہر مزل ء
- سر نہ بے

- بلوچی۔ دین ہوگ باز منت چک ء سر لونڈ بیت
- عربی۔ اگر جانشو باز منت، بلوچی ہر بیت

- اریکی۔ بازیں دست کار کنت
- بلوچی، آکہ گزمت، نہ ورنٹ
- میکیکوٹی، کو کار کونین پشی جو این شکاری کے
- بوت نہ کنت۔

- بلوچی، پیر مرد، چادر، لمب، بند
- چینی، گوں یک مٹھلندیں مردے، گپ دتران، چہ
- وہ سال، کتابانی وانگ، شتر تانت۔
- چینی، کوحانی سر کپگ، ابید، آزمان، برزی، کس
- دلیت نہ کنت۔

چہ اے ہتیں مثالان سہرا انت کہ بلوچی راچی پکر باز جا ہاں گوں دگر راچی پکراں دپہارت
 و ہوریں انسانی سنگ و قدران شون دنت کہ اے وت بلوچان ء مزائیں انسانی ہر اسی دیکھو را
 یہ نشو نہ ارا انت۔؟

بچو کہ ماد لیت و گوشت۔ بلوچی بتلانی دامن سک بہراہ و شائگان انت و الیشی تہا
 و ڈوڑیں جواہر دگو ہر قہتی مان انت۔ بلے ارمان کہ ایشانی جڑ شک نزانتی، تامورس دھنر و مجان
 چیر اندر انت۔! ہاید انت کہ مئے کو اس و زبان زانت و تی اے پسی میراث، شہہ تامور و
 مجان در کنگ و چنگ و نر آرگ، نیمگ، و تی دگوش ء گور کنت و تی گیدہی لوزانکی
 لوزاریخ، تنگ دروشیہیں شنگ و شائلیں دانگاں یک لڑے ء کجاہنت و تی ماسی بان
 ء گور ء جائدی ہارے ء سوکات، بستی انت۔!

رسم سے رسم

عبدالغفار ندیم

یک مرد سے اگر ایک کارے، ہر اور وحد بخت نہ آہر، عادت گنت بلے اگر یک راجے زندہ یک ڈولے و طرزے "MODE" بلیپت و آہر، ہر وہد، کار مرز بخت نہ رسم گنگ بیت دگر لوزان رسم باز مردمانی مچی نہ پکارگی کار بستگیں دراج کشیں رہبند انت۔ شریعت ہنسان و ہدیہ یکجا بونگنت، نہ جتا جتا میں خیال ہو عادت و دی بونگنت لے ڈول و بازیں مردمانی خیال دعوت من و تے اڑ پونگ۔ و ہدیہ گوزگ، گوں ہما دعوت و خیال منت انت، کہ آہاں و کیشتریں مہلوک، منت و اے دگر کلیں عادت آراج، دلپسند بوت کرت نکنت، لے ڈول و مدان مدان، ہر چہ کہ منت آہما راج، رسم جز بوت انت۔

ہر یک رسم انسان، یک ہنچیں زلورت و احتیاجے پیلو کنت کہ آپرائی زندہ الہی انت لے زلورت و احتیاج ما دی بوت کنت و روحانی دی، پر چیکہ انسان، ہتا بازیں ہنچیں بنیادی و اہگ است انت کہ آہانی پیلو کنگ زلوری انت لے و اہگانی پیلو کنگ ڈول و طرز ہر یک راجے، تو کا جتا جتا و دگر دگر انت چیا کہ لے ڈول و طرز ہر یک راجے، چپ و چاگرد، مالمبا، چور بخت و چپ و چاگرد ہر یک راجے، الم، گوں دو ہی و پندرنت و کم باز فرق دارنت۔

ہنچیں کلیں رسماں، کہ پر انسان، زندہ بنیاتی احتیاجان الہی انت، امریکہ مشہوریں راج زانت (Sociologist) ولیم گراہم سمٹر (W. G. SUMNER) مہلوکی رہبند (Folkways) ہم آہر بندیت، ایشی ہمار و اج، ادب و اخلاق و دودورس ہوار انت، آئی گنگ انت کہ انسان، راجہ دتی ہونہن بن ہر کان کردے بنیاتی وس و طاقت سنگ و آہر و تپنی پسنوکی آسیت

حالتاں کم دبازمٹ و بدل عیشت اذرنندان ء مہلوک ایشانی مٹ و بدلی ء نہوش بہیت
 و ایشانی مٹ و بدلی ء دیم ء کاہنت و اوشتنت. بلے مٹ بوؤکیں حالت و ہدیکہ
 آہانی زلور تانی تہا مٹ و بدلی کارنت تہ آئے ڈول ء عجیور بنت. کہ کبھوں حالتانی دیم ء
 وتی سلاھاں دور بد بہیت. بلے اے جبرنگ کپیت کہ اے ڈولیں مٹ و بدلی ء رامزین
 و عدے لگیت اوگیشتر رسم آستہ آستہ مٹ و بدل بہنت. آہانی تہا یک پارگی مٹ و
 بدل ء کوشست کنگہیت تہ راج بہادمان ء ایشی دیم ء کئیت و مہ بہیت البت باز
 ہنپیں رسم زلور است انت. کہ گوں سک تیزی ء بدل بہنت. ایشان ء پیشن (FASHION)
 گشتت. ایشانی شرس مثال پُچ و پوشاک ء جور کنگ و پر کنگ ء نوک نوکیں و وڑیں
 طرز انت. مے راج ء تہا پیشی بلوچی دراجیں پوشکانی جاگہ ء نوکیں دور ء کسانیں و تنکیں لپکان
 ٹاگتگ ہے ڈول ء وتی پانگانی دور دینگ و میدانی نوکیں رواج ء ڈول ء چنگ و
 ٹاپ کل پیشن ء شمال انت. پیشن ء سواس بزبانی و جبہ و کوشانی جاگہ بوٹ و چوٹ و
 سینڈ لان گپتگ. بلے چہ اے مٹ و بدلیاں اے چی پدرانہ کہ مے راج ء سلامتی
 پر چہتر بہنت. چہ کہ ڈنی ملکانی تہا پچ و پوشاک ء در دہن ہر روچ در کپا انت. چہ ناہا پیشن
 ء ینگ ء گیشیں و اھگ و دلگوش رسمان ء کمزور کنت و ہر دیکہ رسمانی زور و توان کم بان
 بہیت تہ پیشن گیش بہیت. باز و ہدان پیشن گوں. گل ء اچ دپ نہ وارت و پھک چہ
 شلوہ ء گیگان ء ددی کنت.

چہ رسمانی اے تجارت ء چہ ما بلوچی رسمانی سر ء وتی چہاں شانگ و ون و چاروں
 و آہانی سر ء کتے تران گنوں

بلوچی رسمانی مسترین آسیت ہمیش انت کہ آہانی نیام ء اجتماعیت و اشتر اکت
 سک باڈ است انت. بلوچی رسم پہ یک دوہمی ء کمک و امداد، کلیں تک دراج ء پائیدگ
 شاق، آباتی و سلامتی ء بنیات ء سر ء امیر انت. اے آسیت مارا ہر یک بلوچی رسمے تہا گندگ
 ء کاہنت و بلوچی رسمانی مسترین مہمہ ہمیش انت. اے درسیں آسیتان ماں چہرے بیان
 بوگیں کلیں رسمانی تہا گندون کردے شمال گوں لختیں سر حالان شے ء دیم ء پیش کنان کہ برزہ

بیان و راستی و پد رکنت۔

۱۔ و ت من رت و مدت و ملک

۱۱ بجاری :- لے یک پنچیں رسمے کہ شادہ ووشی و وعداں کلیں راج و ملک و مردم پر ملک و مدت و ہا ترے یکے و راجی و مالی امان و نیت

۱۲ باہرٹ :- ایشی رو و ہتر و مشکل و وعدہ و چہ راج و تہا یک مردمے دگرے را پناہ و نیت و آئی سلامت و ذمہ دار بیت۔

۱۳ لوگ پترگ :- ہرچ ڈولیں گناہے و کارے بیعت، چاہے دژمنی و ہونے بیعت چہ بلوچ و لوگ و پترگ و میا راجی و بختنگ بیت، ایشی پتر و پتر ہم گش انت۔

۱۴ دیوان :- لے بازیں دو و در بیدگی و راجی اہمیتے داریت بلے ایشی مسترین مقصد ہمیش انت گراج و تہہ و مردم چہ یک در تہی و احوال ان معلوم دار بیت و راج و مسترین مردم دتی ڈیہہ و بار و در سین حالان بزانت، سیرانی و وعدہ و دیوان و یک مکدے ہمیش انت کہ یک راجے و وٹکے و مردم دتی راج و باسکے و شادہ و تہا بہر بزورنت و آشادہ و بہارنت و ہر ڈولیں مدت بدینت۔ مالی امدات ایشی یک بھرے۔

۱۵ نکان :- مرک و شادہ و وعداں دان و چیمان و کلیں ملک و مردمانی سر و بہر و بانگ کنت۔ تنگہ آ آہان و بدر و شنت، و جبریدہ بکننت و سپہ آئی سر بکننت۔

۱۶ پانچی :- لے رسم و رو و تحفہ و آسین چیمان و دتی درتیں ہما نگانی لوگ و راہ دیگ بیت۔

۱۷ پانچی :- آسین پر مکران و محل و شادہ کاریت لے وعدہ و چہ کوٹانی کینا پانانی دی مہلک و نیت و کیت، کلیں مردمانی گل و شات پوک و ہا ترے و پر آسین و شیمان و رگ و ہر مردمے کہ یکے و چ و بن و بردت و آئی کپات و چہ نا و ہر ماگ و پر کنت و دینت۔

۲۹۱
مشکوٰۃ یک ... آہرے ایک دندے دیگ بیت و آلی امدات کنگ بیت

ب۔ شادھ

مکران ۽ تیاب گوران لے رسم انت کہ پکے ۽ گیش مردمانی یجا دیک پارگی ۽
سیر کنگ بیت۔ کلائی ڈھول و ڈرنب دزکاء ولے دگر سیری رسو یجا کنگ
بنت۔

سپت۔ زھگ ۽ سپید البرڈگ ۽ وھداں حلاک ۽ ہازیں زھگ و زال ہول کپتوگ
۽ لوگ ۽ پرخ بنت و پراے وشی ۽ تہا بہر زورگ و مبارکی دیگ ۽ تاں
شب ۽ وھدے ۽ پیر زھگ ۽ تو سپد و شتا و حداد ۽ شکر و مننت
۽ شعر جننت۔

کرگ و جن۔ حلاک و ٹک ۽ کلین دوزواہ و واکوب کار سیر ۽ وشی ۽ وتی دشی زاننت
وچی ۽ سوت جنان ۽ سالونک ۽ سپت و شتا ۽ کننت لے وھداں
باز پر وتی صب و و اھگانی در نشان کنگ ۽ زر نشان کننت ولے دگر سیری
رسمان ۽ اد کننت۔

ج۔ گم و رنج

مردیں و جنیں کل لے رنج و گم ۽ وتی رنج و گم لیکننت۔ ایسی تہا بہر زورنت وھال پرسی
۽ رونت مرگ ۽ وھدے پیرس و مرگ تاں مروگ ۽ چار و چہل و سال ۽ دارگ بنت۔ و
مہلک یکین ڈول ۽ ایسانی تہا بہر زور بیت۔ ایسی ابید وھد کیجے مریت تہا حلاک ۽ مردم
اول شام و باز زندان تاں چہار ۽ نان وورگ ۽ بند و لبست ۽ کننت۔ منکر لے ڈولیں ساتے
۽ مرگ ۽ مردم چہ وورگ و نان کنگ ۽ پریشانی و جنالی ۽ بچکننت۔
باز بلوچی جا ہاں چو کہ کلات ۽ دمگ کبیلہ و ٹک ۽ سردار و مستردتی ہر یکا باسکے
۽ پیرس و پاتھ ۽ وارنت و درستی ہرچ و درج ۽ وت کننت۔ آجاہ ۽ دریں مردم ہما
سردار و مستر ۽ ہند ۽ پیرس و پاتھ ۽ رونت و ہمدردی کننت لے ڈول آکبیلہ و ٹک

دریں مردم و ت دابلس لیکن ت و کیلہ لے دگر مردمانی و ت دوسی سردار چک
انت و باسکانی کو یک سبک انت۔

انچو کہ پیشتر گشتگ بوتگ کہ بازیں رسم چہ و ہرہ گوزگ ء گار بنت پر چکیہ آسانی
زلورت چہ راج و تگ ء پشت نہ کیت۔ بلوچ راج ء تہام لے گپ راست و دی کنت۔
مثال ء بلوچی ڈیہانی تہا گوانک ء رسم چٹ گار انت۔ لے یکہ پنچیں رسمے بوتگ کہ یک
زانہ کار و و انزین مردمے یک بزرگ و کو ہے ء سمر ء اوشتا تگ و دریں نوکین حال
دپگے گشتگ انت۔ لے ڈول ء آہبر و حال کلیں ہلک ء تالاں بوتگ بنتے نون ایشی
زلورت پشت نہ کیتگ پر چکیہ پیشی ڈول ء مہلوک ء اچ ترس و نیم نیست۔ و ایشی جاگہ ہرا
ہوالتاک دریدو ء گتگ چیشی ابیدر و آء وسیلہ جوان ترانت، مہلوک گون یک دگر
ء نزیک ترانت و چہ صتر و آپت و طوقان و حلے ء زوت مالوم دار بوت کنت۔
ایشی ء بل، بلوچی چہ ہبر ء بزدور پیش ء راج ء تہا ہر کجام مردم کہ گیشتر شرب دار و پیر تر
بوتگ آئی ء اول سر ء چہ ہبر گتگ و رند ء لے دگراں۔ بلے نون لے پرک گار بوان انت
چہ ہبر تہا پیش ء کلیں احوال گرگ بوتگنت ایو کا جوڑ و سلامتی ء سمر ء کس ء سلا نہ کتگ
بلے نون تہنا جوڑ و سلامتی پشت کہ گانت۔ انگت باز ڈیہاں لے رسم و تی پیشی ڈول ء
است انت۔ ایشی ء نوکین ترنیاں ایو کا جوڑ و سلامتی کتگ و پیشی رسم بزاں دریں حالانی
گرگ ہر دوک تنی و حدان یک ڈول ء کار مرز بوگا انت۔ ایشی ء یک جرانیں مثالے
مستونگ ء دنگ گندگ ء کیت۔ اداگہ دو مردم دیم پہ دیم بندت گڈا باز رندان یکے
دوسہی ء راپر سیت۔ براہوئی کینن کہ اوگانی لے دوس خاصیں لوزانت کہ ہے چہ ہبر و کونیں
و نوکین ملانا ء سہرا کنت۔ براہوئی کینن بزان اگہ تہ انتاپی نہ ءے۔ گڈامن کہنیں رسم ء ڈول
ء ترادراجیں چہ ہبرے گراں و تہ دتی دریں حالان بدے چو کہ ء احوال کن ء خاصیں لوز
لے مانا ء پد کنت۔ اوگانی کینن بزاں اگہ ترازدت روگی انت و تاں دیر ء جلت نہ کنتے
گڈا نوکین ڈول ء تر اچہ ہبرے گریں۔ و تہنا جوڑ و سلامتی ات کینن۔ ایشی ء باز سوپ انت
کہ چہ کہ نہیں حال گری ء تہنا جوڑ و سلامتی پشت کہ گانت۔ ایشی مستریں سوپ شہری بوگ

(URBANIZED) و جمہوریت شکنگ بنگ (DEMOCRATIZED) انت گیشتر
 بیان اے ہندء من نہ کتان، البت ہر ڈول کہ بیدیت اے منگ کپیت کہ ہر وہدی کہ
 بانیں رسائی زلورت پشت نہ کپیت تہ آسانی کار مرزی کپیت، یا آسانی تہا لڑکیں حالتانی
 ڈول اے مٹ و بدلی بیت۔

ہا رسائی تہا اچ مرٹ و بدلی قییت کہ مذہبانی بہر جہ نہ نبت، پر چکیہ مذہب آہانی
 سرء کار بند بودگ ہر وہدء سدیس، دنٹ، چوگان، بلوچانی یک قدیمی رسے
 اے دگر بلوچانی نیام اے پھی ڈول اے نیست انت بلے تنی وہدی ڈگری بلوچانی
 نیام اے ہا ڈول اے ودی کنت، پر چکیہ اے مذہب اے یک بہرے جوڑ بونگ، چوگان
 یک تہرے ہر ڈگر و پتے پشت کپتگ، ڈگری بلوچ یک چانی دو چانی و چار چانی ہر
 سبت و حمد و ثنا شیران جنت، مثال ہر۔

چار چانی، ہادی منی دل کہ بے چارگیں + مانند مرنے کہ بے بانیں
 دو چانی، یاراں مہدی اے بلوٹ + مہدی منی دل ہر مراد
 یک چانی، اللہ کیس + مہدی برھکیں

اے رسم اے ڈول اے انت کہ مہلوک یک حلقے اے او شنت یکے پر بندیت اے دگر
 کل وہی بنیاں پہ جواب اے گنت و کپارگی یک چانی، دو چانی و چار چانی ہر شیرانی ہر
 اے ترنت۔

یک ڈگری عالمی مولوی شہاب الدین سید اللہی ولی یک نشتانکے ہر تہا مہدی و یانی ہا مٹا
 بنگلور، ہندوستان، اکتوبر ۱۹۵۲ء و دیم ۱۳ء نشتہ کنت کہ ڈگری جانت
 ہر زنگان اے شکل و رسم اے راند ہی رنگ و اسمان اے راہ مذہب ہر نیمگ اے
 و اکلدار و عدوناک کنگ، ہر اعلیٰ چہ راجی پنسونک، اے کارگرگ بونگ، ہرے نشتانک تہا
 ایک ترجمت ہر بیان کنت کہ یک رندے پھی، اہتیں مردمان گوں من شکایت کرت
 کہ پتیں سر کیس مردمان کردے روچ بیت کہ چوگان بند کنگ، ڈچوگان نیست انت تہ
 ڈگری مذہب تہادی اے کشش نیست، چرے ترجمت اے اے درشان کنت کہ چوگان

سک زور آور وقت دار انت۔ ایشی ابیدے راجی زیات و مذہبی کم انت۔ ڈگری
ایشی راہپک مذہبی لیک انت و بلہرچی راج و رواجانی و ہندی حالتانی بناء ایشی زندگی
دارگ ائی انت؛

چیشی و ابید بلہرچانی تہا چوشین رسم باز کم انت کہ آپہک مذہب و بہر چوشین گنت
بلے چوشین رسم باز انت

کہ آہان و ما پاکین رسم (RITUALS) گنت کنیں، کر دے مثال پیش داراں۔
عاشے پر جایا لیوا۔ شے پر جانی یک مزین ڈھولے و گنت، کہ آئی و چپ و چاگر ڈھول
چکرت و شیر و سپت جنت و دو چانی و ڈول و ناچ گنت۔ ایشی
تہا بہر زور و کان و ائی انت کہ پاک و ساپ بہنت و باضو و ذمناز بہنت
لے مزین ڈھول و ہراچی و دگر کرے کسانیں ڈھول ہم جنگ بہنت۔
مہلوک ایشی و را پاک و مذہبی زانت لے کم ڈولیں افرقہ و دی سک
باز انت۔

۲۷۷ مولود پلسما۔ لے اصل مولود و تہرے و سماء و مہیلے۔ ایشی تہا بہر زور و دی پاک سپ
و گوں و ذمناز و کا بہنت۔ و یک خالص پترے (تگر دے) و سر و نہنت۔
ایشی و سر و ک کہ آہرا و ہلیپہ گنت، یک مزین سماء و شے یک و ہراہن
یک نیمگے و بچیں ڈھولے، و سر و حمد و نعت و سپت جنت۔ و گہتین کیلن
دچہ سماء کتر انت، جنت و اے دگر پانی و مردم کہ بہتر و سر و نہنت و ک انت
گرن خاصیں حرکتاں پسو و جنت۔ لے مہیل تاں شب و و دے و روت
مہلوک گوں مزین ہد و ناکی و ایش راند ارگ کنت۔

۲۷۸ سانکل کشی۔ یک خاصیں، ڈولی لے زمزیلاں مس آس گم کنت و و دیکہ آہرین کنگ
و بہنت۔ کڈاوتی دستاں ٹیلیں کنت و دم جنان و واناغی تواد ہد و
زمزیلاں چہ آمگین دست و سر و کنت کہ آسارت بہنت۔
۲۷۹ سلاخی۔ لے رسم شادہ و گل و و دے کار مرز کنگ بیت۔ گیشتر میرانی آخری رسم پیش

انت سنت یا مبارکی «وهدء یک ملائے یا یک مذہبی سر دے گوں وتی ڈل ء لوٹائینگ بیت
 لے مذہبی شیرجنت و نیکیں دغا ء لوٹنت۔ لے ڈل ء دگر ہاسک کو کار ء او آئین گشت۔
 ہاگد ہگ «پید ابڑگ» وهدء آئی «گوشانی تہا بانگ دیگ بیت۔ لے دگر بلبرچی
 جاہال دی استنت۔

برزہ نیچیں رسم دود بلرچانی نیام ء سک باز انت ٹھنے کر کا نود جوڑو ٹگنت نے کہ
 پاکیں رسم انت و لے کند بچ گیش پشت پناہی اش گون انت۔ بلے انکت آسک زور
 مند انت بہلک آبانی سر ء انجو کار بندہ نت کہ سا زء ء توبہ! پاکیں تانز آمانی پابند
 انت۔ مے بازیں معاشی گزرانی دود لے رد ء کاہنت۔ لے دودانی خلاف ورزی «
 سر ء کم و باز ہر ڈولیں سزارست کنت۔ بلوچانی جاہاں آبانی بہر و بانگ وتی آسین
 وراج «منگیں رہبندانی ڈول ء بیت۔ باز جاہاں آپ وزمینان ء ہنگام تسو و تاس
 ہا تہا بہر کنت۔ باز جاہ ء آپ ء شپ «پاسانی ڈول ء آسماں گندیں جاہاں زمینان ء
 سارہ رہبندانی رد ء بہر و بانگ کنگ بیت۔ مکران ء روچ ء گر ماگ «وهداں
 آپ ء گر و بند چہ مردم «وتی ساہگ ء پاد کنگ «صاب دوا ء بیت۔ لے ڈول ء
 ہریکی وتی مھر رکتگیں ساہگ «پادانی سر ء آپ ء پہ کشاران ء ترغیت شپ تاس
 ریخت و لے ڈول ہریکی چہ وتی حق ء زانت کار بیت و اچ اڑو کر دنہ بیت بلبلیں
 «آپ «پشت بند ء آپ و پیش بند ء آپ «کل آپ بہر و بانگ ء رہبند انت۔

ایش ء ابید ہریک حقہ دارے «پر زانت کہ کہن دکار نیز «کار «تہا بہر بزوریت اگر
 آئی شریک یک روچے بے اجازت ء کار ء مردت گڈا آہر ء جرمانہ کنت۔ لے حسب زمانہ
 ء مکران ء اشکند گشت، لے نقدی «ڈول ء ہم لبت کنت و لے دگر شریک آئی ڈگلے
 واسطے ہم رت کت کنت۔ پریشی ء اچ کسے ء میاری نہ کنت رایشی ء راجہ کانور ء
 گیشتر مننت چیشی ء ابید بے کانور ء لے رسم انت کہ ہرزہگے «کہ سنت ببیت جت مندیں
 بت ازہگ ء مال و مدٹی «یک بہرے دینت۔ لے بہر ء را سلاقی گشت۔ دگر رسمے
 میر و مدٹی «گنت۔ لے چوش کہ ستریں زہگ «یک کٹھے «تہا زمہ واری گیشتر انت۔

آپسہ جانشین انتہا پریشی کہ راجہ تھا آئی (SOCIAL STATUS) چچکلیں برتاناں
 بیتر بیت و آدنی گیشتریں ذمہ داریاں جو انیء ادا کرت بکنت. آہرء ماں و مڈیء یک
 خاصیں ونڈے دینت. ایٹانء اچ کلاؤ پر دشت نہ کنت چیا کہ لے دو دانٹ، و
 دو درچہ رسماں گیشتر ہاں انتہا. رسماںء کسے بداریت یا مداریت آہرء اچ گشگ بیت
 بلے دو دانء ہر جا دارگ و آہانی پابندی لازمی انت ایٹانی خلاف و رزیء سرء کم و باز
 سزا دیگ بیت. ماگنڈوں کہ چاگئی و کلاتء دمگء باز زمینانی ہدا بندیک پوریں
 ٹکے و کیلے. آہانی بہر و بانگ آکلیں مردمانی سرء کنگ بیت. ہر کسی کہ گیشتر زہگ
 بیٹت آہرء گیشتر و نڈر سمیت ہر نڈکیں زہگے پیدا بوؤگا آخانداںء ر ایک و نڈکے نڈکیں
 رسیت. باز جا ہاں لے زمینانی پیدا ئت لے ڈولء بہر و بانگ کنگ بیت و کرے
 جا ہاں یک خاصیں مدتےء پد نڈکیں پیدا اک بوؤگ و مرو گانی ردء بہر و بانگ کنت
 مرو گلنء لے بہر و بانگء تھا اچ و نڈ نیست انت. ہرچی کہ زندگ انت. آہانی
 سرء ہمدوبریء لے بہر منت ایٹنی پٹتء اچ سرکاری کلاؤ لے نیست منجملے مہلوک ایٹنی
 پابنداںت چیا کہ لے دو درچہ ر بونگت و زمانگء گوزگء لے بوٹگ کہ آنگ و کیلے
 گہتری ہے رنگیں دو دو تھا انت. پیشکا ایش راکلاں مینگ لوز اچ باکے پر دشت
 نہ کنت.

چچ بمرزہ کلیں گپ و تراناں لے پدو بیت کہ بلوچ یک اپنیں راجے کہ وقتی جت نہیں
 رہند و رسم و در داریت. ہے رسم و دو درچہ دگر راجاں بلوچ راجہء چیدگاں گیشین انت و
 یک جتا میں زندے و چاگرے سہرا کنت و بلوچ رسم و دو داننی پہنات. انچو پراہ انت کہ
 زندء اچ کر و گورے چہ آہاں نہ مانیت و بلوچ راجہء راوئی زندہ زلور تانی پیلویء
 کسی باہرٹیء حاجت نیست انت.

بلوچی زبانک و انگ

حسّ شانکے !

مخوش بخش صابر

پاری درناواندہ گل «سالیسی چھاپ و شنگی دستر» بولان نامہ «ہم من بلوچی
 لوزانک «ردانک» و میری پٹ و پول بہر ننگت لے سرگال چم گندہ باز ارزان ہولا
 انت بلے حالینی پچارے باز گر این کالے کے شاعری باروانشنگ کنٹ، کس لوزانک
 دگہ تہرے «سر بلے من ہمے کلین لوزانتی جہان مادتی ہے گونڈیں نبشتانک»
 لیکو «گیلی انت پن الم انت کہ منی دیماچہ بلوچی لوزانت «بگبی و تاں نون و انبار
 ایر پیت، پدا و ہد و زور ادوی ایش انت کہ ہمے تیوگیں لوزانت و نبشتانک من
 روح و در بران و وقتی نبشتانک «ایشی بچار و پکنان، نہ لے کلین گنج من در برتہ نہ کہ
 من و دست کیتہ، لے و ہدی کہ من وقتی بہرے نویسگ «چتر کتہ اولس» دو سال
 «دپتر» دو بلوچی، یک گونڈیں کتابے، لوزانک، او یک ریڈیو گشتانکے ایر انت
 یا گڈاں منی جندہ «یانی اولس»!

اگہ من ہرچہ نین شہرین شہہ نویسے بہاں ہم پچہرم و صدق گوشت نہ کناں کہ اے کار
 سرجم کنگ چہ نانی «ہم سرچیں کارہ پکین ربٹ برانیت، پدا من چہ ہمہ شہہ نویساں ہم
 نداون بلکن تولے یک واجہ «مے ڈولیں شہہ نویسانی باروالے تہل راست انت کہ»

«چو کہ میردہ را کنداں گوں لڈاں

بالگتہ بے لورانی چہراگ جاہ انت»

لے و ہدی کہ بلوچی زانت «نہال دتی ردوم» انت حق انت کہ ڈریں زانوگراں
 چنیں گپ پرول «دور دنیگ اوراہ «رماینگ» و اہر و بر سنت، من گپ «پیشا
 دراج کٹ کرت کہ والوک بزانت کہ لے لوزانک «سیاہ کنگے و ہد منی دل ماژگ

چونیں وژدوین پکر دگرٹی » بجاہ بوہ۔ خیر توکل انت شاہ سرا۔

بلوچی لوزانت چہ بن مگر اہ گپتہ، ردانک نہ بوہ، شیرانی دپتر گوشت » کناں بچو
 کہ چہ پیریاں بلوچ » ہر ردا انت، کتہ ماں شیراں بوہ، نوین دور باری » بیچ ہم ہے
 راہ ء انت، بن پیش ء ہم بولان نامہ » تہا گوشتہ کہ ردانک » بن اصل اگر گندگ بیت
 گڈاں آمیاں حضور بخش » جتوئی » مذہبی ودینی وازو کتاب انت، ایشی رند گیری رضانی
 ء عاہوت ء تاں باز و ہد ء کتہ بلے لے کل مذہبی نوشتانک انت، البت ایشانی زبان
 اوسنی زبان ء باز نزدیک انت، زانکہ در آمدانی علی زانت ء تنے و ہد ء ہمیز نہ دانگات
 لے پچار پیش ء بوہ کہ بولان ء ہم چنت و ہد ء پسیاسی و علاقائی گڈرہ خاطر اولی پناں
 بلوچی ردانک نوشتہ کتہ، بلے آئی پچ در درے منی دیم ء نیست، البت گمان ایش انت
 کہ آو ہدی اید ردانک اردو، فارسی » در دشم ء بوٹنگ پرچہ کہ واجہ محمد حسین عنقائے دہلی
 ہمہ وژ ء بلوچی نوشتہ کنت، ساری ایں گشتان ء من ہل مرزی ایں غلام محمد شاہ ہانی لوزانہ
 مرقدہ » حال تاک » لوزائے وطن » احوال ء سنی نہ اتوں، خیر گنڈات واجہ ملک محمد پناہ کہ
 آئی من ء ہنیکہ دلگوش دات واجہ » ردانک » بیک مگرے من براس عبدالرحمن محمد » مننت ء
 ہمانی جنہ » حراتاک ہیتیگی، میثاق اتی » و دلیتہ پر گمان گوشت بیت کہ نوکیں دور باری
 » ردانک » بن پدھے ردانک بوہ، منا اگر خدادار وگ بند مکننت، واجہ آذات جمال دینی »
 کتاب » مستین توار » » سر کال » زبان و گپتار گوں ہمے ردانک ء دپ وارت، چہ ایشی
 پیش نہ گوشان کہ بلوچی ردانک بوہ نہ بوہ۔

بارچی ردانک » ڈس واجہ ملک محمد پناہ و میر صورت خان مری » زبانہ ء ہیتیگی
 » ساربان » اوز پٹی کار دان ء ہم رست بلے لے ہم دہدی لہڑے بوہ نہ بیت، اگر بلوچی دانک
 ء اہدی ٹیکلے رستہ گڈاں آئی پیشونک » اومان » واجہ مولا ناخیر محمد ندوی انت کہ سلسلہ ویا
 سلسلہ ء چہ کراچی ء ماہناک » نام ء در آحت، ایشی ہم سبک ترین نیم آردوات بلے بلوچی لوزانت
 » کاخت و ڈکال » ہنکس ہم گنجے ات، ہو کہ اومان » تہا لوزانت » ہر یک تہر گندگ انت
 نہ کہ آئی زبان ء بلوچی زانت و کیلو گوشت کرتیں، ایشی تہا، اومان » ہر پچ ڈوہ نہ انت۔

ہر چیز سے کہ نیک دستا گرگ بیت آسرا کیلو گو شگ نہ بیت۔ یک سببے دگر ایش ات کہ اومان
 ءچہ کراچی ءد میر و دراج سر کشت ہم نہ کرت۔ کراچی ءڈنی شہ نہیں اگت سنی و بلدی ہم ہوتن
 کہ اومان ءجہل کپت لے بوت منی جنبد ءخیال بلے چو کہ داجہ کریم دشتی ماں لوزانک ء
 سرکال ءنوشہ کنت کہ ۱۔

۰ پہ داجہ خیر محمد ندوی کہ داں وتی گڈی دس ء
 بلوچی ءبارے کو پگ دات او پہ ء اومان ء ء
 زرات اولالہ اسحاق بیکیس (خدا مرزی) کہ ما
 دکریم دشتی، نسیم دشتی، محمود احمد صلح محمد احمد علی
 بوہیری، را آدرت مہار کرت پہ ء اومان ء
 بلوچی قصہ چاچ و بتل نوشہ کنگ ء سکین
 دات۔ یک دیولے ٹہینت کہ ناعے سنگت ات

چہ لے احوال ء ہر مردم سر پد بیت کہ ء اومان ء یک بنی این و انگ جاہ ء بوت پہ
 بلوچی لوزانت ء او آئی وتی ساہگ ء ہمہ شہ نہیں ہیل دانست کہ آمدچی پہ بلوچی ء بازوین
 ہاسک بوتنت۔ اومان ء لے تورہ تاں جا ندی و دھانی کلین بلوچ ء سر انت۔

ء اومان ء روک کر تگین آس اگت ٹمبان ات کہ بلوچی تمن ء دگر سر چاران جہ جت
 راجہ آزات جالہ بینی ءچہ کراچی ء بلوچی ماہتاک در کرت، بلوچی ءلے ماہتاک ء ہم پہ
 زیبائی او ہم پہ لوزانتی گنج گوں در آمدیں زبانانی ماہتاکاں جت و وارث، تنے و ہدی
 بلوچ شہ نہیں ہم چہ بے تاہیں سندھ کاری ء در کپتہ گنت و آیان لوزانت ء ہر تہر دراہ بندگی
 کر گنت۔ کسانک ء آزمانک، شرگداری، رپوزناژ اودگر لوزانتی نوشتانک ء کلین اہاں
 بلوچی زبان درستی بوت۔ بلوچی ء کہنیں دپتران سا داجہ مراد سا تر ء آزمانک و مولادت ء
 کسانک ء اگر بیگی بگوشاں ہم ما را امان اللہ بگی ء شرگداری دواجہ عبد اللہ جان جالہ بینی
 ءوش و نہیں بنسنگ نہ شمشاں۔ ہمے بیگی در ء ہم بلوچی شرگد اڑو طریں تراں آئی رڈن ء
 بیگی و لوزانت ء دیمیری ء شاہدی ء دنت۔ بگندت ۱۔

دگل خان و زہریں گال منی دل و لگنت، اوچہ و اب و
 پادکننت، آزاد و زہیر و شیرکین لفظ من و بازوش بنت
 بلے اگہ بگوشنت کہ صحبت تان بریگاہ و آیانی تو صیف و کینیں
 تہ گوں من لے بوت نہ کننت، دخت آختگ کہ منے شاعر
 نون چو پہلو اینس داں پنڈاں مہنت اوچہ ہر کس و داد و دوت
 ملر منت منے لے نکیس نسل ہر شرو گندگ منظور نہ کننت

ہنچو بلوچی زبان و یک نوک و بیگانگیں تہرے ویتیگی کنگاہم و اتر اتر کتہ۔ رپو تاثر کر
 بلوچی و نکیس رہے ات ہنچو ویتیگی کرت کہ مردم حیران بریت۔

نوکین دور و مکران نمبر و واجہ کامل القادری و واجہ ملک محمد پناہ از منت کامل
 و ملک صاحب نیام و لے جبر مکران و سر شاعر ملا فاضل ہر مکر و گپ پاد آحت نینٹ
 دیم پہ بلوچی و کپت۔ ایشی ۱۵۵ و دپتران واجہ عبداللہ جان جمال دینی و رپو تاثر و انگ
 و گر دینگ و منے چم پچ بوتنت کہ بلوچی زبان و آتی بنگیجی دور باری و چرنیں دیری و
 دیتہ کہ منے نامی میں زبان ہم انگت چر آئی زہر آنت۔ مند و روگ و آئی ہے گو نڈرین
 بنشتانک و تہا اددے یک یک گپ، کر و گو لے ندارہ، رواد و آسرات، موسم
 راجی این زند، تاریخی این پدھر بزاں کل چو سوچن و بندھیک و گیشنتہ گنت۔

بلوچی و گد کہ لوزانت و بار اولس و نوکین دور و کو پگ و کپت لے ماہتاک
 و ہوا تاکاں ہم چہ دت پچ کمی نہ کرت لے گلاینگ و نہ انت کہ واجہ امان اللہ گچی و شون
 کاری و اولس چہ اندگہ لوزانتی ماہتاکاں کم گشاد نہ بوتہ اما اداں امان اللہ گچی و توصیف
 و گپ و دراج کش انگے بدل و یک چم شانگے اولس و ہمہ زشتانکاتی سرادور دریاں کہ
 تان ۱۹۶۲ و چھاپ بوتگنت۔

اولس و اولی و و سالانی دپتر لے دہدی دیمانہ انت، چھڑ و میں یاتی و لے دگتہ
 باز شریں ردانگ و در و مرد و ارد مہلوک و دیما آورتہ، ایشانی تہاک مانک، آزمانک
 شتر گداری، رپو تاثر، کسہ، اوکاگد پہ لوزانت و نام و باز چھاپ بوتہ پے کہین و

یالی گپ ء نذجان، بلے آتاک کہ منی دیم ء انت، ہنچو کہ من گوشتہ بلوچی شہ نویسی ء
مزینیں گنجے ء واہند انت۔

لے ردء اول ماشر گداری ء سر محال ء کاراں، واجہ عبد الممالک، واجہ مرزا حمید طاہر
واجہ عبد الصمد امیری او واجہ کریم دشتی ء نام پیر ماں پد کائینت۔ واجہ اکبر نارک زئی،
عبد الغفار ندیم او واجہ عبد الحکیم عم لے پٹ ء بور تاچی وشہ سواری کنگ۔ لے کلین۔
نید کاں وتی دس و گشاد ء کساس زبان ء خدمت کتہ اوراہ رما تہ، بلے اگہ من چہ
ہر یک ء دلکے بزوراں ہم ترساں کہ گپ سک دیر و دراج روت۔

آزمانک ء پٹ ء اولس و نذکین دور ء دپتران اینکس با زمان گندگ نہ بنت،
بلوچی ء دپتران واجہ مراد ء واجہ نعمت اللہ گچلی یا گداں واجہ عبد اللہ جان جمال ندیمی آزمانک
چہ رت دل ء او پہ گر دینگ ء نوشتہ کنتت، اولس ء آزمانک ایں عصمت اللہ جمال ندینی
ذاکر نعمت اللہ گچلی، مراد ساحر نسیم دشتی ء نام دار پہ وار گندگ بنت، رپور تاڑ چہ
آزمانک ء ہم کتتر انت بلکن اگہ بگوشے کہ آرت ء تہا واد ء کساس انت ہم رد نہ انت۔
تو گین دو سالانی دپتران پٹ و پول کنگار ند واجہ عبد الحکیم ء یک رپور تاڑے ماہ کان
تھی قبر زمستان، گندگ کیت، دگہ زبانانی ترینوک ہم سک کم انت، نسیم دشتی و عبد الغفار
ندیم ابید دگہ کسی نام اگہ کیت گدا آمنی چند انت، ہنچو کا گد نوشتگ ء من ہفتقا، امان اللہ
گچلی یا ذاکر محمد موسیٰ بلے اولس ء ردانک ء پدا ہم مزینیں کو تھہ ء مان انت۔ تاریخی، و
لوزانتی پٹ لوٹ ء واجہ میر مٹھا خان مری، واجہ بشیر احمد بلوچ، ملک محمد پناہ، محمد خان
مری، شاہ بیگ رندا و بازیں شہ نویسی انت کہ آیان بلوچی لوزانت ء مزینیں گنجے داتہ
میر مٹھا خان ء اولی ادب ء اوندیم ء سلطانیں چاکر ء لوزانت ء نذکین ہمیا انت۔
اولس ء ماہتا کس چھاپ و شنئی کاراں پہ یک سرکاری قد و کساسے ء کنگا،
بلنج بوتکت بلے اولس ء گوشتلیں دپتر لے ہبر ء شاہدی ء دنت کہ آنی وتی و شیخ
گشاد ء پیما پہ بلوچی لوزانت ء خدمت کتہ۔ من شتر گداری ء بگرتاں رپور تاڑ کلین
سر کالانی کم و باز حوال دات، بلے من و ت حیران اوں کہ واجہ عبد القیوم بلوچ ء بنشاک

دش گپی، پچا پور، چرن پھان، وش گپی، اگر اردو میں زبانے، بوتیں پیر نام بندگ
 گراں نہ کپت ات ما آرا، طنز و فکاحیہ، گوشت کرت بلے بلوچی، لے ڈولیں بنشاکانی
 نام انگت پہ تہر، نہ گیشینہ بلے چشیں و شیں لسان و گوند گوندیں رد سبداں اسے
 بنشاکانی، کہ واجہ عبدالقیوم، وراجی میں زندہ، نشکہ رستہ آہانی بہر انت، اولس بلوچی
 لیب و ڈرامہ ہم سنگ کتہ بلے لچینے انت چریشی پیش و پینگی، نوکیں دور، لوز انتی
 خدمت، حال و بدیاں، یک ڈوکتا بانی گپ ہنگ دی رد نہ انت، شہر گداری، لوزنگ،
 "گچین" اور "بلوچی سیاہنگ" مئے زبان و کسائیں وہی و شوشگی خدمت نہ انت، ہنجوش
 واجہ عبدالرحیم صابر، "دوجہان" سردار، بلوچی لوز انت، "تہا شہرین جاگے" و ایر
 گنگ کر زیت.

پاری بولان نامہ، گیشتری بہرماں اردو زبان، ات بلے پداہم واجہ صورت خان
 مری و واجہ محمود خان مری، ووقی بنشاکانی، ماتنی زبان و دیما اور تننت، وایشانی تہا
 لوزکاری و زیاست، نگکاری، نیمگا دگلوش ریگ بوتنگت.

گوستگیں سال، نوکیں دور، وچہ ووقی پیشی حد و وسنداں ہم سر مردے پہ لوز انتی
 خدمت، ہرز چال جتہ، ایشی دپتران تاریخ، دو دوریدگ، شیئر و شاعری دشر گداری،
 رنگ پہ رنگیں پھل و غواڑخ گندگا کائینت.

تاریخ، مرگال، و ڈیمیز، بلوچی لوز انت، میر صورت خان مری، دوسنے و شیں
 نشاکانی، فقر ہانی جوڑم، دستانک یاد ستانغ، شہر گداری، واجہ میر مٹھا خان، گچین،
 سرنگداری، میر عبدالغفار ندیم، واجہ عبدالرحیم صابر، "گال" و واجہ سید ہاشمی، کتاب
 سر شہر گداری اور واجہ ملک محمد پناہ، شہر گداری چشیں نوشتگان انت کہ یک و ہدیے مئے
 لوز انتی تاریخ، زیم بنت، پنچہ واجہ قاضی عبدالرحیم صابر، یک شہر گداری، چھاپ
 (بلوچی دنیا، بار و واجہ شہرم چکانی، "تات و پچا بازیں نوشتہ گندگا کائینت کہ پیش و
 اینکیں مزین لوز انتی گنجے نوکیں دور و ماں یک سال، دیما یاد و تہ گدی سران نوکیں
 و مکران نمبر، ہم یک شہرین لوز انتی در و رے ایشی تہا واجہ عیسیٰ قومی، عطا شاد، عبدالغفار ندیم

جیہی دیوازیں قلم کارانی بلوچی نوشتگانک بلوچی لوزانتہ دھیری و شاہد انتہ۔
 پہلے اگتہ ہم منی خیال انت کرے نوشتگانک و وانوک سر پد نہر بیت کہ نیٹ من
 ہے گوشگ لوناں۔ اگہ آپوش بگو شیت علامت نہ انت کہ تینکس، من بلوچی روانک
 بیکور داتہ۔ من وئی گپ و چہ لے کلین گپاں آخر و کناں اگتہ ہمیں وانندگ، من سرہ
 لوناں کہ بلوچی لوزانتہ و روانک و بار و اجیزے گپ چہ ریڈیو پاکستان کونٹہ و
 ملک و بار و اہم سپاہ پکناں۔

ریڈیو پاکستان کونٹہ و بلوچی لوزانتہ و ہمے تہر و مزین کارے کتہ۔ بلوچی و
 لب بلوچی و ریڈیو چگا لک۔ بلوچی و شتر گداری او بلوچی و گوشگانک و راہ بند تاں
 حدے و رپتہ و صفا کنا کینتہ، لے لب و نوشتگانک کافی یک پہ یک و نام گرگ سولائیں
 کارے نہ انت۔ البتہ ہر شہ نس کہ پیش کاراں بہر زورگ انت آہانی تہا پہ ڈرامہ و
 امان اللہ گپ، عطا شاد سری سواران انت، ہنچر کہ شتر گداری و پٹ و پول و کار و ملک
 محمد پناہ، میر مٹھا خان مری، واجہ عبد الغفار ندیم و بلوچی و باز داتہ اور اگتہ ہم آہانی ہمیں
 دست لوزانتہ و گنج و شلچگانک انت۔ لے سر گال و ما واجہ عبد الغفار ندیم و نہ شورشال
 کہ آئی چہ بلوچی زانت و شاعری و تاریخ و تہاری و نازانتی و بشانگ چندتہ او بازیں بلوچ
 شاعرانی فارسی کلام او آہانی نوشتگانک و رگتہ گنت۔

لاں ماوتی واصلیں گپ و جنناں کہ لے سر گال و کہ ایشکس حوال دینگ بو تاں ایشی
 لوٹ و گذر مارا پہ بلوچی روانک و ہمراہ ہندانی دستی کنگات کہ نوک نکین رنگ
 راہ و گون گپان انت۔ ہنچر کہ بلوچی نوشتگانک و ورا اگتہ نہ گینتہ ہے ڈول و ایشی ہلوب
 ہم گرچیلے و تہا انت۔ او مان و وچٹ کراچی و زبان و برتاں کر تہ۔ بلوچی و شنگ
 بوکاپے راہ بازیراہ ہوت۔ ساری و یک نیمے ہر و زبان بلوچی ات پدا لے پہ کراچی و
 پشت نہ کپت، ایشی تہا چانی، خاراں پہ پچگور، تہ پت، مری، گچی دمگ ہوا تہر ان
 بوشت، چہ کونٹہ و اولس و وورہ آئیگ، ریڈیو شکی او نوکین، دور و بلوچی و لے پانچوشت
 زیاست ہراہ کہ تہنت، پیش و چہ آردور و ہورگ و قلم و لوزانتہ و پتھر خوردات بلکن

اسلوب ہم اردو، گت دہ اسلوب، نام است بلے من تراناں چھی انت، چر کہ واجہ
 عبد الرحیم صابر دہم بولانی، نوشتا تک آن ایشی سر امرن تات پچار پوتہ۔ بلے واجہ عبد القیم
 «دش گیتی» واجہ عطا شاد، شاعری منے شاعری، واجہ صورت خان، «بلوچی» فقرانی جزم
 واجہ کریم دشتی، «شرگداری»، واجہ نعمت اللہ گلکی، «بلگ سگیں»، «ڈولیں نوشتا تک
 سورج دست کہ راہ بند»، «دیم دگہ نیلگہ انت اولہ صلیں راہ ہم ہمیشہ انت کہ بلوچی روانک
 «دوقی جند»، «توار»، «دوقی جند»، «تران و زبان»، «نام و نت»، «یک گونڈیں پگے دگر»۔

— ادلس، دہتران میر محمد خان مری۔

میر صورت خان مری اور دگر جوانین بنیوکانی

دو سئے سال پیش، «بختیاں کجاں جاہ کیت کہ

آمر دچی چہ دوقی پیشی راہ»، «کنتر نلنت»، «بازیں

مردم ایشی سر ایراد گرنٹ دیکے من ہم، بلے اگر

بچارے لے ہم، «بلوچی روانک»، «باز جوانین

روا ہے۔ بگو پر چہ —»

منے دیا اردو، فارسی، «دور ایرانت کہ دتی دمیر»، «زمانگ»، «یا کر نظیری
 و غالب»، «دور باری»، «ایشی و ڈوگرات»، «بلے فیض راشد»، «نیم»، «وصت»، «نوشتگان
 ہمہ زبان گار انت»، «ہنچوش کہ بہا امر دچی این شاعر اہلی اصغر حکمت»، «ردانک چہ نظیری
 دوقانی»، «دیر کنزرتہ»، «سوری دابوالفضل»، «ردانک و زاری»، «نوشتا تک گوں دت دپ
 نہ ورنٹ ہزاں لوزانت چہ اولسی زند»، «ہینکس نزدیک پوتہ»۔

پیش، «اگر لے بلوچ شہ نویساں»، «بیتہ»، «نوشتہ کتہ اد امر دچی جیتہ»، «نویسگا
 انت»، «گڈاں لے ہم بلوچی لوزانت»، «ردانک»، «مزین بختاں بازی لے کہ
 آچہ نوکیں راہ»، «درستی یواں انت»، «اگر یک تمنے»، «مارا جاگہ»، «مار گولیت
 اد آنرا سر پد بیت گڈاچے باکے پیش»، «جوانین نویسکاں میر منٹا خان و ملک منٹا اردو
 لوزانی کار بند گاہر نہ برنت»، «بلے نوکیں نویسکاں»، «بلوچی»، «دوقی جند»، «لوزان»۔

بیت و پل کنگا انت. چسپین نوکین لہڑو گرمی و ہودی بیت کہ پلوچی لوزا انت
دین تہمت کنگا انت. او آئی عاقبت چرشی بر نشان انت.

گیابیں آواران»

شمیدی

نمیرانیہ شاعر

عزیز خیلوری

گنجیں مکران» ماسیں ڈگار پہ اے مہیاہ ء المہ پیر بندیت، کہ آئی ڈگار ء بنگ
 بنگ ء پچین زانت کاریں و کراسیں شایر پیدا کر تگ، کہ آیاں مکران ء نام و توار در
 کر تگ، اے زانت کاریں شاعرانی نام گوں مکران ء نام ء تنگہ دنیا تائم ننت
 زندگ مانت.

مند ء زمین پردتی کراسیں شایر ملا قاسم رندا و ملا فاضل رندا ء پیر بندیت، تمپ
 ء ڈگار پہ دتی صوتی تبیں شاعر سید لار شاہ ء تبروز کنت، پچگور ء سر زمین پردتی عاشق
 تمیں شاعر ت و لہ ء ناز کنت، تیاب دیم گرشیت، کہ من پردتی زانت کاریں شاعر کیا ء
 اچ کس ء پدانہ کپتگان ء بلے گیابیں آواران گشیت، من چرن پدا کبیں، من ہچ شہ آدر ڈیہاں
 پشت ء نہ آں، منی دی نا پہ منی مستیں شاعر عبد الرحمن شمیدی ء ابہی روز نانت،
 واجہ عبد الرحمن شمیدی پہ خیال ء آخری کلاسیکل شاعر ننت کہ گنجیں مکران ء آواران
 وڑیں ڈیہہ ء ودی بوت، بلکن تن روچ ء مروچ حیات ننت، واجہ شمیدی ء شعرانی
 لڑسک مزن ترونت، بلے کس ء تنگہ بچانہ کر تگ، آئی بیک شعر ء کہ منادست کپتگ،
 ایسی معلوم بیت، کہ واجہ بیک مزیں کراس دوشنگوشیں شاعر انت.

ہنچو کہ پدور ننت، حالات مردم ء را پہ پنگان ء لاچار کنت، ہمے حال واجہ شمیدی
 انت، شے مرید دتی دستاروت بختات، پدا گنوک بوت، سر ء پہ کوہ دا گلارن درآت
 شاعرے لرت بیک نیر انیں شاعرے، کہ بلہچی دنیا آئی مٹ ء نون پہ مشکل پیدا کنت، بلے
 شمیدی ء آئی دستار ء رنگ ء پہ شعر ء پربندگ ء لاچار کر ت.

واجہ شمیدی وتی دشتارہ رنگہ داستان ہماں شعرہ تہا بیان کنت ہنچہ کہ گوسٹگیں
شاہراں قاصدیء کارشم کپوتان گپتنگہ۔ واجہ شمیدی دی ہمایانی زندان زوریت۔ کپوت ء
وتی قاصد کنت گشیت :-

او کپوت، ہر کس گشیت۔ کہ تو یک لہین مرغے۔ ہر کسی کارا پہ ایمان داری کئے مروچی
من ہم ترا پہ وتی مہلج ء قاصد کنین بلے بچارا، گمہ و جلا پاس کن۔ پھامتی زھسیہ میں دل دروتاں
بزور وتی دیم ء پہ بادشاہی کلات ء پردے ہو و اتہ منی سات ء گندے۔

او کپوت مرغانی غریب تہریں

ہال کن نیر و چی جبل رہ لہریں،

زور سلا ماں نغے یک تہریں

دیم پھاشاہی حلکہ دشتہریں،

بلے واجہ دیم ترا گشیت کہ متابیہ نبوت، کہ کپوت پہ دل منی دروتاں بارت۔ تاں
منی مہلج ء سمر کنت۔ وتی لانگ ء بندیت، جاہ جنت، دیم ء دنت پہ مند و جیونی ء کہ
انگریزانی میل پداں زانگ بنت۔ وتی نر دیم ء پہ قلمہ ء ننت۔ بلے سر ء کہ چیت کنت تاں
زربارے کوہ و انکار ننت حیران بہیت۔ چون کتاں شہ دیم ء بشانی جبر و گرنہ کاہ ننت بتنگہ شش
ماہ واجہ ہماگت و گران ترمیت۔ شش ماہ ء وتی ہندا و اتہ کنت :-

دیم ء دات پہ انگریز ہندان

جہل تنا جہل کوہ جیون دمندان

سہ منی کپتہ براہ کوہ زور بندان

گپت عنابشی جہتہ گمہ ندان

شش ماہ ء آحتاں وتی مندان

دیہا گشیت۔ منا وتی ہندا و ش نیاخت۔ ایسی مستربن و جہ منی مہلج ء رنگ ات کہ من آوا
پہ شمشوت زکرت من وتی مہری کہ آرا من زرد و ناما پر کنگ ات جل کرت۔ بلے اے گشی من
وتی دیم پہ سبیلہ ء دات کہ بلکن ہندا من مہلج ء دیدار بکبان۔ بلے بے گمانی منی سر پہ مشکلی ء کپت

کرمے ڈیہہ بزمان اداران ۽ سردار ۽ حاکم ات۔ نون کہ من منگلی ۽ احقان منی دل ۽ گشیت کر
دتی سردار ۽ دیدار ۽ بکمان۔

مہیل ۽ بستون زردوتی چمک ۽

دیم ۽ دات پر بدن ۽ لس ۽

سہ منی کپتہ منگونی راہ ۽

ادمن سردار ملک مینار ۽ جاہ ۽

وش آحت و بر آمد ۽ پد سردار واجہ شمیدی ۽ آگک ۽ حوال ۽ پر سیدت۔ ددو ۽

بندگ ۽ میار کنت۔ دتی دل ۽ حالان پاش کنت۔

شمیدی زندانت پر کجام کاراں

کار نگینگ سردار و کمان گرانیں

سردار ۽ زہرگ جاہ جنت۔ چاکر ۽ ہکل کنت کہ منی نریاں ۽ کسج کن دیم ۽ ماہ ۽

روزی رامنی جنگ ۽ حال بدے۔

سوار بوت منی سردار سپیل ۽ گمر ۽

جنگ ۽ دراہی دات سارٹی ماہ ۽

سردار گشیت ملک دینار سلامت بیت۔ گنہ روزی و ڈین لگور ۽ آتی رحیت ۽ دشتار ۽

ببارت۔ شمیدی پر مردم ۽ بدل کنت کہ صد در اکالائے مہر بیتہ جنہ چورینڈین پیر ۽ ننت ۽

قدربالاد ۽ چوٹ پھوٹیس کچک ۽۔

بابل دروزی نون کنت شورے

زاماس ۽ داشت ۽ پیر ۽ زندے

برزی و بالاد ٹیپو ۽ قدرے

واجہ شمیدی دتی ماہیں دشتار ۽ ہے جنگ ۽ بار واسی کنت آراز ماہیت ادمنی

مہلج شہ من گلگ دار سو من لاچاراں تو دتی ساہ ۽ کش۔ چوہر بیت۔ انماہ ۽ تیر ۽ چیت

تراہ لگیت۔ تئی مراسکی ۽ بیت۔ تئی سکی ۽ خدا منا پیش مداریت۔

او کپوت مہتابیں جین زنگ ء
 بال کن شہر ہویں چشیں لمب ء
 ناگاہ کہ ناداں بہ جنت تیر ء
 تیر مرہ چہریت تنی بانزل ء
 گوشت منام کردہ ننت کپوتانی
 سینگ و زنگ چہرین گرانڈانی

داجہ بیان چہر ش صاف، و زبان چہر ش ننت، جنگ ء پناہ بو ننگ، چون پہ پناہ ء
 بیان کنت پیش داریت، کہ جنگ شروع بوت، ملاء امباہ دست، دژمن ء لشکر ء بزرگل
 لشکر پیش داریت، وتی لشکر ء سرستیں پاچن۔

بزرگل درہ ہتتاں کوہ تلاءانی

پاچن پہ شاہ بنری سر ء ملاں
 شت منی دست ء میرکیں نقشیں
 بیامنی کوہانی گمر اند بخشیں

ظاہر ننت کہ جنگ ء مباح ء پید داجہ شمیدی ء دل ء مراد پیلر کوہنگان۔

باوچے زوانے

زیت گوشین شاعر

فیض محمد مری

سجلیں وختانی اداہیلی این وختانی ادہا ماں فرزائیں فرتے ہے ڈولاد اولی وختانی شاعر
 و موجودائیں وختے شاعران ماں وے باز فرتے۔ لے وختا تعلیم باز پیشا مردم نندانت غدد
 فکر اکنت، سوچ و فکر اچھا شیراں جوڑ کھنت۔ ہے سوہیاں کہنیں شاعرانی شیراں نوحین
 شاعرانی شیراں ماں فرتے۔ نوحین دورے شاعرانی گپتار ماں حال، پلندی فکرے
 بڑی باز زبانتیں۔ لیکن ایشانی گپتار ماں بختر زیات اثر نہیں چہ کہ پیشہ شاعرانی گپتار
 ماں مست اٹ، وجہ ظاہر ہے کہ لے وختے شاعر زیندے نوحین کارانی بار و اجتر باکتان
 ہے نوحین بحر بانی واسطہ ایکیں و نوحین زولنے در کاریں۔ ہمیر نگیں زوانے آن دانی پیلو یا
 تیار زینتہ۔ بلکہ تیار بیانا روغیں۔ لیکن کہنیں شاعرانی حالت جذایت۔ آہنانی زیندے یوٹیں
 حدے اندر ایند اٹ۔ آہنانی زیندے گیشتر یا کشت و کشار پوتانی دات و گپت۔ آپتیا جنگ
 دھڑائیانی پیرا اذیمانہ شدت ہے چھیانی کردا کہنیں شاعرانی معلومات دے باز امنت
 ادہا ہانی زواں دے ہے کار و قصہ ہانی بیان کنتا باو ہر ش، حواکے ادیلی شاعران عور و فکر
 کنتا بنیر زیت شیر گشتنت، اولی شاعران، جام ددک، تو کلی مست، رحمت علی مری، ملا
 فاضل، قاسم رند، پیبرگ، میہامری، ملا پٹیل، گنگوری ہاز مشہوریں زیت گوشین
 شاعر امنت۔

جام درک باہر اماں گھختہ کہ دیوانے نشیا کہ شاعر ہواں دیوانے پلار و دشا
 دیوانا ڈیر دیا شاعر دیوانا ڈیر گو انک جھٹا کہ مے تکاناں میاے۔ اوختا آغا ہار لے تے
 ہے داچا نوحین شیرے جمانا یا، جام در کاشیر گھٹن شروع کتا۔
 مردشی منی دل مجب چال کنت

عیناں زیری نظر خیال کنت
 پیکان رندی بسے لود کنت
 دوست مہر ماں بی ماں دیوانغ نیاں
 دت خیال کنتو محب الیں متاں
 بیلاں لغوشے جامے زارہاں
 ایش و ہمیش بان ماں تھی رائے گشاں

جام در کا ہے گل گوشہ سخت گد چتیا رگوشی کہ مناں بلے کہ ماں بیان چتیا بندھا
 دہی گالاں دے گشاں گراہا ما مزائیں در اٹھے شیرے ہوں دما گوشتا ہے شیبے برفے
 بندایشاں :-

تھوے چار دہی ماہ ماں ملہ گوہں

تھرے روش نیروش ماں تھی ایر لواں

تھرے گز ویش بگ ماں تھی گھر ڈواں

حاخان لیٹے ماں تھی چہ سراں

پھاذاں شفاکے ماں تھی لیراں

تھرے سیاہیں سیاہ مار ماں جگ سیراں

مندراں جناناں ماں دستا گراں

گوش دایے بیلاں جامے رازہاں

رحم علی دے وقی زیت گوشی دجہا مشہور اٹ۔ یہ دکھے رحم علی یہ جہا نے سراشتا
 جوہاں داڑھا زاہر ہونگھی آہنیا جو اوداٹا کہ برہ نیستیں۔ شاعر امدانا پر دانی پھکے لو پھٹاے
 نراوڑ ہٹی کہ دان دے نیستیں۔ آخر شاعر لاچار بیٹو مارنے میہہ بٹھ کٹا پر کوہے پھوشی
 اہاں دے دست ز کیتی شاعر اوجھاں داڑھا راگوانک جو گوشتا کہ۔

نیں پڑا دینیں نہیں پڑا ہم ہیں

نیں پڑا میہہا ٹھو کٹا کوہیں

دانی شاشے کہ شاعر اڈواں

ہے ڈولا یہ دھکے دو شاعر جو ہانے سر اشتفاں جو ہانے وارٹھا دوئیں شاعراں یہ
کاسخے دانی داٹو گوشتا کہ شایشیا پوٹاں بہر کئے۔ شاعراں صلاح گتہ کہ یک کاسفا چوں
بہر کنوں بیائے کہ تیر دا لاکنوں ہر کسے تیر آتکا ہواں کاسفا دانیا پاٹا۔ یہ شاعرے نیر
در کپتالے حرط وادان بڈاکٹور رائی بیٹو گوشتا کہ۔

واہر کشا میں پیسرا

کاسخ بھڑ توں گوں تیرا

دوہی شاعرے دل ستکا آہنیا ولدی دا تو گوشتا۔

واہر کشاے شاہا

کاسخ نبرے دراہا

گھشت کہ مری شاعرے پستی در تھووان ریکھاں افسوس کہ ہے ہڑدوسیت
گھشیں شاعرانی نام کسارایات نین۔

آرٹو باز مشہوریں شاعرے اشہار وایہ دکھیا بکھالے ء یہ کاسخے دانے پور
زڈتا۔ شاعر نیز کار دکنگال اش۔ آہنی دستا پور گڈر دینخ نویتا۔ نندو بقالا شاعرے زحم
دانانی ہندا بیر داٹو گڈر دینا شاعر ہے ٹو کا ہاز ہر گپتا۔ لے مڑدا زیشیں شیرے گوشتو
سڑدار مہر اللہ خان نیفا شستا نینتا۔

مے سلماں دے مہر اللہ خان

نندو بقت لاکشڑ کاہانا

گنڈھی بیر دانی یہ کاسخے دانا

روشے ما بھنا بدنت دٹر منے جانا

آرو نامی گوشتت کہ آہنیا بہ شیرے لانا سڑدار نامی چھی لے گوشتا، سڑدارا
شاعر لوٹا نینتو پول کٹا کہ ماں تھی نامی ایر نیگیں ٹو کے اشکنا۔ شاعر اہراں ہندا شیرانی

اندر اجا وداٹا۔ سڑدار ماں تھی مالان

تہ کے کتے حلالاں،

تھی موڑ عیاں نہیالاں
 باقی مری اے سیالاں
 درد عیاں بندیاں نیامی
 سیاہ کام و گند جہانی

سڈ دار شاعرے بیان اشک تو پوہ بیٹا کہ شاعر اڈوہ نیں۔
 آردا گزین خانے قضا بیغے حال اشک تو ہواں دما لے گاں گرشتقاں۔

گزین ولی ہیں ننگ

گپتا تہ جلسا بھر

ولی دایکچ دامبر

شیخ و یکیر بیلی

زوراخ مارا تھ نیلی

زوراخ کھنت الٹھا

سر بر کہ داستا مٹا

نگلی و پورش پٹا

زرشاں کتیش ماں کٹا

مینہا مری دے یک مشہوریں زیت گو شین شاعرے ات مینہا: یہ دکھیا

مسافر یاد ز میرا گورشتا آہنیا حال لو ٹھٹا لے مرڈا شیر اندرا وٹی حال دھا تو گورشتا۔

ماہنے جہلی کھوردن و دیشا

نشغیا ماں ہیمیرہ سایا

کلے سوہٹرا یا جبندے مونجایا

پول کٹا ما کہ چون نے میری

گاں کھے سیاہ مارا چوٹیں خیری

ماں پر اہچ چھی ء نیساں دیراں

ڈاچی ماں گولان ٹھی کھایاں
 جتے پہ وشیں ڈویریاں دوشان
 دیر وی ٹوٹھی لے مناوشان
 رہ گزاری عریت ہکے راہا
 عے سلاماں دے بڑور نایا
 میر وزیر اگوں ہنخیں کوہیا
 عے سلاماں شادیتی پوہیا
 بل ہکے سیاہیں کافر اندا
 زیت داشتاتی گڑ بندار ندا
 اخ نیائے تہ ماہوں رنجیا

ملا عمر دے بلوچی زوانے مزائیں دس گوشیں شاہرے اث۔ ملا عمر دے گبند جگے یک
 ہمیر نگیں شیرے جتا کہ آن رحم علی گبند شیرے تر میں شیرے۔ ملا عمر با زین مولود و مرداح
 گوشتغاں اولی شاعران ژ ملا عمر سری شاعر کہ آہنیا غزلانی زیر سر بلوچی زوانا ماں شیر گوشتغاں
 ملا عمر دے زیت گوشیں شاعرے بیٹا۔ ملا عمرے یہ دھکے بڑے گکار بیٹا۔ آہنیا وئی برات
 میہار گوشتا کہ تھ بڑا پھول بیار۔ میہا۔ بیگیں دیما ہو گیا گڑ تو آہکا۔ ملا عمر آرا گوشتی کر ماں
 بزدراہیں روشاپو لٹا، پچ ہند اینٹوں۔ ملا عمر سئی اث کہ میہا۔ کارالسا میں مر دے۔ لے
 بڑ پو لٹا نہ شتا نلایں دروغاں بند غین۔ ملا عمر زہر گپتا سند ناماں لے کالی گوشتغنی۔

دروغاں جتنے بٹا کاں

بھتی دروغ رڈیر گراں جکا کاں

بھتاں اڈائیں تا کاں

آخر میہا۔ ملا عمر راستیں حال واثو مافی لوٹتا، ملا عمر آہنیا راماں کٹوا کاشیر نہ جتی
 ملا عمر کہ گبند جگے شیر جتا جنگا اوار بیٹو فیض ہا زین مر دمانی سپت کھٹی۔ ہمے جنگاں
 نانڑا نامیں یہ بقالے دے گو نالیکن شاعر و تی شیر لاقا قاتا نرا بقالے پچار نختا۔ نانڑا ملا عمر لیا

گلد واٹر گوستا تھمہ میں نام کھچے شیر اندرا اور نختنا. ملا کر اگوشتہ کر سیٹھ منا بشر کا کن مان
شمرشتا. مان میں تھی ناما شیرا مان اور کنناں. ملا کر اہواں ساتھی اے گاں گوستا فاناں۔

گوشی نائرا ہواں پہرا

نختناں جو فوے کارا

سر سیناں میں گوں بھرتارا

منی حبان منی آسا

پھدیں ہٹ گوں مرداسا

لوز لوزانت

کریم دشتی

انگریزی ہندکار A.P. HERBERT کی کتاب "WHAT A WORD" کا لاف ہندکاران
 (لوسیکان) پنت و سمر کنت، کہ و تی لوزان (الفاظ) جلوہ داریں و شمر گئیں او و شتواریں کج انت
 آوقی لے خیال "سمر ہندکاران" و باز کڈن کنت... او، لے خبر و بکرار کنت کہ تا ناکہ لوز، جلوہ دار
 او، زیمارہ پنت. نوشتا تک زیمبارہ نہ بیت.

چونائیں دعاء، مردمانی خیال انت کہ HERBERT لے ٹوک پہ لوزانت او شاعران کہ
 بلے خیال رد انت HERBERT لے گپ گوں ہندکار او، حالنویسان (JOURNALISTS) انت
 پرچہ کہ و ت سازیں ازما نگر (خانق فنکار) دگرے و و تی بار و و چشیں دانکے سے مومہ و نہنت
 ازما نگر کہ را زہمے سازمیت (ٹوک) پر آئی نام سے شوہازہ کنت... لہڑے ورا نگر کنت
 پرانی لوز، ٹاہینیت... ہمیشہ واجہ ہر برٹ لے سورج شاعر و زانت کاریں لوزانت ان و
 نہ اتے شون پہ حالنویس او حالنا کانی شو نکاران انت... او اگن آئی دل و و تیت
 ہمیش ہیتہ کہ آ لے سورج و شاعر او، لوزانتان ہم بدننت گڈا آ بیرگ و رد انت... او،
 الم و جو این شاعر و لوزانتانی توصیف و نرانت... آئی و ول و ہر کس کہ نوشتہ کنت لوزانت
 او ہر کس کہ شعر پر بندیت شاعر انت. گوک دلوت و بلے پس سے!... نہ انت. پس
 دولت سے ناکہ آنترے یہ بیت. ہجے و ڈ و حالاتاک و شو نکاری نوشتا تک نوشتا تک لے
 بلے لوزانتک و بہرے نہ انت... اگن، پنچہ بیتیں گڈا ہر کس و کہ بلو بیتیں و تی چک شاعرے
 بکتیں او، دگرے و و تی لوزانت لے... ہو چش بیت کہ ہر کس کہ بلو بیت و تی نہ چگ و
 حالنویس یا ندرکارے جوڑ کت کنت.

نین ماشی و گشت کنوں کہ شاعر و لوزانت، گوں چرنائیں ہندکاران یک زانت
 یک ہندکارے بازیں کتاب لے و انیت. لوزیات کنت. لوزیگ و دھد و آل و گور و

لوہ بیلہ (دلفات) اور بویا (GUIDE) اَلْمَاءُ بہ بریت، تاکہ آزانہ بکنت کہ یک لوزے ء
 را کہ آدہد (ندکار) ء کار مرد کنگ لوٹیت، شاعر اولوزانتاں چے معناد انگ - ؟ اسہر بیت
 کہ ندکار ءوت ءچم پر نیت، اوت یک چیزے ء بار واپچ گشت نہ کنت، ہر چیز
 ءراپہ آستان ءچمان چارایت، او ہادانی دل ءماریت... سبلے شاعر یا المین لوزانت
 ہر چیز ءگوں وتی چمان چارایت، گوں وتی فہم ءتپاس کنت، وتی دل ءپند کنت، او
 دت نام ءے پرے کنت، بزماں ندکار چہ شاعر ءچوش گیشینگ بریت، کہ ندکار کوزا او
 شاعر چم پوج انت.

ازمانگر سازوک (CREATOR) انت (شاعر دی ازمانگر انت)، آازم (آرٹ) ساز
 اوتی سازتینگین شے ءنام پر کنت... لے دگر مردم ہانام ءزیر انت، ہرچ لوکیں ازم
 گوں وت ءوتی نام ءکارایت او لے نام ءمعنا ہا خیال انت کہ ازمانگر ءدل ءانگ
 ما کہ گوشہ ازم ءنام ءمعنا ازمانگر ءپہ ہا ازم ءبار و ءخیال انت گداہر برٹے
 خیال ہرگ ءپوج بیت کہ پہ زانت (شعوری طورں خیال ءراہوائس لوز، دیگ بہ بیت،
 پہ چہ کہ ہنچوک کہ ازمانگر ءدل ءازم شرانت ہنچیں نام ءپرے کنت بد ہو، البتہ ہر برٹ
 لے لوک ءندکار او حالو یسانی بار و ءپچ کچہ نیست، چیا کہ لے ٹک چیزان ءپہ عالم ء
 چمان چارایت او عالم ءدل ءپند کنت (اشانی شعور قطعی خارجی انت)

مئے لوک لے ہند ءسرا انت کہ ماشا ءازم ءچہ آئی ءلوزاں چارات کنوں او لے
 لوزیک کیلڈے (معیار) بنت، بزماں ہا چہ لوزاں شاعر او شعر پر بندوک ءاو لوزانت او
 ندکار ءگیشیت کنوں یک شعرے ے

حبّ الی تئی من ءراگار کنتیں

من ءچہ ہر کس ءبیزار کنتیں

دوتی شعرانت ے

ایہ دنتیں شپ جدائی ءچمرگ پر نینگ

بے تئی اوست ءسمن سگان زندہ گورگندان حطو

اے دو دین شعرائی احوال یک انت۔ اولی شعر بہ تہا جدائی من ءء گار کنت۔ من ءء چہ ہر کس ء
 بیزار کنت۔ سچہ ء ہا خیال انت۔ کہ جدائی ء بار ءء چٹمیں (عام) مردمانی انت۔ دومی شعر ء لاف ء
 جدائی ء شپ ء چو مرگ ء پریشنگ ء ایردیگ ہا خیال انت کہ شاعر ء اندری تجربت ء پندر
 کنت۔ ایوک ء دوست ء ادست ء رازندہ کود گندانی دیمپان گشنگ۔۔۔ شاعر ء جدائی
 ء شپ ء رادقی چہاں چار اتگ او دوقی زرد ء مار اتگ۔۔۔ یک شعر ء ایش انت اے
 گشتوں کہ بینگاں دکتہ
 گشت ءے کہ دوست ء جکتہ

دومی شعر انت کہ :-

جنتہ بینگ گشتے گوشاں رحیتہ ترمپ ترمپ

وحدے ہشی ماں پاس ءے ء باہینک تہی شدنگ بہت

اولی شعر ء شاعر دل ء دوست ء جگگ اد کچگ ء چانگگ ء تواریک انت ہمیشہ
 وحدکیہ دوست کلتیت آئی ڈل ء بینگ و کتیت دومی شاعر کہ دوقی دوست ء باہینک ء تواری
 ء اشکنت ہنجوش بیت کہ اشہ ء مثال آئی ء ماں اے دنیا ء نرسیت آگشیت کہ گشتے وہہ
 چہ بہشت ء بینگ ماں گوشاں رچگ ء انت۔

پر دزگوہار کی دل ءے

سوری جنوزام ء مبارکی دل ءے

داغازرین ات ماہیاں

کوٹ و قلاتاں ء ہہ پاہاریں دلانی دُورپ دسکے مہلباں

باز پُر ددریں، زمیں او اہمہ مہریں دل ءے پیشدارگی انت۔ ہرے بت ء دزگوہار کی
 دل جو انتہیں نام انت۔ ہا دزگوہار کہ جود ءے است او جنوزام انت۔ اگن شاعر ء
 خیال ء لے دل ء وگر رنگ ء چتیں آلم ء دگر نام ءے ہرے کتہ سوری جنوزامی دل ہمیشہ
 گشتہ کہ آء دل ء ترک ء ہا وڑیں ارمان، ہا پھیں زرخسان اد چیلان دیتہ کہ یک جودی
 جنوزام ءے ورتائیں تچہ پر دوش گشتیں دل ء بہت اے جاوہر پندر کنگ ء سوری جنوزام

دل شہر تیریں ہمتاں انت۔

جب وہ جمال دلفروز، صرورت مہم نیروز

آپ ہی ہر نظارہ سمندر پرے میں منہ پھپھائے کیوں (غالب،
یا

ہم عمر با تو قدح زردیم و نہ رفت رنج خسار ما
چہ قیامت کی گئی رسی ز کنا پر مساپہ کنا پر ما (مرزا بیدل)
من چہ بے وس انت دل، دل چو چو اران من
خدا لے دا انگلیں زندہ بے سب کہ گاراں من، (عطا شاد)
روح کے صدر پر پھٹتگیں ہمدان تھی ننڈاں چطور (سید ماشی)

حانی ہزار کارہ سہ روک
ماں تانہی نو داں جنزک
لنجیں شپہ شہیں گروک
گنجیں غاں تالاں کنوک (شہر مہیں)

حال من بنگر و از عاقبت کار مہرس
عمر خورد گشتم و در عقدہ بیاباں رستم (غالب)
یہ داغ داغ اُجالا یہ شب گزیدہ سحر
وہ انتظار کھا جس کا یہ وہ سحر تو نہیں

کہیں تو ہر گاشب سست موج کا سہل فیض،
بگنڈاں آچہ راع تو س و (نور محمد بھٹی)

آسیگوں مگن دردانگ
پاکیں اشرفی چانگ
ہر چے نشنگ کے دل تنگ و
سازے چوہ گشو کیں چنگ و (فاضل رند)

بگنڈاں کہ پیشتر شاعر جمال دلفروز، نظارہ سوز، چراغ تو س، دردانگ، اشرفی

دل شہترین مثال انت.

جب وہ جہاں دلفروز، سروریت، نیروز

آپ ہی ہر نظارہ سمندر دے میں منہ چھپائے کیوں (غالب)

یا

ہم عمر با تو قدح زدیم و نہ رفت رنج نما رما
 چہ قیامت کی کہ نمی رسی ز کنا پر ما یہ کنا پر ما (مرزا بہیدل)
 من و چہ بے وس انت دل، دل جو چہ اران من
 خدا لے دانگیں زندہ بے سر کہ گاراں من، (عطاشاد)
 روح کے صدر پر پشتگیں ہمداں تہی ننداں چطور
 (سید ہاشمی)

عانی ہزار کاڑھ سہر وک
 ماں تاہنی نوزداں جبز وک
 لنجیں شپ و شہیں گمر وک
 گنجیں غناں تالاں کنوک (شہر مری)

حال من بنگر و از عاقبت کار پرس

عمر خود گشتم و در غصہ بیاباں رستم (غالب)
 یہ داغ داغ اُجالا یہ شب گزیدہ سحر
 وہ انتظار تھا جس کا یہ وہ سحر تو نہیں

کہیں تو ہر گاشب سست موج کا مہل فیض

بگنڈاں آچہ راع تو س و (نور محمد بدشتی)

آسیگوں مگن دردانگ

پاکیں اشرفی و چانگ

ہر چے نشنگ کے دل تنگ و

سازے جوہ گشوکیں چنگ و (فاضل رند)

بگنڈات کہ پیشتر شاعر و جہاں دلفروز، نظارہ سوز، چراغ تو س، دردانگ، اشرفی

چانگ، گونگ، چنگ، مترجم بدن، اور شبست مریح، لوزن، قرآنک، گونگ،
 و دوست، و راہنہیں رنگے و انگ۔ ۹۹۔ ماگٹوں، الم، خیال، بیشتر، دل، و رنگ، و
 ہے پیچ، و مرزا بیدل، شعر، لاف، و، چہ قیامت، و، بچا رات، مفاشان، شعر، و، نہیں
 زند، لوزن، جاو، سہرا کنت کہ لے زند، رنگ، نہ بیت، لے کی، انت، میر، نہیں
 لے، ہند، ہم، بیشتر، زند، درد، مارگ، بیگ، انت، زند، بت، نا، ہینگ، بیت، اور
 نام، پر، کنگ، بیت، لے، دگر، شعرا، لاف، و، بے، و، میں، زند، صد، ہر، پ، شتائیں، ہند، ہزار، کا، ہر
 شہیں، گر، وک، لوزن، انت، کہ، شاہ، عراقی، اندری، مارگ، (داخل، احساس، منست، دار، انت،

بائسار، رڈن، شاہ، خیال، و، داغ، داغ، انت، بام، شب، و، گوں، و، تی، زہر، داری، نہیں
 دج، انگ، او، تر، مارگ، کنگ، لے، با، آ، انت، کہ، آئی، و، لوزن،

لے، من، اول، و، گشت، کہ، لے، لوزن، انت، بے، خیال، اول، ہر، و، پختہ، بیگ، اور، پانی، انت،
 لوزن، و، را، خیال، و، شرنگ، اور، شرمیل، کنت، چو، کہ، یک، شے، کہ، آئی، و، نام، پہل، انت، لے، دل،
 پسندیں، چیزے، بے، اشئ، و، کس، گشت، زکنت، کہ، لے، ہی، و، را، ہے، نام، (پ، ل، و، دل، پسند
 کنا، سینگ، گو، اچن، ایش، انت، کہ، لوزن، ہے، چیز، و، شرمیل، کنا، سینگ، چل، و، تو، در، آہنگ، ہم، گوں
 پہل، و، تو، و، ایک، انت، بے، زمیل، پہل، و، شتر، انت، ہے، ڈول، و، امل، و، لوزن، و، چہ، امل، و، خیال
 و، شرنگ، تر، انت،

ہنکین لعل، و، دیتگ، انت، ہنکیں، او، و، میر، گیس، بناں
 من، گر، بیگ، او، گر، یہ، دل، و، گر، تیگ، دل، و، چہ، بانگہ، و
 دل، گوں، خیال، گو، کہ، کپ، گوں، سجن، و، ہمیں، غماں، و، جہا، درک،
 جگہیں، رشاں، و، پتلیں، بازار، و، گرد، و، گول، پہ، سیل، و، دیدار، و
 دیستوں، پتھر، نئے، سوری، بینگار، و

موئل، و، ایرت، نرم، و، شیوار، و، دش، و، دش، و، لذت، کبکی، زند، و، دمر، شتر
 بگندات، کہ، ہنکیں، کہیں، لوزن، و، میر، گیس، بن، چریشی، کو، ہنتر، ہے، و، و، بانگوا، اور، غم
 بے، جرائیں، خیال، او، نہیں، جوش، و، ہمارنگ، و، زبید، ار، کنگ، انت، کہ، دل، و، کار، کن، انت، اور، خیال

کن انت۔ دومی نیلگ، "سر شاعر" "گالانی جلیگس شال، سیل ویدار، سوری سینگار، نرم
 و شیدار، کبکی رفتار کل وشتو ایریں لوز انت۔ بلے خیال دلہڑ ماں نہ بیلگ، "ادالہ پنڈ خارجی
 ایتہ لے لوزان، چوش ہم نہ اشته کہ وتی اصلی معنائ دی بدینت، لوزا، خیال، "دگر...
 مثال لے —

جی میں بے پول، بہشتی لے

اچ لطیفانی پلو، کائے
 ماں گل، "دیم، میل کتہ درشی

بوئے چہ بیگاں زرنگے درشیں (شہ عیسیٰ)
 دش نصیب انت کہ گپت گلابیں رتھاں

شالہ مادی چوتیں، "تھی چاری ہاتاں" (عطا شاہ)
 "ستین دکوش بلوچ شاعر، ہماز و سنگت انت۔ ہر شے کہ شہ در مگوریں لطیف و
 پلو، کیت، "آراد دست انت و خاص دش نصیب انت، سار تیں ستین و بیگاہ، "نرم پادیں
 کوش کہ شاعر، "دو تیں بی بی، "گلابیں رتھاں پکت گیت،" (امان اللہ گچی)
 تیں، لطیف، "گلابیں رک، لے لوز کہ ماں برز، "شعران کار مرد کنگ بیتگ انت لے
 ردانک، "بکتر، "لاف، "ہم آنگ انت، بلے چوشیں معنا کہ آہند، "شعرانی لاف، "دینت ایلا
 (ردانک، "لاف، "مذہبت، "پرچہ کہ اودا اشانی، جوانی ماں وتی دل، "مارگ اودوتی چپتاں
 چارگ بیتگ، لے ردانک، "بکتر، "بگنڈات کہ خیال، "اشی، "لوزان، "چہ وتی اصلی
 رنگ، "شردنگ تر کنگ"

"نمدی نیم دیدار انت، "اگن تو بہننگے میاچک، "بوتگے، "ہرچ نوکیں چیزے نوکیں جاہے کار ایت
 (سید ہاشمی، "سنگیں دستونک، "ادالہ پنڈ خارجی)

چھے ہند، "شاعر یا لوزانت او، "شعر کش دند کار پجارگ بنت، کہ لے چم پچ او اکور انت۔

نیں بدر بیتگ کہ (HERBERT) "لوزانی بارو، "سر و سوج ایوٹ حانتویس یا ایدگر نند کارانی

بارو، "انت، "تاگ، "ہے التیں شاعر اوزا مانگریں رداکارانی بارو، "!!
 (اولس کوٹہ جون ۱۹۶۳ء)

حیرانی تمن ویران انت

کریم دشتی

پہ یک قوسے چکا سگ آئی دودور بیدگ، چار انت، او دودور بیدگ۔
چار وچکاس، ایش چارگ بیت کہ آقوم دت، چھن کنگ لوٹیت، آئی منزل چار انت
بزاں آقوم، جوان وگندگیں، کیلو چہ انت، آتا پی، جوان زانت او تام، گندگ، ہرچ
قوم، گہہ اد بد آئی، دودور بیدگ، پد رکنت، اولے گہہ و بدہ پد رکنت، آقوم
مردمانی، نند پادا، لیب وگوازی، متل وبتل، وشر و صوت انت۔

بلوچ، چک، پنچو کہ چہ مات، لاپ، در کیت، چھاو ہد، ہم، انت، بولان، ہرن
پوش این کوہانی سرء و دی بیت، یار وپے ایرشتی بلوچستان، تاہاپ اور یکین پانداں
بولان، انکارانی تہہ، و دی بیتگیں پستگ گوں ہرن اد تاراں اور دکیتی بلوچستان، چک
گوں لوارد تہہ، تاہاپی اوسیہ گواتاں ہیڑتہ، ہر چند کہ آستر بیت لے ہیل آئی، زندگی
بہرے بیت او آئی، زندگی لے بہر یک المیس گواچن لے بیت، نیں کہ جنگ و
جیڑہ آدانی زندانت، آدی لے مڈی، سرء شاندار ی کننت، او بلوچانی ہمیں مردہا کس
انت کہ پہ جنگ و مزو، چہ و تگتے بگیت، آوانی گورء مردہ جوانی، کیلو آئی، دل و زہرگ
انت، آہر دم، مال و مڈی، پنجارنت، اگن چارنت گڈا مردہ، کمانداری زہرگ، مہانداری
او میار جلی، و بلوچانی بہادری چلے گپاں پدربیت، بلوچ گشتت، حیرانی تمن ویران
انت، سوب گوں شتپیں جنگان انت، بگند کہ چہ جنگانی نام، گمرگ، مردم دپ زہر بیت
او چہ جنگانی ترانگہ دل ایر نندیت، بلے بلوچانی دل و جنگ چو شکل و ش انت۔
شب انت بلوچان دیوان کتہ، تک، ہر دار نشتہ، پتھر و لوزک، و پہلو انے نشتہ۔
ساز و زیل شلینگ، انت، پہلو ان و تی شعرانی تہہ، ہمے تک، ہر پت و پیر کانی مزن
زہرگی، قضہ ہانی کاریت منہ نہ انت کہ بلوچ دیوانے، ایک زال بولے تلخ حکمت۔

یک ماتے دوشی، آئی ہست و نصبت درست آئی چمانی روک آئی بچ انت
دینا شرتیں چیز آئی پوتی بچ پسند بیت۔

یک بلوچ ملتے پوتی بچ نر و مال نہ لوٹیت۔ بادشاہی ادبان و بادگیر نہ لوٹیت
انصبت کہ آئی دل بند نہ ہم جنے بہ بیت۔ گڑا آئی مراد حاصل بنست۔ آوتی بچ و چو نازینیت
ترباناں ہمارو چانی

دمنی بچی مرکباں سواری بیت

زہشتیں سگاریے زیریت

گون پنجانہ مزاریں بیسٹاں

ٹنگینیت پداں پتیاں

من گوں صد جن و ہلکے گا

توصیف کنناں بچی و

بچار کہ لے مات دے دل چہ لوٹیت۔ آچہ گچیں کنت پوتی بچ و۔ یک گوہلے

وتی برات و چہش نازینیت۔

براتی منی میرین و

کو پک اسپراں رسینگ

لانک بندہ جابوانی تیراں

براتی کیت تر دوکیں

براتی سگار بزرکیں

یک گوہارے دے دل و پوتی برات و مہربے کساس و است۔ گوہاروتی برات

وچہ وتی جسد و چہ وتی زند اوچہ ہرچی و گیشتر دوست واریت۔ یک گوہارے و لالہ

اگن و نشا میں کارے بہ کنت۔ گڑا آئی و روگوں دزگوہاراں بالابیت۔ یک بلوچی دے

وتی گدان و ساہگ و نشنگ اوچہ و اجہ خدا و یک براتے و دز بندی و کنگ و انت۔

برات و لوٹیت کہ

اللہ من ءبرائے برے
یرے جہاں لائٹ دیاں
گون لشکر ءگون ءکناں

آئی ءدنگو ہارانی لالہ ہماں رونت. زہم جنی ءنام کثنت. آہانی گواراہ پھر بندت. لے گواراہ ہم
لوٹیت کہ آئی ءبرائے ہم گوں لشکر ءگون پربیت. جگند کہ گشیت من ءبرائے بہ بیت. گوں
لشکر ءگون ءکناں.

پچ ءسیرانت. پرمات وگواراں شادہ روح انت. ہلک ءجنین پچ انت. صوت
ونازینک انت. سالونک ءمات سالونک ءتوصیف لے ڈول ءکنت.

ہلو ہلو کنت پچ ءمنی ء

منی پچ ادوش رنگیں کیت ء

کیت ءسرخ او سالونک سلاھاں

منی سالونک تراستہ چیز براہی

تضنگ او اسپر وزہم بادشاہی

سالونک ءپوشاک. آئی ءچوٹو. آئی ءرنگ و دانگ ءتوصیف ءکس ءکنت.

اشی ءکس نرگوشیت کہ سالونک ءپاک پڑ کہ براہنت. توصیف ایش انت کہ ے

سالونک ءکمان شرطانی ماہر ملگی سالونک

سالونک کیت تردوکیں ماہر نقل سالونک

یک ماتے گوشیت کہ آئی ءچک ءدیم ءگر میں گواتے مرگشیت. آئی ءدل ءآئی زہم

چھبر سکی اوسدی مرگندیت. چھپیم اودیدہ دکان دوستریں پچ ءلے مات پرمیر ءدیم دینگ انت

پہست زبیر کی نام ءسرخ دلی پچ ءسرخ نہ پلہیت. پچ راہر زہم پرتقی دستاں کوگپ ءدنت او

گشیت ے
بچی منی چہم ءچراگ

مئے دیدگ او زردہ مراد

زہم ءعجن نام ءدر آر

قبر چرک ۽ انبوہ بیت
 (تئی) مرگ ۽ من ۽ حال رسیت
 پیسراں دوہہ درناہاں
 (تئی) موتک ۽ بدل ہالو کناں

ادا بندات کہ مات گشیت کہ آئی ۽ پچ مرگ ۽ حال پہائی بر رسیت آدوہرورنا بیت
 پچ کہ آئی ۽ دل ۽ آگن آئی ۽ پچ کنگ بہ بیت ۽ آ نام دار بیت، وش نام بیت۔ رندی مردم
 آئی ۽ گیاں جننت۔ چہ لشی ۽ مردم ہلکٹ کت کنت کہ زہم جنی بلو چانی پیر کی میرا شے۔ ادھرے
 میرات ۽ پچ بلو پچ ۽ چک زہر نہ انت۔

بلو پی دودور بیدگ ۽ یک بہرے مہان جلی انت۔ بلو پچ پہ وئی مہان واری مزن پہر
 بندت۔ بلو چانی ہلک ۽ یک در آمدے کیت۔ پیسرا ۽ آگن آئی ۽ چہرہ سے یا جنوزاے گندیت
 کڈا بندان ہمانی ۽ مہان انت۔ منہ نہ انت۔ جنوزا ام ۽ گدان ۽ دپ ۽ نند و کیں مہان ۽ ہلک ۽
 کماش پادکت او وئی لوگ ۽ دپ ۽ برت بکنت۔ لے ہند ۽ بیک ماتے وئی کسانیں چک
 زچہ لوی دنت۔

مہگونگ منی کارے یلیت
 کل اش چہ من ۽ گتتا بیت
 وئی براتانی خیال اش گود بیت
 روچے صد نفر شو نائیت
 شپ شام ۽ کشیت گنوراں
 نہاری ۽ نرے یلیں میشاں

دیت ات کہ یک ماتے پہ وئی نازانی لاڈکیں جنک ۽ چہ لوٹیت۔ آئی ۽ مرادیش
 انت کہ آئی ۽ جنک مہان شو ناؤ کے بہ بیت۔ او وومی آدوئی برات او کسانیاں میار او عزت و
 لک ۽ باریت۔

بلو چانی میار جلی ہم چہ مزن زہرگی او مہانداری ۽ پشٹا ۽ نہ نہنت۔ آگنت میار مردم ۽
 پشٹانت۔ مردم میار ندریت۔ بزاں وئی پوزہ ۽ برتیت۔ بی بی گوہر کیت او چاکر ۽ باہوٹ بیت۔

چاکر پہ بی بی گوہر گون گلاہر آ پتر یگیں سالان جنگ رنت تا نکه آئی ء دل چہ بن ء یثیت میر چاکر
میران ء قندھار دیم دنت کہ قندھار ء بادشاہ ء لشکر ء بیار بیت او گلاہر آ ء چک چین بکنت
چو دامیران گون قندھار ء بادشاہ ء آوار ء کیت، آئی ء جنگ گر انا ز ء دزیت او کاریت،
او باہرٹ بیت، گڈا گلاہر آ پہ چاکر ء نفرت کنت کہ بیامن او تو دوئیں گون قندھار ء بادشاہ
ء جنگ دیوں، پر چہ کہ لے و ہدی میران منی باہرٹ انت، منی او منی جنگ رند ء است انت
اشی ء گنت میار جلی بلوچانی مثل انت کہ

آمر د کہ بہاں باہرٹاں نیم روشاں ز ریشاں و اباں

مرد میاراں ماں چادر ء ہندنت،

تا مرد میاراں ماں رہ مہراں ریچنت

اشی ء ابید بلوچانی کینگ سک بازاننت، وتی بیر ء ہچیر بے خیال زہنت، آوئی ہیر

ء ہیمہ پنت زہجنت، آگن مرچی گپت زکت تہاں پنتانی پنت آوانی دل ء کہت انت

چو کہ گنت، ہیر گون لگور ء بات لگور ہسے کلک ہات

بلوچ گنت کہ آگن سنگ ریزنت ماں چیل نہیں چاناں

گڈاں کینگ چہ مردانی دل ء کزنت

بلے ناسنگ ریزنت ز کینگ کزنت

ہیر بلوچانی تاں دو صد سال ء

لسائیں آہو گے دو دنتان انت

چوے جہراں چہ پدربیت کہ بلوچ چہ انت؛ او چون بیگ لوٹنت، بہاوری، مہانداری

ہیر گیری او میار جلی، ہور دگ، مرکب، بلوچانی دو دور بیدگ (لھانت)، انت۔

دوشی کپوتان نالتگ

کریم دشتی

اے نوشتانگ، سر حال تہاے بیتیں کہ کپوت ماں بلوچی شاعری، بے لے من
پہر زانت، دوشی کپوتان نالتگ، کتہ ہر کس کہ ہما ہند و نندیت، آلم و تہی چپ چاگرد
چیزاں چاریت، پیرس و لوزانتے (ادیب)، نوشتانگ، بلوانے، آئی نوک و ناچ
رحبت او کیفانی گپ بنت، پنچو عربستان، مردم چکد گساو لوڈ پرانی گپ جنت
ایرانی شاعرے آلم و چوش گشت کہ من کیفانی قدرح، ہمیشہ دپاء در کھان کہ لے
منی ہلیج، شیر کینیں رکافی تام و کنت؟

مے کوہ و گران او گیا بین کو چکاں، ناچ و صحبت نیست کیف و قدرح نیست، اے
ہند، شمنزد کین لودا و دوش نالگین کپوت است، ہمیشہ شراب و کیف مے عاشقان
دوست و ترانگ و نہ پریناں، لودانی سبکین تو شمنزدگ، و کپوتانی نالگ مے شہرہ
ہلیج و زپتیں زہیران کارنت، ہمیشہ ہر چہ بلوچ شاعرے لے گالاں بگندے،
اکپوت، نام کاریت۔

مے شاعری و کپوتانی و نڈ چہ درستاں گیش انت او چپیں شاعرے نیست
کہ آدی گلالی تہا کپوت، نام و نہ گپت، آگن مے کو ہنیں شاعری، بچارہ آچہ
کپوت دوزداں ہچ در نہ انت، آگن رانتیں بلوچے کپوت، مے شاعری سک براہ نا
دجلہ ناک کتہ، او مے گٹ و گروپٹ او گیا بانی شاعری کپوت، ابید چہ دگر ہچ و
براہ دار گت نہ کتہ۔

کپوت، مے شاعر و تہی دوست، پلو، پہ قاصدی دیم دینت - دتی
دو کال آئی با نزالاں بندنت، او پہ دوست، راہ دینت، پنچو کہ صد گشت
تتیاظی مرغ را میگیں نوشنگ چینگ پنے

چینکاں پلاراں چنے زنگاہارانی جنے
 بیا کہ ہرچینیک دریاں چینکاں ماں نثار دہن
 آپاں ماں زر و قدح ء سنٹ ء طلہ سرچ کناں
 بیا اومنی در زتاں ہسبر ملک ء کہ نام ء باہر انت

اورا کہ کیا انت یلیں

ہے ڈول ء دگر شاعرے کپرت ء قاصد کنت ۔

او کپرت میتا پی مجن زنگ ء

بال کن چہ انہو میں چش ء لنب ء

چو نبی نادا نے بجننت تیرے

مے زہیرانی کا گد ء سوچیت

دگر شاعرے دی ہے ہم ء کپرت ء قاصد کنت ۔

او کپرت سمیہ تاکیں کہیرانی

بیا منی قاصد بی زہیرانی

بر ہمد ء کہ نشنگ انت جانی

آکسا تکیں دوست و فیایانی

ملا قاصل گنیت کہ

کپرت چاہی منا کپتہ ہزار کار

عمنوں باز انت خیالاں بیگنوں

دیاں دروتاں ترا او مرغ گوشدار

منی پنت و نصیحتاں دل ء دار

شہر ہرید ہنچہ گوں کپرت ء کلر کنت ۔

نندے ماں شاہی کا پر ء

کو کو کن او حالان برے

پدا گشیت کہ تو کہ حانی ء منی حالاں دیئے گڈا آئی ء آدل ء داشت نہ کنت اد
 ارس واد لوم بیت گڈا وتی سڈٹ بزمیر دا و ساں بگرہ سے
 ”نگرین سڈٹ ء چیر جن او ارساں بگرہ“

دگر شاعرے ہم گشیت ۱۔

او کپوتانی را مگن چاہی

زیر سلا ماں وجہ جن مارگو اہی .

دگر شاعرے ہم گشیت کہ سے

او کپوت سبزین بیا بندہ جہل ء

نالگ و فریاست ء مکن ہال ء

زیر منی پیر در دین دل ء حال ء

سہر کن گوں ہمہ رنگیں کساں ساں ء

مند مکران ء دوش گوشیں شاعر ملا قاسم گوں کپوت و تی در و تاں گون کنت . آ

کپوت ء گشیت ۱۔ دوش گوشیں قمری بیاسخن دانیں

مرغ دوش لوز، طوطی الحائیں

تا صد بی پیغاماں بہر باریں

ملا قاسم ء شعر انت کہ سے

کرا مگانی چاہی کپوت در و دوش زیلین

شکر منقار او شہپر او شہمیر بانزلین

بیا بہر مرغی مرغ منی پیغاماں دیں

ملا قاسم گشیت کہ سے

کاسگانی کنباں کپوت آپ کن

گوں و تی نقشیں بانزلاں ہال کن

گوں منی دوست کال ادا حوال کن!

بلوچے شاعری لے کپوت ء نشونداری ء باز براہ دار او جلوه ناک کتہ لے مردم
 دل ء کار کنت گئے شاعر چڑی میں عاشق ء کہ گوں بالی مرغان کلو دھال کنت چہ اشقی
 آئی دل ء حال سہرا بیت۔

قاصدی او شنداری ء ابید بلوچ شاعر کہ کپوتانی زمیلاں اشک کنت آداں دتی ..
 دوست ء دشین ٹونک گیر کاینٹ او کپوتانی فریاتان کہ اشک کنت گتہ اوتی دوستانی
 دوری ء ترانگ ء کپیت آدانی ول ء گئے کپوتانی دوست دی چرایان گسر کپنگ انت
 حانی گشیت ے

دوشی کپوتان نالتگ واپین دلش آگاہ کنگ

شاہ ء خیالان کپنگوں

ہنچہ شہ مرید گشیت ے

مکئی در بندیں کپوت فریات ء مکن نالگ زنگ گوں منی بالاد مکن
 اندر او چیری چاکر ء کا مارے جنگ سر بر ء پر شنت نگارین دو کنت

صدیق آذات گشیت ے

کو کو کپوت بازیں مکن

مہ گو نگ ء پات ء مہ گج دل سنگلیں پا ہار کنت

وگر شاعرے گشیت ے

بل ء بزتارین کپوت کو کو کن اد ڈہ دے منا

من چہ تو اعنم وارنگوں

سید ہاشمی ء شیر انت کہ ے

من چہ کپوت ء نالاں پر دوست ء

شید اوں چہ عمر ء

مئے بلوچی شاعرانی وت ء چہ کپوت ء بزرگ گو شگ یا کپوت ء چہ عاشق ء
 در واد زہیر دارنگ گو شگ اشکنرگ او والوگ ء دل ء کار کنت پر چہ کہ کپوت

دت غئے ہنچیں بڑگیں وغریبیں مرے .

برے مئے شاعر کپورت ء ورتی در و تانی قاصد کننت ہرے آئی ء ورتی ڈولانی زہیر
دارنگ گنت او دگر برے گنت کہ کپورت چو آوانی مہلج ء انت پر چہ کہ کپورت یک
زیبائیں مرے . اور چوش ہم گنت کہ مئے مہر گونگ چو کپورت ء ستر رنگ انت او آئی کام
چو کپورتی انت .

ہنچو کہ ملا فاضل گشیت ۛ

منی باعنائی کپور در سبزیں

طوطی زمیل او دوش لوزیں

بزاں منی دوست چو باغانی کپورت ء انت او آئی زمیل چو طوطی ۛ زمیل ۛ انت .
دگر شاعرے چوش گشیت ۛ

افسوز پہ مہر رنگیں دانانی ء

گوہریں موتی ۛ زرانانی ء

کبکی رفتار ء لڈگانانی ء

نور محمد ہم پستی گشیت ۛ

چو کپورتی لڈگاں ایر کپتگنت کا رخ بریں

ملا فاضل گشیت کہ بزاں آئی دوست ماں با دگیر ء انت .

کپور در ماں گل ۛ درنگ ء

انارے پگک چو انب ء

فاضل دگر جاگہ ۛ گشیت ۛ

جنگ کیکے کہ لڈی ماں بہار ء

منا گندیت او چیر دنت و تار ء

ملا قاسم گشیت ۛ

کبکی لڈان انت کرام کنا انت کشمان کش ۛ

لال قی ہلک دگر لارال پنچ و شمش ۛ

اشاں ابید بلوچی، دراہیں شاعران وئی گالانی تہا کپورت وئی و تاصد
کتہ، وئی مہلج، گھنگلی گورشتہ، ادکپورت، فریات، وچی در دیگر آدر مگنت۔
راستیں بلوئے کپورت گوں مئے بلوچی شاعران جوان دپ کپتنگ۔

میر بجار خان ڈوبکی

— میر سردار خان گشکوری —

پھر نگینی دور آتش پھیش سندھ بادشاہ و خرائین قلات نیام ء کچی ء نیامی میں ڈیہم
 پھلی لہڑی، خان گڑھ، ڈیرہ بگٹی و مزاری روجھان بلوچ اولس یعنی عمرانی، کھوسخ، بلیدی ڈوبکی
 بگٹی مزاری بولک پیسے ء آزاتیں زندہ مالک ناں۔ اے ڈیہم سیاسی حیثیت، پنجوش ء پھون
 کہ پھرنگی دور و عہد ء ادغالستان دہند وستان سردیہانی نیام ء وزیرستانی دہمند قبائلیانی ء
 ہے علاقہ بلوچ بولک پھر سرچاری آپ باز نامور شہدہ، میر معصوم مغل ء عہدہ سندھ گورنر
 وئی تاریخ ء تہا ہے علاقہ بلوچانی گٹا و شجرون جنگ با زینفع بیان کنتھ و آن زوشع کنتھ کہ
 ہے پٹ دیوان آرہ دشت بیداری " نام گوشخ بيشا، پہلے و جہا کہ ہے راہا س پھند
 کھنغ دخت ء مسافران باز بیداری اع ضرورت پیش کاخت، پرچھے کہ ہر دخت بلوچ
 لشکرانی ارش و حملہ تھرس ء، نوزدہمی صدی ء ہے پٹ دیوان بزرگی ڈیہم یعنی شکار پر آتش
 بڑا نا پھر میرانی پھاغ و اٹھ ہی ء ووردش برکتی کنتھ اخان قلات آنا میں ریاست ء۔
 مانی میں اصول مطابق ء یک زندہ میں وورشک و گورغ آپ پھیش آہنی ٹمپ و لمب
 شاخ بزرغ بنتھ و پھذا آہنی بونڈ گورغ بیٹ، ہے اصول سیاسی پھنا ڈ پھرنگیاں پھون
 کنتھ، نا پھر میر و قلاتی حکومت آر حکم کھنغ ہار واپھرنگیاں سردست، نیام وری قوم۔
 دہر لکانی نیست و نا پھر و کھنغ سرور کنتھ، کنتھ پھرنگیاں جنرل جان جیکب و ست عہدے
 کاہ داد، کہ آں خان گڑھ نین کہ جیکب آباد گورغ بیٹ، آہنی نظری کنتھ بلوچ بولکان
 زور کنتھ، پھر انگر پھرنگی طاقت سری دار ڈوبکی قوم سرا کنتھ، ڈوبکی سردار ہے دخت ء
 سردار بلوچ خان ء مگر پھیرگیں قوم طاقت وریں دست میر بجار خان وزیرانی ڈوبکی
 ء آہنی دست راست میر ترک علی بھکرانی و بجار خان ء یک گمشدہ یعنی ڈوبکی ارڈے پھ
 پھرنگیانی مقابلہ آپ تیار کنتھ، میر بجار خان ڈوبکی بار و الگ نڈرالس وئی کتاو، تہا نوشخ

کنتھ کہ آن بے تھڑ میں دکھ رہا دریں، جنگ کھنوخے، و ناگمانیں کچھوئیں جنگ طرڈیک
 گہر دہتریں کمانے، ۱۸۳۹ء لارڈ کین پھرنگی پوڑانی کمانش وئی پھوڑا لوں ادغانستان،
 روغا ناکہ جیکب آباد جھٹ پٹ نیام، شف دخت، بجارخان اڑدان آہی سرارش کھتہ
 و باز سامان و لیٹرو مہری غازیوں بڑتھ، دہی روش، ترک علی جھکرانی لارڈ کین کیمپ، آختہ
 دگوشتی کہ صاحب اکہ شمالیٹرو مہری پھقیمت، درکاراں گڈاگون مااستان، لارڈ کین گوشتا
 بے ملو درکاراں، دہی روش، ترک علی مڑدماں ہماں لیٹرو مہری کہ دوروش پھیش دزی
 کھتھاں ہماں پھرنگیانی دیما داشتہ، لارڈ کین، کھنوخ جتہ و مہری پھ زرو کلداراں و لوگپتہ
 مسٹریسٹ دک وئی کتاوتہا ہے قصہ بیان کنتھ کہ "چھوں شتریں ڈومبکی سو داگراں کہ یک
 شفہ دزی کنتھ و دہی روش، ہماشے، ہماں ادلی مالک سرابہا کنتھ، جنرل جیکب، آہلوم
 آ گوں بجارخان ڈومبکی، جنگ کھنغ آپ پھوڑ پھلیجی کنتھ ازرتھ، مگر شاہ پور و پھلیجی بیواں گرمیں
 لواراں لے پھوڑا دیم آرخ، نہ اشتہ، تھن وگرم آش لے پھوڑ گیشتریں بہر زوال بیتا و نا کاجیکب
 صاحب پھنڈا گرتھ، ۱۹۳۹ء اکتوبر ماہ جنرل جیکب، میجر بلا مور کمان، دہی پھوڑ پھ بجارخان مقابلہ
 آپ دیم داٹہ، ڈومبکی و جھکرانی بار و پھرنگی مورخ، گوشی کہ لے ددیں قوم باز بہادران و مسرتی
 بدروانی پیاسکھ اسپ سواراں و وئی اسپان گوشت و رخ، میل راٹیش و ہے وجہاں آہنہانی
 اسپ بغیر آف و رخ آش دیریں پھنداں دیر داں جت کھناں، لے باز کھ جائیں بولکان
 و اسپ سرایا پھا زانی سراجنگ کھنغ، موستاذاں، ایٹاں گوں جرخسندیں سلاھاں و آہنہانی
 جان دیت جنگ و سکھ مضبوطاں، زخم آہنہانی پھوں تیزاں پھوں کہ صلاح الدین ایوبی زخم،
 و ایوبی دیم پدیم جنگ، سنگ پیاسکھاں و آہانی زخم ایک دار آش مردم پھنج گران میں،
 میجر بلا مور پٹ و بیواناں گوازیٹا، شاہ پور، سر بیتا و شاہ پور آش دیم پھ پھلیجی،
 وائی، بجارخان آہ پھیش آش حال سر آہی، پھلیجی کھانی سراجاہ جتہ، پھرنگی پھوڑ پھوں کہ
 پھرنگی کوبانی بنگاہی علاقہ رستہ، بجارخان، آہنہانی سرارش کھتہ، یک زبیریں جنگ، پھنڈا
 کوہ گیتھ، و پھرنگی پھوڑ پھی، روش اندرا پھتر کنتھ اروان بیتا، میجر بلا مور کھک آپ پونا پھوڑ
 کمانیں لفٹین کلارک و لفٹین امیل وئی پھوڑاں گوں چھتر میدان، آواربی ٹغان و میر بجارخان

وٹی زخم جہاں گوں چھترے آختہ و پھرنگی پھوڑاں گوں تہاری میں جنگ و دانی پھرنگی پھوڑا
ہاڑ کھنچ و پٹی بی ٹغاں و پجاہ ڈوبکی شہید و دوازده گریغ بی ٹغاں شغف و خنت و بجار
خان و آہنی سر حچاراں ولد اکوہ گپتہ دوہمی روش و اوچ سرا ارش کھنیش و اوچ کھنچ و کل
ماں دنزاں گار بیٹا جنرل جیکب و میجر بلا مور و تھیوینس پھرنگی پھوڑا اوچ کنڈا لڑتہ شاہ پور
و اوچ نیام و گامانی و بجار خان گرنہ پیا آہنی سرا گوانکھ جتہ و پھرنگی پھوڑا سخیس بال گپتہ کہ
کس آرکسی خبر لوتیا ہے لوڑتہ جنرل جیکب چھوں حیران و پریشان بیٹا کہ آن وٹی اسپ
تا شاننا گوڑ بجار خان لڑدیا ایو کھی آختہ غازیان اگر لوٹتیں آن ہا ہندا کھنچ بیت، مگر
بجار خان و زور کھنچ و جتہ و گوشتی جیکب صاحب۔ پھرا تھی سماہ پھوڑوین گڑ دبوڑ
سٹی ارد آن دیم چہر شغل جنرل جیکب دیم زرد گڑتہ کہ لے چھ بیٹا، آہنی و اسپ و ارغ
گردنٹھا و چھوں گوات و گروخی پھذا وٹی پھوڑا کنڈا گڑتہ۔ بجار خان وٹی غازیان گوں،
شاہی واہ کنڈا در کپتہ و کندہ کوٹ و کٹھ پھرنگی جو کیانی سرا ارش کھی۔ دبازیں نقصان
کھنچ و رند و لدا وٹی کوہانی راہ گپتھی، تھیوینس شاہی واہ جیکب آباد مڑ دمان بجار خان
نام گریغ آس پھوں لڑ زغ و اڑتہ پھوں کہ گونڈیں زھگ و یوجن نام آس پھوڑسی ۱۸۴۲ء
سرچارلس نیپیر فاتح و گورنر سندھ و ولد انر جیر لڈ و پکتان ٹیٹ سندھ، ہارس و بنرگال
پھوڑانی کمان سرا پھلپی و دیم داتہ۔ لے پھوڑا و دے بجار خان دیم پادش و اڑتہ و ڈوبکی
مزا دانی درست و نہ کپتہ۔ آخصپارلس نیپیر و ہاز سر دسوج رند لے دیم کھتہ کہ آسلی سن آربری
آہنی و لاڈکانہ چانڈیہ سردار وٹی خان آر لکھ ایگر ڈغار جاگیر داتہ پھ لے عہد و پیمان سرا کہ
آن وٹی چانڈیہ بولک و گوں ڈوبکی و جیکرانی سرا حچارانی مقابلہ آپ در کھنی مگر ڈوبکی زخم
جہاں گوں یک دو مقابلہ کھنچ رند چانڈیہ ڈھالاں آہنانی زخم زور نہراشتہ و گوں صد
فرائتان پھذا دیم وٹی ڈیہ کنڈا و آیش پھرنگی پھوڑا سیاست یک برنا پھنڈا لام بیٹا کہ
بجار خان آر زیر کنتہ۔ سرچارلس نیپیر کہ تھی سندھ، ٹالپور، میرانی حکومت نیست نابود
کھی و۔ آن بجار خان و دیم لاچار بیٹہ و آہنی و ایک قاصد و بجار خان کنڈا دیم داتہ کہ آہنی
آسکے پیام و سر کنتہ کہ پھوڑا بجار خان وٹی جنگ وھیروان بند کھن پھرنگی پھرا وادی خطاب

دوں۔ دوائے خطاب گوں سے ہزار کھار ماہر ارتخوہ و بھلیجی آتش گرداں بیغاری واہ سرد
 جہاں بطور جاگیر دائمی دوں ۱۷۱۷ قاصد بجار خان گوند آختہ وہے پھیناں سارنتھی۔ وہے
 دخت و سعادت ۱۷۱۷ پھار مائیں دے ۱۷۱۷ گیر کھاروں ۱۷۱۷ بجار خان ۱۷۱۷ ترک علی ہور نہ گنٹھ ہتے
 دقت گوں پھرنگیاں جنگ و جھیرواں گوتہ۔ ہے نیام ۱۷۱۷ سرچارلس نیپئر و جنرل جیکب مرٹھخان
 بجار خان دے بھار پھیر و نرور بٹیا۔ آہنی بازیں یلیں سرچارلس شہید و بندہ بی بی ثغان، آخر
 ہے پھیر ستانی تھا آہنی ۱۷۱۷ نیملہ کھتہ، کہ خیر پور۔ ٹاپور میر ۱۷۱۷ گور، رورع لوٹھی
 کہ اگر آہنی آرمے استین گڈ ایک آخری پھیر ستانی جنگ ۱۷۱۷ گوں دین کھتی۔ خیر پور ۱۷۱۷
 شتا، آں ہند حال و عش نیاختہ و گڑتھو، وئی ڈیہا واڈ گڑ و کھٹی۔ راہ آسکھ ۱۷۱۷ گور
 مازن سر اچھیداغ ۱۷۱۷ کہ یک پھرنگی لھ سرالیٹ وک گوں ہتے بلوچ سپاہیاں دیم پہنہ ۱۷۱۷
 روان ۱۷۱۷۔ مالیت وک ۱۷۱۷ بلوچ سپاہیاں آرگوشہ کہ ہے پھیر مرڈ کھے نالہیکے ۱۷۱۷ حوادا شہ کہ
 میر بجار خان ڈوکی۔ صاحب دیما بیتہ و بجار خان ۱۷۱۷ گوں بھران کھتی کہ تھرایا دمن کہ پھیرنگی
 بھراپھے ہمیں عزت و جاگیر دے دین ثاں، مگر بھوانکار کھتہ ۱۷۱۷۔ بجار خان ۱۷۱۷ بھرا و بھرا بیتھا
 کہ صاحب قیمت ماچنین بود ۱۷۱۷ بجار خان بھلیجی ۱۷۱۷ سر بیٹا و کھڑے سال پھنڈا آہنی زندہ سال
 دقازہ کھتہ۔ بجار خان زعم دزند ۱۷۱۷ بلوچ استان آپ بے بہائیں سوغات ۱۷۱۷ اشتا و آہنی بھراپھی
 اخلاص دقومی حب و واہگ ۱۷۱۷ بے بدلیں نظیر ۱۷۱۷ قائم کھتہ، کہ نوزد ہی صدی یک بلوچ ۱۷۱۷
 لے دعوی پھیر کھتہ دکنتہ کہ آں میر بجار خان آتش بہتر و بھراپھی بلوچ ۱۷۱۷۔

میر خداداد خان بجا رانی

— میر سردار خان گشکوری —

بلوچ تواریخ تہارندانی دور ما تریس دور و عہدہ پنجش شہرہ و سر تیس چھوں کہ ہندستان
تہا مغل خاندان او غالتان تہا درانی پھاغ واژہانی، ایران تہا صفوی بادشاہانی و بغداد تہا
عباسی خلیفانی ہے دور و باری بارہ و امرکان و نامی میں نو ز دہی صدی شاعر مٹا فاضل
زدان بوڑی۔

”دش ٹنٹھ عہدی دور میر بلوچانی“ رند پھاغ واژہی نزد بیع اش زندہ نیں اولس سبتہ
وجہٹ گنتھ چھوں کہ تسبیح کترو بندرخ اش رشاں و کترو گار بنٹھ۔ بلوچ استان سبریں گیکشتریں
بہر و بولک ماں سندھ، ڈیرہ غازینخان و پنجاب پٹ و پیراناں بے مہاریں بے پیرالیں
مال او گرام، ڈول، ایر رختہ و بہر بیٹا۔ ہے پریشانی و پشیمانی۔ ہار و پل و ہاکام تہا کترین
پھر زندانی ٹلائے میر بجا ولد میر پیر دز شاہ سردغانی و سیوی روش آسانی کر ہاں مقیم بیٹا و
لے ہاں میر بجا پھر تیس کہ آہنی زحم جی، غنڈہ و غنڈب، ہما دخت دیر سریں آلکبہ و بولکان
ہمرا بلوچ ادب و یک متریں شاعرے میر محمد خان گشکوری ہے بلوچ مہر بارہ داگوشی۔ بجا پیر زشا
فدایانی، ۱۵۲۰ء میر بجا پھر زندہ و قی مزنی و میری مردوشی میں مری کہ ہستان سرا حکم کشتہ ۱۵۵۰ء
میر بجا خان لے جہاں اش موکل گنتھ و آہنی پھزاداں و وپشت۔ پھد خانہ ان و مری بولک
موزغانی کشتہ۔ و پھد پانچ گزینی پاڑوہ بھا و لانزنی فرقہ و ست و آختہ، میر بجا رند جہاں اش آہنی
ہاند نام بجا رانی میں۔ میر بجا رند تھیو غین بجا رانی قبیلہ تہا سخمے نامی میں کماش و دی بیٹھاں
میر کرم خان۔ میر خداداد خان۔ میر مرزی خان، میر کرم خان پھ ننگ و ناموز و سخاوت آپ
از ہعرا، طولی، بلوچستان حضرت حسرت طوق علی آہنی صفت کنتھ۔

جنگ رندگانی میر کرم خان و

قامک دشتا شہ کرم خان و

میر خداداد خان پھر سخاوت، صاف گوئی، سر چاری و کھور بہادری آپ نامی ہے۔ میر
 مٹری خان پھر عقل و فہم، صبر و تدبیر، سوج و صلاح آپ نام ہے کھشتی ہے۔ لے چھوٹیں نے رگندین
 دسین سچین میر معتبر ہے۔ کہ ڈرنے بولکانی اوغاناں ارمانے دلے ہے گوں ہے گوشت
 کہ دریاں مٹری خان مے خاندان دقوم آش بی تیں؛ ۱۹۱۵ء جرمن سری جنگ
 گوں پھرنگیاں بیٹا، ہے جنگ آخری سال ۱۹۱۵ء اوغانستان پھار و اثر ہادی ملک
 آزادی بارواگوں پھرنگیاں جنگ تیاری شروع کھتہ ہے روشاں پھرنگیاں سابق بڑچپان
 بولکانش زخیں رنگر وٹانی بھرتی کھنغ آپ مردم لوٹھنغاں، تھیوٹیں تمانان چھ مری قوم کنڈا
 سکے کھتہ ہے بولکانی سروغانان پھرنگی لاٹ صاحب آرگوشتا کہ مری تمان رنگر وٹ
 دات، گڈا آن دے دینتہ، پھرنگی لاٹ مری تمندار سردار خیر بخش خان طلب کھتہ و
 رنگر وٹانی بارواگوشتی مری تمندار آرگوشتا کہ آن وٹی مقدم و معتبر ان گوں صلح و سوج کھنغ ہے
 رند و لدی دات، مری تمندار کاہان، آختہ ہے نیما، دہی قبائل، سروغاناں آہنی آر پھیغام
 دیم داتہ کہ آن سرجمی و دلجمی گوں مری نیصلہ گوٹاں وستی آن، کہ مری جنگ کنتہ آن گوں مری
 آن دست یک کنتہ، تمندار مری آوٹی میر معتبر و مقدم کاہان، طلب کھتہ، بچارانی قبیلہ
 کنڈاش میر خداداد خان، میر شربت خان و میر مٹری خان وغیرہ کاہان مری تغان، لہتے
 روش پھر صلح و سوجان گوستہ، گزینی فرتہ مقداں گوشتہ کہ بچارانی مقدم دہی مری آن دیکھن
 ووت تماشاسیل کھناں، ہے شغاں جنغ اش میر خداداد خان جان، اس ماناختہ، دیگر ندان
 گوشتی کہ مارنگر وٹ نہ دوں، منازال طلاقیں کہ مری زحم، ماں وٹی بچارانی گوں
 پھرنگیاں جھناں ہے گھال کھنغ، رند میر خداداد خان مچی اش در کپتہ و ماڈن و لاندست
 و گپتھی، و آہنی رندا بچارانی معتبرانی ماڈاں گر ند بستہ، بچارانی معتبرانی کاہان اش روغ دہی
 مری معتبرانی سرا آزمان پھر شتہ، مری تمندار پھرنگی لاٹ آر قاصد شتتا سہ کہ "مری مٹی
 قبضہ اش در کپتہ، ہے ڈولیں اس، مین سر کھشی کہ آہنی کھوسن پھمن دپھرنگیاں گر ان
 کھنی، پھرنگی لاٹ، دم دستی چہ نیل ہاڑی کمان، یک بندین ڈوینن، مری ڈیہادیم داتہ
 میر خداداد خان گوں وٹی بنگلیں براتناں کھولو، مری بیٹا و گر و خیں پھوڑے نزارتی دتھیں

قوم، کمان آہنی دست، آدا تہ پھرنگی پھوڑاں چپ و گرداؤ چہاں کینڈ و پلوانش مری کوہستان
 بیڑے۔ دہی بلوچستان ثمان وئی قول و ہمداش پھوڑاں لٹاں و ایلاکھامری بولک آرماس
 جنگ تنور تہا چھل داتیش، سیدی، ہرنائی و لہڑی فورٹ منر، نیرنجیس و دودنگ چوکی
 و کھٹانی سرامری غازی پھرنگیانی پھوڑاں گوں و تہ نیریان ہک وخت، بے سکاہی کوہانی گرانس
 میر خداداد خان وئی ہون داریں و مڑا شین غازیان گوں گنبد و کوٹ سرا طوقان پیا ایرتہ
 پھرنگی پھوڑا مشین توپک کوٹ بھتانی سرا ایر کشتہ۔ و غازیانی سرا کافرانی تیر چھوں بشانی ہور
 و گرتہ۔ غازیان نہ تیرانی کتھا ویشہ، نہ توپانی گولانی پرواہ کھیش۔ کوٹ بھت سرا زوار۔
 بی تھان و تیر آہانی سینغ آں ٹھنک کھنغ ٹان۔ یا علی نارغ جنان کوٹ تہا وئی ملک قوم ناموز
 آپ شہید بی آغاناں۔ پھرنگیاں چہا رتہ کھری آں گوں جنگ کھنغ لیوے نیں۔ گنبد کوٹ
 اڈمری غازی و پھرنگی پھوڑاں ہون اش سہر بیٹا۔ عصر وخت، پھرنگیانی گولہ و بارود ختم
 بی آہارستہ، نامانی، غازیانی اڈ و چھوں ہارے پیا پھوڑا گرتہ و کوہ گپتیش مگر جھٹ
 دہی غازیان وئی پھاڈ داشتیں، گڈا پھرنگی پھوڑاں آخری مڑو آہاں ہنچش کشت چھوں کہ
 تا مانی و پھساں کھشی مری سر چہاراں۔ آتش گیشتر شہید گنبد، میدان، آہارستہ میر خداداد
 خان و وئی سنگس ٹرپ بلذیانی سرا ٹھا ہشتہ۔ پھرنگی پھوڑاں ہر۔ آہ گپتہ۔ و کھور وئی کچ۔
 و مری غازیان، میر خداداد خان اڈ و دیم پھ دیم بیرق کھور تہمشس۔ ہر ب میدان و
 لے ہیں ترندے جنگ و ویشا۔ کہ بیان کھنغ اش دریں۔ یک پلو و میر خداداد خان مزاری
 بیاز، جز سندیں زرم و توپک، سر چہاری و سر فروشی و رندی کھنغ وغیرت، بلوچی و حل
 و نیل مری آئی ہکل و ہوڑ و دہی کتھا کافر توپ دشین توپکانی ہما و گرنند و گرتہ پھی
 و مڑ خان و ہو و نارغ، لے تھو غین شے آں سیاہ ملا میں قیامت، آرتھ کہ مڑدانی گوش
 کھرب لٹاں۔ ہے جنگ چو پانی نیام۔ بے شیر و ٹھکیں۔ خداداد خان، آردن من جور و نیں تیرے
 ماناختہ، کوہی مزار از ملہان کپتہ۔ آہنی برات چورغ و نہالاں و یا آختغان۔ و میر خداداد
 خان آردن شتیش کہ مارتہ جنگ میدان آتش زیدوں و دراکھشوں۔ مسکانی ہرت میر خداداد
 خان و ہوا و تھرنہ تھا کہ چھوں لوزیت۔ مناں ماس و لے لولی نہ دا تہ، کہ جنگ آتش دت آرد

دربراں و دنیٰ مزن کندھیں بر اثناں ایو کھا آس تہا گئراں“

یہود غ و نہالان ء و نی کڑنی چنڈ گوں، میر خدا داو گڑنی بھستہ، و دنیٰ گراں بہا سیں
 جان و نی براش ء گوں بھجی ء دایتش شانزده دہی مری غازیان ہے ڈولا و نی کڑنی ہے
 سے شہیدیں بر اثانی گڑتیاں گوں بستہ و آہناں و سے و نی روح گو ہے شہیداں آوار
 کھڈ، نین مری اڑ دے کماش دے کمان سر آختہ۔ و ختیکہ سر مزیش باقی جان چھے کار گھٹ
 جنگ میدان ساڑتھ بیٹا، پھرنگی جرنیل ء دور بین جتہ۔ دیتی مری مزا شہید بیٹا۔ پھر جی
 پھر ژاں فتح و بگل و نفیل جتہ۔ مری اڑ پھر شتہ و ہتے روش پھدا گھوڑا ڈھنڈ جا گھا صلح بیٹا۔
 میر خدا دا دخان گوں و نی دین بر اثناں ما دند ء یک قبرے ء ہندی کھشیش ہ ہا ہنداش
 وائی میر خدا دا دخان قبر و روح بلوچ آستان آسر بلندی و سر حجارے و سر زوری و آرائی ء
 پھیغام ء دینغیں۔ قیامت روش ء کہ گیدی این آدم اولاد یک آخری مرا گھ ہے ء
 پھر سزا و جزا سلامتی و ملامتی بار واپیش بنتھ۔ گڈ اخدا دا دخان و نی عملانی پیش کھنغ وخت ء
 ہڑب ہر نی این قصہ و نی گہرا و قیامت ہوناں و نی خالق و مالک دیم ء پیش داری۔

حسن رند

محمد حیات حری

رند بلوچ یک بہادرین ٹکڑے ات۔ شعر و شاعری و زحم جنی و سیالگیری بہادری
 و پور تاجی و نشان جنگی شکار و شنف چھری رند بلوچ پانی پت و ڈاڈائی میراث ات۔
 ہے قوم و تہا حسن رند نایں یک ورناء ات۔ آرنڈ ستان و تہا عشق و عاشقی شعر و
 شاعری، بورد واری و شنف چھری و پیک نایں یں ورناء ات۔

حسن۔ ہارون۔ محمد، برات آمنت۔ حسن ارمولاف دی گوشت اش گشت کہ حسن ہاں
 مکران و گشت۔ اصلی ہند مکران و سیوی و دی گشت۔

شلی نامی یں ہمیرن زالے اد مالدار و شرفی عن جنے ات۔ شلی و پنج گہوار گنت۔ نام
 اپنت۔

۱۔ شلی ۲۔ شازی ۳۔ گوہر ۴۔ لاڈی ۵۔ ہروی ۶۔ ہتلی، ۷۔ ہرشش گہوار گنت
 زال گنت۔

شلی حسن مولانف و نام کہ عشق و عاشقی و سہی بیتو مولانف و نیمغا شعر و تہا ایرنگ پیغام
 کئی کہ۔

دوڑیں شلی و گال گنت

ایشاں حسن رند و سر گنت

واوین تہ ہار گنت

من ہر لکھو و ہوش و نییاں

زانے کہ بار لکھویں۔

ہر لکھو ان شاملغین

ہیران تر فوحین دانغین

ہر لکھو ہلا چلمب

گپتی منی موڑیں دِلا
کر پُغ ہیئت ایر نہ رُت

ہر دخت، قاصدِ شلی، لے پیغامِ حسن رند ار آر تو دا تعنت تہ حسن، ہرات
لے حال پھوہ بتیغنت او مولانغ آرمذت کنیش کہ تو شلی، میل و ملاقات، عمر و دجبتین
جنان و سیالیں جنان دی منت و زاری کہتہ کہ شلی از ما پھوہ جران ان کہ تو پہ شلی، مہر و
محبت، بروغی از ما ہر کھے، تھئی دل لوٹیت ما تھئی اوں۔
اولے شعر، تہادی ایرنگ گشت تیش کہ۔

آن یک شلی مادہ شلی، چیا شلی از ما گہن
نی مولانغ جواب کھنت کہ

گٹاں گہنت دریں شلی

سیالیں جنان گشتہ کہ حسن مولانغ نہ شلی از ما سنہراؤ زیباؤن نہ کہ ذات، از ما
اصل ان تو شلی، ماں پے دیتے، البتہ لے ہر ربیت کہ شلی مالداران بھرا دنیا، لارچ من
نیں سیالیں جنان گشتہ کہ ماز لے یہ ہستہ کھنواو بگ، پہ تھئی نام، جوڑ کھن کہ
نام، حسن رند، چرتیت۔

او شلی آر لے جواب دوں کہ

شلی مول ہا حسن رند نہ ایت، نویت

بگ، ہارین گور میئے۔

مولانغ گشتہ او سیالیں جنان شامناں مپلت من شلی، لیواں ہر ڈول بیت

ضرد رواں۔

نیں سیالیں جنان گال کہتہ مولانغ اکثر کہ

بگ، جھڑیں گیشترنت لوغ لچیف، چارده انت

پجاہ یک تبلنت چوک گیوار تو دیر چرنت

نام، حسن رند، چرت

فی مولانہ گوں قاصدء شلی و نیمغاشعر تھا ایرنگ پیغام کھنت کہ۔

کھایاں او کھایاں شلی

نادیتخیں بیلی منی

براتاں پہ منت داشتخان

جٹیں جناں پہ جو درئی

سیالیں جناں پہ موہری

رندیں جناں پہ چار دوسری

تیغی منی تیغی ء بہ لچ

موچی منی کونشان دپوچ

کتری منی جاں ء گداں

چو زر زریں صابین بجن

صابین جن تہ بیارش دم ء

براتاں من زیران محمد ء

بوران گچنی مہلوا

عالی ء زرشٹیں لڑا

مہلو منی مول ہاسوہویں

مول اچ مہیر ء دیر ترین

ہاروں برات منی کترین

کلان کسان مسترین

منی مہلوے داگ ء کو

بل او پہ غس گیر و مخن

پیغام شلی ء آنکھان

پیغام دہنہ بدین سلام

اڑتھن رائی مڑوماں
من دیگرے سر بیٹیاں

من ایوکے ہان درواں
پہ لعلیں شلی گندنا

من گوں صدے بان درواں
پہ دریں شلی گندنا

من گوں دہ بان درواں
من پشلی گندنا

اے ہماں حسن رندیں کہ شہیہ مبارکے گالاں ماں نام گپتھہ کہ شہ مرید چاکرنا
ء شہ زہر گیتو زیندغ اود راہی ء سنو کار بیٹہ شہ مبارک ء سکھرداں بکھرے پھول تو توی تھو لیں
پتنگ نزدیکی واپس سیوی ء پھیداغ کہ حسن رند گوں وتی سنگتاں بیبرگ رند قویل جت۔
بجار رند لود بندغ لاشاری ء گوں فتح پور ء علاقہ پٹان شکار ء کھنغ کہ شہ مبارک ء دیر
اے کال گشتخت کہ۔ رنداں حسن مولانغیں

جتاں تریں دیوانغیں
بجار بور ہا زینگیں

بیبرگ بور کوچ گردن ء
لاشاریاں نزد بنگیں

ایوے مرید مٹنات

من دوستہا ناما گراں

اے ہماں حسن رندیں کہ یک کیتراں حسنیٰ ن زال و یارتی ہما زال ماں علاقہ کو ہلو ء
بھرو ڈاکٹر مانرا شمانشتت جن چہ سیوی ء زوار بیت چہ ولی کیترا نیں مہلج ء گندغا علاقہ
کو ہلو کتر مانرا شمانشتت یک روش حسن رند وتی مہلج ء درائی شتوشتہ کہ مہلج کھیت
مہلج ء وتی لوغا چے نغن گوں روغن ء تربیت کتوماں تھالی ء زرتو مولانغ ء درائی ء روغا

کہ دگ، مزار، حسن، مہلج بھورینتہ، تھالی گوں و ہڑداں پھی، بنا کپتہ او تھالی، آواز کتہ۔
 حن مولانغ، تھالی، آواز اشکت او زحم کشتو۔ جلو کتئی دیتی کہ مزار، منی مہلج
 بھورینتہ چھکا کتئی اینی حقل، حن، حقل مزار، مزار دو پاد بیتہ پیر مزار حن، عہد حم جتہ زحم،
 مزار دو کوئغ بنایک مزیں سنگے آرماں آنکہ زحم، نشان ہاں سنگ ماں دینا موجودانت۔
 حن، مزار کشتو لوغ، مرد ماںرا گرانگ جو کتئی کہ من حن، ندان شے زلے اید مزار،
 بھورینتہ مزار من کشتہ وتی مڑوغا سنبھال، من ہے مڑداں روغاں۔

گوشنت کہ صیوی او کو ہلہ، منزل حن مہری، ماں یک روش، جتت، لے حن رند
 کارانت۔

پن شلی، قصو، گوش کھنت۔

حن مولانغ، شلی، نیمغا پیغام کتئی کہ من گوں یہ سنیں مڑدماں ویر ڈولین و پس، گوں
 کتئی لیواں کھایاں۔

گور دوران، ہڈ نہ جاناں

گشنت کہ حن موڈانا میں یک پٹھانے آت، آدی شلی، سر، جان و دل، گوں
 عاشقات و شلی منت کتئی کہ گوں من تو یاری، کھن، پیر شلی، جواب داتہ کہ یاری کھنان، حن
 رند، گوں کھنان، گوں تو یاری، اصل نہ خنان۔

حن موڑا جھے کار کتہ کہ یہ شفی، گھوڑ دکتو شلی، لوغا آنکو مہان، بیتہ او شلی، گشتی کہ
 حن رند آسکھاں بیاتہ دوستی، کھن، شف، ان، شلی آر چھے خبر انت کہ حن رنداں یا کھن
 ٹھوڑا ان، شلی، آڑ تو ماں گوراند مہانی کشتغنت، طعام تیار بیتہ مولد آر گشتی کہ دہڑ ہر دینے
 گورے نندش کہ گور دے چے رنگ درنت او ہڈاں چھوں کھنت گڑ بیامنا حال دے، مولد
 حکم مطاب، شتو مہر دانشتہ، حن ٹھوڑا سنگتاں حکم داتہ کہ گور دے در، ہڈاں منی دیم،
 ایرکھن، و ہر دو آڑ تو حن ٹھوڑا ہڈانی جاغا شروع بیتہ، ہیران مولد، زڑ تو لوغا شتہ شلی آر
 کتئی گودی حن، نغن و گور دے آڑ تو فی ہڈاں جاغ، شلی، مولد آر گشتہ کہ تھوڑ و شف، حن،
 دسپ او گش کہ من شلی اں، مولد شتو گوں حن ٹھوڑا و پتہ، سحر او مولد اپس شتہ، صعب کہ بیتہ

حسن پٹھان ء گشتہ کہ شلی من حسن رند نیاں تو تہ گشتہ کہ من گو تو یاری نہ خناں، نین تہ گوں من
یاری کتہ۔ شلی فوج اب داتہ کہ اگر تو حسن پٹھانے تہ سے من شلی نہ ایتاں، ہمیش منی مولدات۔

شلی ء گشتہ کہ من ترا دوشی پچے آرتہ کہ

تہ دی حسن رند نہ اے کہ ہڈاں کشتی ء مشے

حسن ٹھوڑا زہر کتو شلی ء گوں قول کتنی کہ من تی یار حسن رند ء ضرور کشاں، ٹھوڑا گوں

دتی لشکر ء واپس بیتہ۔

حسن رند ء دی دتی برات محمد ار لشکر زڈ تو شلی ء دیدار و نیاد ء روانہ بیتہ۔ اچاں

کنڈ حسن پٹھان دی گوں دتی لشکر ء آتکہ۔ آتکہ ہر دو میں حسن ء جنگ اور بیتہ۔ حسن پٹھانے

لشکر بازات۔ حسن رند گوں دتی برات و لشکر ء کتجا بیتہ۔ ہر وخت شلی آرحال بیتہ کہ حسن رند

پٹھان ء گشتہ تہ شلی گوں دتی سہیلی آں بگ و گور مئے کچر ء سیل ء کنتا میت او آئی ء اے

گاں گشتہ کہ

ہو ہر ء افسر ء کھنان، حسن مولانغیں بور ء بر تیش با نہ گیریں۔

گڑوت من جان ء جوڑ نیا

درد ء مروشی ماں سر ء

ساڑت پہ ہلقاں نوزیت

ساڑت پہ ہلق و الو چھنڑاں

مولانغ ء کوشس حوال،

منادات رانی مر دماں

دردوغ بات درغیں حوال

مشال ء کہ روزی بات ہداں

شلی گڑ تو لو غاشٹہ دتی جو ائن گد و زید ر کشتو پہ مولانغ ء سیغی بیتو نشٹہ، ہارون

نیمغاشعرہ تہا ایرنگ پیغام کتنی کہ

دواں منی در دوتاں بر ء

صارون تیغاسرکن»

حجبتی نامء نہایت

میہی نرین روز بیستے

پھوڑی ماں افء کتے

زالانکہ شاروے کتیں

بستیں شلیء حبابہ»

گیدی یہ روشء کتیں

منی دست وہے کارا رایت

سینگی کتون بھوف ریٹیں

لوزاں منی دروتاں ہر»

صارون تیغاسرکن»

مولانغء برات کترہیں

تہ لوغادر دسپ کھنٹے

ترا مولانغ گبیر نہایت

بگ ماں بہ ننداں واندخت

سالغان فجتیں چوڑنت

رائے تہ بندیں باد لیں،

ہوت» کتے تہ بنگرین

نی مولانغ» ہند اتوے

نی ہارون تیغاکال کتے او شتر تہا ایرنگ جو اب داتی کہ

لوزاں منی دروتاں ہر» دادوشلیء سرکھنت

صبرکن مہیری و جنگ مولانغ سینغاشموش

لعل جموں جینج ہر دوج چتر» درہ ہینش ماں گزنت

بہر چند ان میں زینبہ سہنت گزافی حال بی ترا
 گشت کہ چارون، حسن، برات و سنگلتانی خون، صد مرد کشتہ ادشلی، نیمخاشرہ
 تھا پیغام کتنی کہ

نوداں منی در دوتاں بر	داووشلی، سرکن
بمراقی گہوارے لیکھوے	شاریں سری، کن سر
لعل جہوے کن ہاں گرا	مولانغ، سیغا بہ زیر
مولانغ و عالی حسن	من پہ حسن مولانغ
موزد انغ، مرد کترم	پنجاہ پہ ہبسی میں سر
گیت پہ کسائیں محمد	وہ پہ ہبسی میں سر
جنگاں جہاں جنیت نہایت	گیدی پہ یہ روش نوزیت

حیراں ہما مرد کھذت

مولانغ، اب، نوزیت

بلوچی لکھ وڑ (املا)

ملک محمد پناہ

ہے زو میں سالانی جہانت کہ بلوچی نوشتنی زبانے جو لکھ پھڑ پھڑ ہے؟ ایسی جوبہ سن خیال
 و تہ ثبات شرت زانت۔ پیشا شے وڑیں زانتکاریں و اجہانی ویم ء می پدیں یک کم زائیں
 مردے ء چیزے گوشگ اجائیں گتے۔ مناسب ہمیش امت کہ من تچکی ء اصلیں سر حال ء
 بار و پھی ء شے خدمت ء عرض کنناں۔

بلوچی املاء واسطہ مار دودہ آر دودہ وڑ ء فارسی رسم الخط ہزار تہ سن لے دخت ء
 بلوچی زبان و ادب ء سر ء ہرچی کار کہ بوتہ، ہر کسے ء کہ کروتہ اور ہر رنگ ء کروتہ آستاد توصیف
 کر زت بلے ایہا اگ من لے جبر ء پھ گوشیں کہ یک زبانے ء نک ٹاہینگ او نوشتن ء
 پہاں اداریں جہدے کہ لوٹیت، آنہ بوتہ۔ ہر علاقائی زبان ء پیم ء بلوچی ء دی بازیں جتا
 جتائیں لچہ و تلفظ اصنت۔ لے ر د ء بلوچی ادیبانی ہر کڑدے کہ بلوچی زبان ء املاء واسطہ
 ہ فارسی ابجد بلوچی ابجد چوٹیر گ ء دتی اودتی گر و گوہ تلفظ و لہجہ ء دیم ء داشتہ۔ اول سر ء
 کوئہ و تلات ڈوہ نانی بلوچی ادیبانی دیوان و تی نوشتا نکانی تہا ر دودہ سر ہمیں ابجد کاہتہ
 اداں ء نولے وطن ء و بلوچی۔ ماہتاک ء وور ء بازیں زبان دستاں ہمیشی سر ء عمل کرت
 ہے نیاجی ء بلوچی زانتکارانی یک ڈلے چہ ایسی جتا بوت اوچہ نک سر ء بلوچی زبان ء املاء
 واسطہ یک نوکس ابجدے گچین کرت لے و اجہاں و تی گچین کرتیں ابجد ء چہ ش۔ ج۔ خ۔
 ز۔ ص۔ ف۔ ظ۔ ع۔ ع۔ ف۔ ق۔ ء۔ — ہزاں ہے زائیں حرفاں و رکبت کہ ایسانی بنیاد
 ورن انت۔ ہے پیم آر د و ابجد ء دوجتی حرفاں ہزاں بھ، پھ، تھ، تھ، جھ، چھ، دھ، ڈھ، ٹھ
 کہ، گھ، پچت جتا کرت۔ اگرچہ ہندی طبعیں بھ، چھ، کھ، ڈولیں حرفاں ء جتا کنگہی مناسب
 و نیست بلے خیر! لے چند این جبرے زانت پرچے کہ بلوچی زبان ء من لے ذاتیں لفظکین
 انت کہ ایسانی املاء واسطہ دوجتی حرفانی گذر کپیت — چھو کہ تھیرہ، بھڑ، کھلی، گھڑ، بھوتار

جھٹ، چھٹ، چھاپ یا ہے ذاتیں دگر ہتیں لفظ —

مگر عربی، ہے حرفان ء کہ من میں ناماں اش گپت، چہ بلوچی زبان، ابجدء درکنگ بلوچی زبان، سرء مزین ظلمے، نہ زاین کہ مئے زبان درستیں براہند گان اچ لے حرفاں پے بدی دیستہ یا بلوچی ء چہ ایشان پے تاوان رستہ ہا لے یرامنی مقصد لے واجہانی جہد و کوشستان ء ابرجنگ نہ انت اونے کہ من ء و تی براہند گانی نیت و اخلاص ء شکے یا بدیں گمانے است۔ چو کہ من ہے لوشتانگ ء اول سرء چشیں ہر کار کنو کے ء کار ء گلانہ و آئی رستا کرتہ ہے و اجہاگ چشیں زدیں نیصلہ لنگ ء بدل ء و تی طبع و زانت، و ژء کارکنان ء شیتس تہ شرتہ ات۔

ماوشماکل لے حال ء مہی ان ہا لس بلوچان ء ابید کہ بلوچی ء یک لفظ دی نہ زانت۔ آ دگر بلوچ کہ تاں روچ مروچی و تی زبان ء سلامت و اشنگنت، چہ یک و دگر ء باز دور و گستا کپتنگت او ہے دوری دگستانی، سبب ء ہر ضلع ء بلوچی لہجہ و تلفظ گستاانت، بلوچی ء ہوریں املاء ء واسطہ ٹکلیں دگستانی بلوچی لہجہ و تلفظ ء دیم ء دارگ سگ آلم انت، عربی حرفان ء درکنگ ء طرف دار بلکناں چہ لے جبر ء معلوم دارمہ بنت کہ بلوچی زبان مئے کلین علاقائی زبانان چہ زیاد، عربی حرفان ء عربی تلفظ ء و ژء کار بندگ ء صلاحیت و اربیت من لے جبر ء خاطر ء نیام ء آدرت کہ منی اشنگت ہمیش انت کہ عربی حرفان بد و کیں و ابہکار و تی کامر گج ء حق ء لے دلیل ء کذبت کہ بوق لے ہر لاکرت کہ کنٹ من اتفاق تہ ان ایشی بدل من گشیں کہے ہر بلوچی لہجہ ء ہبکہ ء دسترس داریت کہ دگر علاقائی زبان نہ دارنت، من بازیں لے رنگیں بلوچ ولیمہ کہ چنت سیدپارہ و انتہ یا فارسی ء ابجد پڑھتہ آطاہر (ظاہر)، ظواہر (ظاہر)، موالح (صالح)، صواحب واد (صاحبداد)، شیطان (شیطان)، محمد (خضر)، ء تلفظ ء ہنچیں زبید ایں ڈولے ء کنت کہ ایشی مثال مئے دگر ہج علاقائی زبان ء من گندگ نہ بیت، بالفرض اگر منی لے گپ دروغ اڈا جہانی دلیل راست انت تہ گڈ ایشی چھے انت کہ مئے دومی علاقائی زبان من، کہ ہے عربی حرف کارمرزمنت، تہ آلم ء عربی تلفظ ء و ژء انت ء

مئے ملک ء مستریں زبان اردوانت، بلے من پچ اردو زانتے نہ دلیتہ کہ آ ابید چو تی ء دگر عربی حرفنے ء اصلیں تلفظ ء بہ کنت گم ایشی ہا دجہ دار دو ء لے کلین حرف استنت، ہے

وہ سندھی۔ پتو۔ پنجابی و دی ہے حال انت کہ ہے حرفانی زد رگ و چہ ایشان و پچ ہمیں
 زلے نہ رستہ، تہ پتا چے ترس انت۔۔؟

منی خیال و چہ بلوچی اسر و عربی حرفانی کنگ و بلوچی زبان و فائدہ کم او نقصان زیادہ
 رسیت۔ پرچہ کہ چشیں صورت و بلوچی بدت کچھ سر ہمیں زہانے "جوڑ بیت۔ آبلوچ کہ وتی زبان اش
 شمشوشتہ او دو وارگ ہیل کنگ لوٹنت آہانی لے داہگ پیلو نہ بیت۔ او آہیشہ واسطہ
 چر ایشی زہرماننت ہے ہمیں و اندر غیر بلوچ کہ علی صورت و بلوچی زانگ و دانگ و
 داہگ و ارانت، پر آہان کجا زگران بیت۔ ایشی مطلب لے بیت کہ ماعربی و فارسی و
 گون اردو وتی دگہ علاقائی زبانانی در در (ازگ)، بلوچی زبان سربست او بلوچی و ہر لے
 دگہ زبانان لے حالانکہ لے بلوچی زبان و لوشتی زبانے ناہینگ۔ ہی دور انت لے دور
 و پکار انت، کہ بلوچی و ہمے رنگ و آسان و ڈولدار بہ کنن کہ و تگان ابیدر گرانہ لگوش
 و وتی نیگ و بہ چکیت۔ نہ چش کہ۔ دگران و تہ بل کہ ہینگ ہم بزار بہ بنت۔ اگر کسے لٹ
 دست و، منی سر و بوشتی او من و فرمائی کہ من و حسن و ہسن و طاہر و "تاہر" ظاہر و زاہر
 صالح و "سالہ" خضر و ہزر و "یا" عینان و "و" اینان و عطاء و "اتا" او حق و "ہک" نوشہ
 بہ کن، تہ من لٹ و رگ و تہ قبول کینن۔ بلے لفظانی گوناپ و دروشم و بد لینگ و نہ۔ منی
 و اہہانی دل و دماغ و عربی و ہمشت انکہ زیادہ کپتہ کہ ایشان و ف۔ خ۔ ح و ٹریں حرفان
 دی جتہ۔ گلینتہ۔ حالانکہ بلوچی و جتا جتائیں تلفظ و اہہانی رو و لے حرف دو جتائیں حیثیت انت
 یکے تہ ایش۔ کہ بلوچانی مزین بہرے ہے حرفان و تجربہ صورت و کار بند بیت۔ رو درانی بلوچی
 و فرض و فتویٰ و طواف و وف۔ خوار و خاطر۔۔۔ خلقت۔۔۔ تخت و خ۔ غیرت۔ غوز
 نوش و سغازی و و وتی اصلین تلفظ و گون کیت نون ابدا۔ یہ دعویٰ و شرع و "یا" نسا و جھیرہ
 و نہ بلکہ علی حل و بلوچ و واسطہ لے سوال و دی بیت کہ اگر یک و مگ و بلوچ و ف۔ خ۔ ح
 و تلفظ و کرت نہ کنت یا نہ زانت۔ تہ ایشی علاج چے انت؟ آیا نازانک، زانوک و پدگیری
 و بکنت یا زانوک، نازانوک و پد و بہ روت۔؟ ہزاں چشیں صورت و بلوچی لفظانی املا،
 گون ف۔ خ۔ ح و جائز انت یا نا جائز؟

ہے سینیں حرفاتی دومی حیثیت مشترکہ میں لفظانی تھا املا کنگ، بارو، انت، چو کہ
 یک پلو، بلوچ، آپ، لاپ، دپ، ماپ، گپتار، رپتار، نوشہ کنت اور دومی پلو، آف
 ، لاف، ون، صان، گفتار، رفتار، یکے نیکی، نکیں، ممکن، لکھیت اور دومی، نیخی، نغین
 ، معن، یایکے، کنگ، ورگ، روگ، آگ، گوشت اور آدگر، کتخ، درغ، آلیغ۔
 وڑیں یک حرفی میں فرق بلوچی زبان، دگر بازیں لفظانی تھا دی استنت چو کہ، داب، واو،
 ، زبان، زوان، سوب، سوب، بنشہ، نوشہ، ب و و، فرق، وتی ووشی، کتہ وکتہ،
 ت و ت، فرق، بدی و بدی، پاد و پاڈ، نند و نیاد، اوئند و نیاد، وڈ و وڈ، فرق، گوشت
 و گوڑ، ووشنی و ووشنی، وٹش و وٹش، فرق، مات و ماس، برات و براس، پت و پس،
 ت و ت، فرق، یاد و یات، شاد و شات، آباد و آبات، و و، فرق، نون و نین
 زو، فیو، سور و سیر، جور و جیر، و و، فرق،

ہے ذاتیں کلیں بلوچی لفظان، ہر کس ہر چہن کہ گوشتیت، بلے کہ بگوشتیت، ایشانی
 املا یک رنگ کنگ لوٹیت، لہجہانی ہے ہمیں جھیرہ الوک، گون، مادو چارنہ انت، بلکہ ادلی
 سر، ہر زبان، گون، پنچس پوتہ، اور کس، وتی زبان، طبع و مزاج، وڑ، لے چو نہیں بدے جے
 کہ منے یکیں زبان، املاء، دودر ہندیں لے وخت، یک، پیم، نہ انت، پر ایشی مارا چیزے
 کنگ پکار انت.

بلوچی املاء، رد، یک دگر عجیبیں میلانے نے سرزورگ انت، ہتیں بلوچی ادیب
 گوشتنت کہ بلوچی زبان، کلیں لفظان، ہاں پیم، املا کنگ بہ بیت، چو کہ ماچہ آستان،
 وپ، آشکنن، ایشی، شک نیست، ات کہ بلوچی زبان، خالص لفظانی مزین گنجے اور
 ایشی بہا و رہانی ہمکریں بن و مالے کہ مارا چہ وتی ورتشیتیں آستان، دست کپت
 کنت، آچہ شہری و انندہاں دست نہ کپیت، مگہ لے خیال پہک، رد انت، کہ ما
 لفظانی املاء واسطہ تلفظ دی چہ آہاں بگرن، املاء واسطہ تلفظ، پم کہ وچکاس انندہانی
 کار انت، نے کہ ناوانندہانی، اگر منے ناوانندہ، ریڈیو، ریڈیو، گراؤ فون، فونو،
 منٹ، میلٹ، پولیس، پولوس، موٹر، موٹل، بایسکل، مائی شگل، یا سٹریٹ

مائی ٹکس۔ یا ٹکٹ۔ ٹکس۔ ہر گوسفنت۔ تہ مارا ہایدانت کہ ماہر و بروہے لغتانی املاء
 دی ہے رنگ۔ بکنن الگ ایک راہ بگدیں وونا بلدی انی رند، روگ، روہ کرت تیکانت
 کہ آدم و فی جہزل، نہ پچیت، ناواندہانی پدگیری بیبے، خمبی سے ٹیس اڑوہ ہا زین
 ناواندہ۔ آریاؤں، بٹے واندہ۔ آریا ہوں۔ نوشتہ کہت۔ ہے رنگ، فارسی زبان،
 بازین مردم گشت۔ ہی مرنی۔ بٹے واندہ مردم کدی ہم۔ ہی مرنی۔ نوشتہ نہ کنت یکہ چ
 بے کنی۔ نوشتہ کنت۔ گوسفتن و زشتن۔ ہے فرق ہر زبان، من اسنت۔ ہے فرق
 چہ پنج کہ اے دگہ زبان و فی املاء رکعت۔ مارا املاء اندر و ایشی خیال دارگ نویت۔

لوزوانت و لوزانک

م. طاہر

لوز لوزانت و لوزانک سے چوتھیں اصطلاح انت کہ ایشان چہ یک دگر ء جاکت
نہ کنان. لوز لوزانک ء اولیں خشت انت، لوزانی زانوک (زانوگر) لوزانت لوزانت
لوزانک ء ودی کنوک انت. اگن ما بزان کہ لوزانک چے انت دگر آوهد ء ما پ لوزانت
و لوز ء پوہ بیگک ارزاں بیت.

لوزانک ء عربی و فارسی بدل ادب انت، ادب عربی لوزے کہ لغت ء
عقلندی و چیزانی سماں جتا کنکا گوشدنت، علامہ ابن خلدون و فی تاریخ ء پیش گالائی تہا گوشتیت
کہ ادب جتائیں علمے نہ انت، بلکہ تیوگیں علمانی یجائی ء نام انت، ہنچو کہ منتہی الادب ء بنیدرک
گوشتیت: ادب آعلم ء نام انت کہ چہ آئی راہ ء مردم ر ترا چہ گپ و گال ء نروری کھینت
بکت ہے و اجہ ء لوزانک دوازده نکاں بہر کرتہ و گوشتہ کہ تنار کہے چہ ایشان آگہ بیت
تن آوهد ء آئی گال جانی بوت نہ کننت، آئی انت، صرت نحو، اشتقاق، معانی، بیان
عروض، تانیہ، چار فروع، علم الرسم الخط و قرض الشعر ء ادب ء دوازده جتائیں ہک حساب آتہ.
ما اگن ادب ء بن ء سرا فکریکن نہ معلوم بیت کہ اصل ء ادب ء بیچ گوں آسمانی
کتایاں بوتہ. آسمانی کتاب کہ پیغمبرانی تعلیمانی مچی و تہذیب و اخلاق ء گوہرانی تجرید انت و بی
و بدی آئی حدانی پیش داررک انت. پیشی ادب گرنگ بوت انت کہ نیکی و بدی ثواب و
گناہ ء نیام ء حکانی حدان بست انت ہے کتاب ادب ء اولین نمونہ انت. چہ آسمانی
کتایاں رند دگر مردمان ری ہے سرگال ء (موضوع) سرا گوشت و نبشت ہر آگپ کہ گوں آتہ
و اخلاق ء بست انت، مردمان آیان ادب گوشت، بلے رنغان مردان مردان ادب ء
پہنات مزن بوت و ہریم ء شعرے ء ادب زانگ بوت. لے روچاں نبشتانک ء عام
شکل مذہب، اخلاق، زبان و تاریخ ات و ہر آگپ کہ گوں مذہب، اخلاق، زبان و

و تاریخ، زبان، مذہب و اخلاق ادب «تران زانگ بوت».

گوں انسان «زندہ آئی زانت» دی پیشرفت کرتے۔ انسان ءوقی زبان ءگوں وقی وجود دچاگر «سرا دی فکر کرتے۔ وجہ آئی لے فکر و خیال زانت «لوک زکیں در پیچ بوتگنت۔ و ہر در زانت «جتائیں پٹ ء نیمگا روت۔ لوں ہر پٹ زانت «یک جتائیں دنیاے۔ پہ ایشی ہر علم ءے ء مروچی یک جتائیں نامر زرتے۔ مثال ء زبان ادب طب، جغرافیہ، طبیعیات، کیمیا، ریاضی نجوم و دگر انسان ء لے علمانی بارو ءوقی زانت و تجربتاں دفتر و کتابانی تو کابنشت و اے بنیگ ان ادب «پہنات «پراہی و دینت سراں ہر و زین نشتا نکاں ادب گوشگ بوت۔ بلے رنداں زانت کاراں علماں چہ ادب دُور کرت و گل ادب ء دو بہران بہر کرت۔ اولین بہر کہ گوں علماں بندوک ات آرا

(Relative Literature) بزانا اضافی ادب «نام ءدات و دومی بہر ء
(Pure Literature) بزانا ڈگریں ادب گوشگ بیت کہ گوں یک علمے بندوک بہر بیت۔ بزانا ہما علم «نشتگیں مواد و علم چہ لوزانک ء جتانت ہر آچیز کہ لوزانک زانت آعلم انت۔ علم ہر آ زانت ء گوشنت کہ آئی بستگیں راہ وراہبند بہر بیت و جہ آ بستگیں راہ وراہبنداں عمر ء یک نتیجہ «در بیت مروچی طب جغرافیائی کیمیا، حساب و ہر پیں دست کار ء زانت علم گوشگ بیت، ہر علمے ہستگیں راہبنداں، علمی ادب یا اضافی ادب گوشگ بیت۔ مثال جغرافیائی ادب، حساب ء ادب و طب ء ادب و دگر،

ادب ء دومی بہر خالص ادب انت کہ پہ آئی انگریزی ء لٹریچر لوز و بلوچی ء لوزانک ء لوزگار مروکنگ بیت۔ لوزانک مروچی لے علم الزبان، شاعری و ادب نویسی، مترجماری و تاریخ گوشنت و ہر آچیز کہ گوں لے سرگالاں بندوک انت آ لوزانک «میان ء کیت۔ ہر نک وقی جتا جتائیں پنے خوار بیت و با زین کسٹریں شاخاں بہر انت۔ لوزانک «بنیات زبان «سرا ایہر انت۔ و زبان انسان «خیال و جذبہاں پدہر کنگ «مزترین راہ ایت۔ کہ گوں ایشی کنگ ء مردم وقی چیریں بہراں پہ دگر مردمان

معلوم دارکننت ددگر مردم دی چه آئی ذہنی ودلی لہران تام ومزگ زورنت بلے ہسر
 زبان ورتی جتائیں تے وزبانے ہے تب ،، زانگ علم الزبان گوشگ بیت۔ زبان چه
 جملہ یانی بند و بوج و جوت پوتہ و جملہ چه لوزانی رد بندی و بیج بونگنت ولوز چه ابجدانی
 (Acphonetic) یکجائی و دی بنت و ابجد انسانی تو ارانی sounds فرض این نشان
 انت۔ لے یم و زبان ،، زانگ ،، چار زینگ و پدیانک انت۔ اولیں زینگ و پدیانک
 تو ارانی پره بیٹگ انت۔ کہ آرا انگریزی (PHONETICS) گوشگ پوتہ۔ دوحی زینگ و
 پدیانک لوزانی پدورندان زانگ کہ چه کجا و چون جوت پونگنت۔ الیشر انگریزی و
 (PHILOLOGY) بزبان علم الاشتقاق ،، نام دیگ پوتہ۔ سیسی زینگ لوزانی رد و بندی قانوندانی
 زانگ انت کہ آہرا علم صرف و نحو (GRAMMER) گوشدنت۔

زبان و زبری و زانگ و لے چارینی زانت اولین شرط انت و تنگہ کس زبان
 و بہ زبری مہ زانت تن آہد و آزر بریں ردانک کار، شاعر، شرگدا و تاریخ زانتے
 پوت نہ کننت۔

لے یم و لوزانک زبان زانتی انت و کہے کہ لوزانی اصلیں معانی و آیان درستی و
 گوں کار مردکنگ و زانت آ لوزانت انت و لوزانت و قلم و پیداک لوزانک انت۔
 لے یم و لوزانک زبان و بلندیں نمونہ انت کہ آئی تہا زبان و زیبائی و گوں لوزانت
 و فکر و گوہر دی گندگ بنت۔ و پ لوزانک و ضروری نہ انت کہ آدگر علمانی یم و یک خاصیں
 کشک و راہ بندے سرا بہ بیت۔

آزمائیک

م. طاہر

قصہ و حکایتانی گوشگ و گوشدارگ انسان عادت انت. چہ انسان زندگانی ہما اولیں روحان ماگنداں کہ آئی گوں لے ہمیں گپان دلبندی داشته، یکے کہ دتی جنگ و شکار حالان گوشستہ، دگران آہرا گوں گوش دہش گوش داشته. ہمے سوب بوتہ کہ حالانی گوشوک پہ دتی شان و برزی و حکایت و شکرکتی و گپان و شین وان و بیان کہتہ و چہ ہمے گپانی دراج کنگ و آیانی تہا زیبائی و دی کنگ آزمائیک بنگ کتہ.

ایشرا ماہر دور و زمان و تاریخ و گنداں. مذہب و ہم پہ تبلیغ و چہ انسان ہمے عادت و پائیدگ زرہتہ. آسمانی میں کتاب، زبور، تورات و انجیل و باز دوش و تین آزمائیک مان انت. انجیل و توکا حضرت داؤد و حکایت ملکہ ایستر و فضول خرچہیں چک و دگ آزمائیک زیریں و ڈو (FORM) گندگ بنت. ہنچو قرآن کریم و حضرت یوسف ہمال ہم ہمے و ڈو بیان کتہ. بلے مذہبی آزمائیک تیوگیں جو ان عادتی قصہ انت و انسان و نیکی و دوش کاری پر مائیدت.

مشرقی آزمائیک نبیاں چہ مذہب و باز اثرز رتہ. پیشگی مشرق و جوان عادتی ادبی و سبق دیوگیں آزمائیک گیشتر گندگ بیت. کلید و دمنہ کہ ہندوستان و اولیں آزمائیکانی کتاب انت ہم ہمے صورت و انت ہنچو کہ گلتان، بوستان، انور سہیل و بہارستان آزمائیک ہم علمی، ادبی و اخلاقی انت. ادایک جبرے گوشگ لوٹیت کہ آزمائیک حکایت و طریک انت. بلے فرق چہ آیانی دراجی و سر انت. حکایت کسان انت و آزمائیک چہ آئی دراج تر.

ہر دیکہ کاگد و قلم نیست ات. مردم آزمائیکان چہ دگہ مردمانی دپ (ORAL FORM) اشکت انت و آزمائیک گوشوک آہرا دوش کنگ و واسطہ شعرانی تو کا بیان کتہ. یونانی زبان

ہے دوران کہ ایلین پروہا ترن امریکہ ء افسانہ ء دمیروی ء دست لٹ اتنت
دگر ملکانی ادب ء تو کا ہم کسانیں آزمائنگ شروع بوت، خاص فرانس وروس ء۔

زانتکار گوشنت کہ فرانسیسی زبان لے پھیں اثرے واریت کہ پہ آزمائنگ
نبیسی ء سک جو ان انت ہمیشگی مروچی ہم فرانسیسی زبان ء آزمائنگ دنیا ء بے مرٹ
زانگ بنت، نوزد ہی صدی ء نیام ء فرانسیسی ادب ء تو کا افسانہ یک جہائیں حیثیت
ء دست ء وراکت، وازیں فرانسیسی نبیو کاں پہک ٹکنیکی آزمائنگاں نبشت، فرانسیسی
افسانہ نبییاں چہ کہنیں، عادتق و نلسوفی آزمائنگاں ابید دل دوستیں نفسیاتی دل لہری
ٹکنیکی آزمائنگ نبشت، ایثاتی تو کا بالزوک (BALZAC) ء نام اول انت، ہے صدی
ء فرانس ء مزین مزین افسانہ نبیس درگیت کہ ہر یک مروچی آزمائنگ ء روشنائیں استار
انت، جارج سندر (GEORGES SAND)، انا تول فرانس (ANATOL FRANCE)، ژولا (ZOLA) ء
(MAUPASSANT) ہے دور ء نام وریں پچ انت۔

نوزد ہی صدی ء روس ء ہم آزمائنگ ء قوم ء کمک دات، لے دوران ء ہم
روس ء سے مزین نبیو کاں ٹانی (TALSTANI) ترگینوف (TORGENEV) ووستو وکی
(DOSTOEVOSKY) عشق رجگی آزمائنگ ء بدل ء روسی زبان ء نفسیاتی و حقیقی رنگے نبشت
آیاں چہ ہر یک نبیو کاں نوک نذکین سر حال ٹاہنیت و دگ پچ کت، و وقتیکہ نوزد ہی صدی
میانجین ء روس ء سیاسی وراجی و مالی حالت ء بدل بوگ ء سوب ء گورگی و چخوف ء
نوکیں سر حال رست، آیاں پہ وشی ء وتی، آزمائنگانی تھا کار مرکز کت، لے پہا آزمائنگ
ء دنیا ء گورگی و چخوف بے مٹیں تنزرتی (NATURALISTIC) و حقیقی (REALISTIC) آزمائنگ دست
کپنت، اب لے جبرے گوشنگ پشت پکپیت کہ ہے دوران ء روس ء ہنگہ زبریں آزمائنگ
نبیس درگیت کہ دنیا تن مروچی آیانی مسٹ آورست، نہ کنت، چہ ہے روسی آزمائنگ نبییاں نبھے
بازیں انگریزی نبیو کاں اثر زورت۔

فرانسیسی و روسی آزمائنگ نبییاں نوکیں آزمائنگ ء پیلو کت انت و آزمائنگ ء
دنیا ء ادب ء یک بار ہمیں صنف ء در جگ ء رسنت انت، مروچی کہ آزمائنگ یک کاشیں

طور (فارم) و تکینکے داریت۔ چھے ہے قماش آنی خواری و ہنرمندی «سوب ء انت۔
 گیتی صدی آزمانک «دور انت و روچ پر روچ مردمان پسند جو ان انت ایشی
 سو ب گیتی صدی «انسان ء کار» وقت نہ رسگ و ذہن «پریشانی انت۔ آلویت کہ
 کین وخت «تو کا وقتی ذہن ء باز آسرات بدنت پیشی لے صدی ء بے حسابیں آزمانک
 بنیں ددی کتہ دہر بنیسوک ء کم و باز ایشی نیگ، ء گوش کتہ۔ بلے دنیا ء گیشتریں آزمانک نہیں
 زانیسی و وحی قماش آنی رند ء شنگ انت آیاں کہ چہ رند گیری ء و ترا داشته آیاں
 آزمانک «وینا ء ہچ نو کین نشان بلہ نہ داتہ۔ لے صدی ء انگریزی «ہتیں آزمانک نہیں
 و تراگوں دنیا «مردمان بچار نیتہ۔ آیاتی تو کا (D.B. LAWRENCE) ڈی۔ ایچ۔ لاورنس
 ہنری جیمز (HENRY JAMES) کھیراٹن مانفیلڈ (BATES) بیٹس (SOMERSET MAUGHAM)
 سومرٹ ماہم (HEMINGWAY) ہمینگ ویے و ایچ جی ولیز «نام دیم دیما انت۔
 چہ آزمانک ء لے تاریخ «وانگ ء رند ہر و انوک «دل ء لے گپ کیت کہ آخر ایشی
 طور و تکینک چھے انت؟ باید انت کہ آزمانک «تعریف ء نیگ ء دلگوش ہیاں۔ ہرٹ (BARRAT)
 گوشت کہ۔

«آزمانک «برزیں صفقان رند لے در ابیت کہ آزمانک چھے انت۔ بلے بس ہے جو انیانی
 برنگ یک نبشتانک ء آزمانک جوڑ نہ کنت بلکہ زانتکار ان ہتیں دگر جہر ہم ٹائینہ کہ آیانی موجودگی
 پیک تکینکی آزمانک ء لوٹیت۔ لے جہر شمار ء سے انت کہ ہر سے آنی یکجا برنگ لازمی انت پیشی
 لے جہر ان سے جی (THREE UNITIES) گوشتگ بوتہ۔ لے سے ایس جی (THREE UNITIES) چرٹش

انت۔ ۱۔ پلاٹ

۲۔ کردار

۳۔ چپ و چاگرد

زانت کارگشت کہ تکینکی آزمانک پلاٹے بداریت۔ پلاٹ واقعات ء پیش آئیگا
 گوشت کہ کما نیگ رد پر و بہنت۔ لے کما نیگ «پنج زمینگ انت۔ اولین زمینگ موقع
 (SITUATION)۔ گوشت کہ آزمانک نہیں گوں کین لوزانی نمک ء وقتی و انوک «

جہانی دیباہا موقیع ء کروتی آزمائیک ء تو کا کارمرز کنگ لوٹیت پیش بد اریت . دومی
 زینگ ء ہتیں واقعات بنت کہ حکایت ء مردم آہاں یک کارے کنگ یا نہ کنگ ء
 پرمائیت کہ چوش مردمانی تو کا یک سیالی ء ودی بیت . یا آیانی کہیں سیالی پرشیت
 ایشر احکایت ء دیار دگ (PROGRESSING) گوشنت چہ مردمانی تند و پا دوسیالی ء ودی بوگ
 و پرشنگ ء آزمائیک ء تو کا یک آشوبے (-CRISIS-) ودی بیت . لے آشوب دیار و ان
 کنت . یک جاگے رسیت کہ آشوب ء آخری ٹک انت .

آخری ٹک ء کلائیکس گوشنت (CLIMAX) کلائیکس ء رند واقعاتی دیم بہ تہلگ بیت
 یعنی یک نتیجہ ء رسنت ہے تہلگ ء روگ ء تو کا لے ہر پنجہیں زینگانی بوگ پلاٹ
 گوشنت و لے پلاٹ چہ انسان آنی زندمانی راستیں بوتگیں گمان زورگ بنت .

۲ . آزمائیک ء دومی لوٹ کردار انت (CHARACTERIZATION) آزمائیک کردارانی
 چپ و چاگرد ء گردیت . یعنی آزمائیک چہ کردارانی یاد آئیگ و نندگ و گردگ و کارکنگ جوڑ
 بیت . آزمائیک ء کردار یک مردم بوت کنت . و بازیں مردم ہم بوت کنت . اگن آزمائیک
 کرداری آزمائیک (CHARACTER STORY) آوہد ء بوتگیں واقعات و کردار پیکیں کردار
 ء بچارینگ ء یعنی آنی طبیعت و خاصیت و شخصیت ء در اکنگا کار کنت . و اگر آزمائیک
 پلاٹی آزمائیک (PLOT STORY) آوہد ء بوتگیں واقعات و کردار پے پلاٹ زوردار
 کنگ و دیباہرگ ء جہد کنت . آزمائیک ء کردار انسانی انت و چہ حقیقی دنیا و مخلوقان
 انت چہ کہیں آزمائیک ء جن پری و ملک آزمائیک ء تو کا کارکنوک نہ بنت . بازیں
 شرگرد گوشنت کہ گون کردار راست بوگ ء آنی زندہ بوگ . ہم لوٹہیت . بلے
 بازیں گوشنت کہ پے آزمائیک ء ضروری نہ ء کہ آنی کردار زندگ ہم پے بیت . یک مریگیں
 انسانے ہم آزمائیک ء کردار بوت کنت .

ایڈت وارٹن (EDITH WHARTON) گوشنت .

» کاملین زندگیں کردار پے آزمائیک نہ لوٹیت . البتہ نادل » تو کا باید انت کہ کردار

زندگ پے بیت .»

اے بیسوک، ہنرمندی، سہرا انت کہ وقتی کرداران جاندار حقیقی پیہم پیش بداریت
 و آئی کردار دگر جهان، مردم مہ بنت، مزین آ زمانک بنیسانی سپت ہمیش انت کہ آچہ وقتی
 کردارانی دپ، ہر لوزہ کہ در اکنت آوازک، دل، تہا کار کنت واصل و دی
 کنت ووازک آئی راستی، سہرا دل، ہر چ شکے نہ کار میت
 (۳) سیہی گپ کہ پہ آزمانک، لوٹیت، آئی چاگرد (ATMOSPHERE) انت، چاگرد
 مطلب واقعہ، جاہ و ساعت انت، یعنی چہ کارے چہ جاگہ، وچے ساعت، بلوہ، پرچک
 چپ وچاگرد کردار، حیثیت پلاٹ، سہرا حال، نیمگا، ووازک، دگلوش کنت، شپ و
 روح کردار و پلاٹ، جنگل و بازار تیوگیں ووازک، ذہن، سہرا جتا جتا اثر دارنت ووازک
 و خیال، بیک نیمگا، بہرنت آزمانک نہیں، نہ لوٹیت کہ چپ وچاگرد، سیالی، گوں
 کرداران پیش بداریت، ناول و ڈرامہ، توکانیسوک فراوان وخت داریت، ہر چہ
 پیاری، بیان کنت، بلے آزمانک نہیں پہ چاگرد، پیش دارگ، ایک و دو گال کنت
 دگوزیت، مثال، ناول نہیں پہ یک پنڈوک، خوری، پیش دارگ، واسطہ آئی دگین
 پچ و خازگی این دیم و کربتگیں ریش و پرشتگیں لٹ و کہنیں تاس و چٹیں سرین دگندیں
 جاہ و تار، این گڈیک و تار تارین پنادانی گپان پلیری، بیان کنت و ہر گپ، اے ہم
 پیش داریت کہ آپنڈوک، زندمانی، یک نہ یک پہنادے، پدربکنت بلے آزمانک
 نوں اے گپانی سہرا ہنک وخت گار نہ کنت پہ ہمے تیوگیں حیران یک دو گال کنت و
 گوزیت.

بلے آئی ہمے یک دو گال ہنک پیلو انت کہ کردار چاگرد، حیثیت زہر در اکنت،
 زانکار گوشنت کہ چاگرد آزمانک، سک در کار انت.

چاگرد گوں پلاٹ و کردار و بندوک انت، یک کردار، اصل چہ انت و آئی
 یک گامے پرچہ زور تہ، آیا کردار آڈولین کارے کنگ، لائق است یا نہ؟

باہر انت کہ اے گپانی پسو آزمانک چاگرد بدنت، آزمانک نوں وقتی ووازک
 ہم باہر تفصیلاتی بیان، دل سیاہ نہ کنت، اگر پلیری، ضرورت ہم کپیت، آہایان ہم نہ

آرٹھیں لوزان گوشتیت۔ دگر گبان پہ واذک ۽ فکر ۽ یلہ دنت تنکہ واذک چہ وتی فکر ۽ آیان
 پورہ بہ بیت۔ آزمانک ۽ توکا واذک ونبسوک ۽ فکر یجاہ کار کنت۔ لے سے ایس
 جوانی آن آزمانک ۽ سے جی (UNITIES) گوشتنت و ہر سے این جی آئی یجائی لوٹیت
 یعنی آزمانک کچھ پلاٹ، وچاگر دہر سے این گوں یک دگر بندوک بہ بنت۔ اگر پلاٹ فقیرے
 وچھنی نیک انت کر دار ہم فقیرانی بہ بیت وچاگر دہم ہمائی بہ بیت کہ توک ۽ فقیر وتی
 روچان نہپا کنت، چو نہ بیت کہ گپ فقیر ۽ انت وکر دار سپاہی ۽ وچاگر دیو نیور سٹی ۽
 لے سے این گپ کہ ہر آزمانک ۽ توکات مروچی ۽ زبان ۽ آہرا تکیکی آزمانک گوشتنت
 وپہ مروچی ۽ تکیکی آزمانک ۽ لے ہر سے این گپ لازمی انت پیشی یک و اجھے گوشہ کہ
 یک زبرین آزمانک ملل ۽ یکی (UNITY OF ACTION) و مقصد ۽ یکی (UNITY OF PURPOSE)
 بیان ۽ یکی ۴ (UNITY OF APPREHENSION) داریت۔

وش گئی

— عبد القیوم —

”بی بی! من چلیم آپ کورت و آورت گلگہ دنلان، بچار“
 ”بہاروتی دپا۔ بزبان من دردگ بندین! راست گو تو بوتے“
 ”بی بی پدا آپ کین!“

”پدا آپ کین! من تی ٹیلگاں کشین مزن کنٹ! بدار کہ پتل جان پس بیت من
 تراگ ز دات۔ منانام تو ار مکن۔ تو منا ہیرا دردگ بند کئے۔ شامولہ انی کار انت جان
 بدزچہ کارا ادوبی بیء دردگ بند کن۔ من تی ہپت پشت، نیات، کار کین“
 ”ٹپال جان ماس! ٹپال جان ماس! تو ہشکٹ! کجائے تو، مہار نکاں چو نین
 زہانے کشتا مرد چان“

”من تہا ان۔ زانا مارا لے مولہ کلیت ہیرے ہشکٹاں۔ کے انت گراو آئی سرگ

زہرت!“

من آئی دیم سب کت سرگ زہرت۔ دگر آئی ہپت پشت زانت کہ نائب کے مگوشنت
 من جت کین کہ تو کور تے نائب گوز گانت تو پنچیں کہ پاد نہ بایے ہکتے پئے
 گنت ادا جہ تو دور پوتکے۔ من ترانہ دیست۔ منی دست دم دن۔ گور پات گرا انت۔
 گور پات تی سمر ابوارت۔ تی بزبان ہم گوں گور پات سک انت۔ تو بزبان تی جسم
 بنائنت کہ من واہرہ مگنہن۔ پدا منا ملامت کشت کہ نائب کی کنت۔ شمراد اربا کشتیں
 تو لے بے پسانی دوا ہا شریزانے ٹپال برائی۔ پس۔ نہ گندے مروچی دیما دیم اے
 ”بذات مناروگ بند کت۔ کجائنت۔ جہت۔ مڑا باریں تو دتی ہیرا ہاس کن۔ کے ات تو
 ہن کت ۱“

”من آئی دیم سب کت۔ چار بچار من دات کہ جان زراہ پکنت تاں آسا ہتا۔“

بدینت، کہ گوت کاہ چہ دپا در اہنت.

” تو ہنگت یلہ مداتین!“

” من کدی یلہ دات؟۔ ہد کدار ملام آن گت، نون صد کدار آئی لپار ادر کیت درہیں سال بندی بہ بیت، وتی ڈگار وچھاں در ہا بہا پکنت بہنگت آرا سد کدار دینت او۔ من چارین بارین گجام مردے زہگ انت کہ آئی چجان پہ بہا زوریت و آرا موکیت تاکر آئی سرے در دنہ کیتا۔“

” جہندم کن! سوچ! بیا وتی نان، نوش جان کن.

” بی بی دواب، کیتے، دلگوش گو من کن۔“

ما و تووش پس کینن، تو مردچی پسیرا دابینگے.

” ما دابینگ نہ آن، منی دلا حیا لے اہت۔“

” بارین چو نہیں ہیا لے، تئی ہے ہبر ہراب انت۔“

” تو اچ من وتی گیان پیر دے۔“

” اتا من چیر نہ دین، برے برے ہے شو میں دل انت، جیریت۔“

” دلے گیاں بل ناز جان! مے شپانی داب برتا مہلو نکا، این شپی ما و توجے بزک

تواریجا وتی سپا دانی تہا میں، دوشی من کجا بوتگن، واجہ کاسدے اہنگت، کہلانی سرکش

انت، تووت زانے نام من ترا چیا بگنٹین، واجہ کلوآت کہ سرا، پھ من دیم بدے سرکش

مردم تو زانے پھ جی ہد کاء دستا نہ ایت، مزن در دسری لوٹیت، آگریب، دل نائب

پھمن نان کرے، گم دن، لوپے تہا کہ پترت نون سر پد بوت کہ دشین نانیے در گا آہتا۔

مزین کہ دکارے کتے، دست دپا دے بازجت، ساہے ہول انت بلے منی مردم ہا

انت، بے وانکی گرگ بوت، نون کس پھ آئی سرے بر گا دیا نہ بیت، ڈر ہا یکین نک

انت بلے پٹ انت، آہانی یکی آرا، من ہما انت، ناہلج بوتن، وتی کارچ کثیت و دیا

بوتن! تو زانے ناز جان! مردم واجہ، نان وارت، آرا ہلا رکنت، سال بیت و پخ من

دان دنت، دہ زر پکار دنت، کم انت، بلے نام زچارے گش نائب انت، جہلا ہالا

نائب نام و تو اور انت مروچی نہ دیتے گا جیاں منی دیما پاد نہ آحت، آچے من سک
 ردراٹن آئی منانہ دلیت، آئی مجال انت، منا بگندیت، پاد ملئیت، سلام مدنت، بلے
 چوش من آرا چون کلین! وہ مردم منی رندا انتت، یکے دپا درہت، کہ واجر گندے
 میر دست پچ نشاپات گوپیت، تئی دیما پاد نہ آیت؛ من وت درست نہ گت،!
 آئی مندے سیادیا نام گت، نون من آراجت مکین، اینکے مردے دیما منی جسم کجا
 چت بوتنت، ایٹان گتت کہ نائب نون آپیٹے نائب نہ انت، ہیر بل سوچ آرا من وتی
 گپ یلے دات، ہاں پندوشئیں مردم زانا من وتی سراحت آئی ہم کلوا ہنگت، من مجبتین
 گتت لگور منی سر بردت بلے من وتی لگوری، کجا منین، نون تاں بک من ترا باب دیاں
 پکین، مردچی میں شپ منی نیب انت، کہ گوں تو منی ساہ اوش گتی کنگاں! تو اینچکا
 شنک ان دیما اینگر کن!

ادہرں، دپا آنگر کن، تئی دپا ہون بوکیت!

رحم علی

میرمٹھان

مروشی ءژا گوشے کہ چھل سال پیشترے حالورین کاہان شہر سڑدار ماڑی دیما مزائیں
 چھی لے نر آتکلیات راجی و تمنی شراتوار ایجا یہ تننت دیوانے مجالس گرم اٹ گارو بیران الا
 ہرکس وئی پیرا ءدیغاٹ من ہواڑ و شاں کستر ثان وئی جیالا من دے سواد گند غاپے سشو
 یک کندے ءچھی پہنا زینتخان بخت واڈ کھناناں دراہیں چھی ناغمانی چپ بیٹہ مناں سما
 نہ کھپتہ کہ کھلیں کچہری پھچے یہ باری چپ بیٹہ شتہ من کر انگو آنکو نگاہ بھری بندہ تہ من دیشہ
 کہ جہلی تکاڑا یہ مزین سنیں سوزارنگیں مڑدے بارغیں لٹھے ٹیک دیانا نرم نرمیا چھی نیغا
 پھیزاغیں شاید ہے مڑد دیشہ ہرکس چپ بیٹہ؟ لے مڑدا آنکو چھی اسلام داتہ دو ہردہ ہے
 ءژا رند اسڑدار انوح نم تکنیں مڑدا ژا حال لوٹھٹھا ایٹا حال شروع کھتہ

حال مے حیراں ماہینغوں ہنرا

شاں بھری کوہ و نترہ دمنرا

در آندیں مڑدا ہر و گوار شتانی - ریم و چھراغانی - آگھ و بارانی، حیر و جنگانی
 دئے منزل و پندھانی کھلیں حال شیرانی لافا داتھ حال حیر کھتہ من حیراں بیٹیاں کالے مڑد
 کھے کہ ایٹا شیرانی اندرا حال و پیرا داتہ ماں نرینچا شتخیں یہ پھیریں مڑدے آژا پھول
 کھتہ کہ ہے حال دیوخ کھیں آہنی جو اوداتہ کہ ہے مڑد جمعلی شاہریں جمعلی کہ ہواہنیا
 گنبد جنگ شیر جھتہ رحم علی مری تمنے شاہیجہ نایں پاڑ و مڑدے آٹ شاہیجہ مری تمنے بجا رانی
 سیک لے یکہ فرقہ لے

بڑی پیرا ژا ظاہری کہ راج و تمنے اندرا شاہریے زیندا ماں دے آہنی لے عزت
 و قدرے سترین و جب گنبدے شیراٹ گنبدہ جنگ شیر جھتہ جمعلی ءنہ صرف انگریز و زمینیں بہاڈیں
 کرڈارانی نام و احما و روشن کھتہ بلکہ بلوچی ادباماں پھروت ہواں مقام حابیل کھتہ کہ فارسی

ادب ماں فردوسی ء را حاصل ات۔ فردوسی ء شاہ نامہ اندر اکھڑدے فرضی او خیالی کردار پیش
 کھنڈ، وٹی تو مے دلا ماں بہادری او بھڑٹروائی لے نوخیں جوش و جوش پیداکھنڈے کوشش
 کھنڈ۔ لیکن بلوچی زوانے فردوسی رحم علی ء حقیقی اوز بندین کڑ دارشون دا تو، ادب آ تاریخ ناہنیتہ
 رحم علی مری تمن لے ریز داریں شاعرث۔ تمن لے ہر مردم سراریز داریں شاہرے ہک
 دیغ ہمیرنگا فرض ات چھو کہ مریداں پہ مرشد ارا نا۔ دیغ۔ راجی زینداناں شاہرے ہک دیغ گزاین
 بارے نیں۔ شاہرے نک، ہے ری چلی لے یادانی کا سغے پر رحم علی یک سیرچیں
 او بے طبعیں شاہرے ات۔ آں کئی دا زانی طبع گیر نیث۔ آہنی شاہری یکھ حذائی دانے
 ات، او آہنی ء وٹی ہے دا زانیں پہ زراں بہا کھنڈے نیں پہ مالاں شوکا، ہے سو بارحم علی لے
 حیاتی وختا دے راج اندر آہنی لے ہک عزت و قدر آت کہ رحم علی ہر چئی ء کہ شت ہر کستا
 چھڑوئیں آہنی دن ء نیغادیت کہ شاہرے چھے گھسی۔

رحم علی لے شاعری مے آلسی زیندے ہر پہناذ اپیش داری، رحم علی شیراں چھڑوہا۔
 حمد و مداح تصوف، سماجی زیندے جہل و بڑز، سیالی و سیال داری، عزیزیکہ زیندے ہر قدے
 سرانقید موجودیں۔

رحم علی شاعری لے کلاژ امترین صفت شاہرے، حاضر دماغی او حاضر جوادی این آہنی
 ء را شیرانی گوندلیں گال گھڑیا گون ننت حوانکہ رحم علی پچ ٹوہ کے جوادا بند نویت۔ گشت
 کہ یہ یکھ دھکے ء شاہرے رلیکے پڑا شتہ، شاہرا پڑے داڑھا زادی مازہنا پہ دان بھوہ وڈتہ
 گشتی لہسی بلوچی نندلسا شاہرا مے ہے ~~ٹھوٹھوٹھو~~ سنگے پھولنا لیکن دست نہ کپتی، شاہرا خزر ہر کپتہ
 ایشیا پڑے داڑھا را گوشتہ۔

نیں پڑا دانیں، نیں پڑا بوہیں

نیں پڑا میخ ٹھوٹھو کھو کوہیں

دانی شواشے کہ شاہرا ڈہیں

جہاں سی ات کہ ہے دریں گال رحم علی ء ژا سوا تھی کھی انت بے مرڈ ء بچھاڑتہ
 کہ رحم علی شاہرین، دیم ترا بیشو شاہر بھا ڈاں کپتہ کہ بشکا کھنڈے دستا خطائی بیشہ۔ ماتھرا

پچھ نیا ڈنٹا، شاہراہ کشند ٹوچپ کھشہ۔
 راج و تمنا ڈاکھڑ دے مڑدم کوہستانا ڈالڈ ٹوسندھ دکھی نیغاشٹغنت،
 شاہراہ راجانی چھڑ چھانگ بیخ اودہمی قومماں گورہ مسایہ آئی ڈولاندغ وھش نیٹ۔ پچھ
 کہ دہمی قومانی باوٹ بیغاگوں وئی قومی زندے رند و پچھد گار بیغے خطرہ این، حوانکہ شاہراہ
 رامڑدانی وئی دیس لے اتغ وھش نیٹ۔

ہمیرنگیں راجانی باردا شاہراہ گوشتہ۔

شٹو، نڈی کھشیش کھی۔ بٹاریں گاجر دھچی

سکر زاخوار ہاں بھیجی۔ ورنٹ چانہاگوں ملیٹاں

کھنت ڈالکار گلے چھیٹا

رحم علی را لے حالور وھش نیٹ کہ شیکاری این بانزانی چوری کوہ و دواران بلنت
 ادپٹ و میداتانی نند و نیا ڈاگوں کفو تانی ارکاناں زیرہ نت۔

رحم علی ننگ دو تین او بہادرین شاہرے ات۔ اشیء را ہواں بے لچ و بے ننگیں ملام
 کہ آہاں و تارا انگریزاں گورپہ زراں بہا کھشہ وھش نیٹنت۔ ہمیرنگیں مڑدانی باروا ماں گشی کہ۔

کپتغاں کوڑا ایں ترے بندا

میشلی ء پے کافرے رندا

اشتغنت ایمانا اڑا ہندا

ہر کہ پے جوائیا پھراٹھی

کلمو ادات و پسیوا کھی

آنکہ ناکس و پٹیمہ و ڈوٹائیں

صحوا سیاہ دیم و لچ و نا جائیں

وگھ جتی و سخان و خابائیں

استی و نیستی لے جنگ۔ امیری و گریوی لے فرق۔ معاشی براہری اودنا براہری لے
 بحث اویلی این دختاں ژادان لے وختاں جزغیں۔ رحم علی دے راجی زیند اماں ہیکر نا براہری

دیوہ جیرانین کہ کسے تہ پشیں چادرانی تو خاد پتہ و عادیں لیکن کسے پر چٹکیں زبے ، دے حیرانیں۔
کسے ماں شادہ دمرادانیں کسے ماں نیم شفاں نشترگوں اندرہاں نالانیں شاہرگھشی کہ

نیم کھٹانی سرانیں نیم ملی ماں شفاں
نیم دھنی زبے نہ گندی نیم داری نوکراں
نیم گوں شادی مرادان نیم نالی پرغساں

رحم علی ، زیندے دہی حالوراں ژا ساوٹی و حشیں گپتاراں ماں حقان و تصور نے بیان
دے کھٹے۔ اے بیو فائیں او نپا ذریں زیندے پچار آہنی ، ہمیرنگیں لوزاں ماں بیان کھٹے کہ شاہر
گلانی اشکھتا پھدا مڑدے دل لے کوڑدین زیند اثر ایزار بیت ، عمر ہے پناذاری۔ زیندے
بے وفائی دے گھٹے ، کہ تصور نے یکھ بہرے۔ ہرادیب دشاہراوٹی ڈولا ہے پیرادانہ لیکن
رحم علی اے پچارے بھیر دہی شاہراں ژا بالکل جدائیں۔ رحم علی زیندارا گواٹ و گوریچ ڈولا سبھی
کہ آہنیا راپچ ہندا قرار نیتیں۔ زیندے کارداں وٹی سامان و مڈی زڈتھو دی منزلاں پھنداں
جناناں دیارواں۔ اے بے وفائیں کوڑی کساگور دیرداندشتی۔ شاہرگھشی۔

کوڑے سکھ انت پنجاذدین گھاٹ و گوریچ و کس نہ پچاریں
القی این کہ زور و لاجپاریں لڈو لورغ لیرواں باریں ،

لورغ لڈی ، کل قطاریں

رحم علی گنبد شیرا گندے تہ معلوم بی کہ اشی ڈوبرا ماں کو ہے دے ماں ہمیرنگیں دل کہ
نہ تھڑسا پوہ بی نیں خوف و خطرا۔ لیکن ماگندوں کہ ہے ساگی این مڑدم ہر وختے کہ حمد و مداحا
گھشی آہنی لے کوہیں دل موم ڈولا حل بیت و رشی۔ شاہر زغیریں زارہاں کھنت اوگوں
امیدداریں دلا وٹی ڈیلے دربرغا پ دعالوٹھی اوگھشی۔

تہر و مہرانی صادق و سچیار	بی حکامانی واژہ و داندار
مہرواں بی ادھتہ ماں شہوں دار	لوٹھماں تھی روشنیں دیندار
من و اخلاص ہاں باورا بیاراں ،	کہ تہید ہیل و بندیں کھاراں
زارہ دزاری ہو طیفہ یاں ۔	ننداں گوں درخوستان خدائی آن

گوں قرآنی مومنین دعایاں ملتی ہالا ذاکنہ بلان
 نین سخی لے آں نین ماں پھیاراں نزنطی دروہ کھارو ٹھگ پرکاراں
 پہ تھی مسکیساں طلبگاں

رحم علی ءراچھڑوئیں وٹی ہالا ذے وزت نیٹ بلکہ آہنی گپتاراں ژا معلوم بی کہ آہنی لے نرم و
 نازکیں دل پہ ہر گویو و گوزورا ہا زغیں ٹھپے ڈولا دور بیٹ۔

گمبذ جنگ شیر پچارا ژا ابغیر رحم علی شاہری لے پیرانا پیلو یا سرکیت۔ گمبذ جنگ پیرا
 ہر کس سی این ۱۵-۱۹۱۲ء لے عالمی جنگ ماں انگریز ہے حداد اگوز در بیٹہ کہ پر جھیاں ہر سہنا
 زور تور اگوں بھرتی کھنغ شروع کھتہ۔ بلوچستانا ماں دے انگریزاں سٹرا رادرا جانی داٹناں
 ژا پھوڑا پھرتی لوٹھتہ۔ اے ڈیہی مڑدماں سری تہ دراشہ آٹکھیں پلنگی اصل وحش نیٹنت۔
 دہی ایشاں رانوکری ڈھبے لے نیاتک۔ پھذا نکرے دے پھوڑے کہ آہنی ماں مہر پا بندی
 ات کہ در شینی مڑدماں پہ ہواں شرط و پابندیانی سرائل کھنغ باز ڈکھائیں کھارے ات۔
 سومی لے ڈیہی مڑدم بے حد وطن دوستیں مڑدم انت۔ درسی ڈیہانی سکھائیں نغن مہندا وٹی
 ڈیہاں نیم سیری یا لنگھڑی آدے وحش انت۔ پھوڑا ماں بھرتی بیخ او دیریں ملکھاں روع او گویو
 گور بیخ لے ہندی مڑدماں پہ بازگران ات۔ ہے سو با بھرتی ویغا پر کس تیار نیٹ۔ مری ءدے
 بھرتی ویغا ژا جواداٹہ۔ ہے انکارے نتیجہ گمبذے جنگ صورتا در کپتہ۔

رحم علی وٹی شیرماں سری سری لے پیرا داٹ کہ ملک و وطنے دژمنان چھشوں پھلنگی
 لے ڈیہا آڑتھو سو ہد کھتہ او ہے رنگیں مڑدماںی مذت و جہا انگریزاں ہیر جگا ڈیہ وٹی دستہ
 کھتہ کہ نین ایشاں ژا جان چھوڑا بیخ گراں کپتہ۔ شاہر گھسی:-

پھلنگی آنکہ مورا نا چنلاں آڑتھتا ٹورا نا
 نبی بے غیرتیں جہانا وطن اشٹہ مسلمانا،
 شرابی رپتہ پھیانا نریسی نین اژا جانا

دمیترا شاہر پھلنگی لے ٹھگی وچالا کیانی پتچارا کھنت کہ چھشوں گوں دروہ و ہنرا پھلنگیا
 مخلوق پھرا متو ڈیہ گپتہ۔ عالمے پھر مغا پہ انگریزے کلاں ژا مزائیں ہنر مخلوقا رابغ اش پھو کہ

شاہراگوشہ -۱-

وطن گیتی پہ دانائی ہنرے بازیں ٹھکانی
گہیں لے ذات لوٹھائی انام عودات دپہرائی
وطن داتیش پہ متائی کھتیش پر پیوا بھائی

انگریزاں بھرتی لوٹھ وختاوتی دنا داراں راگیر آرتھو داتہ کہ منی داتین انعام و خلعتاں
یات کھنت مروشی شوے پکڑے اودت کھنغے روشین. رحم علی عہے پیرا داتو گوشہ.

پھلنگی دیم دازواران سری گوا کھت تمنداران
منی دستے نمک خواران چنہ گوں شال و بلناران
من داننت ماں رباران اغز آ نہاچ گیرارے

مروشی مارا پکارے

لیکن انگریزانی پچ حیلہ کامیاب نوزیہ. شاہرا اولے دن زوانی جواد داتہ.

نوابو لے بنائیا گرے حیلہ حندائیا
ندونین مڑے جائی ء مروشی آنکے مے دارا

سرے کٹوں پھد سیر مارا

گہبڈ شیرے دوازدہ صد گال امت اوہے گالانی اندرا شاہرا سر پچاریں بہادرانی کچھ
بھیام نام گپتہ کل سارا اینتغنت. لیکن ارمان ہمیش ایں کہ ہے شیرے دوازدہ صد گال اڑا ستو
پھڑوین صدے کچھا گال سر آنکے. ہے شیرا ماں رحم علی ء ننگ دوست درم جنین بہادرانی نام
نلاہارا روشن کھتہ. گہبڈ جنگ شیرے چندھی صد کڑ داراں ژا شہنزار. بلوچ خاں مرزی خاں

سیرخان. خدا داد. بیورغ. باہر. نہالان. وزیر بان. علی ماں، حیردین مشہدیں بہادرنت.

مڑدانی دلا مان انگریزانی برخلاف برٹے ہمک مزائیں زہر وجوشے اٹ کہ پھڑوین جگے
داہرا کھنڈر ہر کس سر گپتہ. کھت مڑے آنکے کے ء توپکے، کسے ہر رگ سستی ء رائی ہمیش کتے
و آرتھی مٹتے گندہ جابستہ سر گپتہ. لیکن ہر کس پہ مزغا ہوسا اٹ. جوش و زہرغ داہے صدا
کہ گہبڈ دالان ء ایر کھا گوں مرسی ء واہو زرتھ. لشکرے نعرہ اودا سہراں گہبڈ قلعہ لے مڑدم

کڑدار کھتہ غنت، اٹھریزے مردم قلعہ مور چہ بستو نشتغنت، مری اے لشکرے نزیخ بیضا
 گوں گانڈی ایس تھیراں اوشمین گنجاں تر دنگل ڈولا گورنٹھا، لیکن بہادراں جز بریں تھیراں ڈوبرا
 داشتغنت، او تھیرانی گواروخیں ہر اندر اقلو لے مہا کا چہڑا تو اندر ادر کپتخان مرڈخیں بہادراں
 ہے نہت کھتہ کہ دہمی برادر اہی، لوغا گور دغی نہیں، چہڑا ایں بر اثناں دو دوی، پلو بستہ، جے
 آساں ماندا تہ، بیورغ و خداد ابراث، ثنت، دویں بر اثناں دئی کڑتی پلو یک دھیا گوں
 بستو جلو کھتہ کہ مرغ و خابرات یکہ دھیا ژا جدامونت، جلاہاں نایں کھلوانی اے دے
 بیورغ و خداد ادا گوں یہ ہندیا پلو بستو جنگا اوار بیٹہ.

مرڈخیں بہادر ہے رنگا دست و دست کھتہ روغانتت چہد کہ مردم سیر و شاد ہاں
 گوں ہر رونت، جنگا ماں اوار بیورخیں کڑدارانی پچار رحم علی اے دف زوانی گوش دار قالوٹی
 شاہر بلوچ خاں گزینی اے دینی گھٹی.

کلا ماں عومری بجی	بلوچ خاں زدم دانڑتی
درے زحا کھیہ جھتی	مڑوں گوں کانسراحتی
علی و دل دل اے زدارا	مڑوئی زور ستارا
سرے کٹوں چھو سیاہ مارا	مڑوشی آتکے مے دارا

مرزی ہاں بچارانی اے مزائیں نامی ایں مقدمے اث، سیالی گھوانی کھارانی، او
 ذمہ داریانی زیرغ سرداراں ژارند امدمانی کھاریں، مرزی ہاں دے جنگ تیاری بیانا
 شاہر ایرنگا کھت.

چہڑا مرزی ہاں میرین	مد تاپاک اب پیرین
دھرا اشار دبار زیرین	مزن نام دا غم گیرین
ہموڈ کہ گھتوے کھاراں	سراں ہر روش نیان اراں
قہارانی سرا میاراں	علی و دل دل لے زداراں

سخی ار قول، اسپیاراں

سید ہاں دے مرزی ہانے بر اث اث، سیدیاں دے گوں وٹی بر اث اسلا حان

ہندیت اور اوراسیائی جنگی میدان اراٹنی بیت۔ رحم علی سیدہا ناسینگاریت و گھشی۔

چڑی سیدہاں پر اختیار

سلاحستان تنداری

تھراشارو اور سیالمداری

دھرا میرا تیں جماری

ہندے ہندے ویر لورغا ژاد و و برات جو ژا یاجنگا گونہ شنت۔ جاہے یورغا ژا چھیار
چھیار برات وٹی قرحی عزت و ناموز پارا جنگا شریخ و شنت۔ خداداد۔ بیدرخ۔ باہر۔ نہالان
ہر چھیارین برات انت اوکل جنگا گون شنت۔ رحم علی و ہمیرنگیں حب و اخلاص و گون وٹی
نیراماں ہے چھیاریں براتانی پچار کھتہ کر کے گھشی ہے مر و رحم علی اے جنڈے برات شنت
رحم علی اے جنڈے وٹی ہے گالانی سراسخرت گھشی کر۔

چڑی جینہز کھتاں گواران

رواں بیورغا سینگھاراں

تھی تازی ماں بھنڑساران

ہے ذاتیں سپاہ داراں

نیں ماش پھذا کھاراں

پھندی نندت ڈگیراں

خداداد بار و اماں گھشی۔

خداداد بنگ و پورانی

سلاحستان جنگانی

سرا مندیل مہکانی

باہر و نہالان ناما گیرتھ و گھشی۔

ہننگیں باہر و نہالان

سخی و نیخ و نیگ پالان

کمان زیر و ہوتڑ پالان

دھرا بے مٹ ڈبے سیالان

علی ہاں نایں لورہا مانی اے تھیرانی ہور و گوارشت اندر اجلو کھتہ۔ گبذ قلعہ تاکا چہرتہ
شاہچو کہ شاہرا گوشتہ۔

وزیر ہاں آتھ انڑی

علی ہاں شاہے بکھی

منامیر اتنا سکھی

پٹھا اچھیر کا حق

مزکے زھر ناتر ڈی منی دستاوی ٹھگی
جھتی چھو لیڑوی بھگی کھتی داوا ہے ڈری

روش آسانی بلوچتلے بلوچ ہتہ وء منت۔ گھنت کہ مری تنے مہکانی سرقہ
فقیریں او بزرگیں راجے۔ مہکانی ء ہمیر نگیں ہتہ و دار دے استہ شنت کہ آنہانی ہتہ و دار
گوں تھیر تو پک اوزحم اثر انخت۔ دستور ہمیر نگیں کہ ہتہ و دار و خ جنگے مید اناژ ادر ادر
دارخی۔ پھچے کہ ہتہ و دار و خ جنہ ہتہ و آژ ادرین۔ گمبڈ مڑانی ء حیر دین نایں مہکانی ء ہتہ و
داشتہ۔ دموز کہ مڑ دمان حیر دین میدا نادیر داشتہ۔ گھنت کہ تہ پکانی تھیر بھذرم ڈولا
مڑ دمان راما ناتکو کھفغایہ شنت۔ لیکن جنگے ہلاں ہوشاماں عالما حیر دین مہکانی یلہ واٹواشتہ۔
لے مڑ دارا کہ دار و خ کس نویٹہ تے لے دے ہتہ و دار و خ جلو گھتہ جنگا شامل بیٹہ۔ جنگاماں ادر
بیغاگوں حیر دین گزار بیٹہ۔

ہتہ و دارے گزار بیغا پھذا گھٹیا نی تھیر ان مری لے لشکر پلو شتو ایر کھتہ۔
رحم علی ء ہمے حال ایر نگا بیان کھتہ۔

مری لے لشکرے نیاما	گراں حیر دین تھنی ناما
مری لے جنگ عم گیرث	درا ہتہ وے بارزیرت
تھنی پشت دہنہ پیرث	مشیناں تر ونگلی گور تھتا
دوغاے آس آن بیٹہ	سواد گیراں سواد بیٹہ
سرا حیر دین گزار بیٹہ	مری لے وار خطا بیٹہ

رحم علی ء ژا سواے کھڑے دہمی شاہراں دے مہبہ شیر جھتہ ہمے کلین شاہراںی شیر کھ بھڑون
اندر بیت عانا کہ رحم علی لے ادر دہمی شاہراںی کال بھد دہمیائوں ادر ترار شیو شغنت۔ گمبڈ شیر ہر شاہراے
گالانی کھڑو کھنغ او شیراں رایکد دہمیائو ایشغ باز ضروری این کھارے۔ ہمے کھارا ژا سوا رحم علی شیرے گار
بیتخیں گالانی بھرنغ دہمیدا کھنغ لے بلوچی زدان واد بے یکھ مزایں خدمتے بی۔ خدا سی مین ہمے کھار
کھزین بی او کھئی دستہ در کھئی۔؟

بلوچی ادب لے پیرا

میر مٹھا خان مری

بلوچی ادب بے سری دور میر چاکرے باری ء زار شروع بیت . میر چاکرے ہند اڑا پیشی این بلوچی اے بے پیرا دالے وقتا معلوم نین . البت میر چاکرے باری لے ادا نہیا زارندی او بے کھیں باز حال و پیرا معلوم قیاس گھشی کہ او بیلی این ادب ہر چھی لے کہ دانا راستہ یکھ حدے ء دانا پیلین پیچھے کہ بازیں شیرانی رلی ء زار معلوم بی کہ نیا ما بازیں گال گارنت ، کھڑے شیراں ماں یکھ شاگے گل دہمی شاہرانی شیراں گوں اور بیغنت . بازیں شیراں ماں اصلی این گالانی ہندا دہمی مرڈاں دٹی دلا زار گل ناہنت بر اور کھغنت . کہیں ادبے ناپیلر او غلط بیغے بازیں سوب انت . ادنی باری آن تعلیم نیست . حوا نکہ شاہرانی گپتار تحریر اندر آتک نر بیغنت . شاہرانی گپتار مرڈاں یکھ دہیا زار دت زوانی اشکھو یادداشتغنت . زوانی یاد دار غاماں ہے مزائیں میرے کہ باز دیر اداں ٹوک دلا نہ اوشتی ، حوا نکہ کھڑے بلوچی شیر دراہی ء گار بیغنت . بازیں شیرانی چندھی گل شمرے بیغنت . او بازیں شیرانی گال بدل بیغنت . ۹

ہندی ادبے نزارغ و تحریری صور تا ماں آرنے سری کوشش مسٹر لانگ ورتھ ڈیمز ناین یکھ علم دستیں انگریزے ء کھتہ .

مسٹر لانگ ورتھ ڈیمز یکھ انگریزیں آئی ، سی ایس افسرے اٹ . ایسی ء دٹی زکری لے گیشتر نت بلوچی علاقہ آں ماں چھو کہ ڈیرہ غازی غلیغ سبیری وغیرہ آگوازینتہ . بلوچی علاقہ آں ماں نند دنیا دسوبا مسٹر ڈیمز بلوچی زوانا کھیں باز پوہ پیشوشتہ ، ڈیمز ادٹی زکری اندرا ۱۸۹۶ ء زار گردا ۱۸۹۶ ء بلوچی شیرانی نزارغ و یہ ہند کھنغے کوشش کھتہ . ہر ہندے ء کہ ڈیمز شتہ ہماں ہندی میر و معتبر این ، سردار دوسر کڈراں شاہر و پھیرین مرڈاں یا ڈوم ہر کسے دنا کھنغے گبرت ہماں لکھر گووٹ ایر کھشی ہے کلیں شیر یہ ہند کھشو . مسٹر ڈیمز

(POPULAR POETRY OF BALUCHIS) نامیں یہ کتاب لکھتے ہیں کتاب رائل ایشیاٹک سوسائٹی لندن ۱۹۰۷ء ماں چھاپ کھتے مسٹر ڈیمیزارا دیرہ غازیخان اذ صلیح سیوی و ماں کھار کھنے و جہاڑا چھڑوئیں مشرقی بلوچی لے شاہرانی شیردست کپتخت، انڈیز میں مسٹر ڈیمیزارا ہواں ڈیہاں کہ مغربی بلوچی استعمال بی چھو کہ چاغی، مکران، قلات، وغیرہ ماں کھار کھنے موقع نہ رستے۔ ناہیں تہ شاید ایشیا، مغربی بلوچی اے کہنیں ادب وے پچ کھیش، اوہلی ادب، دہی پہنا ذوے پیش دشتیں مسٹر ڈیمیزا دتی کتاب رومن حر فانی لانا لکھتا۔ ہسے کتاب تیار کھنفا پہ ڈیمیز صاحب و مزائیں محنت و پور ہاے کھتے، شیرانی پٹ و پول وٹی ہندا ڈکھیا میں کھارے اٹ، لیکن بلوچی زوان و رار رومن اندرا لکھ شیرانی: پچ کھنفا دے ڈکھیا تریں کھارے اٹ، لیکن ڈیمیز مزائیں کوشش و ہنرے و گوں بلوچی زوانے لوزانی صورت ہیر لکھا رومن حر فانی اندرا لکھتے کہ زونے اصلی میں لہجہ پیدا بیث بی۔

ڈیمیز صاحب و رابلوچی ادب و سیرت نفاہی و گوں گند غے او آہنی نزار غے لکھ سیاسی ضرورتے اٹ یا آہنی و ہسے کھار وٹی ذاتی شرتے پیلر کھنفا پہ کھتے، بہر حال ہر وجہے کہ بی ڈیمیز بلوچی شیرانی دپتر پچ کھتو اوبے گراں بہا میں دوتے لکار و ہیراں بیغاڑا بچا نیندہ بلوچی ادب سر مزائیں تھور وے ایر کھتے، مسٹر ڈیمیز لے ہسے کتاب میر خدا بخش بجا رانی مری و اردو رسم الخط اندرا لکھتے او قدیم بلوچی شاعری نام و ہسے کتاب بزم ثقافت کوٹہ و ۱۹۶۲ء و ماں چھاپ کھتے، مولف قدیم بلوچی شاعری و ماں شاہرانی زندگی، حالات اردو زبان اندرا بیان کھنخت، او آہنی و ژا سو بلوچی نظمانی اردو لاد ترجمہ دے کھتے، اردو ترجمہ و جہاڑا بلوچی نزاوئیں مژد ماں پہ بلوچی ادب و مطالعہ کھنغ موقع رستے، کتاب و کتابت غلطی ہیکہ باز کہ کتاب دہی براپہ احتیاطا چھاپ کھنغ و لوٹھی۔

مسٹر ڈیمیزا ژارند اللہ ہیتورام و دے تاریخ بلوچستان اندرا بلوچی زوانے کھڑدے شیردشتت، ہسے شیراں ژا چھبھڑی جگے شیر باز مشہور میں او در اڑیں شیرے، مسٹر ڈیمیز لے ہسے کوشش و باوجود بلوچی ادب لے مزائیں بہرے شتو لکار بیٹہ او ہر چھی اے کہ امارستہ ران دے یہ مزائیں حدے و دانا پیلر میں جہدی ادب لے مطالعہ ژا معلوم بی کہ کہنیں ادب یھ دیار میں

زیندنی اور بالئیں ادبے ، اے ظاہر میں حالورے کہ کہیں باری اے ہے بالئیں ادب
میر چاکرے دخترا اے باز پیشتر اپیدا ادبازیں تجرباں ژارندارتی اسے سندھو
فانہ استہ ، اگر میر چاکرے عہد اثر پیشی باری آئی ادب دے محفوظ کھتئیں ، تہ گدا بلوچی
ادبے حقیقی مرتبہ اے جو انیا سما کیت -

ادبی ادبے مطالعہ ژا معلوم آبی کہ کہیں ادبے مقصد چھڑوئیں ادب نیٹ بلکہ اصلی
دعا زیندے ڈس دپاداش - قدیم ادب دہری میں دختانی راجی زیندا او اخلاقی قدرانی
سر حال ، بیان کھنت ہندی ادب یہ پلوے جنگ دجذلابی پیرادات ادب ہی پلوا بلوچی
مجلس ددیوانائی - لڈو بوڑانی ، سیالی کھوئی ستاوت ، دہادریانی حلالاں بیان کھنت ،
عزمنیکہ ہے ادب بلوچانی تاریخی ، سماجی اور اخلاقی زیندے ہر پہنا ژا پیشداری
ادبی ادب ، باز مزئیں ادنا مداریں شہر داریب پیدا کھنتغت ، چھو کہ
میر چاکرے مورخ ، سحاق ، رند ، شہداز ، بنگو ، لانگھو رند حمل ، ریحان ، بالاچھ ، شہ
مرید ، قول جت وغیرہ

کہیں ادب ، ماں نطے بازیں قسم موجودنت چھو کہ لور - لیلاڈو ، لولی ، جنگی شیر
رومانی شیر حمد ، مداح ، دستان - ڈہی - لولی مہتاک وغیرہ
لولا لیلاڈو داملماں نطے دزن یا بجرانت ، سری دختاں کہ دانی شیرانی
کال جوڑ نذینغت ہواں دختاں مٹروماں سیروشادہانی و پلہاں ہے دزن آں ژا شیرانی
کھار کھنت ادبے ترقی ، گوں شہراں ہے بجرانی سیرا شیردے ما تہتغت ،
ہے شیراں لولا لیلاڈو دے ہندگپت تختہ - ادبا لولا لیلاڈو دے لولا شیرانی
کال گوں ادارہ مٹو ، شتغت - شادہانی دختان یک مرد ہے - شیرا لولا دنت
اداتی چئی نے نشتغیں زال چک یہ ہندا لولا لیلاڈو دے دھتئیں زمیراں گوں گھشت

لولی

لولی دے اسے یکھ باز کہیں ، تے لکھیں ماش دٹی تھنگو دروشئیں پچھاں
یا طماں جنکھاں گوانزغاں ، ماں لودینغ دختاد دھتئیں زمیراں گوں لولیاں دینت
لولا آئی اندر چکے مہر محبت پچا لڑا سوا آہنی آدھیں زیندا پے نینغیں دعا آل گوں پھیا

پہنت و نصیحت دے استیں لونی آنی ٹا ہنوخ گیشتر انڈا یفا، شنت، جو انکھ لونی تیار
کھنوخیش شہرائی نا آدے معلوم انیں لونی اے نشا چہ کا گوں جمالیں، جو انکھ لونی
اے گالانی زوان دھش، آسان ادسا دہ این چھو، کہ جہلی گالان ژا معلوم آلی۔

لونی لول منی بچھا را	دھشیں دہا دمنی لال ء را
لال میں پھل کڈیں دزبانی	چھری اسرا گرائیں مال
زیری ہر شیشیں ہتھیاراں	یشیں ویشیان نغیان
روزی شال منی بچھا باٹ	لونی لول منی لال ء را

بازیں لونی آل ء مال شاہراں باز سہم د خرنازر کیں خیال پیش کھنخت، یک
شاہرے بچھاں را گوں بٹانی جڑ دنوزاں شال ء وراث کہ بٹانی رغا آجا ہے
چھڑد میں مشرائی ددلا بے گوارغا گوہنت ادا جا ہے، صد رغامی گوارنت و دلاں ساہ
کھنخت، شہر دھشیں کہ آہنی ء خدا بازیں بچھہ راتھنت، آہنی لوبغا بٹانی جڑاں
دل ء میر ء گوڑ تھا، آہنی نوح کسانیں چکاں گوں آباریں۔ شاہر دنی گالان مال کتہیں
ادر محصو میں چکاں را ہورانی شکلویں، ہٹیرتیں ترنپاں گوں شالادات دکھشی۔

بچھاں کہ درفانت بٹانی
جا ہے پٹرا گوازیہنت
جا ہے پٹرا رغامی گوازیہنت
گورن صد رغامی گوڑ تھی
بٹیاں منی کل خیتہ
ہٹیرتیں شہنرغاں چھل ء سر

بلوچی ادب و تاریخ

ادبی رس ادب، گوستفیں زیند و بلوچانی دور باری اے پیلوں تاریخ ء بیان
کھنت، بلوچ اصلا ترا کھینت، پھکوڑا آختنت، پچھے ہم ختنت، بلوچی ادب سے
کلیں حالان سرجمیا دات، تاریخ دان تو نہریں ادب اے ہے بیان ء خنت یانہ، لیکن

ادب و روشی سی زاتتی مطابق و بلوچی تاریخ محفوظ دارغ و پہ مزائیس کھارے کھشہ ، بلوچی
 ادب مارا ڈسنی کہ بلوچ ترا حلب و شام ملک و در کیتخت بلوچانی حلب و ترا در
 کھنے سوب گوں جو پدا جنگ و مرانی ایس ، جزید اگوں کر بلائے جنگ و ترا
 زلف بلوچ سیتان پلو اشتتعت ہواں روشاں شمس الدین سیتان بے
 بادشاہ اث سیتان و بادشاہ و بلوچانی بے حد باز عزت و لحاظ کھشہ ، بے سویا
 بلوچ ہرجی دخت کہ سیتان و نشتعت ، دل جمعی آگوں نشتا بیغتت ، لیکن
 خدائی قندتا شمس الدین قضا بیہ اد آہنی ہندا بدرا الدین تخت نشتا ، رضیں بادشاہ
 و بلوچان راڈ کھیا کھنغ شرور کھتہ ، نینٹ بلوچان پوسیتا ماں چانغ شکل بیتہ ،
 لاچار بیٹو بلوچان سیتان اشتودا ، ہواں دختاں بلوچانی ستریں ستر دار جلا بہان
 اث ، میر جلال خان چھل دچھیار بورگاگوں سیتا ترا اندر کیتہ ، بلوچانی کارواں منزلان
 جنماں حاریں بندر و کہ کچ اے راستیں پلو ایس آیکو سر بیتہ ۔ بے کلہیں حل
 شاہراہ رزگا بیان کھشہ

از حلب و پہاڑ کھالوں گوں جزید جھڑوں
 کلبلا بھمبور نیا ما شہر سیتاں منتر لیس
 بادشاہ شمس الدین ایس گوں بلوچان طاہریں
 نین کہ بدرا الدین آیکو نامعانی شہریں
 میر جلا بہان سنگلیتیں گوں چھل دچھیاریں بورگاں
 کھانگوں حاریں بندر و کہ کچ راستیں پلو

شاہراہ و تلمیخ و ترا سواگوں ندین روزاتی اندرا بلوچی کلہیں کینیں تاریخ بیان کھشو
 دا ، سن و تاریخ و بیان شاہرے دوس و ترا دے دریں حاورے اث
 بچے کہ ہواں دختاں بلوچان ماں تعلیم نیہ ، بے شیرا ماں دیم ترا شاہراہے بیان
 کہ کہ تمام آقا قبیلہ تمام ڈیہا شتو ، نشتا ، شاہراہا اے دے ڈسی کہ تھاں
 راں رفاں گوں ادا ایس تھاں نین لاش راگوں شہر نیس شاہر گمشہ کہ :-

ہوت تندی کرانا کھو سنخ ماں کچ و دینیں
 ہوت دکورانی اداریں اے بلان لاشے گریں

درلشک دہوت دوزاری اے گول دندایہ سری
 پھڑ میر عالی جتوئی درست ماں سیلوی، ڈھاڈریں
 دندماں شوران تندی لاش رماں گندا و خیں
 اے منی ہیر اور ندی اے یلوچے دفتریں

شاہرا شیرے آخری گالا ماں 'دفتر' اے لوز تاریخ اے مغا ماں استعمال
 کھٹہ - یعنی بلوچی تاریخ ہمیر لگائیں چھو کہ شاعر روٹی گالاں ماں بیان کھٹہ چھڑا دیکھ
 شاہرے، بلوچی تاریخ سر حال بیان تختہ یکم ہر شاہرا دتی عہدے لکھی
 حالات بیان کھٹت - تاریخی حلال ماں گیشتر یا جنگ و مٹرائیاتی حال انت -

بلوچستان، ماں آباد: بنیاد ہا بلوچیں قبیلہ آتی دری سیالاں گوں اے
 جنگ و مٹرائی بیخنت اد پھوٹا نا اے تمنانی جنگ بیخنت - کہیں ادب ہے کل
 جھگانی توڑیں درسی درماں گوں بیخنت یا پھوٹا نا - راج و تمنانی نا ما بیخنت یا
 یکھ لکھیں مٹرو مانی نیا ما کل پیرا بے رد رعایت دانہ، چھو کہ بلوچ ادب و تمنانی جنگ - ، رنلا
 لا اشارے سی ساے جنگ، عمر ضیکہ کہیں ادب و ادبی دختانی پیلویں تاریخ بیان
 کھٹہ، کہیں ادب سے روایت بلوچی ادب، سچیں دختاں دا زیندغ داشتہ ہنگ
 جنگ شیر چھڑی جنگ گہند جنگ شیر کہیں روایت ہرنت

اولی ادب اے خصوصیت

اولی ادب چھڑیں کہیں تاریخ، بیان نخنت بلکہ بلوچانی عادات و جنال
 بہادری و جنگ دوستی، زندورسم دگ دستور، سیالی گھٹو شد و تنگ
 سخادت و مہانداری، باڈٹانی سر، دیخ عمر ضیکہ اولی ادب سماجی او اخلاقی زیندے
 ہر پہناڈا پیلوی، پیش داری

تاریخ سماجی زیندے بیاناڑا سوا کہیں ادبے ستریں خصوصیت راستی ادق گنی
 ایں، اولی شاہراں ہر چہی دے کہ گوشتہ بے رد، ریا گوشتہ نیں کسے، ڈا طبع
 میں قھڑس دتا د جہڑا کسے ای پرواہ کھٹہ -

عربے شہزادوں شاہرے، مایکھ امیرس مڑ دے، گوشتہ کہ منی سپتاسن یکھ
شیرے گوش، شاہراہواہ قمرنیہ کہ انفل حتی اول، یعنی تھ سری بھڑ مڑ دانی کھارے
کہن کہ من قہی سپتاسیان کھت کہن

عربے راست گوش شاہراہ دموز کہ کہے ای لافا پستے مہ و شعیں، کسی سپت و شناخت
سے راست گونی، عمر بن زوانے شاہراہی پتاراں ماں پوجش و اثر پیدا کھت ر بلوچی
زوانے شاہراہ دے پوج کس و تراہیح طبع نداشتہ ہر کہے، ماں جالی پالی یکھ پستے دینہ
آہنی اے پیارگوں انعام، کھت لیکن ہر کہے ای وجود ماں کہ سپت و تحریر فیہی
حالیہ نیہ، شاہراہ آہنی بے واجیں سپت و شناختہ۔ راستیں حالورائیں کہ بلوچی
اب، ماں قصیدہ اعلیٰ نیاتین۔ بلوچی زوانے ادلی شاہراہ، سخی دیہادراں ترا سوا
کسی تقریفاں قصیدہ لے یکھ گال دے نہ گوشتہ۔

جا ادک خان میر نصیر خان مہدے درباری شاہراہ۔ میر نصیر خان یکھ بے بدلیں
یادے بیخاڑا سوا یکھ بے میٹیں سخی دے استت۔ لیکن جا ادک، آہنی تقریفا
ماں یکھ گالے دے نہ گوشتہ لیکن بہادر سخی ادجوانن مڑ دانی سپت دستاہ، شاہراہ پوج
کمی نختہ، آرتا میں مری ایں شاہرے، سردار گزین خان موت سرا آہنی لے سوز
ماں میرنگیں شیرے گوشتہ کہ آہنی، ماں چھڑ دین سڑ دار مہدت دستاہ نختی بلکہ آہنی موت
سوانن انڈری گزین سخی، آرد گھشی۔

گزیں دلی میں سنگر
گیتہ تہ جبکتہ بھر
دلی داکچ رامبہر
شیخ دپھقیرہ درہیلی
ٹوٹہ دپھرات وولہلی
زورائیں بار تہ دینی
زورائیں گھنت العشا
سرپر کہ طشتہ مطا
لنگی دپوش دپٹا

زردشاں کھشیش ماں کھٹا

ہے گالاں ژا قاہر بیت کر شاہرہ، پے چھکر حب و اخلاص، ہے گال گورشتنخت
پہچیکہ حب و اخلاص، ژا بغیر ہمیر بگیں گالانی برادر کنخ کہ تھیر و شتر ژا و ماللا ایر نذنت
باز مشکلیں کھارے۔

اولی ادب اے یک مزائیں خوبی اے کہ شاہراں ادب، رادٹی گزراں پہ سج ختا
بیانختہ۔ بلکہ کہتیں شاہرہ راست گوئی ادب گھنخ، پے ہرہ منغیں منغ، ڈولایا شنت۔ راست
گوئی آہناں را ہے خددا و دوست اے کہ یک شاہرہ خان قلات کہ کلیں بلوچ نے
مستراٹ، بار و گورشتہ کہ۔

خان ہوا نہاں کہ داما خان انت
اے چھے خان انت کہ جامعین ان انت
کہتیں بلوچی لوب سے تاریخ، راست گوئی ادب گوئی سے تاریخیں ۶

روح کی مانندیں گول وٹ و سیدب نہیں جہاں

میر میٹھا خان

اصلا ماں انسانی زیند جہدے نا ا انت ، انسان زیندے گزراں پ ہنگر جہدے کھنت
 کہے پورا آہنی بھت ، گول پھجیا آہنی اے روح ء دے مانیندیت و خستہ کھنت
 روح کہمانیت یہ گڈے جان د بھت دے ناسازنیت ، ہوانکہ انسان ہجو بھتے سلامتی
 ، گول افار یار روح ء نادھشی اورا در اھی ء پ دے علاج د درمانے پھولانا آہنگہ روح
 کچھ زہ دنا زہ کیں شے ۔ ہے سویا پھیر پھینر روح ء مانغانی :۔۔۔ درمان بیت زنت
 روح اے ماندائی اے علاج دے زہ دنا زہ کیں شے نفت ۔

چھو کہ دھشیں تواری ۔ شریں گوناف ، زیب داریں صورت ، ناز کیں
 خیال وغیرہ ۔ ہے دھارا گ ساز ، مصوری و ادب نادرا میں روح ء درمان انت
 ادب دے انسانی روح ء دھشی د خوشحالی ء پ شرد در دشمنین اد زبیداریں شے
 انہیکار کھنت و روح ء مانغانی علاج ء کھنت ۔

بلوچی علاقہ آنی ڈیہہ دارا اوچپ د چھپار گڑ داگل و بلبیل نیتینت ۔ حوانکہ بلوچی
 ادب وری دیانی گل و پھلانی پچارا گول دتی دل ء دھش تخنت بلکہ آہانی ہند ء فطرت دے
 ہکٹنیں دہی بدو سوغاناں زہ کھار ء گیرتھ ۔ بلوچی ادب ء دامن گلاب د نرگس
 پھلانی ہند کوار غنی پھلانی پچارا اثر پھرانٹ ۔ قمری بلبیل ہند ء دتی ڈہی کفو تاں نمر آجور
 کھنت دوشی زہیرانی نزال ہاں بلیج ء دار سینہ ۔ بلوچی ادب نڈا بہو خیں شہ جوانی
 ہنداسا طہتیں سمین د جہو بیس سرگواناں ذکر ء گول او لے روح ء تازخ کھنت ،
 ریمان رنداہ بندیں جڑاں گندیت ادھے خیال ء گول اہنی روح بال ء کھنت
 زہنی قنی این ڈغار شکلیں نر خانان گول سیر آف بنت خشک بیو خیں کشار سوزنبت
 ہند قائل رگ د مالدار اٹن دھش ء بیت رشا کھشی کہ ۔
 نوز مردشی من گوہرے ترائیں

کوه کشته آف بندیں گروخانی
 عش دگوخانی داڑہ دھشالاں
 گل برنت سوزیں کھیلغی داندکار
 پ نغور پھا ذیں بندیں راجاں
 بروے گوارانت سمین سار پھیں

نورشاہر گورہ زئی ہیرنگیں دھشیں بھیرے ء گندوگند خانی پچار ء کھنت کہ
 بے جڑ دسور ء دے گندانی دھشیں گوانکہ اد بہو نہیں کھو رانی دھش زمیریں
 توار گوشاں کھنی - شاہر گھشی کہ ء

گندوگورانی ہیکل دزنہار
 شرف گورخانی چلیک دچسکار
 کھور آف شیناں کشتغاں زہار
 آف پکھیں کشاں پھنت شہ تار
 خوش انت راپک د بڑ گورودہ دار
 پت برجاہ بیت میکھو دواپا ر

بشامی ہوراں گوں سیمانی ریم مورانا رونت اوزنیدیکھ نوخیں شاذہ
 دشا دکانی اے دست گیشری چھو کہ شاہر گھشی کہ ء

ریم من سیمان سوزنبت دان ء
 بوشتال تاری ء کوه ء دامان ء

پہارگاہ مد ء ہمد بیوانانی دامن گوارطنی پھلاں پھر بیت ادمر گونفیں سومری دٹی
 تولی آنی پار ء دیشینی پھلاں چھنت - شاہر گھشی کہ ء

پٹی گوارطنی لال پھلاں
 نیم من جمیو میں بیغ ء جنتمہ
 نیم من کنل د شہ گوشاں
 نیم پسمیں تولی ء

صحنے سرگواٹ چھڑو نیا نوزاں نزارے نیاری بلکہ تسستین روحاں دے بوڑکھاری
 توکلی مدت بانکھے سرگواٹاں پر دل ہو وحشس آہک کھرت دکھشی۔

بانگھے سرگواٹ کھیٹ اڑا ہبہ می سماں
 غمنائی کہ گو غمتی سمونے ساام

تھاں زرے کھیٹ کہ مدت کھاں نیل بندے جڑیاں
 یکھ دہی شیرے گللاں مال گھشی کہ

جی بے گواٹ کہ سنگراتاٹے
 اڑنی دوسرت ہا پھو کھائے

تھ منی جہاں ہا شہیدین آنے

گروخان زراٹک شاہراں براہیلانی پریش کھندھاں گپرا اڑنیٹ ، سحاں رند دیرین الکھاں
 گروخان چیلک ہا گندریٹ دکھشی ہد

جنت گوتھے : مسال لکھے جو پھریں

یا تلی ایں یا تھنک دین گاج ایں

زوا تھال اکیراں لے عساں

کھندھو لیواں درحد پھینھاں

ہے ڈول ہا جاا درک ہا رادے شکھندھیں گروخ آہنی دوستے پھینھاں

سرکھنت ہر

آہ تکھنت کھندھاں گر عرخ ودھشی

کپھوی ہا ترا چلگھی یارا

حال دوستاں وا لغنت مارا

رستہ دینے من ڈکنڑے پھرا

من گدے استینے طیب رنگیں

دوسرت منی دوستے مھندھے گھنت

گروہانے منی سوبے آہیں ڈریاں توکلی مدت اے دل ہا ماں جڑو نوزاں ہبہ رنگیں شک
 ہبہ کھتہ کہ آہنی ہا ہر شیرا مال جڑو نوزاں پیرا ہرور موجودین ۔ مدت گھشی کہ

گرداں نھرا میں جی پٹے وھیں زریاں

ترخیاں نال گوانکھیں جی پٹے وھیں سرکھیاں

دہی ہندے، گھسی کہ

بدرویشاے گدردل بندان
یگہاں دھشیں گمبناں بندان
چندہاں شیدائی سوادگیراں

بلوچ شاہر دتی چپ و چھیار کڈ دے ہر شے پچارا ماں اکیس چش دلڈتے پیدا
کھنت - بالاچہ زمستانے کھرخ شوشیں پالویں شفقانی پچارا کھنت دکھشی کہ:-

داں دے صبر کھن سہنی حیثی
شف زمستانے جینہران
مرگ تراچھنا لوکاں زمین بیایاں
لڈتے بنگ تراہمردی جھٹاں
پاوے پیلوش انت کھرخ شوشیں
من پچھانی دامن، کہ شگ بہت

دھی شاعرے تہار ماہیں شفقانی ہندامانخانیں شفقانی پچارا گول دل، دھش کھنت کہ

ماہ، چراخی و نز کھشہ | موکل پر ہوس، نوزیث
مازا گل، موکل کھشہ | موکل نہ ناکا میں دل،

مزمینکہ بلوچ شاہراں دتی بلے ہے چھیار کڈ دے ہر قدرتی منظر، ژاناندہ زیرغ اوقرتی
شے آنی بیان، اسے مانڈا میں ادمونجھائیں روح اے دھش کھنتے وٹی دس ہونڈا وانڈا
جہدے کھشہ۔

پیر سے جوانی

میر محمد بخش بٹری

بلوچی اے دور سے شاعری سے پیرسالیں، جوان پکیرینت مرزا جو انسان گچی گون
 منی ادنی گنت دنت سال ۶، ۱۹۴۲، اگست ۶ ماہ ۶ بورت - واحبہ منی ہند ۶ اہمت دمن
 شرف نے ذات - اصل ۶، آسنی بورت کہ من پما فانی زیارت ۶، چار وار عقل پشنگون -
 اودلاک دسوارکی ۶، تہ بودک ۶، سوب اوج آدانی دیدار ۶، زہیر بونگون (جوانال ۶)
 ہندش عقل بسترت میل ۶، کاسن ۶، دور و پستندانت ۶، مہریان بورت رادمنی
 نرہی گس ۶، تابیت ۶، روش شرف دیار و منت وار کرت -

برزقد و بالادیں جوانال (قدہ شش ذٹ ۶ کاس ۶ بیت ۶) اے دہہ ۶ دند ۶
 دگ ۶ نزد دود پریانک گوازینتہ - بلے اتان پرے عمر ۶، چندی جوانان ۶، پیاد گام ژند
 کنت دت گنیت رکہتی دہی ہم من پہ پیادگ گیت میل شت کنیں راولے عمر ۶،
 مرد گنڈیت، اوداوشدلی دختگ رسخرا جوانال پکا جوانک انت تا زند جوانال انت
 جوانال ۶ شامری ۶، بارو ۶، چیزے حال دگال ۶، پیش من آدانی زند دہندے چئی
 دک کنیں لیکن حدک ۶، سکیں ۶، زنیات گننت -

جوانال ۶ دوی جاہ کٹھن انت - بلوچستان (ڈیرہ گچی) دسندھ ۶ سرحد ۶ سرکٹھن
 شہر ۶ بست سی میل گتا انت - جوانال بلوچے پگت ۶ میراث مال دولت
 ہارنگ و شعیانگی بورت ہونائی کٹھن ۶ ایشانی پس و پیردی خشکابہ زمین جانیداد ۶، انت
 بلے بڑال درکسانی ۶، گول مال دو کٹھن میل وار تک اوشہ روتج مروچی شمارتہ انت گنیت
 روش ۶، تمھراں گوبال ۶

پچی ۶، سواد ۶ خیال ۶

حکم بے اوج نی امبال ۶

کاران دو جہان ۶ حال ۶

مفت ہے بہائیں نعل

ذیر و بندے من رد مال

جو انال ہا سمیت شاعری شہ قدرت شے دار ہا بیگ بیت اول ہا کیت اد
در کیت دد جہاں ہا حال و مفت دے بہائیں گل کہ جو انال ہا شاعری ہا پت انت
اج۔ ہے قدرت ہا ہے بن نہ ہا در کائیت۔

گون مال

صحت ہا یا نگواہ ہا طر و طرد کنان ریادگ بیت ادش ہا

و دلناں ریت۔ اے شاپائیں شاعر جو انال انت۔

جو انال ہا گلک ہا جو انال ہا کافی ہا تا جوانی ہا وانگ دنانگ ہا نام ہم کس ہا ہا

اشکوت ادو ہا جو انال ہا شت ہا وانگ ہا۔ ہا ظاہر ہے علمی او پر حق عالمی گل

گشیں شاعر ہا وقی شاعری ہا کال سانی شروعات کرت صحت پس چار نیت

ادش ہا شعری اشکائیت ہا بلے ارمان انت جو انال ہا وت ہم دنی کال عالی

ہا شعر شمشک انت۔ اد جملی ہا تیر دکانیں عشق ہا اشکی گالان ہا اد پتر نصیب

نہرت۔ لڑکیں شعر گوشت۔

مزن عمری ہا آسرد عاقبت عشق اے بہرے خیال کرت شاعری ہا اے دور ہم

یاداشت ہا نزدیکی ہا شنگ بوت ہا بلے نزل جو انال ہا دتی اے طر ہا کلیں شعریات

انت۔ اد نشت انت۔

اش انت۔ اد گدھا اش کہ بنا کنت ہا ہچوش اش گو شیت کہ دل ہا کار کنت

دل گشیت لشکن کہ لشکن جو انال اے ہر شاعری ہا صوفی گری او پند دسر ہا

بارد ہا زیات انت۔

اے رد ہا دیم ہا تا کان پہ کلی تران کنان اے دغان اے صرہ شمشکی لہا کہ

جو انال بلوچی ہا اے درے کہن ترین مزن طر ترین مدال پیش ہا شاعریت۔

شاعر کہ دت گشیت کہ من منت تو کلی ہا ددہ ولنگ بلوچی شعری تاریخ ہا یک

گلفہ دشا معدایت کہ اج نئے نابودی ہا در آگ و پجارگ نہ بوتگ جو انال ہا ایک ہا

مدال ساری ہا شاعری یارو ہا حیر کہہ گو ہر قیمتی کہ زنت ہا بلے اے گوئیں شاعر

راہا ماسور شہ رچد و زیات ترین ددچہ بوت کنت۔

جو انال ہا حیر و تران شہ اے پذیر بوت کہ بلوچی ہا ادلی دستوں شاعر شیخ

کلال انت۔ کہ آدانی ہی شعر کس ہا یات نیت۔ او گن یات۔۔۔۔۔ بیت ہا کس

ذہانت - کئے شعرانت دومی مسترین شاعر شیخ عیسیٰ انت کہ آوانی باز نامیں شعرے
 جی سمین بے پول و بہشتی
 اش لطفانی پو و کائے

د کہ بازہ پر جا اڈرکت نامینتہ
 جوانال کثیثت - کہ شاعری و آج شہہ کلان بالہ دردک کتہ شہہ عیسیٰ دست
 تاہتہ ادا جا اڈرکت پھر وہی کتہ نے بد نصیبی کہ مئے گورہ الوک و ہماش مرے شعر
 استذت کہ صد سال پیش آوان و شاعری و آج و پھر وہی کنوک کشک بوتگ
 اور مردچی مٹے مسترین شاعرانت مادت زانت کنال کہ آچہ نہیں شاعر بو بگنت شہ
 عیسیٰ باروہ جوانال گوشت کہ شہہ عیسیٰ میر چاکر و درباری تین شاعرے ات راج
 شاہ مرید و تک و ات اور گوشت حانی و ماس و عاشق بوہتہ خیر - لے تہ
 جوان سال و شعری تاریخی زندے چم شاک و ایت -

جوانال گوہے شاعری و باز نتر میں سر چپا لے ہم بوتگ - ہندوستان و
 نامیش و تحریک خلافت و گون بوتگ و ادگون مولانا محمد علی جوہر و شوکت علی و گون
 دست تک بوتگ ادا ج شش ماہ زیات ڈیرہ بگلی و بندی خانہ و بندی ہم بوتگ
 انگریزانی ظلم و ذورانی بابت و چشیں جہاد و گول گون بوتگ و جوانال و راجی زانت
 (سماجی شعور) و پد رکنت - جوانال و براس شہہ بندی گری و چٹت و ادا انفاسان
 و راگ بیت بے جوانال و اے مراد داہگت پیلانہ بورت -

اے تہ جوانال و جنابت و نون سوانی شاعری -
 حقیقہ و جبرائیش انت - یکے کہ جوانال اے دور و کہن ترین پیرا لیں تجربت کاریں
 زندہ ہیں شاعرانت و پیشا اچ کلان دیم و انت ادا دہمی آوانی شاعری کہ نبی آدم و زند
 ویک آدین ایت یک گیشیں جتا کہ تگیں رہ بندے کہ زندہ و حقیقہ اد پکا تیں وگ و بارت
 و ظن و نت بہیں - آوانی پنت سونج و شاعری

جوانال لموچی و اولی صونی شاعرانت کہ اچ سرہ و نبی آدم و یک راستگیں راہ و
 کونہ دنت و دت آئی سراکار بندانت ادا دہمی مردمان و ہم سکین و نت بے بزان آوانی
 لے شاعری چو جا میں یاد ازی و زانت و سرہ و پٹی آدمی و پکری و عقلی پٹ و پول و ہم
 سرور شاہ کشیت و

تمی قنڈتاں روح و شپ گنڈ گایاں

ترا ماندگند دل شہ چھاں بگایاں یا
 ہر دم، سر گنجیں خدایا یاات کسان
 ہر کس حیرن انت تمی بازین قدرتاں
 تاہندیشی آزمان تانیکاں داشتہ گوں پراں؟
 تانگیں روش اد تانگیں استال دشقان؟
 تانیکا کالے تانیکا گواریتے جبران؟
 تاں ہندہ سانجھے تاں ہندا کالے موسماں؟

تانیکاں پاشینے کشارانی کیچھاں
 تانیکاں بازار کئے برود بید ہاں؟
 تانیکاں کوش گل انت سیبایاں منان؟
 تانگیں بنگ دمانگیں کوہ تینو واں؟
 تانگیں برج انت تانگیں جینیں گراں؟
 تانگیں گلاں تانیکاں ساہ دار چیراں؟
 طاہتے روزی بہرکتے بختانی سران؟

جواناں اے شعرینی آدام، زندہ فحمتی جدت، پد، اوابد مائیں جیرانی، احوال، دنت
 ہر ہندوتی مہندہ، یک سزجیں فلسوف نے۔ کہ اے دور، شاعرانی تنگیں اوبندے
 میالانی گتے ذایت، جواناں کہ صوفیوں شاعرے بلے زندہ، ہر درد، مارت و زانت
 کنت جواناں، شاعرے یک سزجیں جہلا تگیں شاعرے ایت، چو عا، آت، عر،
 پہ تلشکی حیاں سہرکت، یا عا، آت، شکی، رسطی، جذب دلہڑ، درازگاز، ہم حد کنت۔
 تگیں مات کوہ، شاعرے تگیں ٹیگ جواناں، شاعرے تگیں زندہ،
 اسراں کاریت اد پہ پیغیری نشان اش دنت، او زمین، بنی آدمی زانت
 کہ گندیت، گو شیدت۔

من گنوخیاں کہ تی جہان، نام، گراں

زندہ، جہل دہر ز غلامی دواجہی، پہ نام، مزنی اد پہ کار کسافی، یکے غرتہیں بے دس انت
 حاکاں کپتہ دہمی گوں دان دگند، میاں لیرب کنت، یکے تلو سیدت دہمی آرا
 کنت اے زندہ، پد رکنگت، پہ اے بد بختی، دواجہیں دور، تگنوی ایت ادتی جہان

۶ باز جوانین : شمشو شکی کا انت . جنہ آدمی (PERSONIFICATION) شاعری ایک باز
 منتگلیں شاعری تہا ریت ، ادتال ، ایک شہرین ادکار میں ڈولے ، یک شعرے ، تہا حیا ،
 ما جنہ آدمی ، دل ، نشان نے داتہ اے بند ، بولنے تہ جوان سال ، شاعری ، اہد مائیں مزین
 شانی پد ریت سے

ما حیا دیتہ گوں بدیں حالان
 مرد پلتی انت اہل کہ بقالان
 سرور کی ، گون کہنگ دتالان
 یاد شفا دی ، پاو گوں نالان
 رنگ ، چوسیا ہیں تا پگ وکالان
 رو دیتہ لایع کشتہ جنجالان
 دیر گانی داوا گرین سیالان
 تھیا نے سے من دی جوان سالان
 ترا یک برے آساں من سر بالان
 رہ گداری ، بہر کنان حالان
 چہرہ کوڑو من مشرو گردان
 لے حیا انت کہ کپتہ من دردان

”جن مردنی“ ، چدو شد ترین مثال بلوچی شاعری ، لاف ، نہ ریت ، بے حیا
 راستی دنیو کاری کہ مردچی ، کوڑو ، مرد گرداں دردی کڑنگ ، جوان سال ، نامیت نہ کنت
 تھیا نے سے من دی جوان سالان آلیج بنی آدم ، پہ مہر ، جہد ، دل ، ایکم ، انت ، تازانت
 کہ ”مہر“ دستگی گارو نیت ، نہ بیت ، ربی آدم ، گن ”مہر“ زبان بکنت بے مہر زبان
 نہ بیت ، مرد پہ زند ، دت ، راہ در گنجنت ، اد : سے

اداک شہ مردی مات ، دارکاناں درانت
 چترال لوٹال میل اشس حاکنت و پانت
 من دی جوان سالان ، اے شعر ، تہا بے حیائی ، راہم پہ اے کوڑو ، تہر دی ، نشان
 دیگ بوٹگ ، آسم ہے رنگ ، شاعر پشیداشنگ ، کت شاعری ، د پتر ، یک
 اہد مائیں شعرے ، کہ ، ہی دور دزمانگ شمشو شیت نہ کنت سے
 مرد پلتی ، کپتہ بہ دردان

بہ تکلیف سر میں وپیا دگیں پندار
 بے حیائی شہہ سید ہل کورین
 دریکتہ را ہوا لاندہ دگوریں
 بے حیائی تھی بے حیائی انت
 کاسے گوں غیہیں ناروانی انت
 یک دریں دیماے پُر خطائی انت۔

جوانال کہیں عہدی شاعری گوں نوکین زندے دنی تجہرت
 دپکائیاں گوں پنچو یک گرتگ کہ مردی جوانال بوچی ہ مسترین زندگیں شاعرانت اد
 ماہمے جبرہ پر لببت کناں کہ جوانال اگن پرمونی طہیں شاعریء ادلی بلوچ شاعرانت
 جوانال ہ ہرز حیالی کشادہ پکھری دبی آدمء نفا تک زانتی آیانادنیانے مزین شاعران
 گوں ہوار کنت۔

من دت یک ردچے پرست کہ دا جب شہادتی شاعری ہ باروہ چیرے مارا گپن باز
 پیریں عاجزیں مردم ایت جبرہ کم اشکنت من ہ گوشتے پچے گوشتے ہ من گوشت
 دا جوائی شاعری ہ باروہ چیرے ہ ڈس دوشدلیں مردے خندت گوشت معنی شاعری چات

موجہیں دل ہ اکیر کتہ

من پیریاں تقہریر کتہ

لہ رائیگاں درتہ برتہ

پٹر بازکاں بوہار کتہ

دل گدنیاراں جا کتہ

ھیل ہ دتی ہ کا جتہ

گد تو پدی نڈال شتہ

من مرئی تیں پیشکار کتہ

پیشکار کتہ، گوشتہ غزل

چے تالے ادچے تی اثرہ؟

پچھیں مزق شاعری شاعری ہ چھیں کم گندی جوانال ہ سپت انت۔
 تند ہ مسترین درد ہمیش انت کہ حقدار ہ را آئی حق نہ رسیت۔ جوال سال اپنے

ہے حق زبہدین سرزمان انت ، ارمان ، حیرانت کہ اے گوئگیں شاعرے کہ بلوچی لوزانکے
 شہری ۶۶ چم د پونز گون نوزہ ۹۲ دوسال ، تخریت ، ہرگار و کوند گپنتہ انت ، کہ کے اش
 نہ زانت ، اے مئے دتی نوزہ دوی انت کہ مئے دست پیشیں شاعر و نت ، او گنا انت
 کس اش نام ، نہ زانت ، بایدتہ ہمیش انت کہ چوشیں شاعران پچارائینا مین تنکہ ما دتی
 شاعری و شاہ نویسی ، گاریس گوہران دراکرت پیکان ۔

جوانمل ، بیئت ، روح منی پندا اتر کرت ، پہلے ، روح مردچی گشتے من یک کترہ
 ، ولہے دیبت تنی جھدی دلوں رزیت ، بگتلاں زیارت کہ ہی بیت چونکہ آدنی و اب
 تھا الہامین شعر کہ سے

شودا سحر اباں دازگاں
 مردم من ، بازگشان
 من جہننگ ، کیگاں نیاں

شپ جاہ روح جاہ

میر محمد بخش بہری

دفتن نامہ بیگج اوتیر ماہ اول سہل بولان و بیو چالی کاروان جنزنگ
وچ جنگ و گنت - اوچو کوسمی سرخان زمینت راولک و بندرش مل دلتانی سر اجبلا
بنت رادجہ شاہ و مردان !

دور تا چشم کارکنان رواسرین اشتر - چو کما تکیں دستونک و زمیند انت شنگ
ولیسنگوک و دش زمینیں لہرا گول گا اجن ان منزل جنان انت برے گولانی حاکمان
انت برے حراتی سر سبط انت اشتر انت گون گدان و گنداران گول شک و کلیان
گول مرغ و طبان پیر زال و گند گول و تی کسان سا پس نازک و چول اعلان انت پیر
مرد چون ضعیف و عاجز انت سوار انت ریلے دتی کہیں پلستگی و دست و انت ماس
گول گنان و گرانگ و چک و سہڈ نیگا انت چک و ہم دم بستے راہ و دوسرین
شپ جاہ روح جاہ اے شیر مردان بچار چون پگشا و گامی گول شرط دہمیشلان و زم من
سریا و تیر من گولپک و کدی شیر او کدی لیکو او کدی لیکو چنان انت رہا را پنچو دست و
انت گرشے ملک و گیش او دور دور و کاروان کنان انت ادہ و دم و مانہ دلیستہ
پس دولت پیش و گرانڈ و پلنیگ انت رشکاری او کو ہی تازیان چو چا گرد گنگنت
بر اندہ کاروان و رہ کپتگنت چران انت چران انت آسردلوت انت

لا در حمت و سیامیں چادر مانت انت اد روح و تنگیں تاس آپ بوان ایرٹان
انت راکطان و ناشپ و گپت و نزل کجا ردت و ہی نہ ردت داریت و محب و باگوان
و جاہ جنبت و کرہ و آپر پچیں دامن و گدانانی آج من سیاہ و تہار میں شپ و پنچو دی
بہت گرشے و رنگ و ستار میں سری و سرار و لہر شہم کپک انت
اشتر بلہ انت کہ پچرنت و دش بردہ شباش انتش کراہ و نہ دروہنت -

ادہ رزال بول ادا ہم مشک و کھپانی آپ کنگ ۶ بید نہ نہت آیاران بچار آچش جنہور کرت
نان آرت ۶ سرشگ انت کاک جوڑ بوگانت پرانی اڑ بوگ انت ۶ پانی شیر شنگ
انت ۶ دسے ۶ رند ۶ ملک تربیت ۶

گدان ۶ جنوالی میا بخی پس دولت انت ۶ بے تازیانی چم ۶ ۶ واب شستہ انجو کیں تہلے
۶ بیت کلین کاروں جو سریت بش باش انت ہے مردان شریف چاگردش کہنگان
۶ بے ۶ بے آرام انت ۶ اے زندے ۶ ہنیں کہ چیم جمع نہ نہت کہ آگاہ نہت کے زانت کہ گرگ
۶ ۶ بیت ۶ پیتارے ہولاریت ۶ اے سراج ۶ ہمیں کارانی واسطہ انت ۶ پیش ۶ دزد ہنگ
مان استان رگدان چوش بوت کہ کاروان چوڑل دہلک ۶ نیک و گور ۶ داستان ادسکی
۶ دھ ۶ جاہ قیاں ۶ بے بز ان ۶ پیشی مہدانی حبرے ۶

بانگواہ بوت ۶ روتج ۶ تک ۶ ذات اد کہ کارواں ہماڑ میں کاروائین انت ریادگ انت
کاروان ردگ ۶ منزل جنگ ادشتگ اد آرام حرام ۶ سیر و عاروس ۶ شاہد برک ۶ سرک
دموت زہگ وزاتن ۶ ۶ ۶ نہ جلوس ہار ۶ ۶ بیج در لبنت نہ کنان کہ روکان کے دار بیت
کس ۶ نا جوڑ انت ۶ نا طلب انت ۶ ہر دار دہلگ بیت ۶ ۶ ۶ رو کائی یوان انت راحت
۶ کنت ۶ اد ادلاک ۶ داشتہ ۶ ستیں ۶ سرک ۶ ۶ کے داشتہ کنت ۶ ۶ بے بند رو بے
جاگبان مائین گل زمین پراہین امبا بے منت انت
بے کارواں ردان انت

بازر سمبھتہ ۶ اشترے کو بانک ۶ جہازان انت ۶ ادس لونک گون پاک دپڑ کہ ۶
۶ ہم من بگل ۶ ۶ جہ جنان انت ۶ زمین رہ روا حیکائی ۶ نکاح اد حرامگ ۶ بہر بوگ ۶ ۶ کے شورشہ
۶ جنگ ۶ جیڑ ۶ ہم نہت ۶ بے بے کاروان داستان لگن در مدے تھا بہ ایت
۶ زور دزبردستی ۶ بیت ۶

اگن ۶ کارواں ۶ غلیت

ہر دو گوات ہارو بش ام ۶ قہرین زمستان یا آہرین گرماگ ۶ کاروان ۶ نورنت
۶ چوٹیں جو برس بے سر چہارین زندے ایشانی ۶ ۶ بے گس دے بندر کی چنکیا س چار
۶ جنبال کشان بے دم نہ بلان ۶ چہ نہیں پر کارین ۶ چوٹیں مشکول دوسگیں زندے ایشانی
۶ ادلاک ۶ ۶ لوتان چہ نہ سگان چہ جنبال نہ کشاں ۶ دتی زندے بے گل ۶ میش گلانی گوری ار
۶ دلگوشی ۶ تیر کفنت ۶ ۶ پوت ۶ پوریات ۶ کسب آدان ۶ ۶ دگہ چہ ۶ است ۶ ابیداج ایشان
۶ شتر ۶ آوانی دور دور سدرین سا پر بیان بارگشی ۶ ۶ ہی انت ۶ بگل اد میش آدان ۶ روگن

دینیت، شیر دینیت، غم و درد شیلانچ آدانی آپ دوا دانت، سال، سرد دار
 پیشانی پشماں چندت، بہاد سیم کنت، دتی حیر و جان، رگدان شروع زکنت، رگدان و گنڈلانی
 چیک دسلو، آدانی جہاہ و بند، ہم سے دوتانی سرء انت ہمیشا آمانی گور دگرتی و شب
 جاہی اور دوح جاہی مارنت، پر چپاکہ دولت و مال سلامت، جان سلامت، ایمان
 بہا ہے ہوری اد خشک سالی، زمیندار و دہقان کلران، چہ نعمان ہونڈیان وات
 زکنت، چہ کہ یک بلوچ، مال دولت، واسے کاہی اد آپی، رائڈ کنت، ایشانی
 مال دو لوتانی سرانادہ ہی دناطی، بیت، ریزیل اء نادری ادناطی آدانی چندے سرا
 انت، جلا دانت، کہ آدانی چہ حال پیٹ، سروا، چہ دنیا، ردت، آئی پشت پدے
 بیت، پہلے ادلاک دولت کہ اج بلوچ، دست، و شت گڈان، بیج دنت۔
 مرد چال زمانہ ددر شتہ، زندہ ہر بہنات، بود ناکی، بیگج بودہ، کلین دنیا،
 ادلس دعالم، دیرنی، منزل جنان انت، اء حاک و لدس سروا، ہم دت، اء کلین چنڈیا
 گذرت، دنیا، سمیس بہران س تینی دڈو چیمان زکیں ارماہ، من مہلوک، زند
 و دوی کرنگ، زکیں رہ دہند در گیکج بوگنت کہ پشت من گکیں بہر چون دیم
 و ہر دنت ادگون تیز و دکا تیں زند، ہمراہ د ہکو پگ بہ نبت، سے ڈول، ہر جاہ
 ہر ہندان کہ اء دودیم کار بندگ ہنڈانت، آدیم پے بود ناکی، روح پے روح تیز و گشا
 جان دودان انت، رپادہ کنگ یک یک، کنگ بیت، زندہ سمبٹیں
 کار پے زوت و گشادی بہ نبت، مبر و موہ لاٹنت، رہے بزاق دست، دست، دست
 دسوں ایر کنگ منزل، دودر گتاکنت تیز نیار بیت۔

زندہ ہر دہر بہنات، کہ مردچی زندہ بوجی، دیم، بران انت دتی کار کزونی
 انت، کارخان دسد بان، اء سچا تک دچو پان، ہر زندہ تیز کنگ، دتی بشخ،
 کار کنگ انت اد منجو سرجمی والسی انت، ہنچو کہ دہقان کار، اود ہی کسب، رندگار
 ہر پنی دتی ہند، انچو بوجی انت، ہنچو کہ دہی چیر۔

پے ملک پے ڈیہ، پے ادلس، مال، دولت و ادلاگ، ہنچو السی دیکاری انت، انچو
 کہ لاپ ڈکا، انچو کہ دہی دیکاری کار شہانک دکاروان دتی ہند، ہم چہ دتی ڈیہ دوتن کار
 کت کتاں، شیر، و عن، گدہ جزنان، دنار شت، کہے پکار نہ انت کے نہ لوٹیت؟
 ہر ڈیہ، اود ہر ملک، کار انت، پہلے پیش گل د بنگلانی چار بندک دگور سی کوزک ہم اچق

شے عیسیٰ

میر محمد بخش بہاری

بلوچوں شعری ادب، گول مستریں المیہ سمیش اعدت کہ چشیں کہنیں و قدیمی دانے، بوٹنگ، باد جو رہتہ روح سردچی آئی، بیج تاریخ نوشتہ کنگ، بوٹنگ ادب چشیں کہنیں اور پرتیش دلنے، آدیگ، بوٹنگ، الیشی وچہ چو تلووت بازا انتہے بے یک سبب، دت بلوچی، تاریخ، جوڑنہ بوگ انت۔

مردچی ماگن بلوچی، کہنیں و قدیمییں قصہ داستان بواناں، راد شری، مغزہ بکناں، راد مالا معلوم بیت کہ مردچی قصہ داستان کسوار موجودات، بے ہما شری داستانانی نوشتہ کنزکاتی ناگم دگا رانت۔

حقیقت ایش انت کہ آنانگ، بلوچاں و جنگ و جدل زمانگ بوٹنگ راد در، آگن یک ساعتہ اص دت من دتی جنگ و جیڑہ، باہمی فتاداں آدان، و فرست، آد رتگ، راد عاشقی داستان و قصاں آدان، بے آڈا کر تگ۔ اے خبر صحیح انت کہ اے ننگ، گول کہنیں بلوچی حکماں، بوٹنگ، بازیں حکماں دت شری و بلوچی ادب و دلچسپی، ہم درتگ، راد دت، ہما شری بوٹنگ انت، بے شاعر، راد اے مقام دیگ، بوٹنگ، آد بلوچی شعری ادب، اہمیت، رانقصان دکنہ ندر سائینگ۔

بلوچی شعری ادب، چہ شخص انچیں شعرد داستان استت کہ تٹی و ہد، آدانی بار داہی یک طرفہ فہیدہ کنگ، بوٹنگ، کہ لکھو کش کئے انت اد ایش یک دم فہیدہ، ہم کنگ، نہ بیت، اے ماہت، چہیزے درملکی میں نوشتہ کنوک، البتہ کار کر تگ، اے شعری ادب، سرا بازیں کتاب نوشتہ کر تگ، انت، راد کتاب دتی ہندا باز کمل دستم نہ انت، بے پادب، دستاں باز فاندگی د نفع دوکیں چیزان، رادے در

ملکی نریشہ کنولان زیات پے مہلوک دالس ہ است گنگ ہ سرا باد کر تگ ہ اد ہرچی
 کہ نریشہ کر تگ آدانی سرا آدان دت کم تپاس کر تگ ہ چو ناما را چہ اے غیراں دہاں
 اے دڈیں امیت ہ آدارگ ہ لوٹیت کہ آدان ہرچی کہ نریشہ کر تگ آصح ددرست
 انت پشابلوچی شغری لادب ہ دلچسپی گرکان ہ اصح شروع ہ چارگ ہ باز تحقیقات
 دہرٹ پرل گنگ کدیت ۔ اے تحقیقاتاں باز اختلاف ہ بہرت کنت پے دگ
 ہج ساہ ہ نہرت ۔

اے سلسلہ ہ یک قدیمیں مدسال ہ عمرے شاعر جواناں کہ اے وحدہ ذند
 سلامت انت گوشذت کہ بلوچی ہ ادلی مزینیں شاعر کلاں ہ گنگ ہ ادودھی شغری
 مردچی ہ ۔ ماگول شماشے عیسیٰ ہ دندوحیات د شاعری ہ باز دا
 چیزے عرض کناں ادمن ایسی ہ پودت فخر و شرف زائین کہ شے بیٹے دین شاعرے
 ہ گول شماسپارا کینن ہ باد صبا ہ پغیا آذنت ہ ادوتی پے آذنی ہ چنظا ہر کنت کہ

داب ہرتہ چونا کی شچی پاساں

بوت دلستان گراں بہانیناں

ہجرتی موہین جہاں پاساں

چو کہیرالی آٹھیں ۔ آساں

نئے عیسیٰ ہ شاعری دل ہ لہر ہ شاعری انت رہا شاعری انت کہ دگہ مردانی
 گنگ د حکم ہ نریشہ نہ بیت ہ بلکن آدانی دو دول ہ پاپار ہ چہ چیت بیت حقیقت
 ہمیش انت کہ ہما شاعری دیر مان دوانچی بیت کہ وہی کمانی نظریہ ہ زیر اثر ہ گنگ
 نہ بیت ۔

انسانی تب اص شروع ہ آفریک انت روح ملک بیت کہ قبلہ در دہر کس
 ہ کہ بیت تکلیف ہ بیت دشی ہر کس ہ بیت خوش بیت ر غم پے کس ہ غم ہ ناہرا ہی
 دنا جوڑی پے غریب داجہ پے قبلہ در دوح ملک ہ ہر نیگ ہ مرد پاپہ ناہرا ہی انت ادشاہ
 مرید اص عیسیٰ ہ گڈ ہ شاعرے ادشاہ عیسیٰ اص شاہ مرید ہ سرے ۔ چونا شاہ
 عیسیٰ دشاہ مرید یک ملکہ مردم انت دوش اص شے کہیری خانان ہ انت ادہر دگ
 عاشق طیس شاعر ہنگ انت اے وہی ٹو کے کہ شاہ مرید ہ گول چاکر ہ دابنگلی
 ہ زیات شہرت رسد ادہر کس ہ پ یاد گا ۔ بوت ادشاہ عیسیٰ ہ کلاں پے خیال کرت
 بلے حقیقت ایس انت کہ آکس کہ پودل ہ درستی دجبت دنگ برگ لونت آصح ہر

مرینت دموت نہ گزندت رشاہ عیسیٰ ابح ہما ز ننگس شاعران انت -
مشہورین شاعر جام درک شے عیسیٰ شاعرے باروہ گوشتیت -
آس و بالہ عیسیٰ

مادی پڑھوڑے نشتن -

جام درک - اے ننگ شاہ عیسیٰ شاعرے را آئی حقیق مقام و دیگ -
جذبہ و ظاہر کنت -

شے عیسیٰ شاعرے جذبات تیزی و اثر گیری بار و صفت و نشا و لائق انت ریک
جاہے گوں شے عیسیٰ زبان و دانگ و پدیا اے اندازہ کرت کنان کہ آدانی زبان
باز صاف دشرا انت راج و رہی ہمایگیں زبانانی اثر و پاک انت چو کہ قبیلہ ننگ
و سندھی زبان اثر بلوچی زبان و آجنگ -

شے عیسیٰ زبان بلوچی شاعرے ادلی زبان انت کہ صاف دشرا انت -
نہیں الفاظ است کہ ما آدانی معاد و مطلب و شری پیمان - بلے ایشی وجہ زبان دیر
و نہ اثر ننگ انت - ما اے اندازہ پہ خوبی کرت کنان کہ عیسیٰ ادلی دور و شاعر
انت - اے سلسلہ و دہی اے دلیل دیگ بورت کنت کہ شے عیسیٰ عاشقی -
داستان ہم گوں ادلی دور و وابستہ انت گوشنت کہ شے عیسیٰ را گوں
مشہور داستانی کہ دارحانی و حاس و عشق بو ننگ ابح ایشی ما اے اندازہ کرت
کنان کہ شے عیسیٰ ابح شے مرید و عمر و مستر بوتگ ہمے یک ڈریں جذباتانی ظاہر و اظہار
کنو کیں شاعر تا ابد زندگ بورت کنت ، شے عیسیٰ شرر نگیں امدانی باروہ گوشتیت

قہر امدانی گر گریں نازانت

دن دے کم دن دے بازلانت

اے ڈک ہر شاعرے کرتگ بلے اے خوبصورتی شے عیسیٰ ہر انت
اے شرہ بار و ابا ز زبان لکھوکان خیال انت کہ جا درک و شرا انت بکے نہیں
کہانی جمعت دید و تحقیقات و اے جبروت فیصلہ بیت کہ اے جا و انت
شے عیسیٰ و گنت -

عیسیٰ شاعرے مک مزین لشنخے قادر و قدر تان نی گندگ و آدانی باروہ چہرے

پوہ بولگہ کو شست انت رپٹ دلپلہ لہر انت۔

علیٰ یک گورے چران

برتے دتیکے بیوان

حکل کنگستان

اسکو تو درے ایمان

تو چوں دیندگے بے نا

بریاں ہے گال آخت

علیٰ دن دمانے مند

شاه و قدرتاں چچی و گند

عیٰ دن دمانے نشہ

شاه و قدرتاں دلیر

قدرت و بچارو پٹ دلپلہ چو قدرت و جوڑ کر تیگیں چیزاں کہ ہر کس دہرہ اش

پھرنہ بیت رہا دہے دہے عقل دانہ انت و نیا انت شاہ عیٰ ہنچیں بازیں

شعرا ستزت کہ چو چایح و چیتیاں و انت د کس اش و نہ بیت بیلے مردا کہیں خود

بکنت۔ تہ زانت کہ الٹی و تہا شاعر و قدرت و یک مزینں نفسہ و دلیر۔

مثال

چی و من سمندر و لائیں

گو تہ دے ریکر د مردا ریں

پوست و آدمی و کاریں

یا

دختہ مل صراط و رستگ

بے دوزخ و دیم پائیں

بے من ہیشت و لائیں

عزیز کرشہ عیٰ و شاعر و بلوچی دورے ادلی شاعر و انت و ادیک و عیٰ

نفسہ و ویک سنجیں و نترے۔ تنی و دہرہ مارا آگہ پٹ دلپلہ کنگی انت عیٰ

شاعری آنا تحقیقات بوٹیت امیت انت کہ ادب دست و زبان ژانت لے
 ادبی خدمت و پے دست فخر زاناں ہر چہ کہ تے اے دہرے معلوم بوٹنگ ایانی رد شتی
 و ما پے یقین و دل جمعی و گشت کنت رکشاہ سیلی ادلی دورہ ایک سڑنیں اواد پائیں
 شاعرے بوٹنگ -

زندگی لوگ

اے کشین ۱۹۶۲ء کو گرہ دار ۱۹۶۶ء میں نیام پبلیشرز نے چھاپ بیٹھیں نوشتا نکال شہ لوزانٹائی
 کشینی نوشتا نک انت۔ اے ٹوک تا گوشت نیٹت کہ کشین لاف آرتلغیں نوشتا نکاں
 کہیں نوشتا نک ہے نیام پبلیشرز نے چھاپ نویٹہ۔ بلے اے گوشت کنوں کہ مٹے چند نغاه
 ہر لوزانتے کشینی نوشتا نک ہیٹھت کہ ما اے کتاب لاف آرتلغنت۔ کشینی لوزانکاں
 پچار مار دیر باڑت دلوچی سک سری پچینیٹ۔ پریشہ ماہر اے حال شہوخی آ دا
 دتار داروں کہ نوشتا نکاں کشین آ ما ولی دیما چے ٹوک داشته
 - لوزانتی کیلو

- زوان و لوت و پکار

- زوان و جٹائیں لوبی

- بلوچی لکھ و ڈر و دیروی

- سدائی دیروی

- بلوچی دودر بیدغ

- لوزانت و لوزیں سر حالے سراتراں

نوشتا نکاں کشین آ حکیم، اتا، میر مٹھا خان د ملک محمد پناہ آتات و پچار ہراتی کو فغ
 بیٹھت و ہر دغانی جنجال آ وختے وختے عوت بخش صابر و بھراٹی دی مزائیں بہت
 آ ٹوک۔

اے چو کمیں نہ ہمیدی تو کے تا است انت بلے وئی مسک آ سوک کنغ یٹسری کنغ و
 دتار جھنڈغ و لوکائی بندغ مٹے چا گری ٹوک انت آچوش کہ تہارت سک تہارت شپ،
 منی تلیک، منی ڈائری و ہمیں تاک، شاعر، ریگی دی کشین آ گون تہنت سہے کار مسترانی
 گہگہری پر زور بیٹھت او ہے نوشتا نک ماہر کشنت۔

نوشتا نکاں ما - نامانی و بھد و سارا دقائہ کہ اے ٹوک دی دت وئی سرامیاد و پیر کنغ ات

